Efthimie Zigaben

Tâlcuire la Evanghelia după Luca

Tâlcuiri la Sfânta Scriptură

Efthimie Zigaben

TÂLCUIRE LA EVANGHELIA DUPĂ LUCA

Traducere din limba greacă veche şi note de
Adrian Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

editura Σοφία

Editura Cartea Ortodoxă

Bucureşti, 2006

EFTHIMIE ZIGABEN

COLECŢIA TÂLCUIRI LA SFÂNTA SCRIPTURĂ

Coperta: Mona Velciov

Traducerea a fost făcută după originalul în limba greacă veche: P.G. 129, col. 853-1101.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

ZIGABEN, EFTHIMIE

Tâlcuire la Evanghelia după Luca / Efthimie Zigaben ; trad. din lb. greacă veche şi note de Adrian Tănăsescu-Vlas. - Bucureşti : Editura Sophia ; Alexandria : Cartea Ortodoxă, 2006

ISBN 973-7623-18-5
ISBN 973-7891-41-4

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

141.333
226.2.07

CAPETELE EVANGHELIEI DUPĂ LUCA[1]

[1] Zigaben foloseşte un sistem propriu de împărţire în capitole a Evangheliilor. Noi am indicat, alături de numerotarea lui, şi pe cea care ţine de sistemul general acceptat. În legătură cu aceasta, este de menţionat că sistemul actual a apărut în Occident

PARTEA DE ÎNCEPUT

Fericitul Luca era Antiohian de neam; după ce a trecut prin toată învăţătura ritoricească şi a deprins ştiinţa tămăduirii trupurilor, mai târziu şi în cea a tămăduirii sufletelor s-a arătat împlinit, mai întâi ucenicind pe lângă Hristos şi de la El primind seminţele bunei credinţe, iar apoi de verhovnicul Pavel lipindu-se şi cu osebire casnic al lui făcându-se, şi următor, şi soţ de călătorie, la fel ca Marcu verhovnicului Petru.

Zic unii (mai ales Orighen) că Marcu şi Luca erau în numărul celor şaptezeci de apostoli înainte de Răstignirea Stăpânului.

După cincizeci de ani de la înălţarea Mântuitorului, cu îngăduinţa lui Pavel a scris Evanghelia către un oarecare Theofil, bărbat cu totul credincios şi iubitor de Dumnezeu, pomenind numeroase lucruri care au fost trecute sub tăcere de către ceilalţi evanghelişti.

1 *De vreme ce unii s-au apucat a alcătui povestire despre lucrurile* (...) arată că s-au apucat unii să scrie evanghelii, dar că au rătăcit departe de adevăr. Că nu despre Matei şi Marcu zice asta, întrucât ei nu s-au apucat a alcătui, ci au scris (...) *cele ce au fost adeverite* (πεπληροφορημένων)[2] *întru noi*, între ucenicii adevăraţi ai Domnului. Acestea sunt faptele şi cuvintele, minunile şi învăţăturile Lui: pe scurt, petrecerea Lui în trup.

2 *Precum au predanisit nouă cei ce dintru început* – de la începutul minunilor şi învăţăturilor – *au fost înşişi văzători şi slujitori ai Cuvântului.* Scriind aceasta, arată că mai târziu decât aceia a ajuns ucenic al Lui, drept care a învăţat acestea de la dânşii, care tot timpul au fost cu Hristos, văzând şi auzind toate şi este vorba de cei doisprezece Apostoli. *Cuvânt* numeşte aici pe Hristos, Care S-a arătat lor prin înomenire, iar *slujitori* pe ei înşişi, care L-au ascultat şi la propovăduirea credinţei au fost trimişi.

3 *Părutu-mi-s-a şi mie, urmând toate dintâi cu de-amănuntul, pe rând a scrie ţie, prea-puternice Theofile.* Prin *urmare* trebuie a se înţelege aici „cunoaştere", *prin toate* – toate faptele şi cuvintele Mântuitorului. *Dintâi*, adică de la începutul lor. Zice: *părutu-mi-s-a şi mie* cu înţelesul de „am socotit de cuviinţă, ştiind amănunţit cum au fost toate de la început, să ţi le scriu pe rând". Apoi adaugă şi pricina pentru care a scris.

---

[2] Acest cuvânt poate avea mai multe înţelesuri. Zigaben (la fel ca, de exemplu, Origen în Scoliile sale la Luca) îl lămureşte în conglăsuire cu traducerea de care ne-am slujit noi. În traducerea latină pe care o preia Sfântul Ambrozie al Mediolanului, el este însă tălmăcit, potrivit celuilalt înţeles posibil, ca „împlinite, săvârşite (între ucenicii Domnului)". Din punct de vedere filologic, nici una dintre cele două traduceri nu poate fi respinsă.

(Acest Theofil era senator şi poate chiar ἄρχων, fiindcă *preaputernice* li se spunea celor cu rang de ἄρχων sau de ighemon (ἡγέμων)[3], cum zice şi Pavel către ighemonul Festus: *Preaputernice Feste*. Şi orice om iubitor de Dumnezeu, care a primit putere asupra patimilor, este Theofil prea-puternic, care şi este vrednic cu adevărat să audă Evanghelia).

4 *Ca să cunoşti întărirea cuvintelor de care ai fost învăţat. Ca să cunoşti*, ca mai din plin să ai *întărirea cuvintelor de care ai fost învăţat*, ca să nu fii rătăcit de istorisirea pe care mulţi au încercat s-o alcătuiască, precum s-a arătat mai sus.

5 *Fost-a în zilele lui Irod, împăratul Iudeei, un preot oarecare, anume Zaharia*. Vorbeşte de tatăl Înainte-Mergătorului. Începe prin a înfăţişa minunatele lucruri privitoare la zămislirea şi naşterea Înainte-Mergătorului, arătând că acesta a fost vrednic de crezare chiar de la începuturile vieţii sale, vestind şi arătând pe Hristos norodului. Iar întrucât avea să povestească despre lucruri întâmplate la iudei, pe bună dreptate arată că pe atunci împărăţea Irod, ca să se înţeleagă desluşit când au avut loc. Irod pe care îl are în vedere este ucigaşul de prunci, părintele lui Irod cel ce l-a omorât pe Înainte-Mergător.

Din rândul preoţiei lui Avia. Rând al preoţiei numeşte slujirea cu rândul cea de o săptămână – că doi erau pe atunci preoţii Templului, care slujeau cu rândul: Avia şi Zaharia. Aşadar, *din rândul preoţiei lui Avia*, care este

---

[3] Cuvântul grecesc ἄρχων, destul de vag, poate desemna mai multe demnităţi importante din cadrul statului Roman, inclusiv consul, prefect, guvernator de provincie. Cel de ἡγέμων, la fel de vag, era folosit în general pentru guvernatorii de provincie.

totuna cu *după rândul preoției lui Avia*, înseamnă „care slujea pe rând cu Avia”[4].

Şi femeia lui din fetele lui Aaron – dintre urmaşele lui Aaron. Arată, aşadar, că Înainte-Mergătorul se trăgea din seminția cea preoțească nu numai după tată, ci şi după mamă, fiind preoțesc din amândouă părțile.

Şi numele ei Elisavet. Zice şi aceasta ca să fie amănunțită istorisirea sa.

Şi erau drepți amândoi înaintea lui Dumnezeu. Drepți înseamnă aici „îmbunătățiți”, întrucât erau drepți nu înaintea oamenilor, ci înaintea lui Dumnezeu, pe Acesta avându-L văzător şi judecător şi îndreptător al dreptății lor. Că asta este dreptatea cea adevărată.

Umblând întru toate poruncile şi îndreptările Domnului, fără prihană. Vorbeşte de poruncile şi îndreptările Legii, căci erau pline de dreptate şi îi făceau drepți pe cei ce le urmau.

Şi n-aveau ei feciori, pentru că Elisavet era stearpă, şi amândoi erau înaintați în zilele lor, adică bătrâni.

Femeile drepților şi dreptele sunt de multe ori sterpe, ca să cunoşti că Legea cere rodnicie nu trupească, ci duhovnicească.

8-11 *Şi a fost când a slujit el, în rândul săptămânii sale, înaintea lui Dumnezeu. După obiceiul preoției, i s-a întâmplat a tămâia, intrând în Biserica Domnului, şi toată mulțimea norodului era rugându-se afară în vremea tămâierii, şi i s-a arătat lui îngerul*

[4] Zigaben pare să se fi înşelat aici, pentru că *rândul preoției* (ἐφημερία) se referă la una dintre cele douăzeci şi patru de cete rânduite de către David (v. 1 Paralip. 24, 10; Neemia 12, 17), care săvârşeau dumnezeieştile slujbe cu schimbul, câte o săptămână, de la un sabat la altul. Aşa înțelege locul acesta, spre exemplu, Fericitul Theodorit (*Quaestiones in libros Regnorum et Paralipomenon*, MPG 80, col. 813).

Domnului, stând de-a dreapta altarului tămâierii. [Era în a zecea zi din a şaptea lună, precum poruncea Legea: *în luna a şaptea, în a zecea zi a lunii, să smeriţi sufletele voastre* şi aşa mai departe (Lev. 16, 29) – acolo se povestesc toate cele privitoare la intrarea arhiereului în Sfânta sfintelor, ce se făcea o dată în an. A şaptea lună la Evrei este la noi Septembrie: atunci l-a zămislit Elisavet pe Înainte-Mergătorul[5]][6]

Era înlăuntrul altarului tămâierii şi în afara altarului pe care se aducea prinos de vietăţi şi de alte roade, şi stătea de-a dreapta, fiindcă avea să aducă veşti de bine.

12 *Şi s-a spăimântat Zaharia văzându-l.* S-a tulburat, bănuind că are să moară.

13 *Iar îngerul a zis către dânsul: „Nu te teme, Zaharie".* La început alungă din sufletul lui temerea, ca să asculte fără de tulburare şi să ia aminte la cuvintele lui; iar după: *nu te teme*, vesteşte: *bucură-te.* Pe urmă spune şi pricina bucuriei.

Că auzită a fost rugăciunea ta cea pentru mântuirea norodului, că pentru asta se rugau în fiecare zi preoţii. Şi a fost auzită întrucât Mântuitorul urma a Se înomeni şi a mântui norodul Său de păcatele lui. Iar spre dovedirea şi

---

[5] Părerea acestui scoliast, cum că Zaharia ar fi fost arhiereu, este susţinută şi de Sfântul Ioan Gură de Aur (omilia *In diem natalem*, MPG 49), Sfântul Ambrozie al Mediolanului (*Expositio in Lucam*, SC 45, p. 57-58), Sfântul Epifanie al Ciprului (*De XII gemmis*, 2:1, în *Les lapidaires de l'antiquité et du Moyen Age*, vol. 2.1, Paris, 1898).

[6] Între paranteze drepte sunt date scoliile de pe marginea manuscriselor din Biblioteca Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse după care a fost realizată ediţia din Migne. Ne-am permis să operăm o selecţie în rândul acestora, întrucât unele erau lipsite de consistenţă, fără suport patristic şi chiar de o ortodoxie dubioasă.

întărirea auzirii rugăciunii lui spune: *Şi femeia ta Elisavet va naşte ţie fiu*, folositor şi acesta pentru mântuirea norodului, că avea să arate norodului pe Mântuitorul. Şi fiindcă pocăinţa merge înaintea mântuirii, se cuvenea ca înaintea Dăruitorului mântuirii să alerge crainicul pocăinţei. De asta s-a şi născut întâi Înainte-Mergătorul.

Şi vei chema numele lui Ioan, ca pe unul ce avea să fie plin de har din pântecele maicii sale, iubit de Dumnezeu, pricină de bucurie părinţilor şi multor altora, precum se va vădi în cele ce urmează. Că Ioan este nume Evreiesc, care pe Elineşte se tălmăceşte har (χάρις) sau bucurie (χαρά).

14 *Şi va fi ţie bucurie şi veselie*, „făcându-te părinte al unui prunc ca acesta, a cărui zămislire şi viaţă vor fi mai presus de fire şi de cuget", cum vom afla citind mai departe.

Şi mulţi de naşterea lui se vor bucura – nu numai rudele şi casnicii, ci şi toţi cărora li s-a descoperit de Sus ce slujire avea să împlinească.

15 *Că va fi mare înaintea Domnului* – mare la Dumnezeu, ca unul ce avea să fie mare prin faptele cele bune[7].

Şi vin şi sichera nu va bea. Sichera e numită toată băutura beţivă afară de vin, şi mai vârtos cea pregătită din finice[8].

Şi se va umplea de Duh Sfânt încă din pântecele maicii sale. După ce prin înfrânarea de la vin şi de la sicheră a prezis viitoarea înfrânare de la plăceri a lui Ioan, şi a vestit prin asta asprimea vieţuirii lui, şi a arătat că va fi mare

---

[7] „Fapta bună" este echivalentul românesc tradiţional pentru mai modernul „virtute".

[8] Curmale.

înaintea lui Dumnezeu, îngerul grăieşte spre încredinţare un lucru şi mai mare: că din pruncie va fi îmbrăcat cu puterea de Sus, dinainte cunoscând Dumnezeu petrecerea lui şi ce fel de vas are să ajungă.

16 *Şi pe mulţi din fiii lui Israil va întoarce la Domnul Dumnezeul lor* – pe cei care, lăsându-se înduplecaţi de el, au alergat la Hristos (că pe Acesta îl numeşte Domn şi Dumnezeu).

17 *Şi el va merge înaintea Lui* – va alerga înaintea Lui, propovăduind pocăinţa şi vestind venirea Lui.

Cu duhul şi cu puterea lui Ilie. Duh numeşte darul duhovnicesc, iar *putere* – lucrarea. Aşadar, zice că va avea darul şi lucrarea lui Ilie, pe care le va avea Ilie alergând înaintea celei de-a doua veniri a lui Hristos, şi va face atunci ceea ce are să facă mai târziu Ilie. Adaugă şi care este puterea aceasta.

Ca să întoarcă inimile părinţilor către fii. A prorocit aceasta şi Malahia, şi limpede s-a tâlcuit la al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei[9], unde este scris: *Şi de voiţi să primiţi, acesta este Ilie, cela ce va să vie* (Mt. 11, 14).

Şi pe cei neascultători întru înţelepciunea drepţilor. Pe aceiaşi îi numeşte şi *neascultători*, că până atunci nu se supuseseră. Deci, îi va întoarce pe dânşii întru cugetarea celor îmbunătăţiţi, întru priceperea drepţilor.

---

[9] Pentru părţile comune cu celelalte Evanghelii sinoptice, Zigaben face în general trimitere la comentariile pe care le-a alcătuit pentru ele şi pe care ne vom strădui să le aducem sub tipar cât mai curând. Firesc ar fi fost să începem cu tâlcuirea la Matei, dar întrucât pentru Evanghelia după Matei există deja în ediţii larg accesibile tâlcuirile Sfinţilor Ioan Gură de Aur şi Theofilact al Bulgariei, în vreme ce despre Evanghelia după Luca nu se poate spune deloc acelaşi lucru, am socotit că este potrivit să începem cu tâlcuirea ei, care acoperă un gol simţitor.

Ca să gătească Domnului norod mai înainte gătit – gătit, prin pocăinţă, pentru primirea mântuirii.

18 *Şi a zis Zaharia către înger: „Din ce voi cunoaşte aceasta? Că eu sunt bătrân, şi femeia mea trecută în zilele sale".* Uitându-se la bătrâneţe şi la neputinţa firii, nu la puterea lui Dumnezeu, nu a primit lesne vestirea naşterii.

Şi răspunzând îngerul, a zis lui: „Eu sunt Gavriil, cela ce stau înaintea lui Dumnezeu, şi sunt trimis a grăi către tine şi a vesti ţie acestea". Care *acestea*? Naşterea şi chemarea numelui.

Şi, iată, vei fi tăcând şi neputând a grăi până în ziua când vor fi acestea, pentru că n-ai crezut cuvintelor mele, ce se vor împlini la vremea lor – la vremea naşterii şi a chemării. Vezi, dar, că pentru vorbele de necredinţă a fost lipsit de glas.

Şi aştepta norodul pre Zaharia, şi se mira că zăbovea el în Biserică; şi ieşind, nu putea să grăiască lor, şi au cunoscut ei că vedere a văzut în Biserică, că făcea semn cu mâna, şi a rămas surd, nefiind lipsit numai de glas, ci şi de auz, pentru că nu numai grăise, ci şi ascultase cu necredinţă. Pe de altă parte, tăcerea bătrânului preot a prevestit amuţirea vechii preoţii şi închinări (λατρεία)[10] a lui Dumnezeu.

23-24 *Şi a fost dacă s-au împlinit zilele slujbei lui, s-a dus la casa sa; iar după zilele acelea, a luat în pântece Elisavet, femeia lui* – că preotul este dator a se înfrâna cu desăvârşire de la femeia sa în zilele slujirii sale, după porunca aşezământului Dumnezeiesc.

[10] În limbajul de astăzi, „cult".

Deci, după ce a plinit Zaharia aceste zile, s-a împreunat cu soaţa sa pentru făgăduinţa naşterii de prunc, învăţând din bătaia cea prin muţenie să creadă spuselor îngerului.

Şi s-a tăinuit pre sine cinci luni, ruşinându-se de naşterea cea la vârstă înaintată şi în afară de vremea obişnuită, până ce a luat în pântece şi Fecioara.

Zicând:

(25) *Că aşa a făcut mie Domnul în zilele în care au socotit să ridice ocara mea dintre oameni* – când bine a voit să înlăture ocara de care sufeream între oameni pentru sterpiciune, că la Eevrei, fiind ei trupeşti, era de ocară sterpiciunea trupească, în timp ce la Creştini, care-s duhovniceşti, e de ocară sterpiciunea sufletului.

26-27 *Iar în luna a şasea trimis a fost îngerul Gavriil de la Dumnezeu în cetatea Galileei, cărei numele era Nazaret, la fecioară logodită cu bărbat, cărui numele – Iosif, din casa lui David, şi numele fecioarei – Mariam*. [Tâlcuire a lui Grigorie al Nyssei: Buna vestire a venirii Mântuitorului s-a făcut în vremea când noaptea, înaintând până la cea mai mare lungime a sa, începe să se micşoreze şi să se destrame, ziua de acum mărindu-se şi sporind, ca să înveţi că şi întunericul necredinţei şi al păcatului, care până atunci ajunsese la culmea răutăţii, de atunci a fost tăiată şi spre împuţinare şi pieire a fost gonită, biruind şi sporind de acum lumina bunei credinţe şi a faptei bune][11]

Aceasta s-a întâmplat în a şasea lună a sarcinii Elisavetei, când pântecele ei se îngreuiase.

Fecioara era logodită ca să rămână tăinuită de diavol naşterea lui Hristos: că diavolul auzise pe proroci vestind că din fecioară avea să Se nască El, şi de aceea pândea fecioarele, ca în jurul celei pe care o va vedea că ia în pân-

[11] După *Oratio in diem natalem Christi*.

tece să-şi întindă cursele relei sale măiestrii. Aşadar, bine a voit Dumnezeu să fie logodită cu bărbat Fecioara rânduită a fi sălaş al Său, ca depărtându-se vicleanul de la dânsa, să le pândească pe cele nelogodite. În ce-l priveşte pe logodnicul Maicii lui Dumnezeu, despre el s-a vorbit la începutul Evangheliei după Matei.

Cuvintele: *din casa lui David* se înţeleg ca privitoare şi la Fecioară, şi la Iosif, căci amândoi din neamul lui David îşi trăgeau obârşia.

28 *Şi intrând îngerul la dânsa, a zis: „Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine".* Această bucurie a stricat blestemul Evei, fiindcă Evei s-a poruncit să aibă întristare, iară Fecioarei – bucurie, care este potrivnică întristării. „Bucură-te", zice, „fiindcă ai fost aleasă dintre toate fecioarele ca Maică a lui Dumnezeu". *Plină de har* a numit-o fiindcă a fost învrednicită de har mai presus de fire, iar *Domnul este cu tine* înseamnă „Dumnezeu este în tine".

„Binecuvântată eşti tu între femei" – binecuvântată şi fericită.

29 *Iar ea, văzând, s-a spăimântat de cuvântul lui.* S-a temut să nu fie cu vicleşug. *Şi cugeta ce fel este închinarea aceasta* – dacă este dumnezeiască sau drăcească.

30 *Şi a zis ei îngerul: „Nu te teme, Mariam, că ai aflat har la Dumnezeu"*, adică bunăvoinţă, apropiere.

31-32 *„Şi, iată, vei zămisli în pântece, şi vei naşte Fiu, şi vei chema numele Lui: Iisus". Acesta va fi mare. Mare* pentru mărimea faptelor şi cuvintelor Lui.

32 *„Şi Fiul Celui Prea-Înalt va fi chemat"*. Fiu al Celui Prea-Înalt era, şi a fost chemat astfel de către cei ce au crezut în El.

„Şi-I va da Lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David, părintele Lui". *Scaunul*, adică împărăţia, stăpânirea peste Evrei.

33 *„Şi va împărăţi preste casa lui Iacov în veci, şi împărăţiei Lui nu va fi sfârşit"*. Norodul lui Dumnezeu este numit când Israil, când Iacov; şi prin fire era Iacov, după înrudirea de sânge, norodul cel vechi, pentru că se trăgea din Iacov, însă prin înfiere este Iacov norodul nou, prin înrudirea cea după fapta bună, fiindcă adus a fost cel nou în locul celui vechi. Aşadar, va împărăţi în veci, adică pururea, peste norodul acesta nou, care I-a cunoscut din fapte şi din cuvinte Dumnezeirea şi care de bună voie s-a supus Lui. Că Hristos era împărat şi ca Dumnezeu, după cuvântul Lui: *împărăţia Mea nu este din lumea aceasta* (In. 18, 36), era şi ca om, ca unul ce avea faptele care în cea mai mare măsură se potrivesc unui împărat adevărat: a da legi supuşilor săi, a le face rânduială, a se îngriji de ei, a muri pentru ei.

S-au zis acestea şi în primul cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Care va paşte pre norodul Meu Israil* (Mt. 2, 6).

34 *Şi a zis Mariam către înger: „Cum va fi aceasta, de vreme ce de bărbat nu ştiu?" Cum va fi aceasta*, adică luarea în pântece şi naşterea de fiu. N-a crezut nici ea, cum n-a crezut nici Zaharia, dar pentru necredinţa sa nu a fost supusă pedepsei, fiindcă Zaharia avea înainte pilde numeroase (că Sarra, Reveca, Rahila, Ana au născut prunci la bătrâneţe), iar Fecioara nici una,

că nici o fecioară n-a zămislit şi n-a născut fără de bărbat înaintea ei.

35 *Şi răspunzând îngerul, a zis ei: „Duhul Sfânt Se va pogorî preste tine"*, lucrând în chip de negrăit şi zămislirea cea fără de bărbat, şi naşterea cea mai presus de fire.

„Şi puterea Celui Prea-Înalt te va umbri". Acelaşi lucru arată şi aceste spuse. *Puterea Celui Prea-Înalt te va umbri*, dându-ţi putere să slujeşti lucrării acesteia.

„Pentru aceasta şi Sfântul născut din tine Se va chema Fiul lui Dumnezeu". Pentru aceasta şi Sfântul Prunc Cel născut din tine va fi chemat „Fiul lui Dumnezeu" de către credincioşi pentru faptele cele cu dumnezeiască cuviinţă ale Dumnezeirii unite cu El[12].

Unii pun virgulă după *născut*, citind că pentru pogorârea Duhului Celui Sfânt şi adumbrirea de către puterea Celui Prea-Înalt, Cel născut va fi sfânt, adică dumnezeiesc; apoi citesc cele ce urmează ca pe nişte spuse de sine stătătoare[13].

36-37 *Şi iată Elisavet, rudenia ta, şi aceea a zămislit fiu la bătrâneţile ei, şi a şasea lună este ei aceasta, celei ce se chema stearpă, că la Dumnezeu nu este cu neputinţă tot cuvântul.* Spre încredinţarea ei, i-o dă ca pildă pe Elisavet, învăţând-o că „Cela ce a dat roadă pântecelui neroditor al sterpei, Acela va face şi întru tine ceea ce a grăit prin mine". Iar *tot cuvântul* înseamnă „tot ce zice", „tot ce făgăduieşte".

Dar cum de este Elisavet rudenie cu Maria? Că se trăgea din seminţia lui Levi, adică din cea preoţească, iar

[12] În chip ipostatic.

[13] În care caz textul grec se va înţelege astfel: „Cel născut din tine Sfânt Se va chema, Fiul lui Dumnezeu".

Maria din cea a lui Iuda – din cea împărătească. Felurite încuscriri s-au făcut între aceste două seminţii: că mai întâi Aaron, apoi Iodae, arhierei fiind amândoi, din seminţia împărătească şi-au luat femei, iar după ei şi alţii. Aşadar, printr-o asemenea împletire a ajuns rudenii şi Elisavet cu Maria. Că întrucât în treburile dumnezeieşti are întâietate neamul preoţesc, iar în cele omeneşti neamul împărătesc, cu bun temei s-au împletit, ca şi preotul să fie împărătesc, şi împăratul – preoţesc.

38 *Şi a zis Mariam: „Fie mie după cuvântul tău".* Deci, nu doar că a crezut, ci s-a şi rugat să-i fie ei precum a grăit îngerul.

Şi s-a dus de la dânsa îngerul, luând ea în pântece o dată cu cuvântul lui.

39 *Şi sculându-se Mariam în zilele acelea, mers-a la munte cu grăbire, într-o cetate a Iudei.* De la munte era acea cetate a Iudeii în care locuia Elisavet. Maria a plecat acolo fiind mişcată de Dumnezeiescul Duh, ca prin săltarea pruncului în pântecele Elisavetei şi prin prorocia acesteia să capete mai mare încredinţare.

40 *Şi a intrat în casa Zahariei, şi s-a închinat Elisavetei*, heretisindu-o după datină.

41 *Şi a fost când a auzit Elisavet închinăciunea Mariei, săltat-a pruncul în pântecele ei.* Prin gura maicii Sale a grăit Hristos, prin urechile maicii sale a auzit Ioan – şi cunoscând în chip mai presus de fire pe Stăpânul său, L-a propovăduit prin săltare: că Pruncul cel din pântecele Fecioarei a dăruit îndată har prorocesc pruncului din pântecele sterpei.

41-42 *Şi s-a umplut de Duh Sfânt Elisavet, şi a strigat cu glas mare şi a zis: „Binecuvântată eşti tu între femei, şi binecuvântat este rodul pântecelui tău".* Pruncul cel din stearpă propovăduieşte pe Pruncul Cel din Fecioară, iar stearpa propovăduieşte pe Fecioară: că umplându-se de Duhul Sfânt cel ascuns în mitrasul[14] Elisavetei, se umple şi dânsa, şi proroceşte ceea ce purta în pântece proroc, şi laudă pe Fecioara, şi pe rodul pântecelui Fecioarei.

43 *„Şi de unde mie aceasta, ca să vină Maica Domnului meu la mine?"* „De unde să mi se întâmple mie un lucru mai presus de cuget ca acesta?" Precum mai târziu fiul Elisavetei, venind Hristos la dânsul, s-a numit pe sine nevrednic de o venire ca aceasta a Stăpânului, aşa şi acum maica lui se numeşte nevrednică de o venire ca aceasta a Stăpânei. Şi mai înainte de zămislire a numit-o *Maică*, iar pe Cel ce avea să se nască dintr-însa – *Domn*, dând mărturie de adevărul cuvintelor îngereşti şi întărind credinţa ei.

44 *„Că iată, cum fu glasul închinării tale întru urechile mele, săltat-a pruncul cu bucurie în pântecele meu". Săltat-a pruncul cu bucurie*, simţind încă de atunci mântuirea omului şi veselindu-se pentru ea.

45 *„Şi fericită este ceea ce a crezut că va fi săvârşire celor zise ei de la Domnul".* O fericeşte pe Maria că a crezut celor grăite ei de către Domnul prin înger: că a cunoscut cu duhul Elisavet şi cuvintele îngerului, şi că Fecioara a crezut în ele. De născut, au mai năs-

[14] Uterul.

cut şi alte sterpe – însă nicicând nu s-a învrednicit vreun prunc de dăruirea prorocească încă din pântecele maicii sale. Deci, lucruri mai presus de cuget s-au făcut cu această stearpă, ca să se bucure de crezare şi cele cu totul mai presus de fire care s-au făcut cu Fecioara.

46 *Şi a zis Mariam: „Măreşte, sufletul meu, pre Domnul". Măreşte, sufletul meu*, adică „laudă", „slăveşte". Acest cuvânt, fiind de mulţumire, arată că ea credea în făgăduinţa Domnului.

47 *„Şi s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu"*. Prin *duh* să înţelegi „suflet". „S-a bucurat", zice, „sufletul meu de Dumnezeu, Cel ce m-a mântuit pe mine, că de acum sunt mântuită, învrednicindu-mă a mă face Maica lui Dumnezeu". Pe urmă spune şi pricina pentru care dă mulţumită.

48 *„Că a căutat spre smerenia roabei Sale"*, spre simplitatea ei. Că se smerea pe sine, ca şi cum ar fi fost nevrednică de un lucru ca acesta. Sau a zis aceasta şi pentru covârşirea înălţimii firii dumnezeieşti faţă de firea omenească. *„Că iată, de acum mă vor ferici toate neamurile"* credincioşilor.

49 *„Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic"*. „Că mi-a făcut minuni mari şi mai presus de fire Cel ce poate să facă unele ca acestea".

„Şi sfânt numele Lui". Neasemuit, mare.

50 *„Şi mila Lui în neam şi în neam spre cei ce se tem de El"*. „În neam şi în neam", „în neamul neamurilor" şi cele asemenea înseamnă „pururea" la

Evrei. Aşadar, zice că şi mila Lui este de-a pururi în cei ce se tem de El, asemănându-se lui David, care grăieşte: *Iar mila Domnului din veac şi până în veac spre cei ce se tem de Dânsul* (Ps. 102, 17). Apoi, înşiră şi alte puteri ale lui Dumnezeu, precum e obiceiul celor ce mulţumesc.

„Făcut-a tărie cu braţul Său". A făcut mărire, a făcut biruinţă întru puterea Sa – *braţ* însemnând aici „putere", că cei care se luptă în braţ îşi au puterea.

„Risipit-a pre cei mândri cu cugetul inimii lor", adică pe cei ce se mândresc în cugetul inimii lor, pe cei se mândresc în sinea lor.

51-52 *„Pogorât-a pre cei puternici de pe scaune şi a înălţat pre cei smeriţi, pre cei flămânzi i-a umplut de bunătăţi şi pre cei bogaţi i-a scos afară deşerţi"*. Acestea sunt aidoma celor pe care le-a grăit Ana, maica lui Samuil: *Domnul face sărac şi îmbogăţeşte, smereşte şi înalţă* (1 împ. 2, 7). Deci, proroceşte şi despre mila cea către Creştini, că zice:

53 *„Ajutat-a pre Israil, feciorul Său"*. Cercetat-a norodul Israiltenesc, sluga Sa, pentru că *fecior* înseamnă aici „slugă".

„Ca să pomenească mila, precum a grăit către părinţii noştri, lui Avraam şi seminţiei lui până în veac". A ajutat şi a cercetat *ca să pomenească mila până în veac*, adică „mila veşnică", „mila necontenită", *precum a grăit* – „precum a făgăduit părinţilor noştri". Pe urmă spune şi către cine a grăit El despre această milă: *lui Avraam şi seminţiei lui*, adică lui Isaac şi lui Iacov, aşijderea şi lui David. Că acestora, ca celor mai însemnaţi, le-a făgăduit cu privire la aceasta în ghicitură. Iar *mila* cea *până în veac* este dumnezeiasca întrupare, că pentru mila de oameni

s-a făcut, din seminţia lui Avraam şi a sus-numiţilor fii şi urmaşi ai lui, după făgăduinţa cea către dânşii.

Se vor nedumeri unii: „Cum a apărat Dumnezeu norodul Israiltenesc ca să pomenească mila, de vreme ce mai vârtos i-a apărat pe Creştini şi nu pe Iudei?" La care vom răspunde că Israil vechi este norodul vechi, iar Israil nou – norodul nou, adus în locul aceluia, adică cel Creştinesc, care din toate naţiile este alcătuit. Deci, la acest Israil să te gândeşti aici. Şi chiar dacă ar fi vorba de cel vechi, nici aşa nu este în deşert cuvântul: că în primul rând pentru acela S-a înomenit, drept care Şi-a şi ales dintr-înşii Maică, şi rudă cu ei a fost, şi la dânşii a învăţat şi a făcut minuni. De aceea a şi zis: *Nu sunt trimis, fără numai la oile cele pierdute ale casei lui Israil* (Mt. 15, 24). Iar dacă *întru ale Sale a venit şi ai Săi nu L-au primit* (In. 1, 11), s-au învrednicit neamurile de milă.

56 *Şi a rămas Mariam împreună cu dânsa ca la trei luni.* Cu voia logodnicului, că Iosif îi ştia de sfinţi şi pe Zaharia şi pe Elisavet, şi cu bucurie le-a încredinţat-o lor pe Fecioara – şi nu numai fiindcă erau cunoscuţi, ci şi fiindcă erau fără de prihană. Deci, a rămas la Elisavet până ce a născut, ca la una ce cunoştea taina ei şi pentru aceasta o iubea şi era iubită de către dânsa.

Şi s-a întors la casa sa, ferindu-se de cei ce aveau să se adune în casa lui Zaharia cu prilejul naşterii. Dealtfel, era şi obicei să plece fecioarele când avea să nască o femeie însărcinată.

57-59 *Iar Elisavetei i s-a împlinit vremea să nască, şi a născut fiu. Şi au auzit cei ce locuiau împrejur şi rudeniile ei că a mărit Domnul mila Sa cu dânsa, şi se bucurau împreună cu dânsa. Şi a fost în ziua a opta, au venit să taie împrejur pruncul* după Lege.

59 *Şi-l chemau pe numele tatălui lui: Zaharia*, pentru că mulţi fii erau numiţi după taţii lor.

60 *Şi răspunzând muma lui, a zis: „Ba! Ci se va chema Ioan"*. De la Duhul Sfânt ştia numele pruncului. Pentru aceasta a şi zis cu tărie să fie numit Ioan.

61-62 *Şi au zis către dânsa că „nimeni nu este întru rudenia ta care să se cheme cu numele acesta". Şi au făcut semn tatălui lui, cum ar vrea să-l cheme pre dânsul.* L-au întrebat prin semne (că nu putea să audă, precum s-a arătat mai sus). Zic unii că puterea de a auzi şi cea de a grăi sunt legate de acelaşi nerv, drept care cei muţi din naştere nici n-aud – şi graiul Zahariei a pierit ca la cei muţi din naştere.

63 *Şi cerând el tablă a scris, zicând: „Ioan va fi numele lui"*. Cerând nu prin glas, ci tot prin semne. *Şi s-au mirat toţi.* S-au mirat cum neputând să fi auzit ceva de la Elisavet, nici să-i fi spus, s-au învoit asupra numelui (bineînţeles, Elisavet îi înştiinţase că nici în scris nu se sfătuiseră în privinţa asta).

64 *Şi s-a deschis gura lui îndată, şi limba lui, şi grăia, lăudând pre Dumnezeu. S-a deschis*, adică a fost dezlegată ca să grăiască. Este învederat că şi auzul i-a fost dezlegat, precum era firesc – că o dată cu graiul fiind legat, o dată cu acesta să se şi dezlege.

65 *Şi s-a făcut frică preste toţi cei ce locuiau împrejurul lor.* Frică de la minune.

Şi întru toată latura de prin munţii Iudeei s-au vestit toate cuvintele acestea. E vorba de cele privitoare la în-

tâmplările minunate legate de numirea pruncului: cum s-au învoit privitor la ea, în chip mai presus de cuget, părinţii, şi cum s-a dezlegat în chip minunat muţenia lui Zaharia; sau poate toate, de la început până la sfârşit.

66 *Şi au pus toţi cei ce auzeau în inima lor.* Le-au pus, că erau vrednice de luare-aminte şi pomenire. *Zicând: „Oare ce va să fie pruncul acesta?"* Ziceau mai degrabă cu nedumerire decât cugetând la asta. Şi se cuvine să cercetăm pentru ce n-a fost dezlegată muţenia lui Zaharia când s-a născut pruncul, ci când a primit numele. Noi spunem că din pricina prevestirii îngerului, că i-a zis lui: *Iată, vei fi tăcând şi neputând a grăi până în ziua când vor fi acestea.* Prin *acestea* avea în vedere, negreşit, atât naşterea cât şi chemarea numelui, nu numai naşterea, ca să se facă şi minunea învoirii cu privire la nume.

Şi mâna Domnului era cu dânsul. Adică puterea, harul lui Dumnezeu.

67-68 *Şi Zaharia, tatăl lui, s-a umplut de Duh Sfânt şi a zis: „Bine este cuvântat Domnul Dumnezeul lui Israil, că au cercetat şi au făcut răscumpărare norodului Său".* Despre înomenirea lui Hristos a prorocit acestea: că prin înomenire a cercetat şi a făcut răscumpărare norodului Său din tirania nu numai a vrăjmaşilor nevăzuţi, ci şi a celor văzuţi, că n-au putut să biruie credinţa lui. Şi a făcut răscumpărare mai întâi norodului Său celui vechi, iar neplecându-se acela, a făcut celui nou. Vorbeşte de cele care aveau să fie ca şi cum ar fi fost deja, potrivit legii prorociei.

Dar cum de este numit Dumnezeu doar Dumnezeu al lui Israil, de vreme ce nu este doar al Israilitenilor, ci şi al tuturor oamenilor, ca Făcător al tuturor? Pentru că tuturor celorlalţi oameni le era Dumnezeu fără voia lor, şi numai

Israilitenilor le era Dumnezeu cu voia lor, întru cunoştinţă. Să nu te tulburi, deci, că este anevoie a înţelege spusele Zahariei, că aşa sunt cuvintele proroceşti. Vom încerca să le deslușim, după cunoştinţa cea dată nouă.

69-70 *„Şi a ridicat corn al mântuirii nouă în casa lui David, slugii Sale, precum au grăit prin gura sfinţilor celor din veac proroci ai Lui".* *Corn* numeşte aici împărăţia, căci cu cornul erau unşi şi numiţi împăraţii. Mai poate să însemne şi „putere", fiindcă în corn îşi au puterea toate vietăţile cornute. Şi zice nu doar *corn*, ci *corn al mântuirii*, adică de mântuire. Împărăţia şi puterea de mântuire Hristos este, ca împărat al împăraţilor, şi putere a Tatălui, şi Mântuitor al celor ce cred în El. Prin *casă* înţelege neamul lui David. Aşadar, zice că „ne-a ridicat nouă, norodului Său, împărăţie sau putere de mântuire din neamul lui David, sluga Sa". Că din sămânţa lui David era Fecioara, din care S-a născut Hristos. Şi a făcut asta *precum au făgăduit prin gura sfinţilor*, adică a prorocilor din vechime, că printr-înşii a făgăduit să ridice împărat puternic în casa lui David, Mântuitor al lui Israil. Şi acelaşi lucru ne învaţă numeroşi psalmi ai lui David.

71 *„Mântuire de vrăjmaşii noştri şi de toţi cei ce ne urăsc pre noi".* A ridicat cornul acesta spre mântuirea şi răscumpărarea noastră de vrăjmaşii noştri cei nevăzuţi şi cei văzuţi.

72 *„Să facă milă cu părinţii noştri şi să-şi aducă aminte de legătura Lui cea sfântă". Să facă milă cu părinţii noştri*, adică să-i miluiască pe părinţii noştri, către care s-a dat făgăduinţa mântuirii noastre şi pentru

care îşi aduce aminte de aceasta. Că *legătură* numeşte făgăduinţa, iar *aducere-aminte* – împlinirea.

73 *„De jurământul care S-a jurat către Avraam, părintele nostru".* Şi să-şi aducă aminte de jurământul cu care S-a jurat, adică de întărirea cu care a întărit făgăduinţa Sa către Avraam, părintele nostru – fiindcă la Dumnezeu jurământul e întărire[15]. După aceea spune pentru ce s-a făcut asemenea legătură şi întărire.

74-75 *„Să ne dea nouă fără de frică, din mâinile vrăjmaşilor noştri izbăvindu-ne, să slujim Lui întru cuvioşie şi dreptate în toate zilele vieţii noastre".* Aici se foloseşte de hiperbat[16]. Trebuie să citim: *să ne dea nouă fără de frică să slujim Lui întru cuvioşie şi dreptate în toate zilele vieţii noastre*, iar apoi ceea ce e la mijloc: *din mâinile vrăjmaşilor noştri izbăvindu-ne. Cuvioşie* numeşte blagocestia, iar *dreptate* – desăvârşirea celorlalte fapte bune. Apoi trece cu prorocia la feciorul său Ioan, şi zice:

76 *„Şi tu, pruncule, proroc al Celui Prea-Înalt te vei chema".* Şi, cu adevărat, toţi îl numeau proroc.

„Că vei merge înaintea feţei Domnului să găteşti căile Lui". Domn numeşte aici pe Hristos, înaintea Căruia alergând Ioan ca Înainte-Mergător şi propovăduitor al Lui când a petrecut în pustia Iudeii, gătea căile Lui. Iar care sunt căile Lui, am zis în tâlcuirea la al treilea cap al Evangheliei după Matei, unde scrie: *Glasul celui ce strigă în pustie: „Gătiţi calea Domnului".*

---

[15] Confirmare.

[16] Inversiune a ordinii normale a cuvintelor.

77 *„Ca să dai cunoştinţa mântuirii norodului Lui".* Vei merge înaintea feţei Domnului ca să dai norodului Lui cunoştinţa mântuirii", ca să îl facă cunoscut adică şi să-L arate Iudeilor pe Hristos – că Acesta e mântuirea lor.

„Întru iertarea păcatelor lor". Mântuirii... întru iertarea păcatelor lor, adică al mântuirii făcute prin iertarea şi dezlegarea păcatelor lor. Că aşa a zis şi îngerul către Iosif, tâlcuind numele lui Hristos: *Acesta va mântui pre norodul Său de păcatele lor* (Mt. 4, 21).

78 *„Pentru îndurările milei Dumnezeului nostru". Întru iertarea păcatelor lor* celei *pentru îndurările milei Dumnezeului nostru*, adică date pentru împreună-pătimirea milei Lui, nu pentru faptele lor.

„În care ne-a cercetat pre noi Răsăritul cel dintru înălţime". Pentru îndurările milei Dumnezeului nostru ne-a cercetat pe noi răsăritul Soarelui gândit dintru înălţimea Dumnezeirii.

79 *„Ca să lumineze celor ce şedeau întru întunerec şi în umbra morţii".* „Ne-a cercetat", zice, „ca să arate lumina adevărului celor aşezaţi întru întunericul rătăcirii". Iar *umbra morţii* este păcatul, că şi acesta e chip al morţii: că precum moartea este depărtare a sufletului, şi păcatul este depărtare a Duhului Celui Sfânt.

„Să îndrepteze picioarele noastre în calea păcii". Ca să îndrepteze calea petrecerii noastre în calea păcii celei după Dumnezeu.

80 *Iar pruncul creştea şi se întărea cu Duhul* Sfânt, *şi a fost în pustie până în ziua arătării lui către Israil* – până în ziua arătării lui către israiliteni, când a

mers în tot ţinutul dimprejurul Iordanului, propovăduind botezul pocăinţei, pentru că se cădea ca din fragedă vârstă să se călească în fapta bună, ca să şi mustre cu îndrăznire, să şi fie martor vrednic de crezare al lui Hristos, Celui vestit de dânsul.

Cap I: Despre înscriere

1,2 *Şi a fost în zilele acelea, ieşit-a poruncă de la Chesarul August să se înscrie toată lumea* supusă stăpânirii Romane, peste care domnea Chesarul, în vederea plătirii censului, a dării birului.

Supunerea întregii lumi către Chesarul şi scrisoarea preînchipuiau supunerea către Hristos a întregii lumi şi înscrierea celor înscrişi în ceruri. Şi s-a făcut înscrierea aceasta având a Se naşte Hristos, ca înscriindu-se toţi la mitropoliile[17] lor, să plece şi Fecioara la Vitleem şi acolo să-L nască, încât să se plinească prorocia care grăieşte: *Şi*

[17] Cu înţelesul de „capitală de provincie".

tu, Vitleeme, pământ al Iudei, nicicum nu eşti mai mic între domnii Iudei, că dintru tine va ieşi Povăţuitor Care va paşte pre norodul Meu Israil (Mih. 5, 2; Mt. 2, 6), despre care s-a vorbit desluşit la primul cap al Evangheliei după Matei.

2 *Această scrisoare s-a făcut* (că până atunci nu se făcuse) *pe când era ighemon în Siria Chirinie.* Spune că era ighemon Chirinie (Quirinius), arătând că acesta a făcut înscrierea în Siria, de care ţinea Palestina.

3 *Şi mergeau toţi să se înscrie, fiecare în cetatea sa* – în mitropolia seminţiei sale, ca să se afle numărul fiecărei seminţii.

4-5 *Şi s-a suit şi Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, la Iudeea, în cetatea lui David, care se cheamă Vitleem, pentru că era el din casa şi din seminţia lui David, să se scrie cu Mariam, cea logodită lui femeie.* Împodobind David Vitleemul, l-a numit cetate a sa. Şi împreună a fost înscris Hristos, ca pe cei înscrişi ca robi ai singur stăpânitorului Chesar să îi sloboadă de robia stăpânitorului acestei lumi, care este diavolul.

Fiind grea. De la Duhul Sfânt, bineînţeles, precum s-a zis mai înainte.

6-7 *Şi a fost când erau ei acolo, s-au plinit zilele ca să nască ea. Şi a născut pre Fiul ei Cel întâi născut.* Despre însemnătatea numirii de *întâi născut* am cercetat în tâlcuirea la sfârşitul înainte-cuvântării[18] Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Şi nu a cunoscut-o pre ea până ce n-a născut pe fiul său cel întâi născut* (Mt. 1, 25).

[18] Este vorba de ceea ce el consideră a fi prologul. Vezi nota 1.

Şi L-a înfăşat pre Dânsul, şi L-a culcat în iesle, pentru că nu aveau ei loc la gazdă. Nefiind loc din pricina strâmtimii, L-au culcat în ieslea necuvântătoarelor ce se afla acolo, că avea – Cuvânt fiind – să ne hrănească cu cuvântul Evangheliei, şi de dobitocia patimilor să ne scape.

Cercetează şi în tâlcuirea la primul cap al Evangheliei după Matei desluşirea spuselor: *Şi venind în casă, au văzut Pruncul* (Mt. 2, 11).

[Ieslea este lumea, iar noi suntem dobitoacele. Deci, ca să ne scape de dobitocie, iată că bine a voit a se culca într-însa.]

Cap II: Despre păstorii ce petreceau în câmp

8 *Şi păstori erau în aceeaşi latură petrecând în câmp* (ἀγραυλοῦντες) *şi păzind străji de noapte împrejurul turmei lor.* Prin ἀγραυλεῖν, unii înţeleg ἐν ἀγρῷ αὐλεῖν, „a fluiera în câmp”, alţii - ἐν ἀγρῷ αὐλίζεσθαι, „a înnopta în câmp”.

9 *Şi iată îngerul Domnului a stătut înaintea lor, şi slava Domnului a strălucit împrejurul lor.* Prin *slava Domnului* să înţelegi aici „lumină dumnezeiască”. Şi *a strălucit împrejurul lor* ca să ştie că înger al lui Dumnezeu este cel ce i-a cercetat.

Şi s-au înfricoşat cu frică mare, că neobişnuită era vederea.

10 *Şi le-a zis lor îngerul: „Nu vă temeţi, că iată vestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot norodul"*. Şi ascultă care este vestea de bucurie.

11 *„Că S-a născut vouă astăzi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David"*. „S-a născut vouă astăzi în cetatea lui David Mântuitor, Care pe de o parte este Hristos după omenitatea Lui cea unsă cu Dumnezeirea, iar pe de alta este Domn, fiindcă Dumnezeu este". Nu le-a binevestit Cărturarilor şi Fariseilor bucuria aceasta, pentru că nu i-ar fi dat crezare, vicleni şi pierzători fiind, ci unor păstori fără de viclenie şi răutate, care râvneau vechii petreceri a patriarhilor. Şi întrucât Păstor al norodului avea să fie, unor păstori li se face cunoscut în primul şi în primul rând.

Se mai arată şi un alt lucru: că păstorii oilor cuvântătoare primesc înaintea celorlalţi descoperirea tainelor dumnezeieşti.

12 *„Şi acesta va fi vouă semn"*. „Iată care va fi dovada că spun adevărul".

„Afla-veţi Prunc înfăşat, culcat în iesle". Legat a fost cu scutece ca să desfacă scutecele păcatelor noastre, şi culcat a fost ca pe cei căzuţi în păcat să-i scoale.

13 *Şi îndată s-a făcut împreună cu îngerul mulţime de oaste cerească. S-a făcut împreună cu îngerul*, adică a venit împreună cu îngerul acela.

Lăudând pre Dumnezeu şi zicând. Mulţimea de îngeri lăuda Dumnezeirea Cea Una a Sfintei Treimi pentru mântuirea oamenilor cea iconomisită de către Dânsa.

„Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu", adică laudă în ceruri lui Dumnezeu.

„Şi pre pământ pace". Aceasta este pricina laudei: că şi pe pământ s-a făcut pacea care domneşte în cer, având pace de acum şi oamenii cu Dumnezeu. Sau că şi pe pământ S-a arătat Fiul lui Dumnezeu, Care e pacea lumii, că mijlocitor între Dumnezeu şi oameni făcându-Se, pace a făcut între cele pământeşti şi cele cereşti, unind cele despărţite şi împăcând cele aflate în război. Sau că născându-Se Atotţiitorul Hristos tot războiul s-a curmat, toate neamurile supunându-se stăpânirii Romanilor.

„Întru oameni bună voire". S-a făcut întru oameni bună voirea cea de demult a Tatălui, adică înomenirea Fiului şi mântuirea omului pierdut, că acum s-a plinit ceea ce de mult bine a voit, adică a rânduit, a vrut.

15 *Şi a fost dacă s-au dus de la dânşii îngerii la cer, şi păstorii au zis unii către alţii: „Să mergem dar până la Vitleem şi să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut, care Domnul au arătat nouă"*. *Să vedem cuvântul*, adică să cercetăm cuvântul privitor la faptul că astăzi S-a născut nouă Mântuitor – să-l cercetăm după semnul care a fost dat nouă.

16-17 *Şi au venit degrabă, şi au aflat pre Mariam şi pre Iosif şi Pruncul culcat în iesle – şi văzând, au spus despre cuvântul ce se grăise lor de Pruncul Acesta*, că S-a născut norodului Mântuitor.

18 *Şi toţi cei ce au auzit s-au mirat de cele ce s-au zis de păstori către dânşii*: că au vestit îndată lui Iosif şi Maicii Pruncului toate câte auziseră de la înger, precum şi despre mulţimea de oştire cerească – şi nu doar lor, ci tuturor care erau pe-acolo; iar aceştia, auzind, se minunau de cele ce auzeau.

19 *Iar Mariam păzea toate cuvintele acestea* grăite de către păstori.

Punându-le întru inima sa. Punându-le în sine cap la cap cu binevestirea cea de la început a lui Gavriil, şi cu zămislirea cea fără de sămânţă, şi cu sarcina cea fără de durere, şi cu naşterea cea fără de stricăciune, şi dobândind încetul cu încetul mai desăvârşită încredinţare.

20 *Şi s-au întors păstorii, lăudând şi slăvind pre Dumnezeu de toate cele ce au auzit şi au văzut, precum s-a zis către dânşii.* La turma lor s-au întors.

21 *Şi când s-au plinit opt zile, ca să-L taie pre El împrejur, s-a chemat numele Lui: Iisus, care s-a numit de înger mai înainte de a se zămisli El în pântece.* Precum la noi preoţii pun numele când botează, aşa şi la Evrei se pune numele pruncului când îl taie împrejur.

S-ar putea nedumeri cineva: „De ce a fost tăiat împrejur Hristos, dacă avea să pună capăt tăierii împrejur?" La care trebuie răspuns că din iconomie. Dacă n-ar fi fost tăiat împrejur, nicidecum nu L-ar fi primit ca învăţător, ci L-ar fi alungat ca pe unul de alt neam, şi nu ar fi crezut nimeni că El este Hristosul Cel aşteptat, din sămânţa lui Avraam. Că toţi cei din Avraam aveau ca pecete şi semn tăierea împrejur, care-i deosebea de celelalte neamuri. Aşadar, pentru aceasta a fost tăiat împrejur, plinind această poruncă a Legii ca şi pe celelalte. Iar de încetat, a făcut-o să înceteze cu bun temei, întrucât tăierea împrejur a Evreilor preînchipuia botezul Creştinilor: că precum tăierea împrejur pecetluia pe cei din Avraam şi îi deosebea de celelalte neamuri, aşa şi botezul pe Creştini; şi precum tăierea împrejur depărtează o parte de prisos a trupului, aşa şi botezul taie păcatul, care e de prisos. Şi se cădea să se curme chipul venind chipul din-

tâi, şi să amuţească vestitorul la apropierea celui vestit, că şi-a plinit menirea sa şi de acum este de prisos.

22 *Şi când s-au plinit zilele curăţirii lor, după Legea lui Moisi.* Legea era a lui Dumnezeu, pentru că El o dăduse; dar se numea şi a lui Moisi, fiind scrisă de către dânsul. Ea poruncea ca cea care fost însămânţată şi a născut prunc de parte bărbătească să fie socotită necurată vreme de patruzeci de zile. Porunca a fost dată spre odihnirea mitrasului[19], ca nu cumva bărbaţii să se împreuneze îndată cu soaţele lor încă nevindecate după chinul naşterii. Născătoarea de Dumnezeu nu era supusă acestei legi, că nu fusese însămânţată, dar s-a plecat ei, ca să nu pară călcătoare de lege. *Curăţirii lor*, adică a Maicii Pruncului şi a logodnicului ei, căci curăţirea femeilor se întindea şi asupra bărbaţilor.

22-23 *L-au suit pre El la Ierusalim ca să-L pună înaintea Domnului, precum este scris în Legea Domnului: „Tot pruncul de parte bărbătească ce deschide pântecele, sfânt Domnului se va chema". Să-L pună înaintea*, adică să îl aducă Domnului în Templul din Ierusalim, că scris era în Lege: *Tot pruncul de parte bărbătească ce deschide pântecele*, adică cel dintâi, întâiul născut, *sfânt Domnului se va chema* (Ieş. 13, 2), adică afierosit Domnului.

Întâii născuţi ai Evreilor erau afierosiţi lui Dumnezeu pentru că întâii născuţi ai Egiptenilor fuseseră omorâţi oarecând pentru slobozenia Evreilor.

Însă toţi întâii născuţi deschid pântece dinainte deschis prin împreunarea cu bărbat, când este aruncată sămânţa în

[19] Uterului.

pântece, şi doar Hristos a deschis în chip mai presus de fire pântece nedeschis încă şi l-a păzit închis după rânduiala firii, fiindcă singur a fost sfânt Domnului în deplinul înţeles al cuvântului: după Dumnezeire, ca Fiu al Lui, iar după omenitate, ca unit cu Fiul Lui. Aşa încât, chiar dacă pentru zisul temei a fost dată pentru toţi întâi născuţii legiuirea cu pricina, totuşi ea îl priveşte cu adevărat numai pe Hristos.

(Tâlcuire a lui Amfilohie al Iconiului: „Cât priveşte firea Fecioarei, prin voinţa Celui tocmai născut nicicum nu s-au deschis porţile fecioriei, după cuvântul zis despre Dânsul: *Aceasta este poarta Domnului, şi va intra, şi va ieşi, şi va fi poarta închisă* (Iez. 44, 2); iar cât priveşte puterea Stăpânului Care S-a născut, nimic nu este închis Domnului, ci toate îi sunt deschise")[20].

24 *Şi ca să dea jertfă, după ceea ce s-a zis în legea Domnului, o pereche de turturele sau doi pui de porumbel.* Aşadar, *L-au suit pre El ca să-L pună înaintea Domnului*, precum s-a zis, şi ca să dea jertfă pentru El cele arătate: că Legea poruncea să se dea o pereche de turturele ca să fie pruncul cu întreagă înțelepciune (deosebindu-se turtureaua prin întreaga înţelepciune) sau doi pui de porumbel ca să nască prunci mulţi (că porumbelul e foarte rodnic). Şi trebuiau să fie două păsările, una spre dar de înduplecare pentru păcat (ἐξίλασμα), alta spre ardere de tot (ὁλοκάρπωμα)[21]. Totuşi, după cum Maica lui Hristos nu era supusă legii de mai sus, nici El nu era supus acesteia.

---

[20] După Cuvântul 2, *In occursum Domini.*
[21] Vezi Lev. 5, 7.

CAP III: DESPRE SIMEON

25 *Şi iată era un om în Ierusalim, anume Simeon, şi omul acela era drept şi temător de Dumnezeu, aşteptând mângâierea lui Israil* – rechemarea, izbăvirea norodului Israiltenesc din robie. Şi o aştepta în urma citirii cărţilor proroceşti, care îl vesteau pe Hristos, Care e rechemarea noului norod Israiltenesc, chemându-l înapoi pe el din robia rătăcirii.

Şi Duhul Sfânt era preste dânsul. Duhul Sfânt al prorociei. Nu era preot Simeon, mi se pare mie, că negreşit ar fi arătat Evanghelistul dacă avea asemenea cin.

26 *Şi era lui făgăduit de la Duhul Sfânt să nu vadă moartea până ce va vedea pre Hristos Domnul*:

că citind cândva prorociile despre Hristos şi aflând că Dumnezeu fiind are să se înomenească a căzut la mirare, ca un om, de taina cea mai presus de fire – drept care a şi primit prevestire sau hotărâre că nu are să moară până ce va vedea pe însuşi Hristos cu ochii săi. Şi *Hristos Domnul* a zis Evanghelistul din pricina apropierii (οἰκείωσιν) Lui de Tatăl, că prin *Domn* Îl înţelege pe Tatăl[22].

[Aflat-am şi eu în unele dintre izvoade despre bărbatul acesta drept cum că a fost dintre cei şaptezeci de tălmăcitori Evrei din zilele lui Ptolemeu Filadelful: că tâlcuind aceia toţi prezicerea prorocului Isaia că *iată, Fecioara în pântece va avea...* (Is. 7, 14) doar Simeon n-a crezut prorocului, drept care i s-a prevestit de către un înger al lui Dumnezeu că nu va vedea moartea până ce va primi în mâinile sale pe Hristos Domnul].

27 *Şi a venit cu Duhul în Biserică* – mânat de Duhul Sfânt.

Când au adus înlăuntru părinţii pre Iisus Pruncul, ca să facă ei după obiceiul Legii pentru El, şi L-a luat pre El în braţele sale, fiindcă L-a cunoscut îndată cu ochi străvăzători.

28 *Şi bine a cuvântat pre Dumnezeu* întrupat.

---

[22] Pare să existe o apropiere foarte mare între ideea acestui pasaj şi cea a unuia din lucrarea „Împotriva lui Eunomie" a Sfântului Vasilie cel Mare, unde termenul de οἰκείωσις (în mod obişnuit „apropiere", "înrudire") este folosit cu înţelesul neobişnuit de „deofiinţime". Tot acolo apare şi afirmaţia potrivit căreia folosirea aceluiaşi calificativ pentru Feţele Sfintei Treimi arată deofiinţimea lor – în cazul lui Zigaben cea de *Domn*, în cazul Sfântului Vasilie cele de *Sfânt* şi *Duh* (MPG 29, col. 624).

28-29 *Şi a zis: „Acum slobozeşte pre robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău".* Acum slobozeşte-mă deplin din această viaţă, precum mi-ai zis cândva, când mă nedumeream cu privire la taina înomenirii.

„În pace". „În pacea gândurilor: că acum gândurile despre dumnezeiasca înomenire, care mă tulburau, s-au împăcat". Sau: „în pacea netemerii, că nu mă mai tem de moarte, din pricina adâncilor mele bătrâneţi".

Sau: „în pacea bucuriei, că nu mă mai întristez pentru slobozenia lui Israil, că iată L-am văzut pe Slobozitor".

„Că văzură ochii mei mântuirea Ta". „Acum slobozeşte-mă", zice, „că am văzut înomenirea Ta" – întrucât pe aceasta o numeşte *mântuire*, că spre mântuirea oamenilor s-a făcut.

31 *„Care o ai gătit înaintea feţei tuturor noroadelor".* „Pe care ai iconomisit-o înaintea tuturor, ca tuturor să le fie învederată: nu doar Iudeilor, ci şi celorlalte neamuri".

32 *„Lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă norodului Tău Israil".*

Lumină, ca neamurile cele orbite cu rătăcirea să vadă iarăşi, că *descoperire* numeşte recăpătarea vederii, spre slava şi faima norodului Israiltenesc. Că slava lor este a odrăsli Tu dintr-înşii după omenitate. Şi, cu adevărat, înomenirea Lui cea de mântuire a luminat neamurile cu luminarea cunoştinţei de Dumnezeu şi a faptei bune, iar pe Iudei i-a proslăvit, că rudenie cu ei i-a învrednicit a Se face.

Sau: *Lumină,* Cela ce Lumină adevărată eşti şi Te numeşti, spre descoperirea neamurilor, spre darea în vileag a patimilor, spre certarea dracilor. *Şi slavă norodului Tău Israil* (celui nou, bineînţeles), a cărui slavă este prin Tine

lepădarea răutăților, care sunt împotriva firii, și dobândirea bunătăților, care sunt după fire. Sau fapta bună, cunoștința și îndumnezeirea.

33 *Și era Iosif și Muma Lui mirându-se de cele ce se grăiau despre Dânsul.* Se minunau nu că ar fi aflat acestea despre El pentru prima oară, ci de cele aflate mai înainte, că le găseau și mai presus de cuget.

34 *Și i-a binecuvântat pre dânșii Simeon, și a zis către Mariam, Muma Lui: „Iată, Acesta este pus spre căderea și scularea multora întru Israil".* Spre căderea celor care se poticnesc de cele potrivite omenității Lui și cad în necrezarea Dumnezeirii Lui, și spre scularea celor ce iau aminte la cele potrivite Dumnezeirii Lui și se ridică spre crezarea Dumnezeirii lui. Și este pus ca piatră din capul unghiului, legând asupra Sa cele două noroade: cel vechi și cel nou, că și prin Isaia a prevestit Dumnezeu: *Iată pun în Sion piatră de poticnire și piatră de sminteală* (Is. 8, 14; 28, 16; Rom. 9, 33).

Sau: spre căderea trupului, adică a cugetării trupești și a patimilor și a gândurilor viclene și a dracilor, și a Legii celei după slovă; și spre învierea duhului, adică a cugetării duhovnicești și a puterilor firești și a faptei bune și a cunoștinței și a Legii celei după duh.

„Și spre semnul căruia i se va zice împotrivă". Și spre minune împotriva căreia vor grăi necredincioșii – că minune era, nefiind nici numai om, nici numai Dumnezeu, ci Dumnezeu-Om. Pentru aceasta, fiind El mai presus de fire, grăiesc împotriva Lui, toate după fire cercetându-le și nimic mai presus de fire neputând înțelege.

Unii zic că *semnul căruia i se va zice împotrivă* e răstignirea: *semn*, ca simbol al iubirii de oameni, că pentru

oameni a răbdat-o; iar *căruia i se va zice împotrivă* pentru că este ocărâtă de cei necredincioşi.

35 *„Şi prin însuşi sufletul tău va trece sabie"*. Sabie a numit durerea cea sfâşietoare şi ascuţită care a străbătut inima Maicii lui Dumnezeu când Fiul ei a fost pironit pe cruce – că despre durerea aceasta a prorocit.

„Ca să se descopere de la multe inimi cugetele". Cugetele celor ce bănuiau că nu este Maica Lui: că precum mulţi, văzând lucrurile Lui care se potriveau omenităţii, ziceau că „doar om este Fiul Mariei", alţii, văzându-le pe cele potrivite Dumnezeirii, bănuiau că este doar Dumnezeu şi că ea nu e Maica Lui. Şi atunci, văzând-o amarnic îndurerată, şi necăjită foarte, şi biruită de către fire, au crezut că Maică a Lui este, şi au descoperit, adică au dat în vileag, cugetele cele bănuielnice ale inimilor lor.

CAP IV: DESPRE ANA PROROCIȚA

36-37 *Şi era Ana prorocița, fata lui Fanuil, din neamul lui Asir. Aceasta era înaintată în zile multe*, adică bătrână.

Care trăise cu bărbatul său şapte ani de la fecioria sa. Şi aceasta a fost văduvă ca la optzeci şi patru de ani, care nu se depărta de la Biserică, cu posturi şi cu rugăciuni slujind lui Dumnezeu noaptea şi ziua. Pentru aceasta s-a şi învrednicit de harul cel prorocesc: că nu s-a depărtat de la locul sfânt, în posturi şi rugăciuni slujind noaptea şi ziua lui Dumnezeu.

38 *Şi aceea, într-acel ceas venind, se mărturisea Domnului.* Dădea mulțumită Domnului Celui înomenit.

Şi grăia despre Dânsul tuturor celor ce aşteptau mântuire în Ierusalim. Grăia despre Dânsul că El este Izbăvitorul. Simeon este chip al Legii Vechi, iar Ana al celei Noi, între care fiind pus Hristos la mijloc, pe prima a desfiinţat-o, iar pe cealaltă a ţinut-o, arătând că cele vechi au încetat, iar cele noi viază.

39 *Şi după ce au săvârşit ei toate după Legea Domnului, s-au întors în Galileea, în cetatea lor, Nazaret. Toate* câte priveau înfăţişarea Pruncului înaintea Domnului şi jertfele poruncite de către Lege.

Cercetează şi în tâlcuirea la primul cap al Evangheliei după Matei lămurirea cuvintelor: *Iată înger al Domnului se arată în vis lui Iosif, zicând: „Sculându-te, ia Pruncul şi pre Maica Lui, şi fugi în Eghipet"* (Mt. 2, 13).

40 *Iar Pruncul creştea şi Se întărea cu Duhul, umplându-Se de înţelepciune, şi harul lui Dumnezeu era preste Dânsul.* După omenitate să înţelegi acestea toate: că El creştea ca prunc cu vârsta şi se întărea asupra răutăţii *cu Duhul*, adică prin Dumnezeirea cea unită cu Dânsul (întrucât *Duh* Se cheamă şi Dumnezeirea). Şi Se umplea de înţelepciune, fiind unit cu înţelepciunea; iar harul lui Dumnezeu, Celui unit cu El, *era preste Dânsul*, învăţându-L şi rânduindu-L şi bine tocmindu-L.

Se poate înţelege şi altminteri. *Se întărea cu Duhul*, adică cu Duhul Sfânt; iar *harul lui Dumnezeu*, adică al Tatălui, *era preste Dânsul.* Că precum S-a întrupat prin bună voirea Tatălui şi pogorârea Duhului Celui Sfânt, aşijderea petrecea şi lucra prin bună voirea Tatălui şi împreună-lucrarea Sfântului Duh.

41-43 *Şi se duceau părinţii Lui în fiecare an la Ierusalim, la praznicul Paştilor. Şi când a*

fost de doisprezece ani, suindu-se ei la Ierusalim după obiceiul praznicului şi sfârşindu-se zilele, când s-au întors ei, a rămas Iisus Pruncul în Ierusalim. Sfârşindu-se zilele praznicului Paştilor şi ale praznicului Azimelor. Şi *a rămas în Ierusalim*, vrând să se amestece printre dascăli.

Şi n-au ştiut Iosif şi Muma Lui. Potrivit dumnezeieştii iconomii, ca să nu-L împiedice ca pe un copil fără ştiinţă de carte.

44-46 *Şi socotind că este El cu alţi tovarăşi de drum, au venit cale de o zi, şi l-au căutat pre El printre rudenii şi cunoscuţi. Şi neaflându-L, s-au întors în Ierusalim, căutându-L pre El. Şi a fost după trei zile, L-au aflat în cel sfânt, şezând în mijlocul dascălilor.* O zi au cheltuit, că au mers cale de o zi şi L-au căutat printre rude şi cunoscuţi; iar încă o zi, pentru că, neaflându-L, s-au întors la Ierusalim căutându-L; iar în a treia zi L-au aflat pe El, *în cel sfânt*, adică în locul cel sfânt se află Hristos, şi în lucrul cel sfânt, şi în omul cel sfânt.

Ascultându-i şi întrebându-i pre ei. Ascultându-i şi întrebându-i de lucrurile Legii, ca din tinereţe să se facă cunoscută priceperea Lui. Să ne temem, dar, dascălii, ştiind că în mijlocul nostru este Hristos, şi să luăm aminte cum dăm învăţătură.

47 *Şi se minunau toţi cei ce îl auzeau pre Dânsul de priceperea şi de răspunsurile Lui*: că se cădea să facă asta, ca mai târziu să fie bine primit de ei când avea să înceapă a învăţa.

48 *Şi văzându-L pre El, s-au spăimântat* Iosif şi Maica Lui. Şi s-au spăimântat nu doar pentru priceperea Lui şi pentru răspunsurile Lui, ci şi pentru îndrăzneala Lui.

Şi a zis către Dânsul Muma Lui: „Fiule, de ce ai făcut nouă aşa? Iată, tatăl Tău şi eu cu durere Te căutam". Tată l-a numit pe Iosif pentru că era logodnicul ei şi cel ce îi dădea Lui hrană. Şi cu durere îl căutau, pentru dragostea ce aveau către Dânsul. Şi oricine îl va căuta îndurerat de dor, îl va afla.

49 *Şi au zis către dânşii: „Ce este că Mă căutaţi?"* De parcă S-ar fi rătăcit, adică. Dumnezeu nu Se rătăceşte.

„Au n-aţi ştiut că întru cele ce sunt ale Tatălui Meu se cade Mie să fiu?" Vorbea de Templul pe care l-a zidit Solomon lui Dumnezeu şi Tatălui Său. Maica Lui vorbea despre tatăl Lui cel după înfiere, dar El i L-a făcut cunoscut pe Tatăl Său Cel după fire.

50 *Şi ei n-au înţeles graiul care au grăit lor* despre Templu.

51 *Şi s-au pogorât împreună cu dânşii, şi au venit în Nazaret, şi era supunându-Se lor*, învăţându-ne să ne supunem nu numai părinţilor după fire, ci şi celor după înfiere.

Iar Muma Lui păzea toate graiurile acestea în inima sa. Cele despre Templu şi celelalte de acest fel, cunoscând că nu erau vorbele unui prunc oarecare, ci ale Fiului lui Dumnezeu. Şi le păzea cercetându-le în sinea sa, ştiind că sunt pline de înţeles.

52 *Şi Iisus sporea cu înţelepciunea şi cu vârsta şi cu harul la Dumnezeu şi la oameni.* Ca prunc, sporea câte puţin întru acestea potrivit legii firii omeneşti, căci ca Dumnezeu era cu totul desăvârşit.

[Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu: Pe măsură ce sporea cu vârsta, zice Scriptura, sporea şi cu înţelepciunea, şi cu harul. Şi sporea nu primind acestea (că ce s-ar mai putea desăvârşi la Cel desăvârşit dintru început?), ci descoperindu-le şi vădindu-le puţin câte puţin).][23]

[23] *Cuvântul 43 (Funebris oratio in laudem Basilii Magni)* 38:4. *Grégoire de Nazianze. Discours funèbres en l'honneur de son frère Césaire et de Basile de Césarée*, Paris, 1908.

CAP V: DESPRE CUVÂNTUL CE S-A FĂCUT CĂTRE IOAN

3, 1 *Iar în anul al cincisprezecelea al împărăției lui Tiverie Chesarului.* După Chesarul August, de care s-a vorbit mai înainte, Tiberiu s-a făcut Chesar al Romanilor, adică singur stăpânitor (αὐτοκράτωρ). Pe atunci, Chesarul era mai mare decât basileul[24], dar mai

[24] Titlul de basileu (βασιλεῦς) a suferit anumite modificări de sens de-a lungul veacurilor. În perioada prebizantină, basileu putea fi orice dinast local, de însemnătate mai mică sau mai mare. În Bizanț a ajuns să-l desemneze pe împărat, și de aici traducerea lui greșită în fond, dar consacrată de tradiția liturgică, prin „împărat" (în greaca biblică, el avea semnificația arătată mai înainte). Tot atunci, titlul de Cezar s-a depreciat întrucâtva, ajungând să desemneze una din treptele ie-

târziu s-a scoborât în treaptă vrednicia de Chesar. Şi după legea istoriei arată Evanghelistul care Chesar domnea şi cine era ighemon, că aşa este obiceiul istoricilor.

Fiind ighemon Pilat din Pont în Iudeea şi Irod tetrarh al Galileei, iar Filip, fratele lui, tetrarh al Itureei şi al Trahonitidei, şi Lisanie tetrarh al Avilinei. S-a grăit despre acestea amănunţit la al doilea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris despre Iosif: *Iar auzind că Arhelau împărăţeşte în Iudeea în locul lui Irod, tatăl său, s-au temut să meargă acolo* (Mt. 2, 22).

2 *În zilele arhiereilor Ana şi Caiafa.* În vremea aceea era arhiereu doar Ana, întrucât Caiafa a ajuns arhiereu mai târziu, în anul răstignirii Mântuitorului. Evanghelistul îl pomeneşte însă ca arhiereu şi pe Caiafa, fiind acesta mână în mână cu Ana, că era ginere al lui şi trăia în aceeaşi locuinţă cu el, precum am zis în tâlcuirea la al douăzeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris despre Petru: *Şi intrând înlăuntru, şedea cu slugile, să vadă sfârşitul* (Mt. 26, 58). Că şi Ana l-a ajutat mai târziu pe Caiafa în arhieria lui.

2-3 *Fost-a cuvântul lui Dumnezeu către Ioan, fiul Zahariei, în pustie. Şi a venit în toată latura Iordanului.* Cercetează în tâlcuirea la al treilea cap al Evangheliei după Matei, la cuvintele: *Iar în zilele acelea a venit Ioan Botezătorul, propovăduind în pustia Iudeei* (Mt. 3, 1), şi citeşte toată lămurirea acestor spuse.

Propovăduind botezul pocăinţei întru iertarea păcatelor. Despre acestea s-a grăit desluşit în tâlcuirea la înce-

---

rarhiei aulice bizantine – ce-i drept, dintre cele mai sus situate, la care iniţial aveau acces doar membrii familiei imperiale.

putul Evangheliei după Marcu, unde stă scris: *Era Ioan botezând în pustie şi propovăduind botezul pocăinţei, întru iertarea păcatului* (Mc. 1, 4).

4 *Precum este scris în cartea cuvintelor Isaiei prorocului, care zice: „Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui".* Acestea au fost lămurite la al treilea cap al Evangheliei după Matei; iar cele ce urmează ne învaţă că Hristos va şlefui asprimea acestei lumi, îndreptând strâmbătăţile şi grosolăniile omeneşti şi netezindu-le cu plugul poruncilor evanghelice.

[Tâlcuire a Sfântului Maxim: Pustia este lumea aceasta, sau firea omenească, sau sufletul fiecăruia, pentru nerodirea de bunătăţi ce s-a făcut din neascultarea cea de demult. Glas al celui ce strigă se numeşte simţirea (συναίσθησις) cu conştiinţa a celor greşite de către fiecare, simţire ce strigă oarecum mustrarea în adâncul inimii şi îndeamnă la pocăinţă şi la gătirea căii Domnului: iar gătirea este prefacerea obiceiurilor şi a gândurilor spre mai bine. Calea Domnului este viaţa cea îmbunătăţită după Dumnezeu. Cărările Lui sunt feluritele îndeletniciri după Dumnezeu, pe care le fac drepte cei ce după dreptate şi fără de prihană se îndeletnicesc cu fapta bună: căci, după cum se zice, nu este bun binele când nu se face bine.][25]

5 *„Toată valea se va umplea, şi tot muntele şi măgura se va smeri".*

[A aceluiaşi: Vale e trupul fiecăruia, care prin multul şi năprasnicul şuvoi al patimilor se roade şi pierde legătura şi însoţirea duhovnicească pe care o are cu sufletul

[25] Vezi Răspunsul la întrebarea a 47-a a Avvei Thalasie (*Maximi Confessoris Quaestiones ad Thalassium*, vol. 1. Turnhout, 1980).

după legea lui Dumnezeu, Care le-a legat. Prin vale se poate înțelege și sufletul, care prin deasa și apriga curgere a gândurilor viclene s-a scobit, lepădând prin răutate frumusețea netezimii duhovnicești. Așadar, toată valea de acest fel a celor ce gătesc calea Domnului se va umple, adică va ajunge întru starea cea cuvenită prin lepădarea răutății și a neștiinței, ca și prin venirea faptei bune și a cunoștinței, și va căpăta înapoi buna cuviință a puterilor celor după fire.

Munte e toată cunoștința cu nume mincinos, ce se înalță împotriva adevăratei cunoștințe a lui Dumnezeu; iar măgură e toată răutatea ce răscoală asupra faptei bune.

Sau munte sunt duhurile lucrătoare ale cunoștinței mincinoase, iar măgură – cele făcătoare de răutate. Acestea toate se vor smeri, doborâte și dărâmate și lepădate prin cunoștința și fapta bună ce sunt potrivnice lor.

După altă înțelegere, cel ce preface deprinderea cunoștinței mincinoase în cea a cunoștinței adevărate, și lucrarea răutății în cea a faptei bune, acesta umple scobiturile văilor prin nimicirea munților și a măgurilor.

Strâmbe sunt mișcările cele împotriva firii ale simțurilor, iar drepte sunt cele după fire. Și iarăși: colțuroase sunt momelile ispitelor care vin fără voia noastră, iar căi netede sunt străbaterile acestora cu răbdare și mulțumire, că mulțumirea adusă lui Dumnezeu cu răbdare netezește asprimea și osteneala lor. Și, ca s-o spunem mai pe șleau, strâmbe sunt ispitele ce ne vin de a noastră voie prin plăcere (că de multe feluri este plăcerea), la fel cum colțuroase sunt ispitele care vin, fără voia noastră, prin durere[26].]

Valea și muntele și măgura sunt locuri fără de netezime și anevoie de străbătut. Prin vale se înțeleg oamenii

---

[26] Vezi nota de mai sus.

prăpăstioşi şi care trag la răutate, iar prin munte şi măgură cei mândri şi seci şi nerodnici spre fapta bună. Şi toată valea se umple prin adăugarea a ceea ce lipseşte, adică a blagocestiei şi a faptei bune, iar tot muntele şi măgura se smereşte prin tăierea a ceea ce este de prisos, adică a păgânătăţii şi răutăţii (trebuie însemnat că de multe ori, *tot* sau *toată* înseamnă la Evrei doar „mulţi", „multe").

Se poate înţelege şi altfel: *vale* sunt oamenii aruncaţi în adâncul pierzării ce s-au umplut de propovăduirea Evangheliei, iar *munte şi măgură* sunt dracii cei semeţi, care au fost smeriţi şi doborâţi de către Hristos.

„Şi vor fi cele strâmbe drepte, şi cele colţuroase căi netede". Obiceiurile cele strâmbe ale oamenilor stricaţi şi cugetele lor cele colţuroase vor fi îndreptate şi netezite, încât să umble neted Hristos pe ele. Sau: strâmbătatea şi grosolănia răutăţii se vor preface în dreptatea şi netezimea faptei bune.

Sau altfel: strâmbătatea şi grosolănia Legii Vechi se vor preface în dreptatea şi netezimea Evangheliei. Strâmbătatea Legii Vechi este nelimpezimea şi felurimea[27], iar grosolănia – asprimea şi lipsa de împreună pătimire; pe de altă parte, dreptatea Evangheliei este limpezimea şi simplitatea, iar netezimea – blândeţea şi împreună pătimirea.

6 *„Şi va vedea tot trupul slava lui Dumnezeu".* Lumina cea mântuitoare a Evangheliei sau întruparea cea mântuitoare, pe care le-a gătit Dumnezeu *înaintea feţei tuturor noroadelor.*

7 *Deci, zicea noroadelor celor ce mergeau să se boteze la el: „Pui de năpârci, cine v-a arătat vouă ca*

---

[27] Credem că este vorba de diversitatea sintactică şi stilistică ce face adeseori obscur textul Vechiului Testament.

să fugiţi de mânia ceea ce va să fie?" Acestea le-a scris şi Matei în cel de-al treilea cap al Evangheliei sale, şi lămurirea lor se află în tâlcuirea pe care am făcut-o la acesta.

8 *„Faceţi, dar, roduri vrednice de pocăinţă, şi nu începeţi a zice întru voi: „Tată avem pe Avraam"; că zic vouă, că poate Dumnezeu şi din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam"*. Aşijderea şi acestea.

9 *„Că iată şi securea la rădăcina pomilor zace; deci, tot pomul care nu face roadă bună se taie şi în foc se aruncă"*. La fel şi acestea – şi caută acolo unde am arătat tâlcuirea tuturor.

Cap VI: Despre cei ce îl întrebau pe Ioan

10 *Şi-l întrebau pre el noroadele, zicând: „Ce vom face, dar?"* Poruncindu-li-se să facă *roduri vrednice de pocăinţă*, ei vin cu întrebări.

11 *Răspunzând, zicea lor: „Cel ce are două haine, să dea celui ce n-are".* Să dea celui ce n-are deloc, sau are, dar una de nici o treabă.

„Şi cel ce are bucate, asemenea să facă". Prin împărţirea hainelor şi a mâncării li se insuflă ajutorarea celor săraci, duhul împărtăşirii şi al dragostei frăţeşti. Şi nu le porunceşte acum ceva mai greu, ştiind că nu peste multă vreme va legiui Hristos poruncile evanghelice.

12-13 *Şi au venit şi vameşii să se boteze de la dânsul, şi au zis către el: „Învăţătorule, ce vom face?" Iar el a zis către dânşii: „Nimic mai mult decât ce este rânduit vouă, să nu faceţi"*, fiindcă aveau poruncă cu privire la felul şi mulţimea celor ce trebuiau luate de la oameni spre plata dajdiei.

14 *Şi-l întrebau şi ostaşii, zicând: „Şi noi ce vom face?" Şi a zis către dânşii: „Pre nimeni să nu asupriţi, nici să clevetiţi"*, fiindcă obijduiau şi pârau cu nedreptate pe mulţi, pentru câştig murdar, că sunt răsculaţi sau uneltesc împotriva Chesarului.

„Şi să vă îndestulaţi cu lefile voastre". Aşadar, pe toţi i-a îndemnat în chip potrivit, lăsând învăţătura mai desăvârşită în seama lui Hristos.

15 *Iar aşteptând norodul*. Adică bănuind; apoi arată ce bănuiau.

15-16 *Şi cugetând toţi întru inimile lor de Ioan, ca nu cumva el să fie Hristos, răspuns-a Ioan tuturor*. Gândindu-se toţi: „Nu cumva este el Hristosul pe care îl vestesc prorocii?" (că îi băgaseră la mirare cuvântul şi petrecerea lui), Ioan a cunoscut cu duhul său străvăzător bănuiala lor şi le-a răspuns, îndreptându-i.

Zicând: „Eu cu apă vă botez pre voi; dar vine Cel mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic a-I dezlega cureaua încălţămintelor Lui". S-a zis şi despre acestea în tâlcuirea celui de-al treilea cap al Evangheliei după Matei; cercetează acolo. Citeşte şi în tâlcuirea începutului Evangheliei după Marcu tâlcuirea spuselor: *Vine Cel mai tare decât mine în urma mea*.

Ioan zice: *Nu sunt vrednic a-I dezlega cureaua încălţămintelor Lui*. După înţelesul cel vădit, arată: „Nu sunt

vrednic a fi socotit nici cel mai de pe urmă rob al Lui". După cel mai ascuns, două încălţări are Domnul: una este venirea din cer pe pământ, cealaltă – venirea de pe pământ la iad. Felurile acestor două veniri nu le poate dezlega cineva nici dacă este asemenea lui Ioan: că cine poate spune cum S-a întrupat ori cum S-a pogorât la iad Hristos?

„Acesta vă va boteza pre voi cu Duhul Sfânt şi cu foc". Tot în tâlcuirea la al treilea cap al Evangheliei după Matei vei afla desluşirea.

[Hristos botează cu Duhul Sfânt pe credincioşi, iar cu foc pe necredincioşi – şi pe credincioşi în viaţa de acum, iar pe necredincioşi în cea viitoare.]

„A Căruia lopata este în mâna Lui, şi va curăţi aria Sa, şi va aduna grâul în jitniţa Sa, iar plevele le va arde în focul nestins". A scris acestea şi Matei, şi aşijderea s-au tâlcuit odată cu al treilea cap al Evangheliei scrise de către dânsul.

18 *Multe încă şi altele bine vestea norodului, mângâindu-l.* Bine a vestit norodului încă multe altele despre Hristos, poftindu-l să alerge la El şi să creadă Lui, că de acum venea. Se poate înţelege şi că le-a vestit multe altele despre mântuirea lor, chemându-i la pocăinţă.

19-20 *Iar Irod tetrarhul, mustrat fiind de el pentru Irodiada, muierea frăţine-său, şi pentru relele care au făcut Irod, a adaus şi aceasta preste toate, şi au închis pre Ioan în temniţă.* Este învederat că după ce a fost botezat Hristos. Cu privire la întemniţarea lui Ioan se vorbeşte în al douăzeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei.

21-22 *Şi a fost dacă s-au botezat tot norodul, şi Iisus botezându-Se şi rugându-Se, s-a*

deschis cerul şi S-au pogorât Duhul Sfânt cu chip trupesc, ca un porumbel, preste Dânsul; şi glas din cer s-au făcut, zicând: „Tu eşti Fiul Meu Cel iubit, întru Tine bine am voit". După ce a fost botezat, Se ruga, învăţătură dând că trebuie să se roage cei botezaţi; iar Duhul Sfânt S-a pogorât cu chip trupesc ca să fie văzut de către ochii cei trupeşti ai oamenilor, şi spre cinstirea trupului lui Hristos. Iar despre botezul Lui a scris mai pe larg Matei în al treilea cap, şi au fost tâlcuite toate acolo cu de-amănuntul.

23 *Şi Acest Iisus era ca de treizeci de ani.* Despre acestea s-a grăit bine şi frumos la începutul sus-pomenitului cap al treilea, unde stă scris: *Iar în zilele acelea a venit Ioan Botezătorul, propovăduind în pustia Iudeei* (Mt. 3, 1).

Începând. Începând arătarea Sa cea către norod, petrecerea Sa cea la arătare, adică cea însoţită de semne şi de învăţătură.

Fiind, precum se socotea, fiul lui Iosif. Precum li se părea Iudeilor: că după adevăr, nu era fiu al lui. Grăind despre Iosif, Evanghelistul suie şi la tatăl lui Iosif, apoi şi la bunicul, şi la străbunicul, şi la stră-străbunicul lui – şi tot aşa luând-o înapoi, ajunge până la Adam.

Despre această spiţă de neam s-a vorbit în tâlcuirea spiţei de neam de la Matei, unde stă scris: *Fiul lui David, fiul lui Avraam.* Şi cercetează acolo pricina.

24 *Al lui Ili.* Iosif al lui Ili. Dar cum de zice Matei că Iosif este fiu al lui Iacov, iar Luca spune aici că este fiu al lui Ili? Pentru că săvârşindu-se Ili fără urmaşi, Iacov, fratele lui cel după mamă, luând pe femeia lui potrivit Legii, a dat naştere lui Iosif, încât Iosif este după Lege fiu al lui Ili, iar după fire fiu al lui Iacov. Aşa-

dar, Matei l-a scris pe tatăl lui cel după fire, iar Luca pe cel după Lege. Oricum, din amândouă părţile Iosif îşi trage obârşia neamului din David.

Al lui Matan. Al lui Ili, fiul lui Matan. Dar iarăşi: cum de îl numeşte Matei pe Matan tată al lui Iacov, iar Luca – tată al lui Ili? Fiindcă nu este vorba de unul şi acelaşi Matan. Mama lui Ili şi a lui Iacov s-a măritat mai întâi cu Matan cel de la Luca, şi a născut pe Ili; apoi, murind acel Matan şi rămânând văduvă, a luat-o de nevastă Matan cel de la Matei, care era din aceeaşi seminţie, însă din altă casă[28], şi a născut pe Iacov. Aşadar, Ili şi Iacov erau fraţi după mamă, dar nu şi după tată. Iar obârşia şi-o trag, tatăl lui Ili din Risa, fiul lui Zorovavel, iar tatăl lui Iacov din Aviud, fiu al aceluiaşi Zorovavel, de la care s-au despărţit cele două neamuri. Şi alte lucruri de acest fel se află în spiţele de neam ale Evangheliştilor.

24-27 *Al lui Levi, al lui Melhi, al lui Iona, al lui Iosif, al lui Matatia, al lui Amos, al lui Naum, al lui Esli, al lui Nanghe, al lui Maat, al lui Matatia, al lui Semein, al lui Iosih, al lui Ioda, al lui Ioanan, al lui Risa, al lui Zorovavel, al lui Salatiil, al lui Niri.* Matei îl numeşte pe Salatiil fiu al lui Iehonia, ca după fire; iar Luca îl numeşte aici fiu al lui Niri, ca după Lege. Aceştia îşi trag obârşia, Niri din Natan, fiul lui David, iar Iehonia din Solomon, aşijderea fiu al lui David: aşadar, amândoi tot din David se trag.

28-38 *Al lui Melhi, al lui Adi, al lui Cosam, al lui Elmadam, al lui Ir, al lui Isus, al lui Eliezer, al lui Iorim, al lui Matat, al lui Levi, al lui Sime-*

---

[28] Familie.

on, al lui Iuda, al lui Iosif, al lui Ionam, al lui Eliachim, al lui Melea, al lui Mena, al lui Matata, al lui Natan, al lui David, al lui Iese, al lui Iovid, al lui Voos, al lui Sala, al lui Naason, al lui Aminadav, al lui Admin, al lui Arni, al lui Esrom, al lui Fares, al lui Iuda, al lui Iacov, al lui Isaac, al lui Avraam, al lui Tara, al lui Nahor, al lui Seruh, al lui Ragav, al lui Falec, al lui Ever, al lui Sala, al lui Cainam, al lui Arfaxad, al lui Sim, al lui Noe, al lui Lameh, al lui Matusala, al lui Enoh, al lui Iaret, al lui Maleleil, al lui Cainam, al lui Enos, al lui Sit, al lui Adam. De la noul Adam începând, suie cu spiţa de neam până la Adam cel vechi. Pricina ai aflat-o la tâlcuirea începutului spiţei de neam de la Matei, unde stă scris: *Fiul lui David, fiul lui Avraam* (Mt. 1, 1).

Al lui Dumnezeu. Al lui Adam, cel din Dumnezeu: că părintele lui Adam nu este om, ci Dumnezeu l-a făcut pe el. Şi ia aminte că începând Evanghelistul de la omenitatea lui Hristos, a suit cu spiţa de neam până la Dumnezeirea Lui, arătându-L pe Hristos cu început ca om şi fără de început ca Dumnezeu.

CAP VII: DESPRE ISPITIREA MÂNTUITORULUI

4, 1-2 *Iar Iisus, plin de Duhul Sfânt, S-a întors de la Iordan, şi a fost dus de Duhul în pustie, patruzeci de zile fiind ispitit de diavolul. Plin de Duhul Sfânt*, ca să învăţăm că primim Duhul Sfânt de la dumnezeiescul botez. Citeşte şi la al treilea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Atunci Iisus a fost dus în pustie de Duhul ca să fie ispitit de diavolul* (Mt. 4, 1).

Trebuie ştiut că omenitatea Mântuitorului avea ca dascăl pe Duhul Sfânt nu fiindcă n-ar fi fost de ajuns Dumnezeirea Cea unită cu ea, ci precum prin bună voirea Tatălui S-a înomenit, aşijderea prin împreună-lucrarea Sfântului Duh Se desăvârşea, ca să se arate deofiinţimea lor.

2-4 *Şi n-a mâncat nimic în zilele acelea. Şi sfârşindu-se ele, mai pe urmă a flămânzit. Şi a zis Lui diavolul: „De eşti Fiul lui Dumnezeu, zi pietrei acesteia să se facă pâine". Şi a răspuns Iisus către el, zicând: „Scris este că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot graiul lui Dumnezeu".* Tot acolo au fost tâlcuite toate acestea cu de-amănuntul.

5-8 *Şi suindu-L pre El diavolul într-un munte înalt, I-a arătat Lui toate împărăţiile lumii într-o clipeală de vreme. Şi I-a zis Lui diavolul: „Ţie voi da stăpânirea aceasta toată şi slava lor, că mie îmi este dată, şi oricăruia voiesc o dau pre ea. Deci, Tu de Te vei închina înaintea mea, va fi a Ta toată". Şi răspunzând Iisus, a zis lui: „Mergi înapoia Mea, satano, că scris este: Domnului Dumnezeului tău să te închini şi Lui Unuia să-I slujeşti".* Şi despre acestea toate s-a vorbit foarte desluşit în tâlcuirea acelui cap, acolo unde stă scris: *Apoi L-a dus pre Dânsul diavolul într-un munte înalt foarte* (Mt. 4, 8).

9-12 *Şi L-a dus pre El în Ierusalim, şi L-a pus pre El pe aripa Bisericii, şi I-a zis Lui: „De eşti Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te pre Sineţi de aici jos, că scris este că îngerilor Săi le va porunci pentru Tine ca să Te păzească, şi pre mâini Te vor ridica ca să nu-Ţi împiedeci de piatră piciorul Tău". Şi răspunzând Iisus, a zis lui că s-a zis: „Să nu ispiteşti pre Domnul Dumnezeul tău".* Aşijderea şi acestea au fost desluşite după cuviinţă în tâlcuirea aceluiaşi cap, la cuvintele: *Atunci L-a dus pre El diavolul în Sfânta Cetate* (Mt. 4, 5).

13 *Şi sfârşind diavolul toată ispita, a fugit de la Dânsul pentru o vreme.* S-a vorbit şi despre

aceasta tot acolo. Şi cercetează tâlcuirea la spusele: *Atunci L-a lăsat pre El diavolul* (Mt. 4, 11).

14 *Şi S-a întors Iisus întru puterea Duhului în Galileea.* Întru puterea Dumnezeirii Celei unite cu Dânsul, sau şi a Sfântului Duh, ca să învăţăm că cel ce a biruit pe diavolul este de acum împuternicit prin Dumnezeiescul Duh spre a face semne.

Şi vestea a ieşit despre El în toată latura aceea. Şi El învăţa în sinagogile lor, fiind slăvit de toţi. Fiind lăudat de către mulţimile cele fără de vicleşug.

16 *Şi a venit în Nazaret, unde era crescut.* Despre aceasta s-a vorbit în tâlcuirea la al douăzeci şi patrulea cap din Evanghelia după Matei, după sfârşitul pildelor.

Şi a intrat după obiceiul Său în ziua sâmbetei în sinagogă, şi S-a sculat să citească. L-au îndemnat la asta învăţătorii norodului fiindcă era El însuşi învăţător, sau ca să afle dacă poate să citească fără să fi învăţat carte.

17-18 *Şi I s-a dat Lui cartea Isaiei prorocului. Şi deschizând cartea, a aflat locul unde era scris: „Duhul Domnului preste Mine".* După Dumnezeiasca iconomie, a aflat îndată cele zise despre Dumnezeirea Sa – că prin prorocul El însuşi prevestise acestea. Iar ca om zice: „Dumnezeirea Domnului, adică a Fiului este asupra mea, a lui Iisus, adică Dumnezeu e unit cu Mine". Că prin Duh trebuie să înţelegi şi aici Dumnezeirea Fiului. „Şi Duhul Domnului este peste Mine spre mântuirea oamenilor" – aceasta subînţelegându-se limpede din cele ce urmează.

„Pentru care M-au uns". „Pentru care M-a uns pe Mine, Omul, Dumnezeu; şi M-a uns nu cu untdelemn, cum îi ungea pe împăraţi, ci cu Dumnezeirea".

„Bine a vesti săracilor M-au trimis". „Tatăl M-a trimis, adică". Iar *săraci* îi numeşte pe cei din neamuri, că nu aveau bogăţia bunei credinţe şi erau despuiaţi de tot binele. Sau şi pe Iudei, care erau săraci cu fapta bună. Acestora tuturor bine le-a vestit prin Evanghelie blagocestia şi petrecerea îmbunătăţită.

„A tămădui pre cei zdrobiţi la inimă". Pe aceiaşi, a căror inimă se zdrobise de apăsarea păcatului.

„A propovădui robilor iertare şi orbilor vedere". Celor robiţi cu sufletul de către diavolul şi celor orbiţi cu mintea de către patimi. Celor dintâi le propovăduia slobozenia, iar celorlalţi priceperea, când predanisea poruncile evanghelice: că acestea sunt propovăduirea Mântuitorului.

„A slobozi pre cei sfărâmaţi, întru uşurare". A scăpa întru slobozenie pe cei sfărâmaţi de tirania diavolului.

19 *„A propovădui anul Domnului primit"*. *An* a numit vremea cât a învăţat şi a făcut minuni; iar *primit* îi spune pentru că este anul bine primit de Tatăl mai mult decât orice an: că în această vreme mântuirea tuturor oamenilor a odrăslit, adică Evanghelia cea de mântuire. Şi propovăduia anul acesta după ce a fost ispitit, şi l-a biruit pe ispititorul, şi S-a întors. Că de atunci, zice Evanghelistul, *a început Iisus a propovădui şi a zice: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia Cerurilor"* (Mt. 4, 17). Că *s-a apropiat* arată vremea.

20 *Şi închizând cartea, a dat-o slugii, şi a şezut.* Slugii dascălilor.

Şi ochii tuturor din sinagogă erau privind spre El. Ca să audă cum tâlcuieşte cuvintele citite.

21 *Şi a început a zice către dânşii că „astăzi s-a plinit scriptura aceasta întru urechile voastre".*

„Scriptura aceasta care a răsunat întru urechile voastre". *Astăzi* înseamnă „în zilele acestea". Zicând acestea, a arătat că despre El sunt cele tocmai citite.

Şi toţi Îl mărturiseau pre El, şi se mirau de cuvintele harului care ieşeau din gura Lui. Fiindcă a zis şi alte lucruri minunate, de care se minunau şi îi mărturiseau harul dumnezeiesc.

Şi ziceau: „Nu este Acesta feciorul lui Iosif?" Cercetează la tâlcuirea celui de-al douăzeci şi patrulea cap al Evangheliei după Matei. Acolo vei găsi acestea mai pe larg.

23 *Şi a zis către dânşii: „Negreşit, veţi zice Mie pilda aceasta: «Doctore, vindecă-te pre tine însuţi; câte am auzit că s-au făcut în Capernaum, fă şi aici, în patria Ta»".* Aici numeşte zicătoarea *pildă* (παραβολή), fiindcă era o vorbă ce se zicea despre doctorii bolnavi: „Doctore, vindecă-te pe tine însuţi". Şi a zis aceasta ştiindu-i că vor să vadă semne. Aşadar, spune: „*Negreşit, veţi zice Mie pilda aceasta: Doctore, vindecă-te pe tine însuţi*", adică patria Ta, care boleşte nu doar de neputinţele trupului, ci şi de necredinţa sufletului şi nu poate să creadă semnelor de care aude că le-ai făcut decât dacă va vedea cu ochii săi unele ca acelea.

Şi a zis: „Amin grăiesc vouă, că nici un proroc nu este primit în patria sa". Tot în tâlcuirea celui de-al douăzeci şi patrulea cap al Evangheliei după Matei s-a vorbit cu de-amănuntul şi despre aceasta.

25-26 *„Şi adevărat grăiesc vouă: multe văduve erau în zilele lui Ilie în Israil când s-a încuiat cerul trei ani şi şase luni, cât s-a făcut foamete mare preste tot pământul, şi către nici una din acestea n-a fost trimis Ilie, fără numai la Sarepta Sidonului, la o*

muiere văduvă". Prin pilda pe care o dă arată că nu sunt vrednici de semne, din pricina necredinței lor fără vindecare. Ilie atunci, multe văduve fiind la Israiliteni, către nici una dintre ele n-a fost trimis de Dumnezeu, fiind nevrednice de venirea lui, ci doar la una singură, care locuia în cetatea Sareptei din ținutul Sidonului, a mers, fiindcă era cuviincioasă și către fapta bună gata, măcar că de alt neam era; și a făcut minuni la ea, precum istorisește cartea a treia a împăraților. Așa și Hristos: către nici unul din cei nevrednici nu vine să facă semn (fiindu-le lor nu numai nefolositor, ci chiar pricină de hulire), ci numai către cei pe care semnele aveau să-i schimbe, aducându-le folos.

27 *„Și mulți leproși erau în zilele lui Elisei prorocul în Israil, și nici unul dintr-înșii nu s-a curățit, fără numai Neeman Sirianul"*. Același lucru se arată și prin această pildă.

28-29 *Și s-au umplut toți de mânie în sinagogă auzind acestea. Și sculându-se L-au scos pre El afară din cetate, și L-au dus pre El până în sprânceana muntelui pe care era zidită cetatea lor, ca să-L arunce jos*. Aici s-au arătat nevrednici de semne și au întărit cuvântul Mântuitorului despre ei prin cele ce au încercat să facă.

30 *Dar El, trecând prin mijlocul lor, S-a dus*. Păzit de Dumnezeirea Cea unită cu el.

31-32 *Și S-a pogorât în Capernaum, cetate a Galileii, și era învățându-i pre ei sâmbăta. Și se spăimântau de învățătura Lui, căci cu stăpânire era cuvântul Lui*. A scris aceasta și Matei la sfârșitul celui de-al cincilea cap. Caută la tâlcuirea acestuia.

CAP VIII: DESPRE CEL CE AVEA DUH DRĂCESC

4,33-34 *Şi în sinagogă era un om care avea duh de drac necurat, şi a strigat cu glas mare, grăind: „Lasă, ce este nouă şi Ţie, Iisuse Nazarineanule? Ai venit să ne pierzi pre noi? Te ştim pre Tine Cine eşti: Sfântul lui Dumnezeu".* Acestea le-a istorisit şi Marcu în primul cap, şi au fost lămurite cu de-amănuntul în tâlcuirea acestuia.

35 *Şi l-a certat pre dânsul Iisus grăind: „Taci şi ieşi dintr-însul". Şi aruncându-l pre el dracul în mijloc, a ieşit dintr-însul, cu nimic vătămându-l pre el.* Aşijderea şi acestea.

36 *Şi s-a făcut spaimă preste toţi, şi se întrebau între dânşii, zicând: „Ce este cuvântul acesta? Căci cu stăpânire şi cu putere porunceşte duhurilor celor necurate, şi ies"*. La fel şi acestea.

37 *Şi se ducea vestea despre El în tot locul de primprejur.* Despre aceasta s-a grăit în tâlcuirea celui de-al patrulea cap din Evanghelia după Matei.

CAP IX: DESPRE SOACRA LUI PETRU

38-39 *Şi sculându-Se din sinagogă, a intrat în casa lui Simon. Iar soacra lui Simon era cuprinsă de friguri mari, şi L-au întrebat pre El pentru dânsa. Şi stând lângă ea a certat frigurile, şi au lăsat-o pre dânsa, şi, îndată sculându-se, slujea lor. L-au întrebat*, adică L-au rugat. *A certat*, adică le-a poruncit.

Cele privitoare la soacra lui Petru au fost desluşite limpede în tâlcuirea celui de-al optulea cap al Evangheliei după Matei.

CAP X: DESPRE CEI VINDECAŢI DE FELURITE BOLI

40 *Şi apunând soarele, toţi câţi aveau bolnavi cu multe feluri de boli i-au adus pre ei către Dânsul; iar El, pre fiecare dintre ei punându-Şi mâinile, i-a tămăduit pre ei.* S-a vorbit despre asta în tâlcuirea la începutul celui de-al nouălea cap al Evangheliei după Matei.

41 *Şi ieşeau şi draci din mulţi, strigând şi grăind că „Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu". Şi certându-i, nu-i lăsa pre dânşii să grăiască, căci ştiau că El este Hristosul. Certându-i,* adică închizându-le gura. Citeşte în al treilea cap al tâlcuirii la Evanghelia după Marcu desluşirea spuselor: *Şi nu lăsa să grăiască dracii* (Mc. 1, 34).

42 *Iar făcându-se ziuă, ieşind, S-a dus în loc pustiu.* S-a zis şi despre aceasta tot acolo.

Şi noroadele îl căutau pre Dânsul, şi au venit până la Dânsul, şi-L ţineau pre El ca să nu Se ducă de la dânşii. În acelaşi cap s-a grăit şi despre aceasta.

43-44 *Şi el a zis către dânşii: „Se cade Mie să vestesc şi altor cetăţi împărăţia lui Dumnezeu, că spre aceasta sunt trimis". Şi era propovăduind în sinagogile Galileii.* Aşijderea şi despre acestea toate.

5, 1-2 *Şi a fost când îl îmbulzea pre El norodul ca să audă cuvântul lui Dumnezeu, şi El sta lângă iezerul Ghenisaretului, şi a văzut două corăbii stând lângă iezer.* Una era a lui Simon şi a lui Andrei, cealaltă a lui Iacov şi a lui Ioan, că erau tovarăşi la pescuit, precum vom arăta ceva mai încolo.

Iar pescarii, ieşind dintr-însele, spălau mrejele. Simon, şi Andrei, şi Iacov, şi Ioan. Şi Matei zice că aceştia au părăsit la începutul propovăduirii toate îndeletnicirile pescăreşti. Se pare însă că ziua urmau lui, iar noaptea pescuiau, fiindcă nu erau încă apropiaţi mai cu adevărat de El şi se ruşinau; dar au făcut aceasta doar o noapte sau două, şi nu mai mult.

3 *Şi intrând într-o corabie, care era a lui Simon, l-a întrebat pre el s-o depărteze puţin de la pământ. L-a întrebat*, adică i-a poruncit.

Şi şezând, învăţa pre noroade din corabie. Le învăţa din corabie şi ca să nu dea năvală asupra Lui în timp ce învăţa, şi ca să-i vadă pe toţi faţă către faţă. Aceasta a mai făcut-o şi altă dată, precum a zis Matei (vezi sfârşitul celui de-al douăzeci şi treilea cap al tâlcuirii).

CAP XI: DESPRE VÂNAREA PEŞTILOR

4 *Iar dacă a încetat a grăi, a zis către Simon: „Depărteaz-o la adânc şi aruncaţi mrejele voastre spre vânare".* Cunoscând că toată noaptea n-au prins nimic, îi îndeamnă să arunce acum năvoadele, ca ei, cunoscând mai adeverit puterea Lui, să capete mai multă credinţă către Dânsul şi, cu desăvârşire părăsind pescuitul, să urmeze Lui în toată vremea.

5-7 *Şi răspunzând Simon, a zis: „Învăţătorule, toată noaptea ostenindu-ne, nimic n-am prins; dar după cuvântul Tău voi arunca mreaja". Şi aceasta făcând, au prins mulţime mare de peşti, şi se rupea mrea-*

ja lor. Şi au făcut semn soţilor săi, care erau în altă corabie, ca să vină şi să le ajute lor. Şi au venit, şi au umplut amândouă corăbiile, încât se afundau ele. Prin semn i-au chemat, neputând grăi de mirare şi de frică.

8 *Iar Simon Petru, văzând, a căzut la picioarele lui Iisus, grăind: „Ieşi de la mine, că om păcătos sunt, Doamne".* A priceput că porunca Lui a lucrat în chip mai presus de cuget, şi că Om Dumnezeiesc este şi mai presus de fire; şi socotindu-se pe sine nevrednic din multa sa evlavie şi sfială, L-a rugat să plece, temându-se ca nu cumva, cutezând a primi pe cineva cu atât mai presus de el, să se primejduiască.

9 *Că-l cuprinsese pre el spaimă, şi pe toţi cei ce erau cu dânsul, pentru vânarea peştilor ce prinseseră.* Este de crezut că avea cu sine nu doar pe fratele său Andrei, ci şi năimiţi, la fel ca Iacov şi Ioan, precum ne învaţă Marcu către sfârşitul înainte-cuvântării Evangheliei sale[29].

10 *Aşijderea pre Iacov şi pre Ioan, feciorii lui Zevedei, care erau soţii lui Simon. Şi a zis Iisus către Simon: „Nu te teme: de acum vei vâna oameni".* Că îmbelşugata vânătoare de peşti închipuia îmbelşugata vânătoare de oameni şi prevestea marea mulţime a celor ce aveau să fie prinşi în năvodul Apostolilor, a căror pescuire simţită a preschimbat-o Hristos în pescuire gândită: „că de acum", zice, „preschimbându-se meşteşugul tău pescăresc, vei vâna oameni".

Pricina de faţă trebuie cercetată şi după înţelesul mai înalt. Mai înainte de venirea lui Hristos era noaptea rătă-

---

[29] Vezi nota 18.

cirii şi a necunoaşterii credinţei drepte, în care ostenindu-se prorocii nu au fost ascultaţi deloc, fiind făcători de rele şi fugari acei peşti înţelegători; iar când a răsărit Soarele dreptăţii, Cela ce luminează sufletele oamenilor, atunci s-au aruncat de către Apostoli năvoadele învăţăturii propovăduirii evanghelice şi s-a prins mulţime mare de peşti înţelegători – turmele neamurilor; iar părtaşi ai vânătorii apostoleşti sunt episcopii şi dascălii Bisericilor localnice, care au fost tovarăşi ostenelii Apostolilor.

11 *Şi scoţând amândouă corăbiile la ţărm, lăsând toate, au mers după Dânsul.* Acum L-au urmat deplin.

CAP XII: DESPRE LEPROS

12 *Şi a fost când era El într-una din cetăţi, iată un
om era plin de lepră, şi văzând pre Iisus, a căzut
pre faţa sa şi s-a rugat Lui, grăind: „Doamne, de vei
vrea, poţi să mă curăţeşti".* Despre acestea s-a grăit în
tâlcuirea la al şaselea cap al Evangheliei după Matei.

13 *Şi tinzând mâna, S-a atins de dânsul, zicând:
„Voiesc; curăţeşte-te".* Acolo au fost tâlcuite şi
acestea.

14 *Şi El a poruncit lui, nimănui să nu spună, ci
„mergi de te arată pre sineţi preotului, şi du
pentru curăţirea ta precum a poruncit Moisi".* Înainte de

mergi de te arată şi celelalte, subînţelege: *a zis*. Vei afla şi tâlcuirea acestora la zisul cap.

„Întru mărturie lor”. Aşijderea şi pentru tâlcuirea acestor spuse.

15-16 *Iar cuvântul mai mult străbătea despre Dânsul, şi se adunau noroade multe să audă şi să se tămăduiască de la Dânsul de bolile sale. Iar El Se ducea în pustie şi se ruga*. Fiindcă şi noi suntem datori ca atunci când facem bine un lucru oarecare să fugim, ca să nu fim lăudaţi de oameni, şi să ne rugăm, ca să ni se păzească darul.

17 *Şi a fost într-una din zile, şi El era învăţând*. Cel din urmă *şi* este de prisos, precum este obiceiul graiului Evreiesc, pe care îl aflăm de multe ori şi la Luca. Iar Marcu a adaus şi unde *era învăţând*: în casă.

Şi şedeau Fariseii şi învăţătorii Legii, care veniseră din toate satele Galileii şi ale Iudeii şi ale Ierusalimului. Veniseră din toate părţile, atraşi de faima Lui.

Şi puterea Domnului era spre a-i tămădui pre ei. Puterea lui Dumnezeu era cu El ca să tămăduiască mulţimile; iar Evanghelistul a numit-o *puterea Domnului* pentru că vindeca necontenit şi cu stăpânire.

CAP XIII: DESPRE SLĂBĂNOG

18 *Şi iată nişte bărbaţi purtând în pat pre un om, care era slăbănog, şi căutau să-l ducă pre el înlăuntru şi să-l pună înaintea lui.* Despre aceasta s-a grăit limpede în tâlcuirea la al treisprezecelea cap al Evangheliei după Matei.

19 *Şi neaflând pre unde să-l ducă din pricina norodului.* Neaflând cale de intrare.

19-20 *Suindu-se deasupra acoperişului, printre cărămizi l-au slobozit pre dânsul cu patul în mijloc, înaintea lui Iisus. Şi văzând credinţa lor, a zis lui Iisus: „Omule, iartă-se ţie păcatele tale".* Tot acolo s-a zis şi despre acestea.

21 *Şi au început a cugeta Cărturarii şi Fariseii, grăind: „Cine este Acesta Care grăieşte hule? Cine poate să ierte păcatele, fără numai Unul Dumnezeu?"* Aşijderea şi despre acestea.

22-23 *Iar cunoscând Iisus gândurile lor, răspunzând a zis către dânşii: „Ce gândiţi întru inimile voastre? Ce este mai lesne a zice: „Iartă-ţi-se ţie păcatele tale", sau: „Scoală şi umblă"?"* La fel şi despre acestea.

24-26 *„Ci ca să ştiţi că putere are Fiului Omului pre pământ a ierta păcatele, ţie grăiesc: „Scoală, şi luând patul tău, mergi la casa ta"". Şi îndată sculându-se înaintea lor, a luat patul pre care zăcea şi s-a dus la casa sa, slăvind pre Dumnezeu.* Tot acolo au fost lămurite acestea toate cu de-amănuntul.

Şi spaimă a cuprins pre toţi, şi slăveau pre Dumnezeu, şi s-au umplut de frică, grăind: „Am văzut lucruri minunate în astă zi". Fiindcă de obicei minunile îi umplu pe păcătoşi de frica să nu păţească ceva cumplit pentru păcatele lor.

Cap XIV: Despre Levi Vameşul

27-28 *Şi după acestea a ieşit şi a văzut pre un vameş, anume Levi, şezând la vamă, şi i-a zis lui: „Vino după Mine". Şi lăsând toate, s-a sculat şi a mers după Dânsul.* S-a zis despre acestea în tâlcuire la al paisprezecelea cap al Evangheliei după Matei.

29 *Şi I-a făcut lui Levi ospăţ mare în casa sa. Şi era norod mult de vameşi şi de alţii, care şedeau cu ei.* Tot acolo au fost desluşite şi acestea.

30 *Şi cârteau Cărturarii lor şi Fariseii către ucenicii Lui, grăind: „Pentru ce cu vameşii şi cu pă-*

cătoşii mâncaţi şi beţi?" Tot acolo s-a cercetat şi despre acestea.

31-32 *Şi răspunzând Iisus a zis către dânşii: „N-au trebuinţă de doctor cei sănătoşi, ci cei bolnavi. Nu am venit să chem pre cei drepţi, ci pre cei păcătoşi la pocăinţă"*. Încă şi despre acestea toate.

33 *Iar ei au zis către Dânsul: „Pentru ce ucenicii lui Ioan postesc adeseori şi rugăciuni fac, aşijderea şi ai Fariseilor, iar ai Tăi mănâncă şi beau?"* În acel cap au avut parte şi acestea de lămurire.

34 *Iar El a zis către dânşii: „Au doară puteţi să-i faceţi pre fiii nunţii să postească până când este Mirele cu dânşii?" Până când*, adică „atâta timp cât". Şi tâlcuirea este tot acolo.

35 *„Dar vor veni zile când Se va lua Mirele de la dânşii, şi atunci vor posti, într-acele zile"*. Aşijderea şi în privinţa acestora.

36 *Şi grăia şi pildă către dânşii: „Nimeni nu pune petec de haină nouă la haină veche; iar de nu, şi pe cea nouă o rupe, şi la cea veche nu se potriveşte petecul cel ce este de la cea nouă"*. Şi acestea se desluşesc cu uşurinţă tot acolo. Nu se rupe ceea ce este nou, ci mai vârtos noul rupe ceea ce este vechi.

37-38 *„Şi nimeni nu pune vin nou în foi vechi; iar de nu, va sparge vinul cel nou pe foi, şi el se va vărsa, şi foile vor pieri; ci vinul nou se cade să-l pună în foi noi, şi amândoi se vor păstra"*. Aşijderea şi acestea toate.

39 *„Şi nimenea care bea din cel vechi nu voieşte îndată din cel nou, că zice: „Cel vechi mai bun este"".* Arată de aici că cel deprins cu vechimea Legii nu poate îndată să poarte noutatea Evangheliei, pentru că din obişnuinţă socoate a fi mai de folos cea dintâi.

6, 1 *Şi a fost într-o sâmbătă, a doua după cea dintâi, trecea El prin semănături.* Evreii numeau „sâmbătă" orice praznic, din pricina odihnei; Evanghelistul vorbeşte acum de praznicul Azimilor. Această sâmbătă se chema „a doua-prima" – a doua după Paşti, prima după Azimi: că după praznicul Paştilor săvârşeau praznicul Azimilor, care era prima dintre din cele şapte zile în care se mânca azimă.

Şi smulgeau ucenicii Lui spice şi mâncau, frecându-le cu mâinile. Cercetează în al douăzecilea cap al tâlcuirii la Matei deslușirea spuselor: *în vremea aceea a mers Iisus sâmbăta prin semănături* (Mt. 12, 1). Nu trebuie să ne înşelăm cu privire la vreme, că fiind foarte cald locul acela din Palestina, dădea roade timpurii.

2-4 *Iar oarecare dintre Farisei le-au zis lor: „De ce faceţi ce nu se cade a face sâmbăta?" Şi răspunzând Iisus, a zis către dânşii: „Nici aceasta n-aţi cetit, ce a făcut David când a flămânzit el şi cei ce erau cu dânsul? Cum a intrat în casa lui Dumnezeu şi a luat pâinile punerii înainte şi a mâncat, şi a dat şi celor ce erau cu el, care nu se cădea să le mănânce, fără numai preoţii?"* În tâlcuirea la acel cap vei afla şi despre acestea toate.

5 *Şi zicea lor că „Fiul Omului este Domn şi al sâmbetei".* Tot acolo, ceva mai încolo, se spune şi despre acestea.

Cap XV: Despre cel ce avea mâna uscată

6-7 *Şi a fost şi în altă sâmbătă, a intrat El în sinagogă şi învăţa. Şi era acolo un om a cărui mâna dreaptă era uscată. Şi îl pândeau pre El Cărturarii şi Fariseii, de-l va vindeca sâmbăta, ca să aibă vină asupra Lui.* S-a zis şi despre aceasta în tâlcuirea la al douăzeci şi unulea cap al Evangheliei după Matei.

8-10 *Dar El ştia gândurile lor, şi a zis omului care avea mâna uscată: „Scoală-te şi stai în mijloc". Iar el, sculându-se, a stătut. Atunci a zis Iisus către dânşii: „Întreba-voi pre voi: ce se cade sâmbăta, bine a face sau rău a face? Suflet a mântui sau a pier-*

de?". Şi căutând spre toţi aceştia, a zis lui: „Tinde-ţi mâna ta". Iar el a făcut aşa. Şi a venit mâna lui la starea cea dintâi, sănătoasă ca şi cealaltă. Tot acolo am vorbit cu de-amănuntul şi despre acestea. Prin *suflet* se înţelege omul, ca din parte – întregul.

11 *Iar ei s-au umplut de nebunie şi vorbeau unul cu altul ce ar fi făcut lui Iisus.* Acolo s-a vorbit şi despre acestea, la tâlcuirea spuselor: *Iar Fariseii, ieşind afară, sfat au făcut împotriva Lui* (Mt. 12, 14).

CAP XVI: DESPRE ALEGEREA APOSTOLILOR

12-13 *Şi a fost în zilele acelea, au ieşit la munte să se roage, şi toată noaptea au petrecut întru rugăciunea lui Dumnezeu. Şi când s-a făcut ziuă, a chemat pre ucenicii Săi.* Caută în tâlcuirea la începutul celui de-al optulea cap al Evangheliei după Marcu, unde acestea sunt cercetate bine şi deplin.

13-16 *Şi alegând dintre dânşii doisprezece, pe care şi apostoli i-a numit: pe Simon, pe care l-a şi numit Petru, şi pe Andrei fratele lui, pe Iacov pe Ioan, pe Filip şi pe Vartolomei, pe Matei şi pe Toma, pe Iacov al lui Alfei şi pe Simon ce se cheamă Zilotul, pe*

Iuda al lui Iacov şi pe Iuda Iscarioteanul, care s-a făcut şi vânzător. În tâlcuirea la al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei vei afla despre rânduiala acestor nume apostoleşti, unde stă scris: *Iar ale celor doisprezece Apostoli, numele sunt acestea* (Mt. 10, 2).

17-19 *Şi pogorându-se cu dânşii, au stătut în loc şes, şi mulţimea ucenicilor Lui, şi mulţime multă de norod din toată Iudeea şi din Ierusalim şi de pe lângă marea Tirului şi a Sidonului, care veniseră să-l asculte pe El şi să se tămăduiască de neputinţele lor. Şi cei ce se chinuiau de duhuri necurate şi se vindecau. Şi tot norodul căuta să se atingă de El, că putere ieşea din El, şi vindeca pe toţi.* Ieşea de la Dânsul putere dumnezeiască, ce vindeca la singură atingerea de El.

Cap XVII: Despre Fericiri

20 *Şi El ridicându-şi ochii săi spre ucenicii Lui, zicea: „Fericiţi sunteţi, săracilor, că a voastră este împărăţia lui Dumnezeu"*. Altele sunt fericirile de aici decât cele scrise în Evanghelia după Matei, că pe acelea le-a rostit după ce S-a suit în munte şi a şezut acolo, iar pe acestea după ce S-a pogorât şi a stătut în loc şes; şi acolo i-a fericit pe cei săraci cu duhul, adică pe cei smerit cugetători, iar aici pe cei săraci şi atât, adică neiubitori de bogăţie, săraci de bună voie.

21 *„Fericiţi sunteţi, care flămânziţi acum, că vă veţi sătura"*. Aşijderea i-a fericit acolo pe cei ce flămânzesc şi însetoşează de dreptate, adică pe cei ce do-

resc cu tărie dreptatea, iar aici pe cei ce flămânzesc şi atât, adică pe cei ce flămânzesc pentru sărăcia de bună voie şi rabdă mulţumind lui Dumnezeu, ce se vor sătura de mâncarea veşnică.

„Fericiţi sunteţi, care plângeţi acum, că veţi râde". Cei ce plâng nu oricum, ci pentru ale lor păcate sau pentru suferinţele altora – pe scurt, cei ce plâng după Dumnezeu, care vor râde în veacul ce va să fie, se vor veseli duhovniceşte, că râsul este simbol al veseliei.

22 *„Fericiţi veţi fi când vă vor urî pre voi oamenii, şi când vă vor despărţi pre voi, şi vă vor ocărî, şi vor lepăda numele vostru ca un rău, pentru Fiul Omului"*. „Când vă vor face vouă acestea nu pentru vreo răutate a voastră, ci pentru Mine, fiindcă sunteţi ai Mei".

23 *„Bucuraţi-vă într-acea zi şi săltaţi, că iată, plata voastră multă este în ceruri"*. „Veseliţi-vă duhovniceşte".

„Că într-acest chip făceau prorocilor părinţii lor". Potrivit celor arătate, adică urându-i şi despărţindu-i de obşte[30], şi celelalte. *Părinţii lor*, adică ai Iudeilor ce vă vor face acestea.

24 *„Însă vai vouă, bogaţilor, că vă luaţi* (ἀπέχετε) *mângâierea voastră"*. După ce i-a fericit pe săraci, şi pe cei ce flămânzesc, şi pe cei urâţi, şi scoşi în afara obştii, şi ocărâţi, şi defăimaţi pentru El, le spune „vai vouă" celor aflaţi în stările dimpotrivă, ca prin fericire să îndemne la cele dintâi, iar prin „vai" să abată de la cele din urmă. Şi *bogaţi* îi numeşte aici pe cei ce nu îm-

[30] Ceea ce am numi astăzi „ostracizare".

părtăşesc din bogăţie aproapelui, pe cei priponiţi de dânsa cu sufletul, pe cei ce în chip rău se îmbogăţesc. Απέχετε, adică ἀπεντεῦθεν ἔχετε, „de aici aveţi”.

25 *„Vai vouă, celor ce sunteţi sătui acum, că veţi flămânzi”*. „Vai vouă, celor sătui în această viaţă, că veţi flămânzi în cea viitoare, neavând parte acolo de vreo mângâiere”.

„Vai vouă, celor ce râdeţi acum, că veţi plânge (πενθήσετε) *şi vă veţi tângui* (κλαύσετε)*”*. „Vai vouă, celor ce râdeţi acum fără înfrânare, că veţi plânge atunci, fiind chinuiţi”. Tânguirea (κλαυθμός) este mai puternică[31] decât plânsul (πένθος): plânsul este pe tăcute, tânguirea cu voce tare.

26 *„Vai vouă când vă vor grăi de bine toţi oamenii în vreme ce voi sunteţi răi”*. „Vai vouă când vă vor lăuda pentru că faceţi pe placul lor şi nu pe placul lui Dumnezeu: că dacă fericit este cel jignit pe nedrept, cel lăudat pe nedrept este nenorocit”.

„Că într-acest chip făceau prorocilor mincinoşi părinţii lor”. *Într-acest chip*, adică „la fel”, lăudându-i pentru că proroceau după placul lor.

27 *„Ci vouă grăiesc, celor ce auziţi”*. „Celor ce credeţi în Mine”.

„Iubiţi pre vrăjmaşii voştri”. A zis aceasta şi în tâlcuirea la al cincilea cap din Evanghelia după Matei, unde stă scris: *Auzit-aţi că s-a zis: „Să iubeşti pre aproapele tău şi să urăşti pre vrăjmaşul tău”* (Mt. 5, 43).

---

[31] Mai intensă.

27-28 *„Bine faceţi celor ce vă urăsc pre voi, binecuvântaţi pre cei ce vă blestemă pre voi şi vă rugaţi pentru cei ce vă fac vouă necaz"*. Şi acestea sunt zise acolo.

29 *„Celui ce te bate pre tine preste o faţă a obrazului, întoarce-i lui şi cealaltă; şi celui ce îţi ia haina, nu-i opri lui şi cămaşa"*. Cercetează tot la tâlcuirea acelui cap şi desluşirea acestor spuse, înaintea celor de mai sus, unde stă scris: *Auzit-aţi că s-a zis: „Ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte"* (Mt. 5, 38).

30 *„Tot celuia ce cere de la tine, dă-i"*. Aşijderea şi tâlcuirea acestora.

„Şi de la cela ce îţi ia ale tale, nu cere înapoi". Aceasta este limpede.

31 *„Şi precum voiţi ca să vă facă vouă oamenii, şi voi faceţi lor aşijderea"*. Caută tot acolo tâlcuirea cuvintelor: *Deci, toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea* (Mt. 7, 12).

32 *„Şi de iubiţi pre cei ce vă iubesc pe voi, ce har este vouă? Că şi păcătoşii iubesc pre cei ce îi iubesc pre dânşii"*. Acolo vei afla şi acestea.

33 *„Şi de faceţi bine celor ce vă fac vouă bine, ce har este vouă? Că şi păcătoşii aceeaşi fac"*. Că schimb este aceasta, nu facere de bine.

34 *„Şi de daţi împrumut celor de la care nădăjduiţi a lua, ce har este vouă? Că şi păcătoşii dau pă-*

cătoşilor împrumut, ca să primească întocmai". Şi aceasta este limpede.

35 *„Ci iubiţi pre vrăjmaşii voştri, şi faceţi bine, şi daţi împrumut, nimic nădăjduind, şi va fi plata voastră multă"*. *Nimic nădăjduind* a primi de la dânşii. Reia porunca, întărind-o.

[Şi care este acest *împrumut* cu care nu este împreunată nădejdea primirii lui înapoi? Către cel căruia i se împrumută, el este dar, că nu este nădăjduită primirea lui înapoi; iar către Dumnezeu este împrumut, pentru nădejdea răsplătirii, că zice Scriptura: *Cel ce miluieşte pre sărac împrumută pre Dumnezeu* (Parimii 19, 17)]

„Şi veţi fi fii Celui Prea-Înalt, că El este bun spre cei nemulţumitori şi spre cei răi". E bun faţă de toţi. Vezi tot la capul de care am zis tâlcuirea cuvintelor: *Ca să fiţi fii ai Tatălui vostru Celui din ceruri, că pre soarele Său îl răsare preste cei răi şi preste cei buni, şi plouă peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi* (Mt. 5, 45).

36 *„Deci, fiţi milostivi precum şi Tatăl vostru este milostiv"*. Şi aceasta este limpede.

37 *„Nu judecaţi, şi nu vă veţi judeca; nu osândiţi, şi nu vă veţi osândi; iertaţi, şi vi se va ierta"*. Vezi tot la capul sus pomenit tâlcuirea spuselor: *Nu judecaţi* şi celelalte.

38 *„Daţi, şi vi se va da vouă"*. „Daţi facere de bine în tot chipul".

„Măsură bună, îndesată şi clătită şi pe deasupra vărsându-se vor răsplăti în sânul vostru". Metaforic este cuvântul: că cei ce măsoară grâul aşa cum trebuie obişnu-

iesc ca, punând mâinile pe baniță, să apese pe ea în jos, s-o clatine lovind-o ca să intre grâul bine şi să adauge până ce dă pe dinafară. Cine sunt cei care vor da înapoi asemenea măsură a facerii de bine? Negreşit, cei cărora li s-a făcut bine: că răsplătind Dumnezeu în locul lor, e ca şi cum ar răsplăti ei înşişi. Şi vor răsplăti aceasta celor ce cu atâta dărnicie le-au dat lor împrumut.

„Căci cu aceeaşi măsură cu care veți măsura, se va măsura vouă”. „Cu aceeaşi măsură a facerii de bine cu care măsurați voi împrumutând-o pe ea celor ce au nevoie”.

39 *Şi le-a zis lor şi pildă: „Au doară poate orb pre orb să povățuiască? Au nu amândoi vor cădea în groapă?”* Se află acestea şi în Evanghelia după Matei, dar cu privire la Farisei (vezi tâlcuirea la al douăzeci şi optulea cap); aici Domnul vorbeşte însă despre toți cei ce sunt orbi de ochii sufletului, dar încearcă să dea învățătură celor aflați în aceeaşi stare ca şi ei. Că mai întâi trebuie să-ți dobândeşti înapoi vederea, şi după aceea să îndrumi pe alții.

40 *„Nu este ucenic mai presus de dascălul său”*. Şi acestea le-a zis în Evanghelia după Matei (vezi al nouăsprezecelea cap al tâlcuirii) – însă acolo despre Sine, iar aici despre ucenici, pe care i-a făcut dascăli, ca nimeni să nu se trufească asupra lor, părându-i-se că îi întrece cu fapta bună.

„Dar tot cel desăvârşit va fi ca dascălul său”. A zis (vezi acelaşi cap) că îndeajuns este ucenicului a se face ca dascălul său.

41-42 *„Şi de ce vezi aşchia care este în ochiul fratelui tău, iar bârna care este în ochiul*

tău n-o simți? Sau cum poți zice fratelui tău: „Frate, lasă să scot așchia care este în ochiul tău", însuți nevăzând bârna care este în ochiul tău? Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău, și atunci vei vedea să scoți așchia care este în ochiul fratelui tău". Vezi deslușirea acestora în al cincilea cap al tâlcuirii la Matei.

43-44 *„Că nu este pom bun care face roadă rea, nici pom rău care face roadă bună. Că tot pomul din roadă se cunoaște"*. Așijderea și pentru acestea – atâta doar că acolo este vorba de amăgitori, iar aici pe de o parte despre cei ce au fost curățiți și-i curăță pe alții, iar pe de alta despre cei necurați ce caută a-i curăți pe alții. Vorbind în chip de pildă, i-a numit pe ei *pomi*, iar faptele lor – *roade*. Și îndeamnă să luăm aminte la faptele acelora, care sunt roada lor, iar nu la vorbe, care sunt frunzele.

„Că nu adună smochine din mărăcini, nici din măceș struguri". Nu culeg și nu adună oamenii asemenea roduri din unele ca acestea. Iarăși întărește cuvântul său dând o pildă de lucru împotriva firii.

45 *„Omul cel bun din vistieria cea bună a inimii sale scoate cele bune, și omul cel rău din vistieria cea rea a inimii sale scoate cele rele, că din prisosința inimii grăiește gura lui"*. Despre cei ce-și vorbesc de bine și despre cei ce-și vorbesc de rău frații zice aici. Se află acestea și în Evanghelia după Matei; cercetează în tâlcuirea ei, la al douăzeci și doilea cap.

46 *„Și ce Mă chemați: „Doamne, Doamne", și nu faceți cele ce vă zic?"* Cercetează în al cincilea cap al tâlcuirii la Matei, și află acolo deslușirea spuselor:

Nu tot cel ce îmi zice Mie: „Doamne, Doamne" va intra întru împărăţia cerurilor, ci cela ce face voia Tatălui Meu, Care este în ceruri (Mt. 7, 21).

47-48 *„Tot cela ce vine către Mine şi aude cuvintele Mele şi le face pe ele, voi arăta vouă cui este: asemenea omului ce-şi zideşte casă, care a săpat şi a adâncit şi a pus temelia pe piatră; şi vărsare de ape făcându-se, a lovit râul în casa aceea, şi nu a putut-o clătina pe ea, căci era întemeiată pe piatră"*. Vezi deslușirea cuvintelor: *Deci, tot cela ce aude cuvintele mele acestea şi le face pre ele* (Mt. 7, 24), de la sfârşitul celui de-al cincilea cap al tâlcuirii la Evanghelia după Matei. Însă acolo s-a grăit pe scurt, iar aici mai pe larg, că zice: *a săpat şi a adâncit* – lucrările care se fac înainte de punerea temeliei. Acestea au fost pomenite doar ca să se arate că temelia a fost pusă temeinic. Lovirea râului este mulţimea şi străşnicia ispitelor.

49 *„Iar cela ce a auzit şi n-a făcut, asemenea este omului care şi-a zidit casa sa pre pământ fără de temelie, în care a lovit râul şi îndată a căzut, şi s-a făcut sfărâmarea casei aceea mare"*. Şi acestea s-au deslușit acolo.

CAP XVIII: DESPRE SUTAŞ

7, 1 *Şi după ce a sfârşit toate cuvintele Sale întru auzul norodului, a intrat în Capernaum. Toate cuvintele Sale,* adică cele zise de către El – că spune Matei: *Şi a fost după ce a sfârşit Iisus cuvintele acestea* (Mt. 7, 28).

2-3 *Iar sluga unui sutaş fiind bolnavă, era să moară, care era la dânsul de cinste. Şi auzind de Iisus, a trimis la dânsul bătrâni ai Iudeilor, rugându-L pre El ca să vină să mântuiască pre sluga lui.* S-a vorbit despre aceasta şi la al şaptelea cap al Evangheliei după Matei, şi citeşte toată tâlcuirea acelui cap, mai ales spre sfârşit, ca să ştii limpede că nu se bat cap în cap istorisirile celor doi evanghelişti, chiar dacă aşa pare.

4 *Iar ei, venind la Iisus, îl rugau pre El cu deadinsul, zicând că „este vrednic acela căruia îi vei da aceasta".* *Aceasta*, adică să vină şi să mântuiască pe sluga lui.

5 *„Căci iubeşte neamul nostru, şi sinagoga el a zidit-o nouă".* Sinagoga aceasta era o clădire unde se adunau în zilele rânduite de către Lege.

6-7 *Iar Iisus mergea cu dânşii. Şi nefiind El departe de casă, a trimis la Dânsul sutaşul prieteni, grăind lui: „Doamne, nu Te osteni, că nu sunt vrednic ca să intri sub acoperământul meu. Pentru aceea, nici nu m-am socotit vrednic a veni la Tine; ci zi cu cuvântul, şi se va tămădui sluga mea".* Acestea sunt zise şi la Matei, şi sunt tâlcuite la sus pomenitul cap.

8 *„Că şi eu sunt om rânduit sub dregătorie, având sub mine slujitori, şi zic acestuia: „Mergi", şi merge; şi altuia: „Vino", şi vine; şi slugii mele: „Fă aceasta", şi face".* Aşijderea şi acestea.

9 *Iar Iisus, auzind acestea, S-a minunat de el, şi întorcându-Se a zis norodului care mergea după Dânsul: „Grăiesc vouă, că nici întru Israil n-am aflat atâta credinţă".* La fel şi acestea.

10 *Şi întorcându-se trimişii acasă, au aflat pre sluga cea bolnavă sănătoasă.* Despre acestea vei afla spre sfârşitul tâlcuirii la acelaşi cap.

CAP XIX: DESPRE FIUL VĂDUVEI

11-12 *Şi a fost după acestea, mergea într-o ce-
tate ce se chema Nain, şi împreună cu
Dânsul mergeau ucenicii Lui mulţi şi norod mult. Iar
dacă s-au apropiat către poarta cetăţii, iată scoteau pre
un mort, fiu unul născut al maicii sale, şi aceea era vă-
duvă; şi norod mult din cetate era cu dânsa*, că îi împăr-
tăşeau durerea, rămânând ea lipsită nu numai de bărbat, ci
şi de fiu, şi acela unul născut.

13 *Şi văzând-o pre dânsa Domnul, I s-a făcut milă
de ea*, văzând-o că plânge nemângâiată: că dacă
mulţimii îi era milă de ea, cu atât mai mult Lui, Care este
Izvorul milei.

13-14 *Şi a zis ei: „Nu plânge". Şi apropiindu-Se, S-a atins de pat.* De racla în care zăcea mortul.

14-15 *Iar cei ce îl duceau au stătut. Şi El a zis: „Tânărule, ţie îţi grăiesc: scoală-te!" Şi a şezut drept mortul, şi a început a grăi. Şi l-a dat pre el maicei lui".* Precum fierul încins în foc lucrează cele proprii focului, aşa şi sfântul Lui trup, fiind unit cu Dumnezeirea, lucrează cele proprii Dumnezeirii. Drept aceea, mâna Lui a întărit[32] trupul cel mort şi lipsit de vlagă, iar glasul a adus înapoi sufletul ce plecase.

16 *Şi i-a luat frică pe toţi, şi slăveau pre Dumnezeu, grăind că „proroc mare s-a ridicat întru noi", şi că „a cercetat Dumnezeu pre norodul Său":* că oarecând şi prorocul Ilie înviase pe fiul văduvei din Sarepta, însă tânguindu-se către Dumnezeu şi rugându-L; şi prorocul Elisei pe fiul Sumanitencei, dar întinzându-se peste el cu totul – în vreme ce Acesta l-a înviat pe mort doar prin atingere şi poruncă. Aşadar, pentru aceasta ziceau că s-a ridicat proroc mare, dar mai târziu L-au omorât ca nişte nerecunoscători.

17 *Şi a ieşit cuvântul acesta despre El întru toată Iudeea şi întru toată latura.* Cuvântul despre minune, sau că s-a ridicat proroc mare.

---

[32] Termenul din original, συνέσφιγξεν, este deosebit de plastic; imaginea sugerată este cea a unei mâini care adună şi reasamblează părţile disparate ale întregului stricat.

CAP XX: DESPRE CEI TRIMIŞI DE CĂTRE IOAN

18-19 *Şi au vestit lui Ioan ucenicii lui de toate acestea. Şi chemând Ioan pre doi din ucenicii săi, i-a trimis la Iisus, zicând: „Tu eşti Cela ce vine, sau pre altul să aşteptăm?"* S-a zis cu de-amănuntul şi despre acestea în tâlcuirea la al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei.

20-23 *Şi venind la El bărbaţii aceia, au zis: „Ioan Botezătorul ne-a trimis pre noi la Tine, zicând: „Tu eşti Cela ce vine, sau pre altul să aşteptăm?" Şi într-acel ceas a tămăduit pre mulţi de boli şi de răni şi de duhuri rele, şi a dat vedere multor orbi. Şi*

răspunzând Iisus, a zis lor: „Mergeţi şi spuneţi lui Ioan cele ce aţi văzut şi aţi auzit: că orbii văd, şchiopii umblă, leproşii se curăţesc, surzii aud, morţii se scoală, săracilor bine se vesteşte. Şi fericit este cel ce nu se va sminti întru Mine". Şi despre acestea toate s-a tâlcuit tot acolo. Prin *răni* trebuie înţelese durerile, că sunt şi boli fără dureri, cum ar fi orbirea, surzenia, muţenia şi multe altele.

24 *Iar dacă s-au dus vestitorii lui Ioan, a început a grăi către noroade despre Ioan. Vestitorii*, adică purtătorii de solie, aducătorii de veşti.

24-27 *„Ce aţi ieşit în pustie să vedeţi? Au trestie clătinată de vânt? Sau ce aţi ieşit să vedeţi? Au om îmbrăcat în haine moi? Iată, cei ce sunt în haine scumpe şi petrec întru desfătare, în casele împărăteşti sunt. Sau ce aţi ieşit să vedeţi? Au proroc? Adevăr grăiesc vouă: şi mai mult decât un proroc. Acesta este de care este scris: „Iată, Eu trimit îngerul Meu înaintea feţei Tale, care va găti calea Ta înaintea Ta"".* Aşijderea şi despre acestea toate s-a cercetat acolo cu de-amănuntul.

28 *„Că zic vouă: mai mare proroc între cei născuţi din femei decât Ioan Botezătorul, nimeni nu este; dar cel mai mic întru împărăţia lui Dumnezeu, mai mare decât el este".* Şi acestea au primit acolo foarte frumoasă tâlcuire.

29 *„Şi tot norodul, auzind, drept au mărturisit pre Dumnezeu, botezându-se cu botezul lui Ioan". Drept au mărturisit*, adică au dat mulţumită Celui ce le-a trimis lor pe Botezătorul, purtând de grijă pentru mântuirea lor. Al lui Hristos a fost acest cuvânt, ca şi cel ce urmează.

30 *„Iar Fariseii şi legiuitorii*[33] *au lepădat în sine sfatul lui Dumnezeu, nebotezându-se de la dânsul"*. Numeşte *sfat al lui Dumnezeu* botezul, că la porunca lui Dumnezeu se făcea: că *fost-a*, zice Evanghelia, *cuvântul lui Dumnezeu către Ioan, fiul Zahariei, în pustie, şi a venit în toată latura Iordanului, propovăduind botezul pocăinţei întru iertarea păcatelor* (Lc. 3, 2).

34-35 *Deci cu cine voi asemăna pre oamenii neamului acestuia? Şi cu cine sunt asemenea? Asemenea sunt cu copiii ce şed în târg şi strigă unii către alţii şi zic: „Fluierat-am vouă, şi n-aţi jucat; cântat-am de jale vouă, şi n-aţi plâns". Că a venit Ioan Botezătorul nici pâine mâncând, nici vin bând, şi ziceţi: „Drac are". A venit Fiul Omului mâncând şi bând, şi ziceţi: „Iată om mâncător şi băutor de vin, prieten al vameşilor şi al păcătoşilor". Şi s-a îndreptat înţelepciunea de către toţi fiii săi.* La tâlcuirea capului al douăzecilea din Evanghelia după Matei, de care am zis mai sus, vei afla amănunţit despre acestea.

---

[33] *Legiuitorii* erau „experţii" în Legea mozaică.

CAP XXI: DESPRE FEMEIA CE L-A UNS CU MIR PE DOMNUL

36 *Şi-L întreba pre El unul din Farisei ca să mănânce cu el.* Şi aici *întreba* înseamnă „ruga". Îl poftea la masă ca pe un proroc.

Şi intrând în casa Fariseului, a şezut. N-a lepădat poftirea lui, ca să nu dea prilej să se spună că mănâncă cu vameşii şi cu păcătoşii, iar de Farisei Se îngreţoşează.

37-38 *Şi iată, o femeie din cetate, care era păcătoasă, înţelegând că şade în casa Fariseului, aducând un alabastru cu mir şi stând lângă picioarele Lui, dinapoi, plângând a început a uda picioarele Lui cu lacrămi.* Cercetează tâlcuirea celui de-al şaizeci

şi doilea cap din Evanghelia după Matei. Această femeie, parte văzând minunile lui Hristos, parte aflându-le de la martorii lor, a crezut că Dumnezeu este Cela ce săvârşea acestea. De asta s-a şi apropiat, trăgând nădejde a primi iertarea păcatelor sale.

Şi ia seama la evlavia ei cea mare: că a stătut lângă cele mai de pe urmă părţi ale trupului Lui, ca cea mai de pe urmă dintre oameni, şi dinapoi, ca una ce era lipsită de îndrăznire. Şi a plâns pentru păcatele sale, iar picioarele I le uda cu lacrimi fiind aplecată peste ele.

Şi cu perii capului său le ştergea. Le ştergea, fiindcă se udaseră. Iar Hristos, cunoscând pricina, răbda, ca să se arate şi credinţa ei, şi pocăinţa ei cea fierbinte, şi prin acestea să se învrednicească a primi ceea ce căuta.

Şi săruta picioarele Lui, şi le ungea cu mir. Le săruta ca pe picioarele Celui în stare să plinească cererea ei, ca pe picioarele lui Dumnezeu; şi le ungea cu mir dându-i cinstire mai presus de cea cuvenită omului, ca Unuia mai presus de om.

39 *Iar văzând Fariseul care îl chemase pre El, a zis întru sine, grăind: „Acesta de ar fi proroc, ar şti cine şi ce fel de femeie este ceea ce se atinge de El, că este păcătoasă".* Smintindu-se a zis acestea, necunoscând că El, Dumnezeu fiind, pentru oameni S-a înomenit. Însă nici Iuda nu a cârtit atunci, nici ceilalţi ucenici: Iuda fiindcă nu-l apucase încă boala iubirii de argint, iar în ceilalţi nu intraseră încă grija pentru săraci ca mai târziu[34].

40 *Şi răspunzând Iisus, a zis către dânsul: „Simone, am oarece să-ţi zic". Iar el a zis: „Învăţătorule,*

[34] Vezi Mt. 26, Mc. 14, In. 12.

zi". Fariseul s-a smintit de Dânsul în sinea sa, cum că îngăduie lângă Sine pe curvă şi nu ştie că păcătoasă este; dar El, cunoscând aceasta, lucru mai mult decât de proroc face, descoperindu-i gândul cel nerostit – şi îi arată prin pildă că ştie aceasta şi că pe dreptate o îngăduie lângă Sine, pentru multa ei dragoste către Dânsul, care venea din credinţă şi pocăinţă.

41-43 *„Doi datornici erau oarecărui cămătar datori: unul era dator cu cinci sute de dinari, iar celălalt cu cincizeci; şi neavând ei cu ce plăti, amândurora le-a dăruit. Deci, care dintr-înşii, spune-mi, mai mult va iubi pre el?" Iar Simon, răspunzând, a zis: „Socotesc că acela căruia i-a dăruit mai mult". Iar El a zis lui: „Drept ai judecat"*. Prin asta a dat de înţeles: „Şi tu, la fel ca în pildă, puţin M-ai iubit, căci cu puţine vini ai fost dator; iar dânsa, cu multe fiind datoare, mult M-a iubit, ca să i se ierte mult. Drept aceea, pentru că M-a iubit mult, am îngăduit-o, ca să-i iert mult". Iar prin *mult* să înţelegi aici totul.

44-46 *Şi întorcându-se către muiere, a zis lui Simon: „Vezi pre această femeie? Am intrat în casa ta – apă pe picioarele Mele n-ai dat, iar aceasta cu lacrămi Mi-a udat picioarele Mele şi le-a şters cu părul capului ei. Sărutare Mie nu Mi-ai dat, iar aceasta, de când am intrat, n-a încetat sărutându-Mi picioarele Mele. Cu untdelemn capul Meu nu l-ai uns, iar aceasta cu mir Mi-a uns picioarele Mele*. „Tu nici pe cele cu înlesnire nu le-ai făcut, iar dânsa pe cele anevoioase le-a săvârşit".

Şi ia seama cum femeia a vânat mântuirea sa cu cele prin care înainte îşi vânase pierzarea: căci cu lacrimi de dragoste, cu pieptănături şi cu miresme îi fermeca înainte vreme pe dezmăţaţi, iar acum a făcut din uneltele păcatului unelte ale faptei bune.

47 *„Pentru aceea, grăiesc ție: iartă-se păcatele ei cele multe, că a iubit mult. Cele multe*, adică toate. *„Iar cui se iartă puțin, iubește mai puțin"*. Asta a zis-o atingându-l pe Simon.

48 *Și a zis ei: „Iartă-se păcatele tale"*. I-a zis aceasta ca s-o încredințeze, și îi dă rugătoarei ceea ce a cerut.

49 *Și au început cei ce ședeau cu dânsul a grăi întru sine: „Cine este Acesta Care iartă și păcatele?"* Au zis asta și alții, și anume când l-a tămăduit pe slăbănog.

50 *Și a zis către femeie: „Credința ta te-a mântuit; mergi în pace"*. Așa a zis și către cea cu curgere de sânge, după cum vei afla în tâlcuirea celui de-al douăzeci și șaselea cap al Evangheliei de față.

Fie ca și curva mea, adică sufletul meu cel iubitor de dezmierdări, să se pocăiască, și cu lacrimi să se spele de putoarea mocirlei păcatului, și să aducă lui Dumnezeu buna mireasmă a mirului faptei bune.

8, 1 *Și a fost după aceasta, și El umbla prin cetăți și prin sate, propovăduind și bine vestind împărăția lui Dumnezeu.* Vestind că desfătarea dumnezeiască și odihna cea veșnică s-au dăruit celor ce cred în El.

Și cei doisprezece cu Dânsul. Erau împreună cu El.

2-3 *Și niște femei care erau tămăduite de duhuri rele și de boli: Maria ce se chema Magdalina, din care ieșiseră șapte draci, și Ioana, femeia lui Husa, ispravnicul lui Irod, și Susana, și altele multe, care slujeau Lui din avuțiile lor*: că după ce li s-a făcut bine nu s-au mai despărțit de El; iar unii înțeleg prin *șapte* „mulți" – fiindcă Evreii au obiceiul să spună „șapte" în loc de „mulți", „multe".

CAP XXII: DESPRE PILDA SEMĂNĂTORULUI

4-8 *Şi adunându-se norod mult, şi cei de prin cetăţi venind la Dânsul, a zis prin pildă: „Ieşit-a semănătorul să semene sămânţa sa. Şi semănând el, una a căzut lângă cale şi s-a călcat şi pasările cerului au mâncat-o. Şi alta a căzut pe piatră, şi dacă a răsărit s-a uscat, pentru că n-avea umezeală. Şi alta a căzut în mijlocul spinilor, şi crescând spinii au înecat-o pre ea. Şi alta a căzut pe pământ bun, şi crescând a făcut rod însutit".* Despre această pildă a semănătorului a istorisit mai pe larg Matei în al douăzeci şi patrulea cap al Evangheliei sale. Şi cercetează la tâlcuirea lui despre acestea toate.

Acestea grăind, a strigat: „Cel ce are urechi de auzit, să audă". Şi despre aceasta s-a zis acolo.

9-10 *Şi L-au întrebat pre El ucenicii Lui, zicând: „Ce este pilda aceasta?" Iar El a zis: „Vouă vă este dat a şti tainele împărăţiei lui Dumnezeu, iar celorlalţi în pilde.* Marcu a scris mai limpede, zicând: *Iar celor de afară, toate în pilde sunt lor* (Mc. 4, 11). Şi cercetează tâlcuirea acestora la al nouălea cap din Evanghelia lui.

„Ca văzând să nu vadă şi auzind să nu înţeleagă". Şi acestea s-au tâlcuit la acelaşi cap din Marcu.

11 *„Iar pilda aceasta este"*. Adică „tâlcuirea pildei aceasta este".

„Sămânţa este cuvântul lui Dumnezeu". Cuvântul credinţei, cuvântul evanghelic.

12 *„Iar cei de lângă cale sunt cei care aud, apoi vine diavolul şi ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască"*. În al douăzeci şi patrulea cap al Evangheliei sale zice Matei: *„Tot cela ce aude cuvântul împărăţiei şi nu-l înţelege, vine vicleanul şi răpeşte ceea ce este semănat în inima lui. Aceasta este cea semănată lângă cale"* (Mt. 13, 19). Şi citeşte toată tâlcuirea acestora, din care vei pricepe lesne şi cele de aici.

13 *„Iar cei de pe piatră sunt cei care, când aud, cu bucurie primesc cuvântul; dar aceştia n-au rădăcină, care cred până la o vreme şi în vreme de ispită se leapădă"*. La tâlcuirea aceluiaşi cap vei afla şi despre acestea.

14 *„Iar ceea ce a căzut întru spini, aceştia sunt"*, adică „întru aceştia este". Întru care *aceştia*? În cei *care au auzit, dar sub grijile şi sub bogăţiile şi sub dulceţurile vieţii acesteia umblând, se îneacă şi nu săvârşesc roadă"*. *Sub*, adică „cu". *Umblând*, adică „petrecând". Tot acolo s-a vorbit şi despre acestea.

15 *„Iar cea de pre pământ bun, aceştia sunt: care cu inimă bună şi curată auzind cuvântul, îl ţin şi fac roadă întru răbdare"*. Aşijderea şi despre acestea.

16 *„Şi nimeni, aprinzând lumina, o acoperă pre dânsa cu vas sau o pune sub pat, ci o pune în sfeşnic, ca cei ce intră să vadă lumină"*. Acestea după cuviinţă au fost tâlcuite la al cincilea cap al Evangheliei după Matei, după Fericiri, unde stă scris: *Voi sunteţi lumina lumii* (Mt. 5, 14). Căci către Apostoli s-a grăit, deşi par a fi către toţi de obşte.

17 *„Că nu este lucru de taină care să nu se arate, nici lucru ascuns care să nu se cunoască şi întru arătare să nu vie"*. În al nouăsprezecelea cap zice Matei că *nimic nu este acoperit care să nu se descopere, şi ascuns care să nu se cunoască* (Mt. 10, 26). Şi citeşte tâlcuirea acolo. Este de crezut că Hristos a zis lucruri asemănătoare în felurite dăţi, drept care au şi fost puse în felurite locuri din Evanghelii.

Unii zic că acest cuvânt priveşte fapta bună cea tăinuită, care negreşit se va arăta la vremea răsplătirii, iar de multe ori şi în viaţa de aici a celui ce o lucrează.

18 *„Deci, vedeţi cum auziţi"*. „Luaţi seama cum ascultaţi cele zise de către Mine: că trebuie să faceţi asta cu râvnă şi sârguinţă, pentru că sunt cu tâlc şi înalte şi nu grăite la întâmplare".

„Că cel ce are, se va da lui". „Cel ce are râvnă şi sârguinţă, se va da lui cunoaşterea acestor lucruri".

„Şi cel ce n-are, şi ce i se pare că are se va lua de la dânsul". Marcu zice în al nouălea cap al Evangheliei sale că *celui ce are, se va da lui, iar cel ce n-are, şi ce are se*

va lua de la dânsul (Mc. 4, 25). Şi citeşte acolo tâlcuirea acestor spuse.

19 *Şi au venit la Dânsul Muma Lui şi fraţii Lui, şi nu puteau să vorbească cu Dânsul din pricina norodului.* Despre acestea s-a vorbit la sfârşitul celui de-al douăzeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei.

20-21 *Şi i s-a vestit Lui zicând: „Muma Ta şi fraţii Tăi stau afară, vrând să Te vadă pre Tine". Iar El, răspunzând, a zis către dânşii: „Muma Mea şi fraţii Mei sunt aceştia, care aud cuvântul lui Dumnezeu şi-l fac pre dânsul".* Tot acolo am cercetat acestea toate cu de-amănuntul.

Cap XXIII: Despre certarea apelor

22-23 *Şi a fost într-una din zile, şi ei au intrat în corabie şi ucenicii Lui, şi a zis către dânşii: „Să trecem de ceea parte de iezer"; şi au plecat. Iar mergând dânşii cu corabia, a adormit El. Şi s-a pogorât vifor de vânt în iezer, şi se umpleau şi se primejduiau.* Caută desluşirea în tâlcuirea la cel de-al unsprezecelea cap al Evangheliei după Matei. *Se umpleau* – e limpede că de apă.

24 *Şi apropiindu-se L-au deşteptat pre Dânsul, grăind: „Învăţătorule! Învăţătorule! Pierim!" Iar El, sculându-Se, a certat vântul şi valul apei; şi au înce-*

tat, şi s-a făcut linişte. Toate au fost tâlcuite cum se cuvine la acel cap.

25 *Şi a zis către dânşii: „Unde este credinţa voastră?”.* „Credinţa că sunt Mântuitor al celor în primejdii şi că este cu neputinţă să se primejduiască cei ce Îl au în sineşi pe Mântuitorul”.

Iar ei, spăimântându-se, s-au mirat, grăind unul către altul: „Cine este Acesta, că şi vânturilor şi apei porunceşte, şi-L ascultă pre Dânsul?” Şi despre acestea s-a tâlcuit tot acolo.

CAP XXIV: DESPRE CEL CU LEGIUNEA DE DRACI

26-28 *Şi au venit cu corabia în latura Gadarenilor, care este de ceea parte de Galileea. Şi ieşind el la uscat, L-a întâmpinat pre El un om oarecare din cetate, care avea draci de mulţi ani, şi în haină nu se îmbrăca, şi în casă nu petrecea, ci în mormânturi. Iar văzând pre Iisus şi strigând, a căzut înaintea Lui, şi cu glas mare a zis: „Ce este mie şi Ţie, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu Celui Prea înalt? Rogu-Te, nu mă munci pre mine".* În tâlcuirea la cel de-al doisprezecelea cap al Evangheliei după Matei s-a vorbit despre acestea limpede. Mulţimea dracilor care sălăşluiau în acela se rugau ca unul, folosindu-se de gura omului, din pricina împărtăşirii dintre ei.

29 *Că poruncea duhului celui necurat să iasă din omul acela.* Ca unuia singur poruncea dracilor celor mulţi din pricina slăbiciunii lor, sau şi pentru că toţi dimpreună se chemau „legiune", sau şi pentru că unul singur era mai mare peste ceilalţi, care se şi ruga şi căruia Hristos îi dădea poruncă, pentru că ceilalţi urmau lui.

Pentru că de mulţi ani îl răpise pre dânsul, şi era legat cu lanţuri de fier şi cu obezi, fiind sub pază; dar sfărâmând legăturile, era gonit de dracul prin pustie. De dracul mai mare peste cei dimpreună cu dânsul.

30-31 *Şi l-a întrebat pre el Iisus, grăind: „Cum îţi este numele?" Iar el a zis: „Legheon", că draci mulţi intraseră într-însul. Şi-L rugau pre El ca să nu poruncească lor să meargă întru adânc.* Acestea toate le-a scris şi Marcu; şi cercetează desluşirea lor în tâlcuirea celui de-al nouăsprezecelea cap al Evangheliei lui.

32-33 *Şi era acolo o turmă de porci mulţi, ce se păşteau în munte; şi Îl rugau pre El să le dea voie lor să intre într-înşii; şi le-a dat lor voie. Şi ieşind dracii din om, au intrat în porci, şi s-a pornit turma de pe ţărmuri în iezer şi s-a înecat.* În tâlcuirea celui de-al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei vei afla despre toate acestea.

[Socot că porcii erau ai celor de alt neam din vecinătate. Oricum, se prea poate ca şi Iudeii să fi crescut porci pentru a-i vinde sau pentru a-i hrăni pe ostaşii Romani ce le păzeau cetăţile].

34 *Iar păstorii, văzând ceea ce se făcuse, au fugit şi au spus în cetate şi prin sate.* Aşijderea şi despre acestea.

35 *Şi au ieşit să vadă ce s-a făcut, şi au venit la Iisus, şi au aflat pre omul dintru care ieşiseră dracii îmbrăcat şi întreg la minte, şezând lângă picioarele lui Iisus, şi s-au temut.* Matei zice că au ieşit întru întâmpinarea lui Iisus, că venea în cetate; iar Luca arată acum că El nu călătorea: că de ar fi umblat, cel din care fusese alungată legiunea de draci n-ar fi şezut la picioarele Lui. Deci, este învederat că în vreme ce venea spre cetate a stătut şi a început să dea învăţătură; iar celui tămăduit i s-a poruncit să şadă, căci fusese chinuit foarte de către draci.

36 *Şi le-au spus lor şi cei ce văzuseră, cum s-a mântuit cel îndrăcit.* Cum s-a făcut sănătos, adică.

37 *Şi L-a rugat pre Dânsul tot norodul ţinutului Gadarenilor să Se ducă de la dânşii, că erau cuprinşi de mare frică.* La al doisprezecelea cap din Evanghelia după Matei au fost tâlcuite cum se cuvine şi acestea.

37-39 Iar El, intrând în corabie, S-a întors. Iar bărbatul din care ieşiseră dracii ruga pre El să rămână cu Dânsul; dar Iisus l-a slobozit pre el, grăind: „Întoarce-te în casa ta şi povesteşte câte ţi-au făcut ţie Dumnezeu". Şi s-a dus propovăduind prin toată cetatea câte i-a făcut Iisus lui. Despre acestea a scris şi Marcu în cel de-al unsprezecelea cap al Evangheliei sale, şi vei afla cu de-amănuntul în tâlcuirea aceluia de ce bărbatul se ruga să rămână cu El şi de ce Iisus l-a slobozit, precum şi despre toate celelalte.

CAP XXV: DESPRE FIICA MAI MARELUI SINAGOGII

40 *Şi a fost când S-a întors Iisus, L-a primit pre El norodul, că toţi îl aşteptau pre El.* Ca pe un binefăcător şi Mântuitor.

41-42 *Şi, iată, a venit un om căruia îi era numele Iair, şi acesta era mai marele sinagogii, şi căzând la picioarele lui Iisus, îl ruga pre El ca să intre în casa lui, că avea o fiică una născută, ca de doisprezece ani, şi aceea murea.* Despre acestea s-a grăit foarte bine în tâlcuirea celui de-al cincisprezecelea cap al Evangheliei după Matei.

Iar când mergea El, îl impresurau noroadele. Îl înghesuiau, împingându-se împrejurul Lui.

Cap XXVI: Despre femeia cea cu curgere de sânge

43-44 *Şi o femeie, fiind în curgerea sângelui de doisprezece ani, care cheltuise la doctori toată avuţia sa, şi nici de la unul n-a putut să se vindece, apropiindu-se dinapoi, s-a atins de poala hainei Lui* (κράσπεδον), *şi îndată a stătut curgerea sângelui ei.* După cum adaugă Marcu, nu numai că n-a tras nici un folos de pe urma doctorilor, ci şi mai rău i s-a făcut (Mc. 5, 26). Iar ce anume este κράσπεδον, vezi în tâlcuirea celui de-al şaisprezecelea cap din Evanghelia după Matei. Mai zice Marcu şi că a venit *între norod dinapoi*, adică s-a amestecat cu mulţimea căutând să se ascundă (Mc. 5, 27).

De ce nu s-a atins făţiş? Pentru că se ştia necurată şi se temea să se atingă făţiş de cineva curat, împiedicată fiind de Lege. Dar de ce n-a cerut de la depărtare sănătate? Fi-

indcă se ruşina să aducă la cunoştinţa norodului boala sa, şi totodată bănuia că dacă s-ar fi dat în vileag, norodul avea să o alunge pentru necurăţia ei.

45 *Şi a zis Iisus: „Cine este cel ce s-a atins de Mine?"* A întrebat nu fiindcă nu ştia, ci ca, aflând femeia că n-a rămas nebăgată de seamă precum nădăjduia şi nici nu a luat sănătatea prin furăciune, ci a primit-o cu voia Lui, să mărturisească cele privitoare la dânsa; astfel să se facă cunoscute celor ce îl urmau pe de o parte credinţa ei, pe de alta puterea Lui şi faptul că nimic nu rămâne ascuns de Dânsul, încât mulţi să urmeze acestei credinţe şi să se teamă de atotputernicia şi de atotştiinţa Lui, iar în urma minunii să sporească şi credinţa mai marelui sinagogii.

Iar tăgăduind toţi, au zis Petru: „Învăţătorule, noroadele Te îmbulzesc şi te strâmtorează, şi mai zici: „Cine este cel ce s-a atins de Mine?" Petru socotea că Hristos vorbeşte de o atingere oarecare, ca a tuturor celor ce Îl urmau împingându-se şi îmbulzindu-se în jurul Lui; dar El nu despre una ca aceasta grăia, ci despre cea făcută din credinţă. Că mulţi Îl atingeau atunci datorită înghesuielii, dar a simţit numai atingerea aceleia, făcută din credinţă.

46 *Iar Iisus a zis: „S-a atins de Mine oarecine".* Dat fiind că femeia nu mărturisise încă, temându-se, El stăruie zicând: *S-a atins de Mine oarecine*, ca văzând stăruinţa Lui să recunoască singură ce a făcut şi singură să propovăduiască minunea.

„Că Eu am cunoscut puterea care a ieşit din Mine". Puterea tămăduitoare, adică, pe care a atras-o credinţa femeii. Şi a zis aceasta ca să arate şi mai neîndoielnic că ştia cine se atinsese de Dânsul; iar Marcu spune că a şi privit împrejur s-o vadă pe făptaşă (Mc. 5, 32).

47 *Iar văzând femeia că nu s-a ascuns, a venit tremurând.* Tremurând parte de puterea Lui, parte din pricina Legii, că necurată fiind se atinsese de cineva curat.

Şi căzând înaintea Lui, pentru care pricină s-a atins de El a vestit înaintea a tot norodul şi cum că s-a tămăduit îndată. Înşiruirea cuvintelor este făcută prin hiperbat; trebuie citit: *căzând înaintea Lui, a vestit înaintea a tot norodul pentru care pricină s-a atins de El* pe ascuns; şi am zis mai sus care este pricina.

48 *Iar El i-a zis ei: „îndrăzneşte, fiică; credinţa ta te-a mântuit".* „Nu te teme nici de Mine, nici de Lege, că din credinţă, nu din dispreţ te-ai atins de Mine; aşadar, credinţa ta ţi-a mijlocit de la Mine sănătate, iar de la Lege lăsarea păcatelor". A pus totul pe seama credinţei ei ca şi alţii să fie atraşi la credinţă, precum am zis. Şi aici a arătat Hristos că nimeni, având boală fără de a sa voie, nu este necurat înaintea lui Dumnezeu; iar *fiică* a numit-o ca înfiată Lui prin credinţă, prin această numire desăvârşit alungând temerea ei şi apropiindu-o de Sine.

Mergi în pace. În pacea de a nu mai fi războită de către boală. Iar după înţelesul mai înalt, femeia cu curgere de sânge e firea oamenilor, care mai înainte de a veni Hristos izvora necurăţia păcatului cea roşie (φοινική) sau ucigaşă (φονική). Cu nimic nu s-a folosit de la doctorii ei cei sufleteşti, adică de la filosofi, ci mai vârtos s-a vătămat cu învăţăturile lor cele străine şi nefireşti; iar atingându-se prin credinţă de haina Lui, adică de întruparea Lui, îndată s-a tămăduit: că se atinge prin credinţă de haina Lui tot cel ce crede întru înomenirea Lui.

49-50 *Încă grăind El, vine oarecare de la mai marele sinagogii, grăind lui că „a murit fiica ta; nu mai supăra pre învăţătorul". Iar Iisus, auzind, a răspuns lui, grăind: „Nu te teme; crede numai, şi se va mântui".* Acestea le-a scris şi Marcu în al treisprezecelea cap, şi cercetează acolo tâlcuirea.

51-53 *Iar intrând în casă, n-au lăsat nici pre unul să intre, fără numai pre Petru şi pre Iacov şi pre Ioan şi pre tatăl fecioarei şi pre muma ei. Şi plângeau toţi şi se tânguiau de dânsa; dar El a zis: „Nu plângeţi; n-a murit, ci doarme". Şi-şi râdeau de Dânsul, ştiind că a murit.* Aşijderea şi acestea toate au fost lămurite acolo. *Se tânguiau de dânsa*, adică o boceau.

54-56 *Iar El, scoţând pre toţi afară şi apucând-o de mână, a strigat, grăind: „Fecioară, scoală-te!" Şi s-a întors duhul ei, şi a înviat îndată; şi a poruncit să-i dea ei să mănânce. Şi s-au spăimântat părinţii ei; iar El a poruncit lor să nu spună nimănui ceea ce se făcuse.* încă şi despre acestea vei afla acolo tâlcuire fără scăpări.

CAP XXVII: DESPRE APOSTOLIA CELOR DOISPREZECE

9, 1 *Şi chemând pre cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat lor putere şi stăpânire preste toţi dracii şi a vindeca bolile.* S-a zis despre aceasta la cel de-al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei.

2 *Şi i-a trimes pre dânşii să propovăduiască împărăţia lui Dumnezeu şi să tămăduiască pre cei bolnavi.* Acolo s-a cercetat şi despre acestea, la locul unde stă scris: *Umblând, propovăduiţi, zicând că „s-a apropiat Împărăţia Cerurilor"* (Mt. 10, 7).

3 *Şi a zis către dânşii: „Nici toiag, nici traistă, nici pâine, nici argint, nici câte două haine să aveţi".* Aşijderea şi despre acestea.

4 *„Şi în oricare casă veţi intra, acolo să rămâneţi, şi de acolo să ieşiţi"*. Şi despre aceasta a istorisit acolo, mai pe larg, Matei.

5 *„Şi oricâţi nu vă vor primi pre voi, ieşind din cetatea aceea, şi praful de pe picioarele voastre scuturaţi-l, întru mărturie asupra lor"*. La fel şi despre acestea.

6 *Şi ieşind, umblau prin sate, bine vestind şi tămăduind pretutindenea*. După porunca Celui ce i-a trimis pe ei.

7-9 *Şi a auzit Irod tetrarhul toate cele ce se făceau de El, şi nu se pricepea, pentru că unii ziceau că Ioan s-a sculat din morţi, iar alţii că Ilie s-a arătat, iar alţii că un proroc din cei de demult a înviat. Şi a zis Irod: „Pre Ioan eu l-am tăiat; dar Acesta cine este, de Care eu aud unele ca acestea?" Şi căuta să-L vadă pre El*. Despre acestea s-a grăit cu de-amănuntul la al douăzeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei.

10-11 *Şi întorcându-se apostolii, au spus Lui toate câte au făcut. Şi luându-i pre dânşii, s-a dus deosebi în loc pustiu al cetăţii ce se cheamă Vitsaida. Iar noroadele, înţelegând, au mers după Dânsul*. La al cincisprezecelea cap al Evangheliei după Marcu s-a vorbit despre acestea mai pe larg, la locul: *Şi s-au adunat apostolii la Iisus* (Mc. 6, 30).

Şi primindu-i pre dânşii, le grăia lor de împărăţia lui Dumnezeu, şi pre cei ce aveau trebuinţă de tămăduire îi vindeca. Despre acestea am cercetat cu sârguinţă la al douăzeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei, acolo unde stă scris: *Şi ieşind Iisus, a văzut norod mult, şi I s-a făcut milă de ei* (Mt. 14, 14).

CAP XXVIII: DESPRE CELE CINCI PÂINI

12 *Iar ziua a început a se pleca; şi venind cei doisprezece, au zis Lui: „Slobozeşte noroadele, ca mergând în satele şi cetăţile cele de prin prejur, să găzduiască şi să-şi afle hrană, că aici suntem în loc pustiu".* La sus pomenitul cap al Evangheliei după Matei au fost lămurite şi acestea.

13-14 *Iar El a zis către dânşii: „Daţi-le voi să mănânce". Iar ei au zis: „Nu este la noi mai mult decât cinci pâini şi doi peşti, fără decât să ne ducem noi şi să cumpărăm la tot norodul acesta bucate". Că erau ca la cinci mii de bărbaţi.* Aşijderea şi acestea.

14-15 *Şi a zis către ucenicii Săi: „Puneţi-i pre dânşii cete, câte cincizeci". Şi aşa au făcut, şi i-au aşezat pre toţi.* La fel şi acestea.

16-17 *Deci, luând cele cinci pâini şi cei doi peşti, căutând la cer, le-a binecuvântat şi le-a frânt, şi le-a dat ucenicilor să le pună înaintea norodului. Şi au mâncat şi s-au săturat toţi, şi au luat din fărâmiturile care rămăseseră lor douăsprezece coşuri.* Încă şi acestea.

CAP XXIX: DESPRE ÎNTREBAREA UCENICILOR

18-20 *Şi a fost când Se ruga El deosebi, erau cu Dânsul ucenicii Lui, şi i-a întrebat pre dânşii zicând: „Cine-Mi zic noroadele că sunt?" Iar ei, răspunzând, au zis: „Ioan Botezătorul, iar alţii Ilie, iar alţii că proroc oarecare din cei de demult a înviat". Şi le-a zis lor: „Dar voi cine-Mi ziceţi că sunt?" Iar Petru, răspunzând, a zis: „Hristosul lui Dumnezeu".* Vei afla desluşirea tuturor acestora la al treizeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei.

21 *Iar El, certându-i pre dânşii, le-a poruncit nimănui să nu spună aceasta.* Citeşte toată tâlcuirea celor zise acolo, până la *de atunci a început Iisus a arăta*

ucenicilor Săi (Mt. 16, 21), şi vei primi cunoaşterea foarte amănunţită a tuturor acestora.

22 *Zicând că „se cade Fiului Omului multe a pătimi, şi a fi defăimat de Bătrâni şi de Arhierei şi de Cărturari, şi a fi omorât, şi a treia zi a învia".* Acolo au fost cercetate şi acestea.

23 *Şi grăia către toţi: „Oricine va voi să vie după Mine, să se lepede de sine şi să-şi ia crucea sa în toate zilele şi să-Mi urmeze Mie".* Şi pe acestea le vei afla în acelaşi loc, ceva mai încolo.

24 *„Că cine va voi să-şi mântuiască sufletul său, pierde-l-va pre el".* Cine va voi să se mântuiască pe sine de la moarte, în ziua mărturisirii făcându-se iubitor de sine, dar nu şi de Hristos, îl va pierde pe el în veacul ce va să fie, adică îl va arunca în iad. Vezi despre acestea şi despre cele ce urmează şi în tâlcuirea celui de-al nouăsprezecelea cap din Evanghelia după Matei.

„Iar cine îşi va pierde sufletul său pentru Mine, acela îl va mântui pre dânsul". Cine şi-l va pierde pentru mărturisire, acela îl va mântui în veacul ce va să fie.

25 *„Că ce folos este omului de va dobândi lumea toată, iar pre sine se va pierde sau se va păgubi?"* A scris aceasta şi Matei, la sfârşitul celui de-al treizeci şi treilea cap; şi caută acolo tâlcuirea. *Se va păgubi* lămureşte pe *se va pierde*; iar „pierzare" şi „păgubire" numeşte Evanghelistul osânda şi pedeapsa cea veşnică.

26 *„Că oricine se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele, de acesta Fiul Omului Se va ruşina când*

va veni întru slava Sa şi a Tatălui şi a sfinţilor îngeri". De acestea a pomenit şi Marcu în al douăzeci şi patrulea cap, şi au fost tâlcuite acolo. Dar cum vine asta: *şi a Tatălui şi a sfinţilor îngeri*? Spune asta pentru că slava Tatălui va fi şi slava Lui, că Fiul Tatălui este. Şi slava sfinţilor îngeri va fi slava Lui, că e Stăpân al lor.

27 „Şi vă grăiesc vouă: cu adevărat, sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moarte până când vor vedea Împărăţia lui Dumnezeu". Despre aceasta s-a vorbit la sfârşitul celui de-al treizeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei.

CAP XXX: DESPRE SCHIMBAREA LA FAȚĂ A LUI IISUS

28 *Și a fost după cuvintele acestea ca la opt zile.* Adică au trecut ca la opt zile.

28-31 *Și luând pre Petru și pre Ioan și pre Iacov, s-au suit în munte să se roage. Și s-a făcut, când Se ruga El, chipul feței Lui altul și îmbrăcămintea Lui albă, strălucind. Și iată, doi bărbați vorbeau cu Dânsul, care erau Moisi și Ilie, care arătându-se în slavă, grăiau de ieșirea Lui, care vrea să o plinească în Ierusalim.* Despre această schimbare la față a scris mai pe șleau Matei în cel de-al treizeci și patrulea cap al Evangheliei sale, în a cărui tâlcuire au și fost deslușite acestea toate cu de-amănuntul. Și S-a schimbat la față rugându-Se ca să învățăm că rugăciunea îl schimbă la față pe om și îl luminează când e făcută așa cum trebuie.

32 *Iar Petru şi cei ce erau cu Dânsul erau îngreuiaţi de somn; şi deşteptându-se, au văzut slava Lui, şi pre cei doi bărbaţi stând împreună cu Dânsul.* Acolo s-a vorbit şi despre acestea; iar prin *slavă* se înţelege strălucirea.

33-34 *Şi a fost când s-au despărţit ei de la Dânsul, a zis Petru către Iisus: „Învăţătorule, bine este nouă să fim aici şi să facem trei colibe: una Ţie, şi una lui Moisi, şi una lui Ilie", neştiind ce grăia. Şi acestea grăind el, s-a făcut nor, şi i-a umbrit pre dânşii, şi s-au spăimântat când au intrat ei în nor.* Moisi şi Ilie au intrat în grosimea norului, având, negreşit, a fi duşi înapoi în locurile rânduite lor; iar ucenicii, fiind spăimântaţi de schimbarea la faţă a Stăpânului, după cum spune Marcu, şi văzându-i luaţi înapoi în chip mai presus de fire, s-au temut şi mai mult.

35-36 *Şi glas a fost din nor, zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, pe Acesta să ascultaţi". Şi după ce a fost glasul, S-a aflat Iisus singur.* La sus pomenitul cap al Evangheliei după Matei s-au tâlcuit şi acestea amănunţit. Aşadar, ceea ce a lăsat Matei deoparte, a povestit Luca; iar ce a lăsat deoparte Luca, Matei a istorisit.

Şi ei au tăcut, şi nimănui n-au spus în zilele acelea nimic din cele ce văzuseră. Pentru că, după spusele lui Matei, când se pogorau ei din munte le-a poruncit Iisus, zicând: *Nimănui să nu spuneţi vederea aceasta, până când Fiul Omului Se va scula din morţi* (Mt. 17, 9); şi citeşte tâlcuirea acelor spuse.

CAP XXXI: DESPRE LUNATIC

37-40 *Şi a fost a doua zi, pogorându-se ei din munte, L-a întâmpinat pre El norod mult. Şi iată, un bărbat din norod a strigat, grăind: „Învăţătorule, rogu-Te, caută spre fiul meu, că unul născut îmi este mie. Şi iată, duh îl apucă pre el, şi de năprasnă strigă; şi îl zdrobeşte pre el cu spumă, şi abia se duce de la el, sfărâmându-l pre el. Şi m-am rugat de ucenicii Tăi să-l scoată, şi n-au putut".* Pe acel fecioraş îl numeşte Matei *lunatic*, precum stă scris în cel de-al treizeci şi cincilea cap al Evangheliei sale, şi s-a vorbit despre acestea toate în tâlcuirea lui.

41 *Iar Iisus, răspunzând, a zis: „O, neam necredincios şi îndărătnic, până când voi fi cu voi şi vă*

voi suferi pre voi? Adu-mi pre fiul tău aici". Tot acolo vei afla desluşirea tuturor acestora.

42 *Şi încă apropiindu-se de el, l-a trântit pre el dracul şi l-a scufundat.* Acestea le-a istorisit mai pe larg Matei în cel de-al douăzeci şi şaselea cap, şi cercetează tâlcuirea acolo.

Iar Iisus a certat pre duhul cel necurat, şi a tămăduit copilul, şi l-a dat tatălui său. La cel de-al treizeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei s-a vorbit despre acest lucru.

43 *Şi se spăimântau toţi de mărirea lui Dumnezeu,* socotind că nu cu a Sa putere, ci de la Dumnezeu face minunile acelea.

43-44 *Şi mirându-se toţi de toate câte a făcut Iisus, a zis către ucenicii Săi: „Puneţi voi în urechile voastre cuvintele acestea".* Cuvintele pe care le-a grăit în al douăzeci şi şaselea cap al Evangheliei de faţă despre Patima, şi despre omorârea, şi despre Învierea Sa. Drept aceea, după ce începe a le reaminti nu le înşiră până la capăt, ci spune doar *„că Fiul Omului va fi dat în mâinile oamenilor"*, fiindcă celelalte erau subînţelese.

45 *Iar ei nu înţelegeau cuvântul acesta, şi era acoperit de dânşii, ca să nu-l priceapă; şi se temeau să-L întrebe pre El de cuvântul acesta.* Nu cuvântul despre Patimă şi despre omorâre, ci acela despre Înviere. Despre aceasta s-a vorbit spre sfârşitul tâlcuirii la al treizeci şi cincilea cap din Evanghelia după Matei; citeşte cele zise acolo.

CAP XXXII: DESPRE CEI CE SE GÂNDEAU CARE DIN EI ESTE MAI MARE

46-47 *Şi a intrat gând între dânşii: cine ar fi dintre ei mai mare. Iar Iisus, ştiind gândul inimii lor, luând un prunc, l-a pus pre el lângă Sine.* Matei, în al treizecilea cap, spune că apropiindu-se ucenicii Lui, îl întrebau despre aceasta. Ştiind El cugetul lor şi întrebându-i pentru ce se certau în cale, precum ne spune Marcu (Mc. 9, 33), fireşte şi ei au întrebat despre aceasta, că tot le cunoştea gândul, după care Iisus a luat un prunc care trecea pe acolo şi l-a pus lângă Sine, iar apoi a zis cele ce urmează. Aşadar, Matei scrie că au întrebat şi uce-

nicii, iar Marcu şi cu Luca, trecând sub tăcere lucrul acesta, zic doar că a cunoscut cugetul lor; şi Matei a zis cele întâmplate mai târziu, iar ceilalţi doi cele întâmplate mai pe urmă. Citeşte şi la zisul cap din Matei tâlcuirea, că este foarte de trebuinţă.

48 *Şi a zis lor: „Oricine va primi pruncul acesta întru numele Meu, pe Mine Mă primeşte".* Înainte de acestea a zis şi altele, pe care le-a însemnat în scris Matei şi din care se lămuresc lesne şi cele de faţă; cercetează acolo. Iar prin prunc i-a făcut să cugete la smerenie şi simplitate.

„Şi oricine Mă va primi pre Mine, primeşte pre cela ce M-a trimis pre Mine; că cela ce este mai mic întru voi toţi, acesta va fi mare". Iată unde a vrut să îi aducă punând lângă Sine pruncul; iar prin *mai mic* înţelege „mai smerit". Unele ca acestea a zis şi în al patruzeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei, şi cercetează pe la mijlocul tâlcuirii acestuia.

49-50 *Iar Ioan, răspunzând, a zis: „Învăţătorule, am văzut pre oarecare în numele Tău scoţând draci, şi l-am oprit pre el, că nu umblă pe urma Ta cu noi". Şi a zis către el Iisus: „Nu-l opriţi, că cel ce nu este împotriva noastră, pentru noi este".* Acestea le-a scris şi Marcu în al douăzeci şi optulea cap, şi citeşte acolo desluşirea lor.

51 *Şi a fost când s-au împlinit zilele înălţării Lui, El a întărit faţa Sa ca să meargă în Ierusalim. Zi a înălţării Lui* numeşte vremea rânduită până la înălţarea Lui de la pământ la cer: că se apropiaseră de acum omorârea Lui, şi învierea, şi înălţarea. Şi *a întărit faţa Sa*, adică a în-

dreptat-o ca să meargă la Ierusalim fără de abatere, grăbind spre Patimă, că scris este în cartea Psalmilor: *întări-voi asupra Ta ochii mei* (Ps. 31, 10), adică „îndrepta-voi", „aținti-voi", „privi-voi țintă".

52 *Și a trimis vestitori înaintea feței Sale, și mergând au intrat într-un sat al Samarinenilor*, care era în drumul Lui, *ca să-I gătească* găzduire pentru El și cei dimpreună cu Dânsul.

53 *Și nu L-au primit pre Dânsul, că fața Lui era mergând spre Ierusalim. Fața Lui*, adică El, prin parte înțelegându-se întregul. *Nu L-au primit pre El* pentru că mergea la Ierusalim, la vrăjmașii lor: că potrivnici erau Samarinenii Ierusalimitenilor.

54-55 *Și văzând ucenicii Lui, Iacov și Ioan, au zis: „Doamne, voiești să zicem ca să se pogoare foc din cer și să-i mistuiască pre ei, precum și Ilie a făcut?" Iar Iisus, întorcându-Se, i-a certat pre dânșii.* Bănuiesc că Iacov și Ioan erau cei trimiși. Ei s-au mâniat pentru necinstirea învățătorului, și au întrebat dacă trebuie să îi pedepsească pe făptași ca niște următori ai lui Ilie celui râvnitor. Hristos însă i-a certat ca un nepomenitor de rău, învățându-i a suferi cu îndelungă răbdare necinstirile din partea celor neplecați. Știa că nu au să-L primească Samarinenii, dar trimisese totuși ucenici, ca neplecându-se cei dintâi și mâniindu-se cei din urmă, să-i dojenească și să-i învețe pe aceștia a nu-i pedepsi pe cei care îi defaimă: că propovăduind, de mulți aveau să fie alungați. Și îndrăznind nu întru sine, ci întru puterea Lui au spus: *să zicem ca să se pogoare foc din cer.*

[Măcar că Gură de Aur a lăsat deoparte aici cuvintele: *nu ştiţi ai cărui duh sunteţi*, în alte Cuvinte[35] zice că şi spusa aceasta e a Stăpânului. Aşadar, prin *duh* să-mi înţelegi aici pe Sfântul Duh, fiindcă Acesta este bun şi nepomenitor de rău, la fel ca celelalte Feţe ale Dumnezeirii Celei Una.]

[35] Omilii.

Cap XXXIII: Despre cel căruia nu i s-a îngăduit să vină după El

56-58 *Şi a fost când mergeau ei pre cale, a zis oarecine către ei: „Doamne, voi să merg după Tine oriunde vei merge". Şi a zis Iisus lui: „Vulpile au vizuini şi păsările cerului cuiburi, iar Fiul Omului n-are unde să-Şi plece capul".* Despre acestea a scris şi Matei în al zecelea cap, şi au fost tâlcuite acolo.

59-60 *Şi a zis către altul: „Vino după Mine". Iar el a zis: „Doamne, dă-mi voie întâi să merg să îngrop pre tatăl meu". Iar Iisus a zis lui: „Lasă*

morţii să-şi îngroape morţii, iar tu mergi de vesteşte împărăţia lui Dumnezeu". Acolo s-au lămurit limpede şi acestea; şi Hristos l-a chemat pe omul cu pricina ştiindu-l vrednic.

61-62 *Şi a zis şi altul: „Voi să merg după Tine, Doamne, dar întâi dă-mi voie să rânduiesc cele ce sunt în casa mea". Iar Iisus a zis către el: „Nimeni, punându-şi mâna sa pre plug şi căutând înapoi, nu este îndreptat spre împărăţia lui Dumnezeu"*. Cel ce s-a apucat de plugărit şi priveşte îndărăt strică râvna cu care s-a apucat de lucru prin lenevirea privirii îndărăt. Aşadar, grăind în pildă numeşte *plug* Mântuitorul urmarea Lui, zicând că „nimeni care se apucă să vină după Mine şi se uită îndărăt, adică are mintea la cele lumeşti, nu este bun pentru Împărăţia Cerurilor". Că cel ce a ales să meargă după Hristos este dator să dispreţuiască îndată toate cele lumeşti şi să urmeze Lui neabătut, nefiind ţinut de legătura celor lăsate în urmă: că ce este mai de dorit şi mai de preţ decât Dumnezeu?

CAP XXXIV: DESPRE CEI ŞAPTEZECI RÂNDUIŢI APOSTOLI

10, 1 *Iar după acestea a arătat Domnul şi pre alţi şaptezeci.* Şaptezeci de apostoli, se înţelege: că mulţi aveau să creadă, şi era trebuinţă de mai mulţi propovăduitori. Aşadar, cei doisprezece apostoli alcătuiesc ceata dintâi, iar cei şaptezeci – ceata a doua. Pe cei doisprezece şi pe cei şaptezeci mai înainte i-au închipuit oarecând cele douăsprezece izvoare de apă şi cei şaptezeci de pomi de finic din Elim, unde au ajuns israilitenii după trecerea Mării Roşii (Ieş. 15, 27).

Şi i-a trimis pre dânşii câte doi înaintea feţei Sale în toată cetatea şi locul unde avea El să meargă. Şi pe cei doisprezece tot doi câte doi i-a trimis, după cum a zis Mar-

cu în al paisprezecelea cap; dar pe cei doisprezece i-a trimis în toate cetăţile şi satele lui Israil, fiind ei mai desăvârşiţi, iar pe cei şaptezeci numai în cele ce se aflau în drumul Lui, prin care avea să treacă, propovăduind pocăinţa de păcate şi venirea Celui ce dăruieşte iertarea acestora.

2 *Şi zicea către dânşii: „Secerişul este mult, iar lucrătorii puţini".* *Seceriş* numeşte pe cei ce aveau să fie seceraţi dintru necredinţă şi strânşi în credinţa Lui, iar *lucrători* – pe apostoli, care au slujit la asta. Aici s-a arătat şi pricina înaintării celor şaptezeci la cinul de apostoli; şi totuşi, din pricina mulţimii celor ce aveau să creadă spune că sunt puţini toţi apostolii dimpreună.

„Deci, rugaţi pre Domnul secerişului să scoată lucrători la secerişul Său". Asta, precum şi cele zise mai înainte, a grăit şi în al optsprezecelea cap al Evangheliei după Matei; însă acolo a numit *seceriş mult* pe cei ce aveau să creadă dintre iudei, iar aici – pe cei ce aveau să creadă din rândul neamurilor; şi acolo îi îndemna pe cei doisprezece să se roage pentru apostolia acestor şaptezeci, iar aici îi îndeamnă pe cei şaptezeci să se roage ca Dumnezeu să înainteze episcopi şi învăţători în cetăţi şi în sate. Citeşte şi tâlcuirea cuvintelor de faţă la zisul cap din Matei.

3 *„Mergeţi: iată, Eu vă trimit pre voi ca pre nişte miei în mijlocul lupilor".* A zis aceasta şi către cei doisprezece; şi cercetează la al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Iată, Eu vă trimit pre voi ca pre nişte oi în mijlocul lupilor* (Mt. 10, 16).

S-ar putea spune cu privire la aceasta că pe cei doisprezece i-a numit *oi*, fiind mai desăvârşiţi, iar pe cei şaptezeci – *miei*.

4 *„Să nu purtaţi pungă, nici traistă, nici încălţăminte".* Prin această opreliște poruncește îndeobşte a îndrăzni pentru trebuinţele trupului doar întru Cel ce i-a trimis pe ei; iar osebit, prin porunca de a nu purta pungă taie iubirea de argint, prin cea de a nu purta traistă – adunarea de hrană, iar prin cea de a nu purta încălţăminte îi învaţă la postnicie[36]. A poruncit acestea şi celor doisprezece în sus-pomenitul cap al nouăsprezecelea.

„Şi pe nimenea să nu întrebaţi de sănătate". A poruncit aceasta vrând nu ca ei să fie neprietenoşi şi morocănoşi, ci să nu sufere împiedicare, fiindcă cei ce stau de vorbă pe drum îşi pierd de obicei cea mai mare parte a râvnei. Aşadar, le-a dat poruncă să vadă doar de lucrarea încredinţată lor şi să nu cheltuiască câtuşi de puţin timp pentru cele netrebuincioase şi de prisos. Dealtfel, şi Elisei, trimiţând pe sluga sa Ghiezi cu o treabă ce nu suferea amânare, i-a poruncit: *De vei afla bărbat, să nu-l blagosloveşti pre el; şi de te va blagoslovi bărbat, să nu-i răspunzi lui* (4 Împ. 4, 29), arătând că trebuie să meargă fără abatere şi cu totul fără împiedicare.

5 *Şi în oricare casă veţi intra, ziceţi: „Pace casei acesteia".* Matei a numit „urare de bine" (ἀσπασμός) această heretisire în sus pomenitul cap (Mt. 10, 12). Simbol al dragostei e o heretisire ca aceasta, care arată că au venit oameni paşnici şi prietenoşi.

6 *„Şi de va fi acolo fiu al păcii, se va odihni preste dânsul pacea voastră".* „Harul păcii date de către voi, lucrarea cuvântului aceluia"; iar *fiu al păcii* înseamnă paşnic, precum am grăit în felurite locuri.

---

[36] Echivalentul românesc tradiţional pentru asceză (ἄσκησις).

„Iar de nu, la voi se va întoarce". Citeşte la al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Şi de va fi casa aceea vrednică, va veni pacea voastră preste dânsa; iar de nu va fi vrednică, pacea voastră la voi se va întoarce* (Mt. 10, 13).

7 *„Şi întru aceeaşi casă petreceţi, mâncând şi bând cele de la dânşii, că vrednic este lucrătorul de plata sa"*. Şi despre acestea aşijderea s-a grăit limpede la acel cap, puţin mai înainte. Nu a mai spus că sunt datori să mănânce şi să bea cele de la gazde nu oricum, ci aşa cum se cuvine ucenicilor Lui, fiindcă ştiau şi ei lucrul acesta.

Să nu vă mutaţi din casă în casă. În acelaşi loc al tâlcuirii vei afla pricina pentru care nu le-a dat îngăduinţa să se mute.

8 *Şi în oricare cetate veţi intra şi vă vor primi pre voi, mâncaţi cele ce se vor pune înaintea voastră, şi tămăduiţi bolnavii care vor fi, şi grăiţi lor: „S-a apropiat spre voi împărăţia lui Dumnezeu"*. *Împărăţia lui Dumnezeu* se numeşte acum pe Sine, ca pe un împărat şi Dumnezeu. „S-a apropiat şi acum va veni la voi; faceţi-vă vrednici, pregătiţi-vă să-L primiţi".

10-11 *„Iar în oricare cetate veţi intra şi nu vă vor primi pre voi, ieşind pe uliţele ei cele late, ziceţi: Şi praful ce s-a lipit de noi din cetatea voastră, îl scuturăm vouă"*. Caută despre acestea unde s-au tâlcuit cuvintele: *Şi oricine nu vă va primi pre voi* (Mt. 10, 14).

11 *„Însă aceasta să ştiţi: că s-a apropiat spre voi împărăţia lui Dumnezeu"*. Le-a poruncit să dea

această mărturie înaintea celor neplecaţi, ca să nu poată spune: „Nu am ştiut că ai venit, Doamne”.

12 *„Grăiesc vouă că mai uşor va fi Sodomei în ziua aceea, decât cetăţii aceleia”*. La acelaşi cap au fost tâlcuite şi acestea cum se cuvine.

13 *„Vai ţie, Horazine! Vai ţie, Vitsaido! Că de s-ar fi făcut în Tir şi în Sidon puterile care s-au făcut întru voi, de mult în sac şi cenuşă şezând s-ar fi pocăit”*. Caută tâlcuirea la al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei, la spusele: *Atunci a început Iisus a mustra cetăţile întru care se făcuseră puterile Sale cele mai multe, pentru că nu s-au pocăit* (Mt. 11, 20), că acolo s-a vorbit şi despre acestea.

14 *„Însă Tirului şi Sidonului mai uşor va fi la Judecată decât vouă”*. „Vouă, celor neplecaţi”. A zis aceasta şi în al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei, şi citeşte acolo desluşirea cuvintelor: *Amin grăiesc vouă, că mai uşor va fi pământului Sodomei şi Gomorei în ziua Judecăţii, decât cetăţii aceleia* (Mt. 10, 15).

15 *„Şi tu, Capernaume, care până la cer te-ai înălţat, până la iad te vei pogorî”*. În tâlcuirea la al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei s-a vorbit şi despre aceasta, şi caută acolo.

16 *„Cela ce vă ascultă pre voi, pre Mine Mă ascultă, şi cela ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă. Iar cela ce se leapădă de Mine, se leapădă de Cela ce M-a trimis pre Mine”*. *Lepădare* numeşte aici nesupunerea şi nesocotirea. Ca apostolii să nu se întristeze fiind

lepădaţi, zice că „jignirea adusă vouă se întinde prin voi asupra Mea, a Celui ce v-am trimis, iar prin Mine – asupra Tatălui Meu, Celui ce M-a trimis pe Mine”.

17 *Şi s-au întors cei şaptezeci cu bucurie, zicând: „Doamne, şi dracii se pleacă nouă întru numele Tău”.* Se bucurau pentru că se învredniciseră a face minuni şi a supune dracii.

18 *Şi a zis lor: „Văzut-am pre Satana ca un fulger din cer căzând”.* A arătat pricina supunerii dracilor: că a căzut mai marele lor, cela ce le dădea putere, şi de acum s-au făcut lesne de înfruntat. Înainte de înomenirea Mântuitorului Satana se înălţase, şi tiranisea, şi avea putere; iar venind Dumnezeu pe pământ prin trup, a căzut, dar nu din cer (că după ce a căzut demult din el nu s-a mai suit acolo), ci din zisa înălţime şi tiranie şi putere. Aşadar, vrea să spună că „l-am văzut pe Satana căzând ca un fulger din cer după înomenirea Mea”.

Unii înţeleg aici prin *cer* văzduhul, în care Satana petrecea cu plăcere, pentru că şi văzduhul mai este numit „cer” (ca atunci când zice *păsările cerului*). Iar de pilda fulgerului S-a folosit ca să arate cât de năprasnică a fost căderea lui.

19 *„Iată, dau vouă stăpânire să călcaţi preste şerpi şi preste scorpii”.* Peste şerpii şi peste scorpiile care muşcă şi străpung sufletul. Aşa i-a numit pe draci nu numai pentru obiceiul lor cel uneltitor şi otrăvitor şi stricător, ci şi pentru neputinţa lor. Iar că despre draci este vorba ne-o arată cuvintele care urmează.

„Şi preste toată puterea vrăjmaşului”. A şarpelui gândit. Văzându-i că se bucură de supunerea dracilor, pe de o parte

face neîncetată puterea pe care o primiseră pentru o vreme când i-a trimis întâia dată, iar pe de alta îi îndeamnă să nu se bucure de aceasta, că nu din nevoinţă s-a adăugat lor, ci din dar, pentru cei ce aveau să primească folos printr-însa. Ar mai putea fi *putere a vrăjmaşului* nu numai dracii, ci şi toate ispitele cele de multe feluri care vin de la dânşii.

Iar unii zic că şi fiarele vătămătoare de oameni sunt *putere a vrăjmaşului*, că şi de acestea se foloseşte împotriva noastră.

„Şi nimic pre voi nu vă vătăma". Nici drac, nici ispită, nici fiară.

20 *„Însă nu vă bucuraţi pentru că duhurile se pleacă vouă"*. „Că nu este isprava voastră, ci harul Meu. Aşadar, nu vă bucuraţi pentru asta, ca nu cumva, bucurându-vă ca de o ispravă a voastră, să vă înălţaţi la părerea de sine".

„Ci vă bucuraţi mai vârtos că numele voastre s-au scris în ceruri". „Că pentru credinţa voastră aţi fost înscrişi ca cetăţeni în cetatea de Sus – nu cu cerneală, ci prin pomenire, nu aşa cum scriu oamenii, ci aşa cum ştie Dumnezeu să scrie, după cum zice despre drepţi David: *Şi pre cartea Ta toţi se vor scrie* (Ps. 138, 15). Că a supune dracii vi s-a dat spre folosul altora, iar faptul că numele voastre sunt scrise în ceruri e pentru mântuirea voastră. Bucuria dintâi poate să nască, furându-l pe om, trufie, iar cealaltă mai vârtos mulţumită adusă lui Dumnezeu; şi cea dintâi trebuie lepădată, ca lucru de prisos, iar cealaltă căutată, ca lucru de trebuinţă".

21 *Întru acest ceas s-a bucurat cu duhul Iisus*. S-a bucurat cu sufletul ca om pentru mântuirea celor ce au primit folos de la ucenici.

21 *Şi a zis: „Mărturisescu-Mă Ţie, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai descoperit pre ele pruncilor; adevărat, Părinte, că aşa a fost buna voinţă înaintea Ta".* S-au zis acestea şi despre cei doisprezece ucenici în al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei, şi caută în tâlcuirea la acela.

22 *Şi întorcându-Se către ucenicii Săi, a zis: „Toate îmi sunt date Mie de la Tatăl Meu, şi nimenea nu ştie cine este Fiul, fără numai Tatăl, şi cine este Tatăl, fără numai Fiul, şi căruia va voi Fiul să-i descopere".* Tot acolo au fost lămurite şi acestea cu de-amănuntul.

23-24 *Şi întorcându-Se către ucenici deosebi, a zis: „Fericiţi ochii care văd cele ce voi vedeţi, că grăiesc vouă, că mulţi proroci şi împăraţi au voit să vadă cele ce voi vedeţi, şi n-au văzut, şi să audă cele ce voi auziţi, şi nu au auzit".* A zis acestea şi în al douăzecilea cap al Evangheliei după Matei, şi citeşte acolo desluşirea cuvintelor: *Iar ochii voştri fericiţi sunt că văd* (Mt. 13, 16). Această poftă a poftit şi David, prorocul şi împăratul. De asta a şi zis: *Arată-ne nouă, Doamne, mila Ta* (Ps. 84, 7), *milă* numind înomenirea Mântuitorului, că pentru mila de oameni s-a făcut.

Şi bagă de seamă că Mântuitorul Se întoarce spre ucenici şi le vorbeşte deosebi, depărtându-i pe cei ce nu erau ucenici ai Lui. Drept aceea, de suntem şi noi ucenici ai Lui, care urmează Lui prin ascultarea de poruncile Lui, şi avem ochi nu numai trupeşti, ci şi sufleteşti, care bine văd, şi urechi care bine aud, negreşit Se va întoarce către noi şi ne va învrednici de tainele la care cei mulţi nu au intrare.

CAP XXXV: DESPRE LEGIUITORUL CARE L-A ÎNTREBAT PE MÂNTUITORUL

25 *Şi iată, un legiuitor s-a sculat, ispitindu-L pre El şi zicând: „Învăţătorule, ce voi face să moştenesc viaţa cea veşnică?"* Aştepta să-L prindă în cursă pe Hristos, crezând că negreşit va porunci vreun lucru potrivnic Legii – că zice: „*Ce voi face ca să moştenesc viaţa veşnică*, pe care ai vestit-o Tu norodului?" Dar Mântuitorul, cunoscând viclenia lui, îl trimite la Lege, zădărnicindu-i încercarea de a-L ispiti şi totodată mustrându-l pentru că se credea îmbunătăţit şi nu era, precum va arăta sfârşitul pildei.

26 *Iar El a zis: „În Lege ce este scris? Cum citeşti?"* „Care poruncă mai mare e scrisă în Lege? Cum citeşti poruncile mai mari ale Legii?" Că despre poruncile mai mari l-a întrebat.

27-28 *Iar el, răspunzând, a zis: „Să iubeşti pre Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, şi din tot sufletul tău, şi din toată vârtutea ta, şi din tot cugetul tău, şi pre aproapele tău ca pre tine însuţi". Şi i-a zis lui: „Drept ai răspuns".* A zis că a răspuns drept, întrucât a rostit cele două porunci: că sunt legate între ele, precum s-a arătat la al cincizeci şi patrulea cap al Evangheliei după Matei. Acest legiuitor este însă altul decât cel pomenit de către Matei şi de către Marcu (Mt. 22, 35; Mc. 12, 28).

„Aceasta fă, şi vei fi viu". „Ce ai zis acum fă, şi viaţă veşnică vei via, precum viază drepţii ce au păzit poruncile acestea". Că a învăţat şi în sus pomenitul cap al Evangheliei după Matei că întru aceste două porunci toată Legea şi prorocii atârnă (Mt. 22, 40). Tâlcuirea acestora o vei afla deplin la al cincilea cap al Evangheliei după Matei, la spusele: *Că aceasta este Legea şi prorocii* (Mt. 7, 12)

29 *Iar el, vrând să se îndreptăţească pre sine, a zis către Iisus: „Şi cine este aproapele meu?"* Neizbândind cu ispitirea, a dat în vileag părerea de sine cea ascunsă într-însul (că se socotea mai presus de toţi). Că Legea a numit *aproape* omul ce are trebuinţă de ajutor, iar el socotea că *aproapele* este cel deopotrivă cu dânsul în fapta bună. Drept aceea, voind a se îndreptăţi pe sine, adică a se pune mai presus de ceilalţi, întreabă: „Cine este deopotrivă cu mine?" Apoi Hristos arată prin pildă că aproapele este cel ce are trebuinţă de ajutor.

[Aproape se numeşte orice om, fiindcă suntem aproape unul de altul potrivit împărtăşirii de aceeaşi fire.]

CAP XXXVI: DESPRE CEL CĂZUT ÎNTRE TÂLHARI

30 *Iar Iisus, răspunzând, a zis: „Un om oarecare se pogora din Ierusalim în Ierihon"*. Pilda aceasta, alcătuită ca să arate cine este aproapele, înfăţişează pe scurt toată iconomia cea iubitoare de oameni a Mântuitorului nostru. Prin *om* înţelegem pe Adam şi pe oameni, ce din Adam se trag; iar prin *pogorâre din Ierusalim în Ierihon* – calea cea de la fapta bună la răutate, şi de la ascultare la neascultare, şi de la petrecerea înaltă la cea târâtoare pe pământ (fiindcă Ierusalimul este în loc înalt, iar Ierihonul în loc jos).

„Şi a căzut între tâlhari". Între dracii care pândeau pe cale.

„Care, dezbrăcându-l pre el”. De hainele faptei bune, de frica lui Dumnezeu, cu care era îmbrăcat ca şi cu o haină.

„Şi rănindu-l pre el, s-au dus”. Cu răni sufleteşti, cu rănile păcatelor.

„Lăsându-l pe jumătate mort”, că rămânând nemuritor cu sufletul, a murit cu trupul. Iar spusele *s-au dus* şi *lăsându-l* nu trebuie iscodite, dat fiind scopul pildei.

31 *„Şi din întâmplare un preot se pogora pre calea aceea”*. *Preotul* este Legea dată prin Moisi, fiindcă vorbeşte despre jertfe.

„Şi văzându-l pre dânsul, a trecut pre alăturea”. A trecut pe lângă el, cu toate că era în acea stare.

32 *„Aşijderea şi un Levit, fiind la acel loc, viind şi văzându-l pre el, a trecut pre alăturea”*. Prin Levit este de înţeles aici cuvântul prorocilor, care a slujit poruncilor lui Dumnezeu.

33 *„Iar un Samarinean, mergând pre cale, a venit la el şi, văzându-l, i s-a făcut milă”*. Prin Samarinean se înţelege aici Hristos, fiindcă Samarinean a fost numit de către Iudeii necredincioşi, sau şi fiindcă s-a îmbrăcat prin înomenire nu numai cu firea Iudeilor, ci şi cu firea tuturor neamurilor (că din neamuri sunt Samarinenii).

34 *„Şi apropiindu-se, a legat rănile lui”*. Cu legătura învăţăturii.

„Turnând untdelemn şi vin”. Alinare şi asprime, fiindcă învăţătura Lui uneori cu blândeţe purcede şi alină, iar alteori strânge şi înţeapă. Astfel, ea este bine rânduită şi aduce folos din amândouă părţile.

„Şi punându-l pre dobitocul său". Pe trupul Său, care avea să fie omorât, purtând neputinţele lui prin omenitatea pe care a luat-o.

„L-a dus într-o casă de oaspeţi". Casa de oaspeţi este Biserica credincioşilor, fiindcă primeşte tot neamul omenesc.

„Şi a purtat grijă de el". Cu pronia Sa.

35 *„Şi a doua zi ieşind".* Murind şi ieşind din această lume după puţină vreme.

„Scoţând doi dinari, a dat gazdei şi i-a zis lui: Poartă grijă de dânsul". Cât a trăit, însuşi a îngrijit pe cei neputincioşi; iar dacă a murit, şi a înviat, şi a plecat la Cer, le-a poruncit apostolilor să poarte această grijă.

Gazdă este orice întâi stătător al Bisericii, adică fiecare episcop şi fiecare urmaş al apostolilor. Cei doi dinari sunt Noul şi Vechiul Legământ, care aduc mijloacele doftoricirii celor neputincioşi, că a zis Mântuitorul în cel de-al douăzeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei: *Tot Cărturarul învăţat întru Împărăţia Cerurilor asemenea este omului stăpân al casei care scoate din vistieria sa noi şi vechi* (Mt. 13, 52).

Cei doi dinari mai sunt şi cele două tâlcuiri al Scripturii evanghelice şi a toată Dumnezeiasca Scriptură: cea după istorie şi cea după înţelesul mai înalt.

35 *„Şi orice vei mai cheltui, Eu, când Mă voi întoarce, voi răsplăti ţie".* „De vei mai cheltui ceva şi de la tine pentru folosul lui", că şi de la sine adaugă dascălii Bisericii, lărgind tâlcuirile Dumnezeieştilor Scripturi, că din cele două Legăminte îşi iau temeiurile, iar prin cuvintele ce sunt ale lor aduc mai îmbelşugată doftoricire celor în suferinţă. Iar întoarcerea lui Hristos este cea de-a doua Venire, când va răsplăti tuturor.

36-37 *„Deci, care dintru acei trei ţi se pare a fi aproape celui ce căzuse între tâlhari?" Iară el a zis: „Cela ce a făcut milă cu dânsul". A făcut milă cu dânsul*, adică „l-a miluit".

Iar Iisus a zis lui: „Mergi şi fă şi tu asemenea". „Îngrijeşte-te de ajutorarea celui în nevoie: că cela ce nu face asta nu-şi iubeşte aproapele ca pe sine însuşi; iar cel ce nu-şi iubeşte aproapele ca pe sine însuşi nu îl iubeşte nici pe Dumnezeu *din toată inima sa, şi din tot sufletul său, şi din toată vârtutea sa, şi din tot cugetul său*, adică din răsputeri şi cu mult avânt".

CAP XXXVII: DESPRE MARTA ŞI MARIA

38-39 *Şi a fost când se duceau ei, şi El a intrat într-un sat; iar o femeie cu numele său Marta L-a primit pre El în casa sa. Şi aceea avea o soră ce se chema Maria, care, şezând lângă picioarele lui Iisus, asculta cuvintele Lui.* Satul acela era Vitania, că de aceasta zice Ioan că era satul Mariei şi al Martei.

40 *Iar Marta se silea spre multă slujbă*, pregătind cele spre ospătarea şi spre slujirea Lui şi a ucenicilor Lui.

Şi stând, a zis: „Doamne, au nu socoteşti că soru-mea singură m-a lăsat să slujesc? Ci zi-i ca să mă ajute". „Îndeamn-o ca învăţător să mi se alăture în slujire".

41 *Şi răspunzând Iisus, a zis ei: „Marto, Marto, te grijeşti şi spre multe te sileşti". De multe*, adică de cele privitoare la ospătare şi la slujire, precum s-a zis.

42 *„Ci un singur lucru trebuieşte"*, şi anume „ascultarea cuvintelor Mele, că n-am venit să mă desfătez, ci să vă învăţ".

„Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la dânsa". Două părţi ale petrecerii creştineşti sunt de lăudat: cea făptuitoare şi cea văzătoare. Pe acestea le-au ales cele două surori, şi anume Marta pe cea făptuitoare, aducând slujire trupească Domnului, iar Maria pe cea văzătoare, ascultând cuvintele Lui. Întrucât Hristos are două firi, Marta o odihnea pe cea văzută, iar Maria slujea celei nevăzute; şi El râvna Martei n-a lepădat-o, iar alegerea Mariei a lăudat-o: că lucrul Martei este foarte folositor, dar al Mariei e mai înalt.

Tu pe care voieşti urmeaz-o: fie slujeşte trupul Domnului, adică pe săraci, după cuvântul Lui: *întrucât aţi făcut unuia dintru aceşti mai mici, Mie Mi-aţi făcut* (Mt. 25, 40), fie nevoieşte-te să asculţi cuvintele Lui, să vezi cu mintea dogmele Lui; sau poţi să urmezi pe rând amândouă aceste căi, după cum este potrivită vremea.

Şi a zis *partea cea bună* nu fiindcă cealaltă ar fi fost rea, ci cu înţelesul de „mai bună", că dintre două lucruri bune poate fi mai bun unul. Bună este iubirea de străini, însă mai bine este a şedea lângă Dumnezeu: că prima e trupească, iar cealaltă duhovnicească.

CAP XXXVIII: DESPRE RUGĂCIUNE

11,1 *Şi a fost când era El la un loc rugându-Se, după ce a încetat, a zis unul dintre ucenicii Lui către Dânsul: „Doamne, învaţă-ne pre noi să ne rugăm, precum şi Ioan a învăţat pre ucenicii Săi".* Ucenicul acesta era dintre cei şaptezeci, că pe cei doisprezece i-a învăţat în al cincilea cap al Evangheliei după Matei. Văzându-şi învăţătorul că urmează şi întemeiază petrecere nouă, a cerut şi rugăciune nouă, potrivită cu petrecerea aceasta – iar învăţătorul înfăţişează şi acum rugăciunea dată celor doisprezece.

2-4 *Şi le-a zis lor: „Când vă rugaţi, să ziceţi: Tatăl nostru, Carele eşti în ceruri, sfinţească-se*

numele Tău. Vie împărăţia Ta. Fie voia Ta, precum în cer aşa şi pre pământ. Pâinea noastră cea spre fiinţă dă-ne-o nouă în toate zilele. Şi ne iartă nouă păcatele noastre, precum şi noi iertăm tuturor celor ce ne sunt datori nouă. Şi nu ne duce pre noi întru ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean". S-au tâlcuit acestea toate, precum s-a zis, la sus pomenitul cap al cincilea. Şi chiar dacă unele cuvinte sunt aici schimbate, ele păstrează aceeaşi noimă şi primesc aceeaşi tâlcuire. Aşadar, învăţându-i să se roage, Domnul vrea să arate că stăruinţa în rugăciune aduce lucrul pentru care se sârguieşte rugătorul, şi se foloseşte de o pildă ce dă de înţeles lucrul acesta. Această pildă e mai amănunţită, ca să ne plece mai lesne spre crezare.

5-7 *Şi a zis către dânşii: „Cine dintre voi are prieten şi va merge la dânsul la miezul nopţii şi va zice lui: „Prietene, dă-mi împrumut trei pâini, că a venit din cale un prieten la mine şi n-am ce pune înaintea lui"; şi acela, răspunzând dinlăuntru, va zice: „Nu-mi face osteneală; acum uşa s-a încuiat şi copiii mei sunt în aşternut cu mine: nu pot să mă scol să-ţi dau ţie".* Zic unii că după tâlcul mai înalt prin *prieten* Se înţelege Iubitorul de oameni Dumnezeu; la Dânsul merge în miez de noapte şi cere trei pâini cela ce în afară de vremea cuvenită cere trei cuvântări de Dumnezeu[37]: cea despre Tatăl, cea despre Fiul şi cea despre Sfântul Duh, ca să le pună înaintea unui prieten ce a venit la el din viaţa cea nestatornică şi amăgită şi are trebuinţă de hrană ca aceasta. Iar Dumnezeu răspunde dinăuntru, adică în chip nevăzut: „Nu-Mi fă supărare (că asta înseamnă *nu-mi face osteneală*); uşa cu-

[37] Teologii (de altfel, înţelesul propriu-zis al termenului „Teologie" este la Părinţi cel de „Triadologie").

vântării de Dumnezeu este închisă pentru tine, nefiind încă vremea pentru un har ca acesta".

Şi restul pildei au încercat unii să-l tâlcuiască după înţelesul mai înalt, dar n-au putut să-l potrivească scopului ei. Drept aceea, am lăsat deoparte ca pe un lucru de prisos tâlcuirea lor după înţelesul mai înalt, socotind că au fost alcătuite doar ca să pună în lumină bunul temei al neprimirii cererii: că tatăl care s-a culcat cu copiii săi are bun temei de a nu vrea să se scoale la vreme nepotrivită, ca să nu-i trezească. Oricum, mie mi se pare că toată această pildă nu arată nimic altceva decât cererea unui lucru foarte de trebuinţă şi lepădarea cu foarte bun temei a acestei cereri, ca să se arate că pentru stăruinţă e ascultat cel care cere şi ca îndemnul să aibă putere de înduplecare.

8 *„Grăiesc vouă: măcar de nu i-ar da lui sculându-se pentru că este lui prieten, dar pentru obrăznicia lui sculându-se, va da lui câte îi trebuie".* Acesta este scopul pildei. Iar *obrăznicie* a numit stăruinţa în cerere.

9-10 *„Şi Eu zic vouă: cereţi, şi se va da vouă; căutaţi, şi veţi afla; bateţi, şi se va deschide vouă: că tot cela ce cere va primi, şi cela ce caută va afla, şi celui ce bate i se va deschide".* Şi celor doisprezece le-a poruncit la fel, precum a scris Matei în al cincilea cap; şi caută acolo tâlcuirea, foarte bine predanisită.

11-12 *„Şi la care tată dintre voi, de va cere fiul pâine, au doară piatră îi va da lui? Sau peşte: au doară în loc de peşte, şarpe îi va da lui? Sau de va cere ou, au îi va da lui scorpie?"* Acolo vei afla şi despre acestea în chip potrivit.

13 *„Deci, dacă voi, fiind răi, ştiţi să daţi daruri bune fiilor voştri, cu cât mai vârtos Tatăl Cel din cer va da Duh Sfânt celor ce cer de la Dânsul?"* Aşijderea şi despre acestea; iar *răi* i-a numit nu numai pentru pricina zisă în tâlcuirea la Matei, ci şi pentru că firea omenească poate să primească răutatea.

CAP XXXIX: DESPRE CEL CE AVEA DRAC SURDOMUT

14 *Şi era scoţând un drac, şi acela era surdomut,* negrăind, nici auzind, nici îngăduind omului să grăiască ori să audă – şi asta nu din fire, ci din răutate. Despre acestea a pomenit Matei în al optsprezecelea cap, unde au fost povestite limpede.

Şi a fost după ce a ieşit dracul, a grăit mutul, şi s-au mirat noroadele. Acolo s-a vorbit şi despre acestea.

15 *Iar oarecare dintr-înşii ziceau: „Cu Veelzevul, domnul dracilor, scoate dracii".* Aşijderea şi despre acestea. Fariseii ziceau aceasta, după cum a istorisit Matei.

16 *Iar alții, ispitindu-L, cereau de la Dânsul semn din cer.* Nu doar acum, ci în mai multe rânduri au făcut asta, precum s-a arătat și în alte capete ale Evangheliei după Matei; și cercetează mai ales la al treizeci și unulea cap al ei, către sfârșit, la spusele: *Și apropiindu-se Fariseii și Saducheii, ispitindu-L, îl rugau pre Dânsul să le arate lor semn din cer* (Mt. 16, 1); și citește deslușirea lor, și vei afla pricina facerii lor de rele.

17 *Iar El, știind gândurile lor* – de bănuială că scoate dracii cu Veelzevul (că ziceau asta doar întru sineși, temându-se de mulțime) și de ispitire a Lui prin cererea de semn. Acum înlătură una dintre aceste învinuiri, iar puțin mai încolo și de cealaltă.

Caută și la al douăzeci și doilea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Iar Iisus, știind gândurile lor* (Mt. 12, 25).

Precum am zis în multe rânduri, evangheliștii au grijă uneori să păstreze rânduiala înșiruirii în timp a celor zise și făcute, iar alteori nu.

A zis lor: „Toată împărăția care s-a dezbinat în sine se pustiește, și casă preste casă cade". Casă preste casă cade – dezbinându-se, adică. La același cap al douăzeci și doilea s-au tâlcuit cuviincios și acestea.

18 *„Deci, și Satana, dacă s-a dezbinat întru sine, cum va dăinui împărăția lui?"* Așijderea și despre acestea.

„Că ziceți că cu Veelzevul scot Eu dracii". Le vădește și ceea ce, bănuind, grăiau întru sineși despre Dânsul.

19 *„Iar dacă Eu cu Veelzevul scot dracii, feciorii voştri cu cine îi scot? Pentru aceasta, ei vor fi vouă judecători"*. La acelaşi cap au fost cercetate şi acestea.

20 *„Iar dacă Eu cu degetul lui Dumnezeu scot dracii, iată a ajuns la voi împărăţia lui Dumnezeu"*. Aşijderea şi despre acestea s-a vorbit foarte desluşit şi foarte cu de-amănuntul.

21-22 *„Când cel tare, întrarmat fiind, păzeşte curtea sa, în pace sunt averile lui. Iar când va veni cel mai tare decât dânsul şi-l va birui pre el, ia toate armele lui, întru care se nădăjduia, şi împarte prăzile lui"*. Vezi tâlcuirea la acelaşi cap, şi lesne vei lua de acolo şi lămurirea acestora.

23 *„Cela ce nu este cu Mine împotriva Mea este, şi cela ce nu adună cu Mine risipeşte"*. Încă şi despre acestea.

24-25 *„Când duhul cel necurat va ieşi din om, umblă prin locuri fără de apă, căutându-şi odihnă, şi neaflând, zice: „Mă voi întoarce în casa mea, de unde am ieşit". Şi venind, o află măturată şi împodobită"*. Acestea le-a scris şi Matei în al douăzeci şi treilea cap, şi au fost tâlcuite acolo.

26 *„Atuncea merge şi ia şapte duhuri mai rele decât sine, şi intrând, locuiesc acolo, şi se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi"*. Aşijderea şi acestea.

CAP XL: DESPRE CEA CARE A RIDICAT GLASUL DIN MULŢIME

27 *Şi a fost când zicea El acestea, ridicând o femeie glas din norod, a zis Lui: „Fericit este pântecele care Te-a purtat şi ţâţele care ai supt"*. Primindu-I cu osârdie cuvintele, a fericit-o cu glas mare pe Născătoarea Lui, că s-a învrednicit a se face maică unui asemenea fiu.

28 *Iar El a zis: „Cu adevărat, fericiţi sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l păzesc pre el"*. Caută la al douăzeci şi treilea cap al tâlcuirii Evangheliei după Matei şi citeşte întreaga tâlcuire a spuselor: *Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela este fratele Meu şi sora şi muma Mea* (Mt. 12, 50). Iar a păzi cuvântul lui Dumnezeu înseamnă a-l împlini.

CAP XLI: DESPRE CEI CARE CEREAU SEMN

29 *Iar adunându-se noroadele, a început a zice: „Neamul acesta viclean este; semn cere"*. Acum Se dezvinovăţeşte, precum am zis, şi în privinţa celuilalt gând al lor. *Viclean* a numit neamul Fariseilor şi al Saducheilor pentru că ispiteau. Despre aceasta s-a vorbit şi la al douăzeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei.

„Şi semn nu se va da lui, fără numai semnul lui Iona prorocul". Acolo s-au tâlcuit limpede şi acestea.

30 *„Că precum a fost Iona semn Ninevitenilor, aşa va fi şi Fiul Omului la neamul acesta"*. După cum Iona, adică vestea cea minunată că mai presus de fire s-a izbăvit a treia zi din pântecele chitului, s-a făcut semn

Ninevitenilor, şi Fiul Omului, adică vestea cea minunată că mai presus de fire a înviat a treia zi din pământ, avea să Se facă semn acelui neam[38] de Iudei necredincioşi. însă Ninevitenii au crezut veştii, şi s-au plecat propovăduirii lui Iona, în vreme ce aceştia nu au crezut şi nu s-au plecat. Drept aceea, Ninevitenii îi vor osândi, după cum se va arăta puţin mai încolo.

31 *„Împărăteasa de la austru se va scula la judecată cu bărbaţii neamului acestuia şi-i va osândi pre ei, că a venit de la marginile pământului să audă înţelepciunea lui Solomon: şi iată, mai mult decât Solomon este aicea"*. Acestea le-a înfăţişat şi Matei în acelaşi cap, şi caută în tâlcuirea acestuia desluşirea lor.

32 *„Bărbaţii de la Ninive se vor scula la judecată cu neamul acesta şi-l vor osândi pre el, căci ei s-au pocăit pentru propovăduirea lui Iona: şi iată, mai mult decât Iona este aici"*. În acelaşi cap a scris Matei şi acestea privitoarea la împărăteasa de la austru, şi citeşte acolo şi tâlcuirea acestora.

33 *„Nimenea, aprinzând lumina, nu o pune întru ascuns, nici sub obroc, ci în sfeşnic, ca cei ce intră să vadă lumina"*. Despre acestea s-a vorbit în tâlcuirea celui de-al cincilea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Nu poate cetatea a se ascunde, deasupra muntelui stând* (Mt. 5, 14). Aşadar, din cele zise acolo ţi se vor face şi acestea foarte limpezi.

---

[38] Acelei generaţii.

34 *„Lumina trupului este ochiul; deci, când va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat; iar când va fi rău, şi trupul tău întuneric va fi"*. A istorisit asta şi Matei în al cincilea cap, şi caută în tâlcuirea acestuia desluşirea făcută cu de-amănuntul.

35 *„Drept aceea, socoteşte ca lumina care este întru tine să nu fie întuneric"*. „Ia seama ca nu cumva mintea, luminătorul sufletului tău, să fie întunecată de către patimi".

36 *„Deci, dacă trupul tău va fi tot luminat, neavând vreo parte întunecată, va fi luminat tot, ca şi când lumina cu strălucirea te luminează"*. Prin pilda despre trup dă de înţeles cele despre suflet, a cărui grijă o are în primul rând. Cu sufletul este în această privinţă la fel ca şi cu trupul: dacă-i cu totul luminat, neavând nici o parte întunecată de patimă (nici cea înţelegătoare, nici cea mânioasă, nici cea poftitoare), este cu totul strălucitor.

CAP XLII: DESPRE FARISEUL CARE L-A POFTIT PE IISUS LA MASĂ

37 *Iar când grăia, Îl întreba pre Dânsul un Fariseu ca să prânzească la el. Când grăia* cele de mai sus. *Îl întreba*, adică îl poftea, precum am arătat în mai multe rânduri. Făcând aceasta, s-a arătat mai presus de ceilalţi farisei şi slobod de zavistia acelora. Iar Hristos Se pleacă rugăminţii lui, vrând să se folosească de ospăţ spre a-l povăţui pe cel ce îl ospăta.

37-38 *Şi intrând, au şezut. Iar Fariseul, văzând, s-a mirat că nu s-au spălat întâi*

mai înainte de prânz precum era obiceiul nu doar la Fariseii, ci şi la toţi Iudeii. După cum zice Marcu în al optsprezecelea cap, *Fariseii şi toţi Iudeii, de nu-şi vor spăla mâinile lor până la cot, nu mănâncă, ţinând aşezământul bătrânilor, şi din târg venind, de nu se vor spăla, nu mănâncă* (Mt. 7, 3-4): însă Dumnezeu nu le poruncise nicăieri să se spele în acest fel, ci le predanisiseră lor bătrânii, pe lângă alte obiceiuri, şi pe acesta, părându-li-se că astfel se curăţesc de toată întinăciunea lipită de ei în târg.

39 *Iar Domnul a zis către dânsul: „Acum voi, Fariseii, partea cea dinafară a paharului şi a blidului curăţiţi, iară cea dinlăuntrul vostru este plină de răpire şi de vicleşug".* Găsind prilej potrivit, prin Fariseul care îl ospăta i-a mustrat pe toţi Fariseii, fiindcă li se părea că sunt mai presus de ceilalţi Iudei, măcar că tot nepricepuţi erau şi ei. Fiind aduse la masă pahare şi blide, era firesc să se folosească de aceasta în pilda Sa, prin ele arătând pe fiecare Fariseu. *Partea dinafară a paharului şi a blidului* numeşte trupul, pentru că e la arătare, iar *cea dinlăuntru* numeşte sufletul, pentru că e ascuns. Aşadar, îi batjocoreşte fiindcă îşi curăţeau trupul, dar sufletul îl lăsau în necurăţie: că spălarea cea arătată poate îndepărta numai întinăciunea trupească. A zis acestea împotriva Fariseilor şi în al douăzeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei.

40 *„Nebunilor, au nu Cela ce a făcut cele dinafară a făcut şi cele dinlăuntru?"* „Făpturi ale aceluiaşi Făcător sunt şi trupul, şi sufletul. Aşadar, de ce nu-l curăţiţi şi pe acesta din urmă?" În sus pomenitul cap a zis mai pe şleau: *Farisee orb, curăţeşte întâi partea cea dinlăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie şi cea dinafară curată* (Mt. 23, 26), şi caută în tâlcuirea acestora desluşirea.

41 *„Însă cele ce sunt la voi, daţi-le milostenie, şi iată, toate vor fi vouă curate".* Arătând că de prisos şi deşartă era spălarea aceea, se îndreaptă împotriva iubirii de argint, care foarte tare îi stăpânea, şi îi îndeamnă să-şi curăţească prin milostenie şi trupul, şi sufletul, zicând: „Daţi cele ce sunt la voi", adică avuţiile pe care le aveţi, „milostenie săracilor, şi toate dimpreună – şi trupul, şi sufletul – se vor curăţi".

Cu foarte multă iconomie a zis aceasta, voind a-i slobozi de patima care îi biruia: că dascălii pricepuţi obişnuiesc să preamărească fapta bună la care îi îndeamnă pe ascultători, mai ales că pentru cei cu totul întunecaţi şi puţintică luminare e mare lucru.

42 *„Şi vai vouă, Fariseilor, că zeciuiţi izma şi ruta şi toate verdeţurile, şi treceţi judecata şi dragostea lui Dumnezeu: acestea se cădea a le face, şi acelea a nu le lăsa".* În tâlcuirea capului al cincizeci şi şaselea din Evanghelia după Matei s-a vorbit cu de-amănuntul despre acestea.

43 *„Vai vouă, Fariseilor, că iubiţi scaunele cele mai de sus în sinagogi şi închinăciunile prin târguri".* Şi în al cincizeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei s-a spus despre ei că *iubesc şederile cele dintâi la ospeţe, şi scaunele cele mai de sus în sinagogi, şi închinăciunile prin târguri* (Mt. 23, 6); şi citeşte tâlcuirea acestora.

44 *„Vai vouă, Cărturarilor şi Fariseilor făţarnici, că sunteţi ca mormintele cele ce nu se văd şi oamenii ce umblă deasupra lor nu le ştiu".* S-a vorbit şi despre acestea la al cincizeci şi şaselea cap din Evanghelia după Matei, acolo unde sunt tâlcuite spusele: *Vai vouă,*

Cărturari şi Farisei făţarnici, că vă asemănaţi morminte-lor celor văruite şi celelalte (Mt. 23, 27).

45 *Şi răspunzând unul dintre Legiuitori, a zis Lui: „Învăţătorule, acestea zicând, şi pre noi ne ocă-răşti”.* De aceleaşi patimi fiind şi el ţinut, şi-a dat seama că acestea s-au grăit împotriva tuturor care păcătuiesc aşa.

CAP XLIII: DESPRE „VAI"-UL ROSTIT ASUPRA LEGIUITORILOR

46 *Iar El a zis: „Şi vouă, Legiuitorilor, vai! Că însărcinaţi pre oameni cu sarcini cu anevoie de purtat, iar voi nici un deget al vostru nu vă atingeţi de sarcini".* În tâlcuirea celui de-al cincizeci şi cincilea cap din Evanghelia după Matei s-a vorbit şi despre acestea, la spusele: *Leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat, şi le pun pre umerii oamenilor* şi celelalte (Mt. 23, 4); şi caută acolo desluşirea lor. De folos este mustrarea la bună vreme, surpând deşarta trufie a celor mândri.

47-48 *„Vai vouă! Că zidiţi mormintele prorocilor, şi părinţii voştri i-au ucis pre ei.*

Deci, mărturisiţi şi împreună voiţi lucrurile părinţilor voştri: că aceia i-au ucis pre ei, iar voi zidiţi mormintele lor". Mai pe şleau a scris despre acestea Matei în al cincizeci şi şaselea cap, şi citeşte tâlcuirea acestuia, din care ţi se vor face şi acestea lesne de priceput.

49 *„Pentru aceasta, şi înţelepciunea lui Dumnezeu a zis: Trimite-voi către ei proroci şi apostoli, şi dintr-înşii vor ucide şi vor goni"*. Vorbeşte de înţelepciunea Sa, ori chiar pe Sine Se numeşte *înţelepciunea lui Dumnezeu* – că în sus pomenitul cap arată Matei că a spus: *Iată, Eu trimit la voi proroci şi înţelepţi şi Cărturari* şi celelalte (Mt. 23, 34). Vezi tâlcuirea acestora. În chip prorocesc grăind, mai înainte vesteşte cele ce aveau să fie.

50-51 *„Ca să se ceară sângele tuturor prorocilor ce s-a vărsat de la începutul lumii de neamul acesta, de la sângele lui Avel până la sângele Zahariei, care a pierit între altar şi Biserică*. Acolo sunt tâlcuite şi acestea.

„Adevărat zic vouă: se va cere de la neamul acesta". Aşijderea şi acestea.

52 *„Vai vouă, Legiuitorilor! Că aţi luat cheia cunoştinţei; voi n-aţi intrat, şi pe cei ce voiau să intre i-aţi oprit"*. Tot la capul al cincizeci şi şaselea caută tâlcuirea cuvintelor: *Vai vouă, Cărturari şi Farisei făţarnici! Că închideţi Împărăţia Cerurilor înaintea oamenilor* (Mt. 23, 13).

53 *Şi zicând El acestea către dânşii, au început Cărturarii şi Fariseii grozav a se mânia* (ἐνέχειν) *spre Dânsul şi a sta lui împotrivă de multe* (ἀποστοματίζειν).

În loc de ἐνέχειν, unele izvoade[39] scriu ἐλέγχειν, adică „a se încontra în vorbe". Αποστοματίζειν înseamnă „a căuta să capete răspunsuri pripite şi nechibzuite la întrebări viclene".

53-54 *De multe lucruri pândindu-L pre El.* „Întinzându-I curse în fel şi chip". Apoi adaugă şi pricina acestei uneltiri. *Căutând să vâneze ceva din gura Lui, ca să-L învinuiască pre El*, socotind că luându-L pe nepusă masă Îl vor face să cadă în greşeală; însă El strica toate laţurile lor cu desăvârşită înţelepciune şi răspundea cu uşurinţă.

---

[39] Manuscrise.

Cap XLIV: Despre aluatul Fariseilor

12, 1 *Şi adunându-se mulţimi de noroade, încât se călcau unii pre alţii, a început a zice ucenicilor Săi: „Mai întâi păziţi-vă de aluatul Fariseilor, care este făţăria".* Dat fiind că Fariseii întrebau cu făţărie, la arătare căutând să dobândească învăţătură, iar într-ascuns întinzând curse, Domnul îi vesteşte dinainte pe ucenici să se păzească de făţăria lor şi să nu cadă în ea din nechibzuinţă. Cu privire la acest aluat le-a dat îndemn şi în al treizeci şi doilea cap al Evangheliei după Matei.

2 *„Că nimic nu este acoperit, care nu se va descoperi, şi ascuns, care nu se va cunoaşte".* Şi acestea

le-a zis despre făţărnicia lor, arătând că va fi ruşinată în ziua Judecăţii a toată lumea. Şi întrucât toate – şi faptă, şi cuvânt, şi cuget – se vor face cunoscute atunci, de prisos şi de nici o treabă este făţăria.

3 *„Pentru aceea, câte aţi zis la întuneric, la lumină se vor auzi, şi ce aţi grăit la ureche în cămări, se va propovădui deasupra caselor"*. Cuvântul pare a fi către ucenici, dar s-a grăit tot despre farisei: că toate câte gândesc în sineşi sau într-ascuns se sfătuiesc între dânşii vor fi date în vileag de către Dumnezeu, Care ştie toate. Că *lumină* şi *case* a numit darea în vileag. *Pentru aceea*, adică „întrucât nimic nu va rămâne ascuns".

Acestea au fost tâlcuite, după amândouă înţelesurile[40], la al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei.

4-5 *„Deci, grăiesc vouă, prietenilor Mei: nu vă temeţi de cei ce ucid trupul şi după aceea nu pot nimic mai mult să facă, ci voi arăta vouă de cine să vă temeţi: de acela ce are putere după ce l-a ucis, să-l arunce în gheena. Adevăr grăiesc vouă: de acela să vă temeţi"*. O, smerenie şi dragoste fără margini! Îi cheamă *prieteni* pe robi, ştiind că îl iubesc din toată inima şi din tot sufletul şi din tot cugetul. Iar *nu vă temeţi de cei ce ucid trupul* şi celelalte le-a zis şi în sus pomenitul cap al nouăsprezecelea al Evangheliei după Matei, şi caută acolo tâlcuirea. Că în mai multe rânduri dă aceleaşi îndemnuri apostolilor, voind să le întipărească în sufletele lor.

6-7 *„Au nu se vând cinci păsărele cu doi bănuţi? Şi nici una dintr-însele nu este uitată înaintea*

[40] Cel după slovă şi cel mai înalt.

lui Dumnezeu. Ci şi perii capului vostru sunt toţi număraţi. Deci, nu vă temeţi, că voi sunteţi cu mult mai buni decât păsărelele". Şi pe acestea le-a zis în acelaşi cap, doar că acolo este vorba de două păsări vândute cu un bănuţ (Mt. 10, 29), iar aici de cinci păsări vândute cu doi bănuţi. Dar e firesc ca preţurile să se fi schimbat între timp. Aşadar, citeşte tâlcuirea acelui cap.

8-9 *„Şi zic vouă: tot cel ce va mărturisi întru Mine înaintea oamenilor, şi Fiul Omului va mărturisi întru dânsul înaintea îngerilor lui Dumnezeu; iar cela ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, lepădat va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu".* Şi pe acestea le-a zis Hristos acolo. Însă acolo a zis: *înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri* (Mt. 10, 32), iar aici: *înaintea îngerilor lui Dumnezeu.* Dar nu-i nici o deosebire, pentru că îngerii vor sta lângă Tatăl Lui, şi lângă El, şi lângă Sfântul Duh, în vremea Judecăţii.

10 *„Şi tot cela ce va zice cuvânt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui, dar celui ce va huli împotriva Duhului Sfânt, nu se va ierta".* Caută la al douăzeci şi doilea cap din Evanghelia după Matei tâlcuirea spuselor: *Şi oricine va zice cuvânt împotriva Fiului Omului, se va ierta lui* (Mt. 12, 32), că este bună şi fără lipsuri.

11-12 *„Iar când vă vor duce pre voi la soboare şi la dregători şi la stăpâni, nu vă grijiţi cum şi ce veţi răspunde sau ce veţi zice, că Duhul Sfânt vă va învăţa pre voi întru acel ceas cele ce se cade a zice".* A zis acestea şi în al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei, şi citeşte în tâlcuirea lui deslusirea spuselor: *Iar când vă vor da pre voi, nu vă grijiţi cum sau ce veţi grăi* (Mt. 10, 19).

CAP XLV: DESPRE CEL CE VOIA SĂ ÎMPARTĂ MOŞTENIREA

13-14 *Şi a zis Lui oarecare din norod: „Învăţătorule, zi fratelui meu să împartă cu mine moştenirea". Iar El a zis lui: „Omule, cine M-a pus pre Mine judecător sau împărţitor preste voi?"* L-a trimis de la Sine, cu blândeţe, ca pe un om robit de fleacuri: că fiind iubitor de avuţii, n-a cerut ceva de trebuinţă sufletului şi de folos pentru mântuirea sa, ci un lucru trupesc, purtând grijă mai mult de trup decât de suflet. Aşadar, Hristos a mustrat cererea lui, răspunzând: „N-am venit ca împărţitor de avuţii, ci ca dătător al moştenirii Împărăţiei Cerurilor".

15 *Şi a zis către dânşii: „Vedeţi şi vă feriţi de lăcomie".* Aflând bun prilej, dă ucenicilor poruncă tare, numind *lăcomie* a avea mai mult decât este de trebuinţă.

„Că nu întru a prisosi cuiva din avuţiile sale este viaţa lui". Prisosul de bogăţie nu face ca viaţa omului să rămână întru el. Deci, Hristos îndeamnă să fugim de lăcomie, fiindcă aceasta nu sporeşte măsura vieţii. Apoi adaugă şi o pildă, care arată că lăcomia aduce grijă şi întristare, dar a adăuga viaţă nu poate, drept care a fi lacom e lucru nu doar fără folos, ci şi vătămător.

CAP XLVI: DESPRE BOGATUL CĂRUIA I-A RODIT ȚARINA

16 *Și a zis o pildă către dânșii, grăind: „Unui om bogat i-a rodit țarina". Țarina*, adică pământul, ogorul.

17 *„Și cugeta întru sine, zicând: Ce voi face, că nu am unde aduna rodurile mele?"* Voind, din lăcomie, să aibă toate roadele, dar neputând din pricina mulțimii lor, omul peste măsură de bogat e încurcat și strâmtorat ca unul peste măsură de sărac. Că nu doar sărăcia, ci și bogăția obișnuiesc a strâmtora: una prin lipsa celor de trebuință, cealaltă prin revărsarea celor prisositoare când nu e înțelegere care să le chivernisească.

Şi uită-mi-te la prostia lui cea adâncă. Cuviincios era să deşerte roadele cele vechi în pântecele săracilor sau chiar din cele nou culese să le dea lor o parte, astfel făcând loc din destul în jitniţe şi totodată mulţumind lui Dumnezeu, Care i-a dat roduri îmbelşugate; dar el nu s-a gândit la asta, întunecat fiind de lăcomie, ci se gândeşte la altă cale, potrivită cu lăcomia sa.

18 *„Şi a zis: Aceasta voi face: strica-voi jitniţele mele, şi mai mari le voi zidi, şi voi strânge acolo toate rodurile mele şi bunătăţile mele".* Sfat nebunesc întrebuinţând, a socotit să ia singur toate roadele, ca pe toţi să-i lipsească de folosul cel de la dânsele, fără să vadă că nu numai pentru el, ci şi pentru nevoiaşi i-a rodit ţarina din belşug, şi nu ca să adune el, ci ca să-i iconomisească pe aceia, ca să împartă săracilor. Că dacă numai pentru dânsul ar fi rodit, apoi ar fi rodit cât să-i ajungă numai lui.

19 *„Şi voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăţi strânse pentru mulţi ani: odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te".* O, bogate! Ai multe bunătăţi, însă de unde ştii că sunt puse deoparte pentru ani mulţi? Că roadele acestea, şi tu dimpreună cu ele, sunt stricăcioase şi vremelnice. Pentru aceasta, pe bună dreptate ai fost numit *nebun*.

20 *„Iar Dumnezeu i-a zis lui: Nebune, în această noapte sufletul tău vor să-l ceară de la tine".* I-a zis acestea prin conştiinţă, căci conştiinţa grăieşte unele ca acestea când simte moartea. Vezi că nu în prisosul de avuţie al cuiva stă viaţa lui, şi că prisosul i-a adus bogatului grijă, dar viaţă nu a putut să îi adauge?

„Iar cele ce ai gătit ale cui vor fi?". „Nu numai că n-au să-ţi rămână ţie cele ce ai adunat, dar nici măcar nu ştii cui

au să rămână: moştenitorului sau străinului, prietenului sau vrăjmaşului; şi acest fapt adaugă întristare la rândul său".

21 *„Aşa este cela ce strânge luişi comoară, iar nu în Dumnezeu se îmbogăţeşte"*. Cel ce se încrede în comoară şi nu întru Dumnezeu îndrăzneşte, cel ce îşi învistiereşte luişi cele vremelnice, şi nu după Dumnezeu se îmbogăţeşte: iar bogăţia după Dumnezeu este agonisirea faptelor celor bune.

22-23 *Şi a zis către ucenicii Săi: „Pentru aceasta zic vouă: nu vă grijiţi de sufletul vostru, ce veţi mânca; nici de trup, în ce vă veţi îmbrăca. Sufletul mai mare este decât hrana şi trupul decât haina"*. A zis acestea şi în al cincilea cap al Evangheliei după Matei, şi caută în tâlcuirea acestuia deslușirea spuselor: *Pentru aceasta zic vouă: nu vă grijiţi de sufletul vostru, ce veţi mânca sau ce veţi bea; nici de trupul vostru, în ce vă veţi îmbrăca* şi celelalte (Mt. 6, 25).

24 *„Luaţi aminte corbii, că nu seamănă, nici nu seceră, care nu au cămări şi jitniţe, şi Dumnezeu îi hrăneşte pre ei: cu cât mai mult sunteţi voi mai buni decât păsările?"*. Acolo vei afla şi despre acestea.

25-26 *„Şi cine dintre voi, grijindu-se, poate să adauge statului său măcar un cot? Deci, dacă nici ce este mai mic nu puteţi face, ce vă mai grijiţi de celelalte?"*. Tot acolo s-a vorbit şi despre acestea. Iar *ce este mai mic* a numit adaosul de un cot la stat.

27-28 *„Socotiţi crinii cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc; şi grăiesc vouă, că nici*

Solomon întru toată slava sa nu s-a îmbrăcat ca unul din aceştia. Şi de vreme ce iarba, care este astăzi în câmp şi mâine în cuptor se aruncă, Dumnezeu aşa o îmbracă, cu cât mai vârtos pre voi, puţin credincioşilor?". Şi pe acestea le-am cercetat la acelaşi cap.

29-31 *„Şi voi nu căutaţi ce veţi mânca sau ce veţi bea, şi nu vă înălţaţi, că toate acestea păgânii lumii acesteia le caută; iar Părintele vostru ştie că vă trebuiesc acestea. Însă căutaţi Împărăţia lui Dumnezeu, şi acestea toate se vor adăuga vouă"*. Şi pe acestea aşijderea, şi citeşte acolo tâlcuirea cu de-amănuntul a tuturor celor zise.

Prin *înălţare* să-mi înţelegi răspândirea de la cele cereşti la cele pământeşti.

[Ori semeaţa cugetare]

32 *„Nu te teme, turmă mică*. Îndepărtând grija trupească, porunceşte să nu ne temem de nevoia trupească. Iar *turmă mică* numeşte ceata credincioşilor, pentru că este mică faţă de mulţimea cea mare a îngerilor. Şi în pildă a arătat pe îngeri prin nouăzeci şi nouă de oi, iar pe credincioşi printr-una singură.

Sau turma credincioşilor este mică faţă de marea mulţime a celor necredincioşi.

Sau este mică şi pentru smerenia ei cea cu voie. Hristos adaugă apoi şi pricina netemerii.

Că bine a voit Tatăl vostru să vă dea vouă Împărăţia. Iar dacă a dat un lucru atât de mare şi de ales, negreşit va da şi cele de trebuinţă pentru viaţa în această lume.

33 *„Vindeţi avuţiile voastre şi daţi milostenie"*. Porunca aceasta e pentru cei avuţi.

„Faceţi-vă vouă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuţinată în ceruri, unde furul nu se apropie, nici molia nu o strică". *Pungă* este comoara; *care nu se învecheşte*, adică neîmpuţinată: cuvintele acestea îl lămuresc pe cel dinainte. Citeşte şi la al cincilea cap din Evanghelia după Matei tâlcuirea spuselor: *Nu vă adunaţi vouă comori pre pământ* şi celelalte (Mt. 6, 19), unde vei afla şi despre acestea.

34 *„Că unde este comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră"*. Acolo s-a vorbit şi despre acestea, în continuare.

35 *„Să fie mijloacele voastre încinse şi făcliile aprinse"*. Poruncindu-le să se încingă, îi îndeamnă la fapta bună cea lucrătoare, iar prin aprinderea făcliilor – la cea văzătoare: că cei care lucrează obişnuiesc să-şi încingă mijloacele, iar cei treji şi priveghetori să aprindă făclii – unii ca să lucreze fără împiedicare, ceilalţi ca să poată vedea.

Alt înţeles: prin încingerea mijloacelor se porunceşte înfrânarea puterii poftitoare, care în mijloc sălăşluieşte, iar prin aprinderea făcliilor se rânduieşte luminarea cuvântului gândit şi a celui rostit: că acestea trebuie să strălucească şi să lumineze întotdeauna, unul învăţându-ne pe noi înşine, iar celălalt pe cei aflaţi sub cârmuirea noastră.

36 *„Şi voi asemenea cu oamenii care aşteaptă pre domnul lor, când se va întoarce de la nunţi"*. Prin această pildă le-a arătat să se pregătească pentru întâmpinarea Lui, toate bine rânduindu-le şi aşteptându-L să vină iarăşi din cer, că de aceea a numit *întoarcere* pogorârea Lui care va fi la mult timp după înălţare, iar *nunţi* – bucuria şi veselia de Sus.

„Ca viind şi bătând, îndată să-i deschidă lui". Adică simţind venirea Lui, să îl întâmpine cu osârdie şi cu bucu-

rie, neavând pe conştiinţă vreun lucru rău. Şi mai departe nu trebuie iscodită pilda.

37 *„Fericite slugile acelea pre care, venind domnul, le va afla priveghind". Le va afla priveghind*, că întru priveghere mor: că faptă bună a sufletului fiind privegherea, rămâne cu dânsul.

Prin *întoarcere* şi *venire* şi *batere* unii au înţeles că Hristos însuşi vine la moartea drepţilor – şi nu numai la moartea drepţilor, ci şi la moartea păcătoşilor. Şi întăresc părerea lor prin cuvintele lui Dumnezeu cele către bogat: *Nebune, în această noapte sufletul tău vor să-l ceară de la tine.*

Alţii, primind această noimă, zic că venirea lui Hristos este cuvântul Lui care îi cheamă atunci pe drepţi întru bucurie, iar pe păcătoşi întru întristare.

„Amin zic vouă, că se va încinge şi îi va pune pre dânşii să şadă, şi venind va sluji lor". Se va încinge cu dreptatea răsplătirii, şi *îi va pune pre dânşii să şadă* întru odihna veşnică, fiindcă pentru Dânsul s-au ostenit, şi *va sluji lor* prin împărţirea răsplăţilor după vrednicie.

38 *„Şi de va veni la a doua strajă, şi la a treia strajă de va veni, şi-i va afla aşa, fericite sunt slugile acelea"*. Întrucât viaţa de acum se aseamănă unei nopţi din pricina beznei şi a rătăcirii revărsate asupra ei de către draci şi de către patimi, cu bun temei o împarte în felurite străji: că vechii paznici de noapte împărţeau noaptea în trei străji, iar unii chiar în patru. *Straja dintâi* este aici starea celor mai desăvârşiţi întru fapta bună, *a doua strajă* – starea celor de mijloc, iar *a treia strajă* – a celor mai de pe urmă. Aceştia toţi, dacă vor fi aflaţi precum am zis mai înainte, adică pregătiţi pentru vremea morţii, fericiţi sunt cu adevărat, că se vor împărtăşi, fiecare după măsura sa, de viaţa cea fericită.

39 *„Iar aceasta să ştiţi: că de ar şti stăpânul casei în care ceas ar veni furul, ar priveghea şi n-ar lăsa să-i sape casa lui"*. Şi în al douăzeci şi optulea cap al Evangheliei după Matei a zis: *Iar aceasta să ştiţi: că de ar şti stăpânul casei în care ceas va veni hoţul, ar priveghea* şi celelalte (Mt. 24, 43); şi citeşte tâlcuirea la locul cu pricina.

40 *„Deci, şi voi fiţi gata, că în ceasul care nu gândiţi, Fiul Omului va veni"*. Acolo s-au zis şi acestea, şi vezi tâlcuirea lor.

41-42 *Şi a zis Petru Lui: „Doamne, către noi zici pilda aceasta, sau şi către toţi". Şi a zis Domnul: „Oare cine este iconomul cel credincios şi înţelept, pre care îl va pune domnul preste slugile sale, ca să le dea la vreme măsura de grâu?"*. Ştiind Petru că unele din pilde şi din porunci se potrivesc anume ucenicilor Lui aleşi, iar altele tuturor credincioşilor îndeobşte, cu bun temei întreabă despre pilda care zice: *Să fie mijloacele voastre încinse* şi celelalte. Deci, ce a vrut Hristos? Căutând iconom credincios şi înţelept, apoi fericindu-l, a arătat că despre ei a zis pilda aceasta: că ei aveau să fie iconomi ai credincioşilor, dându-le la vreme *măsura de grâu* a învăţăturii.

Citeşte şi la cel de-al cincizeci şi optulea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Oare cine este sluga credincioasă şi înţeleaptă* (Mt. 24, 45), şi vei afla acolo desluşirea tuturor acestora.

43-44 *„Fericită este sluga aceea pre care venind domnul lui îl va afla făcând aşa. Adevărat grăiesc vouă, că-l va pune pre dânsul preste toate avuţiile sale"*. Acolo s-au lămurit şi acestea.

45-46 *„Iar de va zice sluga aceea întru inima sa: „Zăboveşte domnul meu a veni", şi va începe a bate pre slugi şi slujnice, şi a mânca şi a bea şi a se îmbăta, veni-va domnul slugii aceleia în ziua întru care nu gândeşte şi în ceasul întru care nu ştie, şi-l va tăia pre el în două, şi partea lui cu necredincioşii o va pune".* Tot acolo, în continuare, s-au zis şi acestea, şi vezi tâlcuirea lor.

47 *„Iar sluga ceea ce a ştiut voia domnului său şi n-a gătit, nici a făcut după voia lui, mult va fi bătută".* Despre cei ce aveau să păstorească este acest cuvânt, înfricoşându-i pe cei ce ştiu toată voia lui Dumnezeu, dar nu gătesc, adică nu fac cele spre placul Lui, şi vesteşte cu tărie că vor fi bătuţi mult, adică vor fi pedepsiţi amarnic, că au ştiut şi au dispreţuit.

48 *„Iar cela ce nu a ştiut şi a făcut cele vrednice de bătăi, puţin va fi bătută".* Că nu ştia voia domnului său; va fi bătut şi acesta, că putând să afle nu a aflat, dar nu atât de mult. Cela ce a ştiut a dispreţuit, iar acesta s-a lenevit: iar dispreţul este păcat mai greu decât lenevirea. Aici arată pe credinciosul care din lipsă de învăţătură nu a ştiut voia lui Dumnezeu: că cei necredincioşi nu din lenevire nu ştiu voia lui Dumnezeu, ci din rătăcirea cea aleasă cu bună ştiinţă şi din răutate nepocăită.

„Şi tot căruia s-a dat mult, mult se va cere de la el". Şi acestea sunt despre cei care păstoresc, că acestora li s-a dat dar mult al priceperii voii lui Dumnezeu pentru folosul păstoriţilor. Drept aceea, întrucât mulţi talanţi au primit, mult câştig se va cere de la dânşii; iar că darul se dă celor ce păstoresc zice şi Pavel, scriind către Timotei: *Nu fi nebăgător de seamă de darul ce este întru tine, carele s-a dat ţie prin punerea mâinilor preoţiei* (1 Tim. 4, 14).

„Şi căruia s-a încredinţat mult, mai mult vor cere de la el". Cuvântul de faţă este dat ca pildă[41], dar şi el îi priveşte pe păstori. Când unii dau cuiva bani mulţi ca să facă negustorie, cer mai mult de la dânsul: şi Dumnezeu va cere mai mult de la cel în care a pus mult dar, că e dator acela nu doar cu mântuirea sa, ci şi cu mântuirea norodului.

49 *„Foc am venit să arunc pre pământ"*. *Foc* numeşte acum dragostea şi credinţa cea către Dânsul, arătând cât de puternică şi de lucrătoare este aceasta. Dealtfel, în al nouăsprezecelea cap din Evanghelia după Matei a numit-o *sabie*, şi caută acolo tâlcuirea cuvintelor: *Să nu vă pară că am venit să pun pace pre pământ: n-am venit să pun pace, ci sabie* (Mt. 10, 34).

„Şi ce voiesc, dacă acum s-a aprins?". „Şi ce voiesc mai mult, dacă s-a aprins? Ce mai aştept în lume?" Zicând acestea, a arătat că focul a fost deja aprins în ucenici, şi că odată aprins nu se va mai stinge, ci va străbate cu iuţeală întreaga lume, şi că e vremea să Se mute din viaţa de aici.

50 *„Şi cu botez am a Mă boteza"*. Mai pe şleau prezice despre moartea Sa. *Cu botez am a Mă boteza*: cu botezul prin sânge, numind *botez* junghierea Sa, că s-a făcut nouă spre curăţire.

„Şi cum Mă strâmtorez până se va sfârşi!". „Şi parcă Mă neliniştesc pentru că întârzie". A arătat că năzuieşte să fie junghiat pentru noi, şi că de bună voie Se dă pe Sine.

51 *„Au vi se pare că am venit să dau pace pre pământ? Nu, zic vouă, ci împărţire"*. Precum am zis

---

[41] Cu înţelesul de „exemplu".

mai sus, caută la al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea cuvintelor: *Să nu vă pară că am venit să pun pace pre pământ: n-am venit să pun pace, ci sabie.*

52 *„Că vor fi de acum înainte cinci întru o casă împărțiți: trei împotriva a doi, şi doi împotriva a trei".* Acestea nu primesc tâlcuire după înţelesul istoric, ci numai după înţelesul mai înalt. Casa cea una este sufletul credinciosului. Cinci sunt cele cinci puteri din el: mintea, cugetul, părerea, închipuirea şi simţirea, care înainte de cuvântul credinţei erau unite, adică se învoiau în dragostea de plăceri, dar după ce va veni la ele acest cuvânt, se vor împărţi: cele trei cuvântătoare, adică mintea, cugetul şi părerea împotriva celor necuvântătoare – a închipuirii şi a simţirii, neînvoindu-se cu acestea spre împătimire; şi acestea două necuvântătoare împotriva celor trei cuvântătoare, neînvoindu-se cu ele spre nepătimire, până ce cuvântul va birui necuvântarea.

Mai este şi alt chip de a înţelege. întrucât omul are cinci puteri ale sufletului (cele zise mai înainte) şi cinci simţuri ale trupului (văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul), casă ar fi omul, şi vor fi cele cinci împărţite în el, adică cele trei puteri cuvântătoare ale sufletului (mintea, cugetul şi părerea) împotriva celorlalte două (a închipuirii şi a simţirii), iar cele două simţuri mai de cinste ale trupului (văzul şi auzul) împotriva celorlalte trei (a mirosului, a gustului şi a pipăitului), războindu-se cu acestea şi luptând ca să le supună.

[Cum de a zis Mântuitorul cinci, însă vine cu şase? Că trei împerecheri înfăţişează[42]. Ei bine, să ştiţi că nu întinde cincimea până la şesime, ci prin cincime arată oarecare lu-

---

[42] Vezi versetul următor.

cru de taină, iar şesimea o dă ca pildă[43]. Aşadar, ce se arată prin cincime? Faptul că după venirea credinţei este cu neputinţă să cadă la învoială şi să meargă pe acelaşi drum cei ce înainte de venirea credinţei erau uniţi prin înrudire.

Când este vorba de o cincime alcătuită din doi oameni şi trei lucruri, sau din trei oameni şi două lucruri, cu neputinţă este împăcarea când se ceartă cei doi oameni pe cele trei lucruri sau cei trei pe cele două: că e cu totul peste mână a împărţi trei lucruri la doi oameni sau două lucruri la trei oameni, neputându-se face împărţirea cum se cuvine. Aşa şi cu cei care sunt uniţi prin înrudire, dar sunt dezbinaţi din pricina credinţei, şi despărţiţi, şi nu pot ajunge la învoire. *Vor fi*, zice, *trei împotriva a doi şi doi împotriva a trei*, ca trei oameni care se ceartă pentru două lucruri şi ca doi care se ceartă pentru trei lucruri.

Pe urmă dă şi pilda înrudirilor celor mai apropiate, în care aduce însă despărţire sabia cea prea-tăioasă a propovăduirii credinţei: dintre aceste două înrudiri, două sunt de sânge, iar cea de-a treia prin căsătorie.

Altă tâlcuire. *Doi împotriva a trei şi trei împotriva a doi*, adică două legături împotriva a trei perechi de feţe[44], şi trei perechi de feţe împotriva a două legături: că îndoită este legătura dintre tată şi fiu[45], şi lucrurile stau la fel şi în privinţa celorlalte perechi. Iar cele trei perechi de feţe sunt tată şi fiu, mamă şi fiică, soacră şi noră].

53 *Se va împărţi tatăl împotriva feciorului şi feciorul împotriva tatălui, muma împotriva fetei şi*

[43] Cu înţelesul de „exemplu".
[44] Persoane.
[45] Este vorba de caracterul reciproc al relaţiei dintre tată şi fiu. Oricum, explicaţia scoliastului pare forţată.

fata împotriva mamei, soacra împotriva nurorii şi nora împotriva soacrei. Acestea nu trebuie legate de cele zise înainte, ci după alt temei trebuie citite şi după înţelesul istoric trebuie tâlcuite, fiindcă arată despărţirea dintre credincioşi şi necredincioşi, prin care şi cele mai strânse legături de rudenie se vor rupe. Şi caută la tâlcuirea celui de-al nouăsprezecelea cap al Evangheliei după Matei desluşirea spuselor: *Că am venit să osebesc omul asupra tatălui său* şi celelalte (Mt. 10, 35), care se potrivesc foarte bine celor zise aici.

Iar potrivit înţelesului mai înalt, *tatăl* ar fi aici mintea[46], iar *feciorul* acesteia – gândul viclean, împotriva căruia mintea se ridică, lepădându-l ca pe un lucru vătămător. *Muma* ar fi inima, iar *fata* ei – pofta vicleană, împotriva căreia inima se ridică, rupându-se de ea. *Soacra* ar fi Sinagoga Iudeilor, iar *nora* ei – Biserica Creştinilor, pentru că s-a însoţit cu Hristos, Care era fiu al Sinagogii după omenitate, că dintr-însa a odrăslit.

54-56 *Şi zicea şi noroadelor: „Când vedeţi norul ridicându-se de la apus, numaidecât ziceţi că ploaie mare vine, şi este aşa; şi când vedeţi austrul suflând, ziceţi că zăduf va să fie, şi este. Făţarnicilor, faţa cerului şi a pământului ştiţi a cerca: dar vremea aceasta cum n-o cercaţi?”.* Aşadar, zice: „Voi, care faceţi pe mai-înainte-ştiutorii, cum de ştiţi să judecaţi cum arată faţa cerului şi a pământului şi să prevestiţi în urma cercetării lor cele ce au să fie, iar vremea aceasta, adică vremea venirii Mele, cum nu o recunoaşteţi din cercetarea cărţilor Legii şi prorocilor, în care sunt puse semnele şi simbolurile acesteia, din care lesne se face cunoscută celor ce iau

[46] Cuvântul „minte” (νοῦς) este de genul masculin în greceşte.

aminte?" Către Cărturari se îndreaptă acest cuvânt, chiar dacă a fost rostit înaintea mulţimilor.

57 *„De ce nu judecaţi şi înşivă întru voi ce este drept?"* Acum vorbeşte despre altceva, şi anume prin pilda lesne de înţeles de mai înainte îi îndeamnă să se lepede de Satana, adică de lucrurile lui, zicând: „De ce nu înţelegeţi şi singuri ceea ce este bine? Că nu este greu să deosebiţi binele de rău".

58 *„Şi când mergi cu pârâşul tău la domn, pre cale, dă lucrare să te izbăveşti de el". Dă lucrare*, adică lucrează, sârguieşte-te, nevoieşte-te să te răscumperi. Prin *pârâş* arată pe Satana, vrăjmaşul cel de obşte, iar prin *domn* pe Dumnezeu, Domnul tuturor, la Care vom fi aduşi împreună cu vrăjmaşul ca să ne ceară socoteală pentru faptele noastre rele; *calea* este viaţa cea nestatornică de acum, pe care mergem cu pârâşul diavol. Domnul a folosit pilda[47] acesta, dar cu alt scop, în cel de-al cincilea cap al Evangheliei după Matei (Mt. 5, 25).

„Ca nu cumva să te tragă la judecător. Că diavolul e nu numai vrăjmaş al lui Dumnezeu, ci şi *izbânditor*[48], adică împlinitor al pedepsei Lui, precum ne învaţă David (Ps. 8, 3).

„Şi judecătorul te va da temnicerului". Îngerului mai-mare peste închisorile iadului.

„Şi temnicerul te va arunca în temniţă". În iad.

59 *„Zic ţie: nu vei ieşi de acolo până nu vei plăti şi bănuţul cel mai de apoi".* „Până vei suferi toată

---

[47] Sau, mai *ad litteram* şi în limbaj mai modern, „a tratat această idee".

[48] În graiul bisericesc „izbândire" însemna „răzbunare".

pedeapsa”, adică „nu vei ieşi vreodată de acolo”, că pentru totdeauna sunt osândiţi unii ca aceştia. Şi nimic nu ne împiedică să înţelegem aceste spuse şi potrivit tâlcuirii la al cincilea cap al Evangheliei după Matei.

CAP XLVII: DESPRE GALILEENI ȘI DESPRE CEI DIN SILOAM

13, 1 *Și au venit oarecare întru acea vreme, spunându-I Lui de Galileenii al căror sânge Pilat l-a amestecat cu jertfele lor.* Acești Galileeni, fiind din tabăra lui Iuda Galileeanul, au fost pârâți ca trădători ai Chesarului, care au umplut de răzvrătire împotriva lui toată Galileea. Întâlnindu-se aceștia ca să jertfească, Pilat a aflat aceasta și, fierbând de mânie, a trimis ostași împotriva lor și, junghiindu-i, a amestecat sângele lor cu jertfele lor. Așadar, aceasta a fost istoria; și au fost de față la ea unii Iudei, care, vestind lui Hristos despre acei Galileeni, căutau să afle dacă au pățit unele ca acestea fiindcă au fost mai păcătoși decât toți Galileenii (că așa credeau dânșii).

2-3 *Şi răspunzând Iisus, a zis lor: „Au vi se pare că Galileenii aceştia mai păcătoşi decât toţi Galileenii au fost fiindcă au pătimit acestea? Nu, ci zic vouă că de nu vă veţi pocăi, toţi aşa veţi pieri".* Fiind cu toţii păcătoşi, numai aceia au pierit, ca ei să fie pedepsiţi pentru păcate, iar cei rămaşi să se înveţe minte. Aşadar, zice că „dacă nu vă veţi întoarce dintru răscoala împotriva împăratului vostru", adică a lui Hristos, „întru supunerea faţă de Dânsul, şi dintru răutate întru fapta bună, *toţi aşa veţi pieri*, adică şi voi veţi fi ucişi în vremea săvârşirii jertfelor cu care vă trufiţi şi vă lăudaţi". Şi aşa a fost: că în vremea praznicului Paştilor au fost împresuraţi şi omorâţi de către Romani.

4-5 *„Sau acei optsprezece, preste care a căzut turnul în Siloam şi i-a omorât, vi se pare că aceştia mai greşiţi au fost decât toţi oamenii care locuiau în Ierusalim? Nu, ci zic vouă: dacă nu vă veţi pocăi, toţi aşa veţi pieri".* Şi despre aceştia se întrebau oamenii dacă au primit aşa un sfârşit amar fiindcă erau mai păcătoşi decât toţi Iudeii. Deci, arată şi vesteşte şi despre ei că dacă nu se vor pocăi, toţi aşa vor pieri, adică vor primi şi dânşii sfârşit amar – precum au şi primit, fiind ucişi în chip cumplit de către Romani. Aşadar, învăţăm de aici că pieirea cea în parte a fraţilor noştri este dovadă a mâniei dumnezeieşti asupra tuturor, dovadă care se face spre îndreptarea noastră, căzând asupră-le din pricina bunătăţii fără seamăn a lui Dumnezeu şi nu doar pentru păcatele lor. Apoi dă şi o pildă ce arată că dacă nu se vor schimba, vor pieri.

6-7 *Şi zicea pilda aceasta: „Un smochin avea oarecine în via lui sădit, şi a venit căutând rod într-însul, şi n-a aflat. Şi a zis către vierul: Iată, de trei*

ani vin căutând roadă în smochinul acesta, și nu aflu. Taie-l pre el, căci și pământul îl cuprinde în deșert". *Smochin* neroditor numește Sinagoga Iudeilor, care odrăslea belșug de frunze – cuvintele Legii și prorocilor – și se lăuda cu dânsele, dar rod, adică faptă bună, nu aducea. *Via* e lumea, fiindcă a fost sădită ca să aducă rod preaplăcut lui Dumnezeu. *Vierul* e Hristos, fiindcă poartă de grijă acestei vii și vede de credincioși, iar stăpânul viei e Tatăl, că numai pe Acesta îl mărturisește ca Domn al său Sinagoga Iudeilor. Cei *trei ani* sunt cele trei cârmuiri pe care le-au avut Iudeii de-a lungul timpului: una este cea a judecătorilor, alta a împăraților, iar cea din urmă a arhiereilor. Așadar, zice: „*Taie-l*: de ce să irosească grăsimea pământului degeaba?"

8 *„Iar el, răspunzând lui, a zis: Doamne, lasă-l pre el și într-acest an, până-l voi săpa împrejur și voi pune gunoi"*. Se roagă pentru Iudei, că din Iudei S-a înomenit; și cere pentru cei de un neam cu Dânsul după trup să fie lăsați *și într-acest an*, adică în vremea cât i-a învățat, până ce va săpa împietrirea cea dimprejurul inimilor lor cu sapa îndemnului și până ce va pune ca îngrășământ gunoi, adică învățătură care îngrașă spre aducere de rod.

9 *„Și de va face rod"*. Aici vorbește eliptic, lăsând deoparte cuvântul *bine*, ce ar fi trebuit să urmeze.

10 *„Iar de nu, îl vei tăia în anul cel viitor"*. În vremea ce va să fie, adică atunci când au împresurat Romanii Palestina: că atunci a tăiat cu totul Sinagoga Iudeilor din pământul acela și a sădit în locul ei Biserica Creștinilor, ce pururea aduce rod. Iar de va spune cineva: „N-a fost lipsită de rod cu totul Sinagoga Iudeilor în vre-

mea celor trei cârmuiri, că a rodit sub dânsele pe unii, ba nici în vremea cât a învăţat El", vom răspunde că răutatea celor mulţi acoperă fapta bună a celor puţini şi că întregul se judecă după partea care precumpăneşte în el.

CAP XLVIII: DESPRE FEMEIA CARE AVEA DUH DE NEPUTINȚĂ

10-11 *Şi era învăţând întru una din sinagogi sâmbăta. Şi iată o femeie era care avea duh de neputinţă de optsprezece ani.* Drac de boală, ce nu-i îngăduia să se vindece.

11-12 *Şi era gârbovă, şi nu putea să se îndrepteze nicidecum. Iar Iisus, văzându-o pre dânsa, a chemat-o.* Milostivindu-se, a chemat-o.

13 *Şi a zis: „Femeie, te-ai slobozit de boala ta". Şi şi-a pus pre dânsa mâinile, şi îndată s-a îndreptat, şi slăvea pre Dumnezeu.* Femeia avea să creadă şi fie

recunoscătoare: că pentru Dânsul a venit, şi după ce s-a vindecat dă mulţumită. De asta a şi tămăduit-o grabnic – prin cuvânt ca Dumnezeu şi prin punerea mâinilor ca om.

Femeia aceasta mai înainte închipuia omenirea cea de obşte, care bolea de răutăţile Satanei, şi până la pământ era gârbovită de patimi, şi nu putea să se îndrepte nicidecum spre cele cereşti şi dumnezeieşti şi gândite, şi pe care, fiind ea în starea aceasta jalnică, a miluit-o Ziditorul ei, şi a chemat-o la Sine prin Evanghelie, şi a îndreptat-o ca să umble drept pe calea care duce în sus, la cer.

14 *Iar mai-marele sinagogii, mâniindu-se că o vindecase Iisus sâmbăta, răspunzând zicea norodului: „Şase zile sunt întru care se cade a lucra; deci, întru acestea venind, să vă vindecaţi, iar nu în ziua sâmbetei".* Către Hristos n-a zis nimic, sfiindu-se de covârşitoarea Lui faptă bună.

15-16 *Iar Domnul a răspuns lui şi a zis: „Făţarnicilor, fiecare din voi sâmbăta au nu-şi dezleagă boul său sau asinul său de la iesle şi-l duce de-l adapă? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pre care a legat-o Satana, iată de optsprezece ani, au nu se cădea a se dezlega din legătura aceasta în ziua sâmbetei?". Făţarnici* i-a numit pe cei de un cuget cu mai-marele sinagogii pentru că făţăreau cinstirea legii sâmbetei, însă de fapt, împotrivindu-se vindecării în zi de sâmbătă, căutau să-şi îndreptăţească pizma. De ce? Vindecând Hristos cel mai ades sâmbăta, fiindcă atunci se strângeau mulţimile, sâmbăta se şi minunau de El mai cu osebire.

Sau i-a numit *făţarnici* fiindcă ştiau Legea, dar nu ştiau înţelesul ei: că dacă a îngăduit îngrijirea vietăţii necuvântătoare, cu cât mai mult atunci când este vorba de cea cuvântătoare? Că omul este mai de preţ decât dobitocul.

17 *Şi acestea zicând El, se ruşinau toţi cei ce stăteau împotriva Lui* din pricina mustrării la care nu era chip a se răspunde împotrivă.

Şi tot norodul se bucura de toate cele slăvite ce se făceau de Dânsul. Fiindcă era străin de zavistie, şi fiindcă primea faceri de bine de la Dânsul.

CAP XLIX: DESPRE PILDE

18-19 *Şi zicea: „Cui este asemenea Împărăţia lui Dumnezeu, şi cu ce o voi asemăna pre dânsa? Asemenea este grăunţului de muştar pe care, luându-l omul, l-a aruncat în grădina sa, şi a crescut, şi s-a făcut copac mare, şi păsările cerului s-au sălăşluit în ramurile lui".* Matei a numit această asemuire *pildă* (παραβολή) şi a pus-o a treia între pildele din cel de-al douăzeci şi patrulea cap al Evangheliei sale (Mt. 13, 31). Citeşte tâlcuirea acolo.

20-21 *Iarăşi a zis: „Cu ce voi asemăna Împărăţia lui Dumnezeu? Asemenea este aluatului pre care, luându-l femeia, l-a ascuns în trei măsuri de*

făină până s-a dospit toată". Toată făina. Şi pe această asemuire tot *pildă* a numit-o, punând-o a patra în acelaşi cap (Mt. 13, 33). Caută tâlcuirea tot acolo.

[Acestea au tâlcuire foarte amănunţită. *Femeia* este Biserica lui Dumnezeu; *aluatul*, dumnezeiasca şi de Dumnezeu scrisa Lege; cele *trei măsuri* sunt cele trei părţi ale sufletului (mânia, înţelegerea şi pofta de cele bune), în care amestecându-se cumva cuvântul cel dumnezeiesc, a dospit toată firea sufletului.]

Cap L: Despre cel ce L-a întrebat pe Domnul dacă sunt puţini cei ce se mântuiesc

22-23 *Şi umbla prin cetăţi şi prin sate, învăţând şi cale făcând în Ierusalim. Şi I-a zis oarecine Lui: „Doamne, au puţini sunt cei ce se mântuiesc?”. A zis* s-a pus aici în loc de „a întrebat”.

23-24 *Iar El a zis lor: „Nevoiţi-vă a intra prin uşa cea strâmtă”.* La întrebare n-a răspuns, că era de prisos şi neaducătoare de vreun folos. Că ce

folos trage cel care află dacă puţini sau mulţi sunt cei ce se mântuiesc? A zis doar chipul în care se mântuieşte omul şi a arătat că trebuie să intrăm întru mântuire prin uşa cea strâmtă, fiindcă aceasta era de trebuinţă să afle.

Despre uşa cea îngustă s-a vorbit şi în al cincilea cap al Evangheliei după Matei, şi caută acolo tâlcuirea cuvintelor: *Intraţi prin uşa cea strâmtă* (Mt. 7, 13).

„Că mulţi, zic vouă, vor căuta să intre şi nu vor putea". Câţi nu merg prin uşa cea strâmtă, ci prin cea largă. Acolo vei afla şi despre cea largă.

25-26 *„Deci, după ce se va scula stăpânul casei şi va încuia uşa, şi veţi începe a sta afară şi a bate în uşă, zicând: Doamne, Doamne, deschide-ne nouă; şi răspunzând, va zice vouă: Nu vă ştiu pre voi de unde sunteţi. Atunci veţi începe a zice: Am mâncat înaintea Ta şi am băut, şi în uliţele noastre ai învăţat"*. Dă pildă care aruncă teamă în cei nepăsători de mântuirea lor: că plăsmuieşte un *stăpân al casei* ce şade şi primeşte pe prietenii săi, apoi se scoală şi încuie uşa casei sale şi nu mai îngăduie celorlalţi să intre. Prin *stăpânul casei* Se înţelege Hristos însuşi, iar prin *casă* – Împărăţia Cerurilor. Prin şedere şi prin primirea prietenilor se înţelege aşteptarea cea până la sfârşitul lumii şi primirea celor vrednici, iar prin sculare şi încuierea uşii – sfârşitul lumii.

Cei care stau afară ar fi Iudeii necredincioşi, ce caută să intre şi zic către Dumnezeu: *am mâncat şi am băut înaintea Ta* (fiindcă jertfind, mâncau şi beau în Templu) şi: *în uliţele noastre ai învăţat*, numind *uliţe* sinagogile, în care Dumnezeu îi învăţa grăind prin cărţile Legii şi prorocilor, care li se citeau în sinagogi.

Cei care stau afară şi zic unele ca acestea ar mai putea fi şi credincioşii nepăsători, care au mâncat şi au băut îna-

intea Lui Cinstitul Lui Trup şi Sfântul Lui Sânge, şi în ale căror adunări a învăţat prin Evanghelie şi prin celelalte Scripturi de Dumnezeu insuflate.

27 *„Şi va zice: Zic vouă, nu vă ştiu pre voi de unde sunteţi"*. Pe cei ce-L ştiu îi ştie, iar pe cei care de a lor voie nu-L ştiu nu-i ştie şi pe cei care se leapădă de Dânsul îi leapădă: iar de a lor voie nu-L ştiu nu doar iudeii necredincioşi, ci şi credincioşii nepăsători: unii fiind orbi şi surzi de a lor voie faţă de minunile şi de învăţătura Lui, iar ceilalţi nesocotind din lenevire poruncile Lui, deşi cunosc că nesocotindu-le pe ele, pe Dânsul Îl nesocotesc.

„Depărtaţi-vă de la Mine, toţi lucrătorii nedreptăţii". Ai păcatului, că tot cel ce păcătuieşte fie se nedreptăţeşte pe sine, fie nedreptăţeşte pe altul.

28 *„Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor"*. *Acolo*, adică „atunci, în vremea aceea va fi tânguirea nemângâiată". *Şi scrâşnirea dinţilor* cea de durerea nesuferită.

„Când veţi vedea pre Avraam şi pre Isaac şi pre Iacov şi pre toţi prorocii întru Împărăţia lui Dumnezeu, iar pre voi scoşi afară". Aceasta s-a zis în primul rând către Iudei, ce se mândreau că sunt sămânţa lui Avraam şi a celorlalţi patriarhi.

29 *„Şi vor veni de la răsărit şi de la apus şi de la miazănoapte şi de la miazăzi, şi vor şedea întru Împărăţia lui Dumnezeu"*. Vor veni la credinţă şi la săvârşirea bunei Lui plăceri cei din neamuri, din cele patru părţi ale lumii: *de la răsărit, şi de la apus, şi de la miazănoapte, şi de la miazăzi*. *Şedere* înseamnă „odihnă", „desfătare".

30 *„Şi iată, sunt de pe urmă care vor fi dintâi"*. „Credincioşii din neamuri, ce par acum a fi cei de pe urmă, că sunt cei de pe urmă care L-au cunoscut pe Fiul, dar vor fi cei dintâi atunci, pentru credinţa lor curată".

„Şi sunt dintâi care vor fi de pe urmă". Iudeii cei necredincioşi, ce par acum a fi cei dintâi, pentru că au fost primii care L-au cunoscut pe Dumnezeu, că zice: *Fiul Meu cel întâi-născut este Israil* (Ieş. 4, 22), dar pentru necredinţa lor vor fi atunci cei de pe urmă.

Cuvântul acesta priveşte şi pe credincioşii ce par a fi cei de pe urmă în viaţa de acum, dar vor fi cei dintâi în veacul ce va să fie, şi dimpotrivă[49].

---

[49] Viceversa.

CAP LI: DESPRE CEI CE I-AU ZIS LUI IISUS DESPRE IROD

31 *În ziua aceea s-au apropiat oarecare dintre Fa-
risei, zicând Lui: „Ieşi şi Te du de aici, că Irod
va să Te omoare".* Auzind că vor fi aruncaţi afară şi că vor fi cei de pe urmă, s-au aprins de mânie şi, făţărind buna voinţă, îl sfătuiau să plece şi să se depărteze, pasămite ca nu cumva să-L omoare Irod, însă de fapt ca nu cumva, rămânând şi făcând minuni, să Se proslăvească şi să atragă mulţimea.

32 *Şi a zis lor: „Mergând, spuneţi vulpii acesteia: Ia-
tă, scot draci şi fac vindecări astăzi şi mâine, şi a
treia zi Mă voi sfârşi".* Cunoscând viclenia lor, răspunde cu răbdare şi cu înnăscuta-I înţelepciune: „*Mergând, spuneţi vulpii acesteia*, adică şireteniei şi răutăţii celei din voi" (fiindcă şireată şi răutăcioasă este vulpea). Deşi cuvântul pare

a fi despre Irod, el îi priveşte pe Farisei. Iar *astăzi şi mâine*, măcar că par a arăta un număr de zile, arată de fapt un răstimp scurt: fiindcă atunci când vrem să arătăm că este vorba de puţină vreme, zicem *azi-mâine*. Aşijderea şi *a treia zi Mă voi sfârşi* arată că nu după multă vreme avea să moară. A zis acestea spre potolirea mâniei şi a pizmei lor.

33 *„Însă Mi se cade astăzi şi mâine şi în cealaltă zi a merge".*

[Zic unii că *astăzi şi mâine* înseamnă două zile în care avea să facă minuni acolo, iar *a treia zi* – cea de după acelea două, în care avea să Se sfârşească, adică să înceapă a Se duce la moarte şi a merge la Ierusalim]

„Astăzi şi mâine, adică puţină vreme, trebuie să lucrez cele ce am grăit, şi în ziua următoare să Mă mut din această viaţă, adică să fiu omorât pe urmă de către voi, cei ce sunteţi mai-mari în Ierusalim".

„Că nu este cu putinţă să piară proroc afară din Ierusalim". În zeflemea a zis aceasta, batjocorind Ierusalimul ca pe un ucigaş al prorocilor. Înţelesul cuvântului este următorul: „De vreme ce Mă numeşte „proroc", negreşit Mă va omorî – că *nu este cu putinţă*, adică neobişnuit este, să fie omorât vreun proroc afară de cetatea aceasta".

34 *„Ierusalime, Ierusalime, cel ce omori prorocii şi ucizi cu pietre pre cei trimişi la tine, de câte ori am vrut să adun pre fiii tăi cum adună găina puii săi sub aripi, şi n-aţi voit!"*. Acestea le-a scris şi Matei în al cincizeci şi şaselea cap, şi citeşte acolo tâlcuirea.

35 *„Iată, se lasă vouă casa voastră"*. Adică se lasă pustie, după cum a adăugat Matei. Şi spusele acestea s-au tâlcuit acolo în continuare.

36 *„Şi zic vouă că nu Mă veţi vedea de acum până ce va veni, când veţi zice: Blagoslovit cela ce vine întru numele Domnului!”*. „Până ce va veni vremea când veţi zice aceasta”. La acel cap vei afla şi tâlcuirea tuturor acestora.

CAP LII: DESPRE CEL BOLNAV DE IDROPICĂ

14,1 *Şi a fost când a intrat El în casa oarecăruia dintre boierii Fariseilor sâmbăta ca să mănânce pâine, şi aceia îl pândeau pre El.* Şi Fariseul acesta L-a chemat la masă ca pe un proroc, căutând să arate că nu îl pizmuieşte: că şi între Farisei erau unii răi doar pe jumătate şi nu chiar de aceeaşi teapă cu ceilalţi. Hristos a urmat, făcând din masă prilej de folos pentru Fariseu şi pentru cei din casa lui; iar ceilalţi Farisei îl pândeau, doar-doar va face sâmbăta ceva împotriva Legii.

2 *Şi iată un om bolnav de idropică era înaintea Lui.* Stătea şi nu cuteza să ceară tămăduire, pentru că

era sâmbătă şi din pricina Fariseilor, ci doar se înfăţişa Lui ca văzându-l să-l miluiască fără să I se ceară şi să îl scape de idropică.

3 *Şi răspunzând Iisus, a zis către Legiuitori şi către Farisei*. Către Legiuitorii şi Fariseii care erau şi ei poftiţi acolo.

3-4 *Grăind: „Oare este slobod sâmbăta a vindeca?". Iar ei au tăcut*, fiindcă şi în alte dăţi când au întrebat unele ca acestea le-a fost închisă gura, neavând ei cum să spună că Legea împiedică facerea de bine în zi de sâmbătă.

Şi apucând, l-a vindecat pre el şi l-a slobozit. Apucând, adică „atingându-l".

5 *Şi răspunzând către ei, a zis: „Căruia dintre voi, fiul sau boul de va cădea în puţ, au nu îndată îl scoate pre el în ziua sâmbetei?"*. Pentru că Legea îngăduia aceasta. Iar dacă ea nu împiedica să fie scoasă din primejdie vietatea necuvântătoare, cu cât mai mult cea cuvântătoare, pentru care şi cea necuvântătoare a fost zidită? O, adâncul înţelepciunii! De mai multe ori tămăduind în zi de sâmbătă, în felurite chipuri (şi toate cu neputinţă de răsturnat) îndreptăţeşte această faptă, învăţătură dând că de lucrurile lumeşti se cuvine a sâmbătà, adică a nu le lucra pe ele, iar nu de cele duhovniceşti.

6 *Şi n-au putut răspunde Lui la acestea*. Fiindcă învederat era adevărul lor.

CAP LIII: DESPRE FAPTUL CĂ NU SE CADE A IUBI LOCURILE DE FRUNTE LA MESE

7 *Şi zicea către cei chemaţi pildă, luând aminte cum îşi alegeau şederile mai sus. Luând aminte*, adică mustrându-i pentru alegerea locurilor de frunte, că i-a văzut atunci făcând aceasta.

Zicând către dânşii. Către fiecare dintre dânşii.

8-9 *Când te va chema cineva la nuntă, nu şedea în locul cel mai de sus, ca nu cumva să fie chemat de dânsul altul mai cinstit decât tine, şi venind cela ce şi pre tine şi pre acela a chemat, va zice ţie: Dă locul*

acestuia, şi atunci vei începe cu ruşine locul cel mai de jos a-l ţinea. Îi îndeamnă să nu se nu se arunce la cinstiri, nici să îşi dea întâietate în faţa altora. Urzind îndemn prin pildă, îi atinge în chip mai subţire şi mai uşor de îndurat, că aşa este felul îndemnurilor date prin pilde. Prin *nuntă* a lăsat să se înţeleagă orice prânz şi orice cină, pentru că a fi chemat la nuntă părea un lucru mai de cinste decât a fi chemat la prânz sau la cină.

10 *„Ci când te va chema, mergând şezi la locul cel mai de jos, ca atunci când va veni cela ce te-a chemat, să-ţi zică ţie: Prietene, suie mai sus. Atunci îţi va fi ţie cinste înaintea celor ce vor şedea împreună cu tine".* Lărgeşte cuprinderea cuvântului, arătând şi ruşinea ce vine din obrăznicie, şi slava ce vine din sfiala cuviincioasă, din amândouă părţile îndemnând la smerita cugetare. Apoi aduce şi încheierea de obşte spre întărirea îndemnului, zicând:

11 *„Că tot cel ce se înalţă va fi smerit, şi cel ce se smereşte va fi înălţat".* Unul va fi smerit, iar celălalt va fi înălţat nu numai înaintea oamenilor care cugetă drept, ci în primul rând înaintea lui Dumnezeu.

12-14 *Şi zicea şi celui ce îl chemase pre El: „Când faci prânz sau cină, nu chema prietenii tăi, nici fraţii tăi, nici rudele tale, nici vecini bogaţi, ca nu cândva să te cheme şi ei pre tine şi să se facă ţie răsplătire, ci când faci ospăţ cheamă săracii, betegii, şchiopii şi orbii, şi fericit vei fi, căci nu pot să-ţi întoarcă, că ţi se va întoarce ţie întru învierea drepţilor".* Vezi a cât folos a făcut Hristos pricină din ospăţ? Că după ce i-a îndemnat la cele cuviincioase pe cei chemaţi, dă îndemn şi celui ce i-a chemat pe dânşii. Şi n-a zis aici: *când faci*

nuntă, ci *când faci praznic sau cină*, fiindcă la nuntă trebuie chemaţi, spre cinstirea nunţii, prietenii şi fraţii şi rudeniile şi vecinii bogaţi. Iar unii zic că prin *prânz sau cină* se înţelege şi nunta.

Într-adevăr, se cuvine învăţătorului nu numai să oprească de la cele rele, ci să şi sfătuiască la cele bune: „Nu face asta, ci cealaltă".

Şi nu spre defăimarea prieteniei şi a rudeniei şi a frăţiei şi a celorlalte de acest fel a dat acest îndemn, ci ca noi, cunoscând ce este mai bine, să dăm întâietate acestuia şi să nu odihnim pentru răsplată pe cei ce n-au nevoie: că trebuie să slujim pe Dumnezeu mai vârtos decât pe oameni şi de la Dumnezeu să căutăm răsplată mai vârtos decât de la oameni. Se cuvine ca şi cel care dă ospăţ duhovnicesc să cheme şi să adune pe cei săraci cu cunoaşterea, şi pe cei betegi cu mintea, şi pe cei şchiopi cu făptuirea, şi pe cei orbi cu vederea minţii, că cei care nu sunt aşa n-au trebuinţă de un asemenea ospăţ.

CAP LIV: DESPRE CEI POFTIŢI LA CINĂ

15-16 *Şi auzind acestea, unul din cei ce şedeau cu El a zis: „Fericit este cela ce va prânzi întru Împărăţia lui Dumnezeu". Iar El a zis lui: „Un om oarecare a făcut cină mare şi a chemat pre mulţi".* Urzeşte pildă care arată că nimeni dintre cei ce nu I se pleacă nu se va bucura de Împărăţia lui Dumnezeu. *Om* a numit pe Dumnezeu şi Tatăl, fiindcă e Iubitor de oameni, iar *cină mare* – nepovestita desfătare de Împărăţia lui Dumnezeu. Cuvântul *cină* nu are aici un înţeles aparte, căci în al cincizeci şi unulea cap al Evangheliei după Matei vorbeşte de *prânz*. *A chemat pre mulţi*, adică pe cele douăsprezece seminţii ale lui Israil, fiindcă aces-

tea au fost chemate mai înainte de toate neamurile ca norod ales al lui Dumnezeu.

[Făcătorul tuturor şi Dumnezeu Tatăl *a făcut cină mare*, adică evangheliceasca iconomie, ca ca să se adune toţi la El. Şi o numeşte *cină*, nu *prânz*, pentru că va fi în vremurile de pe urmă sau, cum s-ar spune, la apusul veacului. Aşadar, a gătit lepădarea păcatelor, împărtăşirea Duhului Celui Sfânt, slava înfierii, Împărăţia Cerurilor şi prorociile Evangheliilor.]

17 *„Şi a trimes pre sluga sa în ceasul cinei să zică celor chemaţi: Veniţi, că iată gata sunt toate".*

Slugă a Tatălui Se numeşte pe Sine însuşi, pentru că a luat *chip de rob*, fiind trimis după omenitate la iudei ca să îi cheme prin Evanghelie la desfătarea sus-pomenită.

18-20 *„Şi au început toţi dimpreună a se lepăda. Cel dintâi a zis lui: Ţarină am cumpărat, şi am nevoie să ies şi să o văd; rogu-te să mă ierţi. Şi altul a zis: Perechi de boi am cumpărat cinci, şi merg să-i cerc; rogu-te să mă ierţi. Şi altul a zis: Femeie mi-am luat, şi pentru aceasta nu pot veni".* Feluritele pricini nu înseamnă altceva decât feluritele patimi pentru care s-au lipsit de zisa desfătare. Unul fiind stăpânit de cutare patimă, altul de alta şi aşa mai departe, au lepădat Evanghelia, prin care se puteau bucura de acea desfătare, fiindcă se împotrivea celor ce mai vârtos erau pe placul lor.

[Unii zic că *ţarina* este iubirea de agonisită, *perechea de boi* – iubirea de muncă trupească, iar *femeia* – iubirea de dezmierdări.]

21 *„Şi întorcându-se sluga aceea, a spus domnului său acestea". A spus acestea* nu fiindcă Tatăl nu

ştia lepădarea lor, ci ca să fie închegată pilda cum se cuvine[50], fiindcă cei trimişi la unii ca să-i poftească se întorc şi vestesc răspunsul primit.

„Atunci, mâniindu-se stăpânul casei, a zis slugii sale: Ieşi curând la răspântiile şi uliţele cetăţii, şi săracii şi betegii şi şchiopii şi orbii adu-i aici". Cei ce s-au lepădat erau arhiereii şi Cărturarii şi Fariseii, precum şi toate feţele mai de cinste; iar cei aduşi în locul lor sunt cei de rând, glotaşii, ce le păreau acelora săraci şi betegi şi şchiopi şi orbi fiindcă erau neînvăţaţi şi nepricepuţi, dar care mai vârtos se plecau învăţăturii lui Hristos. Sau poţi să înţelegi spusele acestea şi ca fiind privitoare la cei suferinzi de aceste boli trupeşti, sau la cei care, sloboziţi fiind de dânsele, au intrat prin credinţă în desfătarea sus-pomenită.

[Deci, Tatăl a trimis pe Fiul, iar Fiul pe apostoli, fiindcă a zis: *Precum pre Mine M-ai trimes în lume, şi Eu i-am trimes pre ei în lume* (In. 18, 18)]

22 *„Şi a zis sluga: Doamne, s-a făcut cum ai poruncit şi încă mai este loc.* Iubitor de oameni este cuvântul, pomenire făcând şi de cei din neamuri.

23 *„Şi a zis domnul către slugă: Ieşi la drumuri şi la îngrădiri, şi-i sileşte să intre". Drumuri* sunt sălaşurile neamurilor, fiind nu împrejmuite, ca al iudeilor, cu zidul Legii şi al cercetării Dumnezeieşti, ci călcate în picioare de către draci; aşijderea şi *îngrădiri*, căci sunt îngrădite de spinii patimilor şi au împrejmuire vrednică de foc.

Tatăl a poruncit să-i silească pe cei din neamuri nu îndemnând le facă ceva cu de-a sila, ci dând de înţeles că

[50] Altfel spus, ca pilda să fie cât mai veridică şi cât mai asemănătoare cu o situaţie reală de viaţă.

acestora trebuie să li se propovăduiască mai cu putere şi mai cu stăruinţă, fiind ei ţinuţi tare de către draci şi zăcând sub bezna adâncă a înşelării.

„Ca să se umple casa mea". Din nemăsurata bogăţie a bunătăţii Sale, vrea ca toţi să fie aduşi acolo.

24 *„Că zic vouă că nici unul dintre bărbaţii aceia care au fost chemaţi nu va gusta cina mea".* Fiindcă nu s-au supus şi au nesocotit chemarea, adică propovăduirea. Iată, aşadar, pricina pentru care a fost alcătuită întreaga pildă, precum am zis la începutul tâlcuirii ei.

25 *Şi mergeau cu Dânsul noroade multe.* Este învederat că aceasta s-a întâmplat cu alt prilej.

Şi întorcându-Se, a zis lor: „Oricine vine către Mine şi nu urăşte pre tatăl său şi pre mumă şi pre femeie şi pre fecior şi pre fraţi şi pre surori, încă şi pre sufletul său, nu poate fi ucenic al Meu". Ştiind că vor să urmeze Lui, dar sunt ţinuţi de lanţurile legăturilor cu feţele[51] amintite, vesteşte cu tărie că nu poate fi ucenic al Lui nimeni dintre cei care vin la Dânsul prin credinţă, dar nu urăşte acele feţe dacă, din necredinţă sau cugetare lumească, pun piedici în calea iubirii lui către Dumnezeu şi a mergerii lui către Hristos: căci supunându-se acelora, nu se supune Lui, fiindcă aceia vor ca el să trăiască după trup, în timp ce Dânsul îl învaţă să petreacă duhovniceşte. Se cade să ne cinstim tatăl şi mama, dar trebuie să îl cinstim mai mult pe Dumnezeu.

După ce a înşirat rudeniile cele mai apropiate, prin care se înţelege orice om pe care îl iubim, adaugă şi lucrul mai mare: *şi pre sufletul său*, adică voia sa, când se împotriveş-

---

[51] Persoanele.

te voii lui Dumnezeu. Că se cuvine adevăratului ucenic al lui Hristos să fie neiubitor de trup şi neiubitor de suflet în nevoinţele duhovniceşti.

25 *„Şi cel ce nu-şi poartă crucea sa şi nu vine după Mine, nu poate fi ucenic al Meu"*. Oricine nu poartă în amintire moartea sa (că prin cruce arată moartea, crucea fiind pe atunci unealtă de dat morţii, precum s-a zis şi în tâlcuirea celui de-al treizeci şi treilea cap din Evanghelia după Matei); oricine nu poartă omorârea sa, adică omorârea trupului său faţă de plăcere. Iar întrucât depărtarea de viaţa în dezmierdări e într-un fel apropiere de petrecerea cea ostenicioasă, prin spusele acestea dă mângâiere şi învăţătură că cel ce vrea să fie ucenic al Lui trebuie să se pregătească dinainte spre răbdarea a toată ispita, că scris este: *De vei să te apropii a sluji Domnului Dumnezeu, găteşte sufletul tău spre ispită* (Sirah 2, 1).

CAP LV: PILDA DESPRE ZIDIREA TURNULUI

28-30 *„Că cine dintre voi, vrând să zidească turn, au nu întâi, şezând, îşi socoteşte cheltuiala, de are cele spre săvârşire? Ca nu cândva, punând el temelia şi neputând a săvârşi, toţi cei ce vor vedea să înceapă a-l batjocori, zicând că: Acest om a început a zidi şi n-a putut săvârşi".* Cel ce pofteşte să zidească turn simţit este dator să măsoare mai întâi cheltuiala de avuţii: cel ce pofteşte să zidească turn gândit, adică îmbinarea cea bine înrădăcinată a faptelor bune, trebuie să măsoare mai întâi dacă e înarmat destul pentru ispite, ca pregătit dinainte fiind, să le îndure mai uşor când vor cădea asupra lui. Apoi îndeamnă la răbdare şi printr-o altă pildă.

31 *„Sau care împărat, mergând să se lovească cu alt împărat la război, au nu şezând întâi, se sfătuieşte de va putea cu zece mii să se întâmpine cu cela ce vine asupra lui cu douăzeci de mii?"*. Împăratul ce merge la război este dator să se sfătuiască mai înainte: şi cel ce merge la războiul duhovnicesc este dator să se sfătuiască mai înainte dacă poate cu puţinele porunci ale Evangheliei să se oştească împotriva Satanei, care cu mulţi draci şi multe meşteşuguri şi multe patimi merge asupra lui.

32 *„Iar de nu, încă fiind el departe, trimiţând solie, se roagă de pace"*. Acestea le-a adăugat nu îndemnând să facă pace cu Satana cei ce nu au putere să se împotrivească (şi cum ar putea face aşa ceva, de vreme acela e ucigaş de oameni şi pierzător de suflete?), ci ca să fie pilda bine închegată[52], precum şi mai înainte a făcut, şi pentru ruşinarea celor care se lenevesc şi după ce primesc învăţătură. Acest fel de a vorbi stârneşte vitejia, că doar şi noi obişnuim a spune: „Mai bine să nu începi lucrul acesta decât să începi şi să nu-l termini".

Aici este însă vorba cu osebire despre adevăratul ucenic: că cel ce nu s-a lepădat precum a învăţat Hristos nu este uce nic adevărat; nefiind ucenic adevărat, ci doar purtând nume de ucenic, iar fapte având nepotrivite, prin faptele sale trăieşte în pace cu Satana, săvârşind cele plăcute lui.

33 *„Deci aşa, fiecare dintre voi care nu se leapădă de toate avuţiile sale nu poate fi ucenic al Meu"*. *Aşa* cum a vestit mai sus, zicând: *Dacă cineva* nu face aşa şi pe dincolo, *nu poate fi ucenic al Meu.*

---

[52] Vezi nota 50.

34 *„Bună este sarea"*. *Sare* numeşte aici cuvântul învăţătoresc. A scris şi Marcu, spre sfârşitul celui de-al douăzeci şi şaptelea cap al Evangheliei sale, că *bună este sarea* (Mc. 9, 50), şi vezi tâlcuirea acelui cap.

„Iar dacă sarea se va împuţi, cu ce se va îndulci?". Acolo s-a vorbit şi despre aceasta.

35 *„Nici în pământ, nici în gunoi nu este de treabă"*. *Pământ* îi numeşte pe ucenici, pentru că sunt îngrăşaţi şi primesc folos, iar *gunoi* pe învăţători, fiindcă îngraşă şi aduc folos. Aşadar, vrea să spună că „dacă cuvântul învăţătoresc se strică cu dogme rele, *nu este de treabă*, adică de folos nici pentru ucenici, nici pentru dascăli".

„Afară o leapădă pre ea". Pentru că e netrebnică.

„Cela ce are urechi de auzit, să audă". Aceasta s-a tâlcuit în mai multe rânduri.

15, 1-2 *Şi erau apropiindu-se de Dânsul toţi vameşii şi păcătoşii ca să-L asculte pre El. Şi cârteau Fariseii şi Cărturarii zicând: „Acesta pre păcătoşi primeşte şi mănâncă cu dânşii"*. Şi în al patrusprezecelea cap al Evangheliei după Matei au zis ucenicilor Lui: *Pentru ce cu vameşii şi cu păcătoşii mănâncă învăţătorul vostru?* (Mt. 9, 11).

CAP LVI: PILDA DESPRE CELE O SUTĂ DE OI

3-4 *Şi a zis către dânşii pilda aceasta, grăind: „Care om dintre voi, având o sută de oi şi pierzând una dintre ele, au nu lasă pre cele nouăzeci şi nouă în pustie şi merge după cea pierdută până când o află pre ea?"*. Le închide gura prin pilde, învăţând că S-a întrupat nu pentru drepţi, ci pentru păcătoşi. Această pildă a scris-o şi Matei în cel de-al treizeci şi optulea cap al Evangheliei sale, şi vezi acolo tâlcuirea, că bună este.

5 *„Şi aflând-o, o pune pre umerii săi, bucurându-se"*. Aceasta arată dragostea şi purtarea de grijă pe care o are pentru neamul omenesc.

6 *„Şi venind la casa sa, cheamă prietenii şi vecinii, zicând lor: Bucuraţi-vă cu mine, că am găsit oaia mea cea pierdută".* Prin *casa sa* înţelege cerul, după cuvântul Scripturii: *Cel ce locuieşte în ceruri* (Ps. 2, 4), iar *prieteni şi vecini* – pe îngeri: *prieteni* fiindcă iubesc ce iubeşte El, iar *vecini* fiindcă îi sunt aproape. Pilda a zugrăvit acestea ca să arate că de o asemenea găsire se bucură şi îngerii dimpreună cu Dumnezeu, că şi ei sunt iubitori de oameni.

7 *„Zic vouă că aşa va fi bucurie în cer de un păcătos ce se pocăieşte, decât de nouăzeci şi nouă de drepţi, cărora nu le trebuieşte pocăinţă". Aşa*, cum? Cum a arătat pilda. Se pierde oaia cea cuvântătoare prin depărtarea de poruncile lui Dumnezeu, şi se găseşte prin pocăinţă şi prin întoarcerea în sânul lor.

8-9 *„Sau care femeie, având zece drahme, de pierde o drahmă, au nu aprinde făclia şi mătură casa şi caută cu deadinsul până o află? Şi aflând-o, cheamă prietenele şi vecinele, zicând: Bucuraţi-vă cu mine, că am găsit drahma pre care am pierdut-o".* Precum femeia înfăţişată aici, aşa a făcut şi iubirea de oameni a Fiului lui Dumnezeu: că fiind pierdută drahma cea una, adică îngropându-se în patimi firea omenească, a aprins făclie, adică a arătat în lume trupul Său (potrivit Cuvântătorului de Dumnezeu Grigorie[53]), ce luminează nu doar cu strălucirea Dumnezeirii, ci şi cu cea a curăţiei[54], şi aduce la lumină pe cei întunecaţi cu rătăcirea; şi a măturat casa, adică a curăţit sălaşul oamenilor, care e lu-

---

[53] În Cuvântul 45, *Despre Sfintele Paşti.*

[54] Pare a fi vorba de curăţia cea după omenitate.

mea, alungând întunericul păcatului care îl potopise şi scoţând afară întinăciunea patimilor ce se pusese asupra ei; şi a căutat cu deadinsul umblând din cetate în cetate şi din sat în sat şi trimiţând pe ucenici în toată lumea; a găsit ceea ce căuta şi a chemat pe prietene şi pe vecine – cetele slujitoare[55] – să se împărtăşească de bucuria aceasta.

10 *„Aşa, zic vouă, bucurie se face înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos ce se pocăieşte".* Nu numai pentru mulţi, ci şi pentru unul singur. Asta dovedeşte că Dumnezeu însetează foarte de pocăinţa fiecărui păcătos. *Drahme* a numit cinurile făpturilor înţelegătoare, pentru că au întipărit în sineşi chipul împăratului Dumnezeu.

Unii, întemeindu-se pe pilda celor o sută de oi, au înţeles că o sută sunt toate cinurile. Alţii, sprijinindu-se pe altă pildă, şi anume a celor zece drahme, spun că cinurile sunt zece – nouă cele cereşti, potrivit Areopagitului Dionisie, şi anume Scaune, Heruvimi, Serafimi, Domnii, Puteri, Stăpânii, Arhangheli, îngeri; iar cel de-al zecelea este cel pământesc, alcătuit din oameni.

Eu socot că atât o sută cât şi zece nu arată anumite numere în aceste pilde, ci doar mulţimea desăvârşită a cinurilor, că mulţime desăvârşită sunt atât zece, cât şi o sută. Şi spunem că mulţime desăvârşită este mulţimea acestor cinuri, pentru că sunt câte se şi cădeau să fie. Şi atunci, cum a zis: *Am găsit drahma pre care am pierdut-o*? Că nu s-a pocăit tot neamul omenesc. La care noi spunem că bun temei a avut să spună *drahma pre care am pierdut-o*, fiindcă atât cât a aflat, tot drahmă pierdută era.

---

[55] Expresia se referă tot la îngeri (în literatura patristică este frecventă desemnarea acestora ca „puteri slujitoare" - δυνάμεις λειτουργικαί).

CAP LVII: DESPRE CEL CE A PLECAT ÎN ŢARĂ DEPĂRTATĂ

11-12 *„Şi a zis: Un om avea doi feciori. Şi a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cade din avuţie".* Vine cu încă o pildă foarte folositoare, care arată puterea pocăinţei păcătoşilor şi mărimea iubirii de oameni a lui Dumnezeu, şi prin aceasta îi îndeamnă la pocăinţă pe cei care se află în păcate. *Om* numeşte pe Iubitorul de oameni Tată şi Dumnezeu, iar cei *doi feciori* sunt toţi drepţii pe de o parte, toţi păcătoşii pe de alta: că Dumnezeu este Părinte atât al drepţilor, cât şi al păcătoşilor, pentru că toţi s-au făcut fii ai Lui prin baia celei de-a doua naşteri (că despre credincioşi e vorba). Îl numeşte *cel mai tânăr dintre ei* pe cel păcătos pentru că are minte pruncească

şi este lesne de înşelat. Acesta a cerut partea cuvenită lui din avuţie, adică sloboda alegere datorată lui din fire, fiindcă tot pruncul caută să facă după al său plac.

Sau partea cuvenită din avuţie este harul datorat în urma botezului, fiindcă oricărui botezat i se dă harul lui Dumnezeu. *Avuţia* este bogăţia lui Dumnezeu, harismele pe care le împarte credincioşilor.

„Şi le-a împărţit lor avuţia". Adică i-a lăsat să facă ce vor, pentru că asta înseamnă aici împărţirea averii. Dumnezeu nu sileşte pe nimeni să I se supună dacă nu vrea.

Sau împărţirea averii mai înseamnă harismele cuvenite, precum s-a zis.

13 *„Şi nu după multe zile, adunând toate, feciorul cel mai tânăr s-a dus într-o ţară departe".* Cel mai în vârstă a rămas la tatăl, iar cel mai tânăr, *adunând toate*, adică sloboda voie şi harul dumnezeiesc, sau toate voile sale, făcându-se stăpân samavolnic peste ele, a plecat în păcat, care se află departe de Dumnezeu: că se depărtează de Dumnezeu păcătoşii, dar nu prin depărtarea de loc, ci prin depărtarea de fapta bună.

„Şi acolo a risipit toată avuţia sa". A irosit harul botezului, bunul neam al sufletului, aplecarea spre faptele cele bune, fiindcă acestea şi cele ca acestea erau avuţia lui.

„Vieţuind întru dezmierdări". Fără a se cruţa, fără înfrânare, fără măsură.

14 *„Şi cheltuind el toate".* Pierzând toate bunătăţile câte le avea de la Dumnezeu.

„S-a făcut foamete mare întru acea ţară". Fiindcă unde nu se cresc grânele fricii lui Dumnezeu se face mare foamete – nu de pâine, ci de fapta bună; unde creşte din belşug toată răutatea, acolo este lipsă de tot binele.

„Şi el a început a se lipsi". A fi nevoiaş, fiindcă i se scursese printre degete tot binele şi rămăsese doar cu neînfrânarea.

15 *„Şi mergând, s-a lipit de unul din locuitorii ţării aceleia"*. Cetăţenii ţării aceleia, adică ai păcatului, sunt dracii. Aşadar, rupându-se de Tatăl – o, câtă nebunie! – s-a lipit de vrăjmaşul, şi nesuferind a se pleca Iubitorului de oameni Dumnezeu, îl slugărea pe urâtorul de oameni diavol.

„Şi l-a trimes pre el la ţarinele sale să pască porcii". Aşa răsplătesc dracii celor ce se lipesc de dânşii. Aici se arată că nenorocitul se afla în cea mai de pe urmă robie, supus fiind celor mai mari necinstiri. Hristos lungeşte pilda şi zugrăveşte în chip mişcător şi amănunţit necazul fiului nesupus ca să învăţăm ce păţesc cei ce se rup de poruncile lui Dumnezeu şi umblă de capul lor.

Ţarinile ar fi petrecerile cele lipsite de cinste ale dracului, iar *porcii* – gândurile iubitoare de plăceri şi mocirloase[56], pe care ticălosul le hrănea şi le răsfăţa la porunca dracului.

16 *„Şi dorea să-şi sature pântecele său de roşcovele ce mâncau porcii"*. După înţelesul mai înalt, *roşcovele* sunt plăcerile, cu care se hrănesc sus-pomenitele gânduri: că precum roşcovele îndulcesc pentru scurt timp gustul, pe urmă mai vârtos fac gura pungă, şi gândurile acestea au la început dulceaţă vremelnică, dar mai târziu amărăciune veşnică.

---

[56] Prin acest cuvânt se arată atât murdăria gândurilor păcătoase, cât şi faptul că ele "împotmolesc" mintea ca într-o mlaştină din care foarte greu se iese.

„Şi nimeni nu-i da lui". Nimeni nu-i da să se sature, fiindcă aşa sunt dracii: nu îngăduie să se sature cineva de iubirea plăcerilor, ca nu cumva să înceteze degrab a păcătui, ci pururea aţâţă pofta şi o trezesc iarăşi când osteneşte.

17 *„Iar viindu-şi întru sine".* Trezindu-se ca dintr-o beţie şi dintr-o vrajă, că l-a deşteptat suferinţa.

„A zis: Câţi argaţi ai tatălui meu sunt îndestulaţi de pâine, iar eu pier de foame!". Prin *argaţi* se înţeleg cei ce încă sunt catehumeni şi încă n-au fost înfiaţi prin botez, cărora înfierea li se dă[57] ca plată a credinţei, iar prin *pâine* – învăţăturile care hrănesc sufletele. Aşadar, grăieşte din adâncul inimii: „Câţi argaţi ai Tatălui meu au nu doar hrană sufletească, ci şi desfătare (că asta înseamnă *îndestulaţi*), iar eu, fiul, mă prăpădesc de foame!" Istorisind Mântuitorul sub învelişul pildei acestea şi cele care urmează, ne predaniseşte chip[58] de pocăinţă adevărată.

18 *„Sculându-mă, voi merge la tatăl meu". „Sculându-mă* din căderea păcatului".

„Şi voi zice lui: Tată, greşit-am la cer". Fiindcă a dat întâietate faţă de El pământului, adică a pus bunătăţile pământeşti înaintea celor cereşti.

„Şi înaintea ta". Adică „şi faţă de tine", „fiindcă am pus voia mea înaintea voii Tale".

19 *„Şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău".* „Fiindcă am vieţuit în chip nevrednic de un asemenea Părinte".

„Fă-mă ca pre unul dintre argaţii tăi". „Dat fiind că am căzut din cinul dintâi, învredniceşte-mă de al doilea,

[57] Acest prezent pare să aibă înţeles de viitor: „urmează să li se dea".
[58] Aici cu înţelesul de „model".

dar nu mă lepăda de tot". Cuvinte rugătoare, care mişcă inima părintească.

20 *„Şi sculându-se, a venit la tatăl său"*. *A venit*, adică mergea, îndrăznind întru îndurările lui: că trebuie nu doar a plănui bine, ci a şi lucra cele plănuite.

„Iar el încă departe fiind, l-a văzut pre dânsul tatăl lui". O, agerime cu totul împreună-pătimitoare a văzului! Îndată ce s-a gândit cineva să se pocăiască, l-a şi zărit, gata fiind pururea spre primirea celor ce se întorc şi chiar de la începutul pocăinţei îi cuprinde în braţele părinteşti. Prin aceasta pilda vesteşte neîntrecuta milostivire şi nepovestita dragoste a Tatălui Ceresc, arătând câtă şi ce fel de împreună-pătimire arată către cei care se întorc.

„Şi i s-a făcut milă". Că Tată era, şi nu numai atât, ci şi Dumnezeu al milei.

„Şi alergând, a căzut pre grumazii lui şi l-a sărutat pre el". De bucuria cea covârşitoare nu a mai aşteptat ca fiul să ajungă până la El, ci i-a ieşit în întâmpinare, şi nu oricum, ci alergând, ca să se vădească mărimea iubirii Sale; şi a căzut pe grumajii lui ca să arate că i-a iertat toate păcatele, şi l-a sărutat ca pe un fiu iubit pe cel care înainte de pocăinţă era urât şi spurcat.

O, minunată împăcare! Ce voi spune, ce voi grăi către negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu? Căutând spre marea ei cea nemărginită, mi se taie vorba şi n-am ce să mai grăiesc. Numai atâta strig, şi strig aceasta cu mare glas: mari lucruri poate pocăinţa, degrabă înduplecând pe Dumnezeul nostru Cel Iubitor de oameni, care din partea Sa este şi mai grabnic spre a Se lăsa înduplecat. Şi se spune despre Dânsul că face sus-pomenitele lucruri omeneşti ca să aflăm mai desluşit cât de împreună-pătimitor este şi cât de lesne Se împacă – dealtfel, la începutul pildei a fost înfăţişat ca *om*.

21 *„Şi a zis lui feciorul: Tată, greşit-am la cer şi înaintea ta, şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău”.* Acum rosteşte din toată inima ceea ce cugetase cu sârguinţă, ca să învăţăm de aici că trebuie ca după împăcare să mărturisim din toată inima că am păcătuit şi să ne osândim pe noi înşine.

22 *„Şi a zis tatăl către slugile sale”.* Către preoţii Bisericii, fiindcă aceştia slujesc lui Dumnezeu spre mântuirea celor ce se întorc.

„Aduceţi haina cea dintâi şi-l îmbrăcaţi pre el”. Haina cea prea-cinstită, care e curăţirea sau harul păzitor.

„Şi daţi inel în mâna lui”. Arvuna stării de casnic al lui Dumnezeu, sau pecete pentru făptuirea lui, ca să rămână neatinsă de uneltirile dracilor.

„Şi încălţăminte în picioare”. Pază pentru drumul petrecerii sale.

23 *„Şi aducând viţelul cel hrănit, junghiaţi-l”. Viţelul cel hrănit* e Sfântul Trup al lui Hristos: *viţel*, fiindcă n-a fost supus sub jugul păcatului, iar *hrănit* întrucât a fost îngrăşat cu faptele cele bune şi păstrat spre junghierea cea pentru păcătoşi.

„Şi mâncând, să ne veselim”. Spune că mănâncă şi El, arătând că e părtaş la bucurie.

24 *„Că fiul meu acesta mort era şi a înviat, şi pierdut era şi s-a aflat”.* Vorbeşte de moartea şi de pierzarea ce vin din păcat, de învierea şi aflarea ce vin din pocăinţă.

„Şi au început a se veseli”. Şi aceasta este limpede.

25 *„Iar feciorul lui cel mai mare era la ţarină”.* În ţarina faptelor bune, lucrând-o.

„Şi dacă a venit şi s-a apropiat de casă, a auzit împreună-glăsuire de cântare (συμφωνία) *şi jocuri"*. Unul ca acesta vine prin sporire şi se apropie prin desăvârşire de casa lui Dumnezeu, şi aude pe de o parte *împreună-glăsuire de cântare*, pentru împreună-glăsuirea prin pocăinţă a fiului cu Tatăl, iar pe de alta *jocuri*, pentru bucuria cea de acolo: că în casa lui Dumnezeu este glasul curat al celor ce prăznuiesc.

26 *„Şi chemând pre una dintre slugi, l-a întrebat: Ce sunt acestea?"*. Pe unul dintre îngeri, fiindcă prin înger se descoperă dumnezeieştile taine; şi zice *slugi*, fiindcă slugi ale lui Dumnezeu sunt îngerii.

27 *„Iar el a zis că: Fratele tău a venit"*. S-a întors şi este aici.

„Şi a junghiat tatăl tău viţelul cel hrănit, pentru că sănătos l-a primit pre el". Fiindcă a lepădat boala prin pocăinţă.

28 *„Şi s-a mâniat şi nu voia să intre"*. Pilda îl înfăţişează acum mâniindu-se şi nevoind să intre nu pentru că ar fi fost pizmaş, că nu se întristează drepţii de mântuirea fraţilor, ci ca să arate cât de covârşitoare este bunătatea lui Dumnezeu. Aşadar, această mâniere arată că atâta har şi bucurie arată El pentru cei ce se pocăiesc încât poate stârni pizma altora. La fel şi în pilda lucrătorilor năimiţi din al patruzeci şi doilea cap al Evangheliei după Matei, că şi acolo cei dintâi cârteau.

„Iar tatăl lui, ieşind, îl ruga pre el". Iubitor de fii şi înţelept, şi pe cela ce se întoarce îl cinsteşte, şi pe cel ce a rămas îl cheamă.

29 *„Iar el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâţia ani slujesc ţie şi niciodată porunca ta n-am*

călcat, şi mie niciodată nu mi-ai dat măcar un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei". Nu zic sfinţii către Dumnezeu unele ca aceasta, ci şi această învinuire este înfăţişată potrivit cu mânia zugrăvită mai înainte, pentru pricina pe care am zis-o, fiindcă pizmaşii obişnuiesc să spună unele ca acestea.

Unii, înţelegând prin *ied* cea mai mică dintre plăceri, iar prin *prieteni* – voile, zic că a vrut să spună: „Mie nu mi-ai îngăduit vreodată nici măcar plăcerea cea mai măruntă ca să mă veselesc cu voile mele".

Noi însă nu trebuie să iscodim cine este iedul şi cine sunt prietenii, căci o asemenea despicare a firului în patru este primejdioasă, precum am arătat la numeroase locuri din pilde.

30 *„Iar când a venit fiul tău acesta, care a mâncat avuţia ta cu curvele, junghiaşi lui viţelul cel hrănit"*. Şi acestea ţin de aceeaşi rânduială. *Avere* a lui Dumnezeu este numit harul, precum s-a arătat mai sus, iar *curve* – iubirile de plăceri.

31 *„Iar el a zis lui: Fiule, tu în toată vremea eşti cu mine"*. „Nedepărtându-te de Mine vreodată, ci pururea plinind poruncile Mele".

„Şi toate ale mele, ale tale sunt". „Că fiind aşa cum eşti, toate ale Mele vei moşteni, că fiii de acest fel vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu şi Tatălui. Deci, nu te întrista, că n-ai fost cu nimic nedreptăţit". După ce l-a mângâiat astfel cu blândeţe, Se îndreptăţeşte şi pentru cele făcute fratelui celuilalt.

32 *„Ci se cădea a ne veseli şi a ne bucura, căci fratele tău acesta mort era şi a înviat, şi pierdut era*

şi s-a aflat". Arată că era nevoie de bucurie şi veselie: că cine văzând mort înviind nu se bucură, şi cine aflând ceea ce a pierdut nu se veseleşte? Vezi cum atunci când a plecat fiul mai tânăr îndelung a răbdat, iar când s-a întors l-a primit plin de bucurie? Şi nu numai că nu i-a cerut socoteală, ci l-a şi învrednicit de haruri; şi nu numai că nu l-a ocărât, ci i-a şi luat apărarea.

Cu adevărat, mare este, Doamne, iubirea Ta de oameni, şi nici un cuvânt nu va fi de ajuns ca să dea mulţumită pentru ea. Fie dar ca şi noi, care asemenea fiului curvar am plecat şi am risipit bogăţia cea părintească, să arătăm aceeaşi întoarcere ca şi dânsul şi de aceeaşi iubire de oameni să ne învrednicim.

CAP LVIII: DESPRE ICONOMUL NEDREPT

16, 1 *Şi zicea şi către ucenicii Săi: „Era un om bogat, care avea un iconom, şi acesta a fost pârât la el că risipeşte avuţiile lui".* Pilda aceasta este pentru Creştinii ce nu vor să se lepede cu totul de avuţii, povăţuindu-i ca măcar să facă bine celor săraci, şi a fost zisă către ucenici, pentru că ucenici sunt şi aceştia[59].

Omul bogat este Dumnezeu, Cel iubitor de oameni şi întru totul îndestulat; *iconomul* – tot cel care a dobândit bogăţie, că unii ca aceştia nu sunt de fapt stăpâni, ci ico-

---

[59] Înţelesul nu este foarte limpede, cu toate că în context „aceştia" nu se poate referi decât la Creştinii bogaţi. Ediţia preluată de Migne propune varianta „iconomi sunt şi aceştia", lipsită şi ea de o claritate absolută.

nomi, că zice Dumnezeu: *Al Meu este aurul, şi al Meu este argintul* (Agheu 2, 9). Iconomul cel rău a fost pârât lui Dumnezeu pentru reaua lui iconomie, că risipeşte cele ce sunt ale lui Dumnezeu pe lucruri de care nu este trebuinţă şi nu împarte prisosul celor săraci.

2 *„Şi chemându-l pre el, i-a zis lui: Ce aud aceasta despre tine? Dă seama de iconomia ta"*. I-a zis acestea prin Dumnezeieştile Scripturi, care învaţă despre judecata şi tragerea la răspundere ce va să fie.

„Că nu vei putea mai mult a fi iconom". „Că moartea te va muta îndată de aici".

3 *„Iar iconomul a zis întru sine: Ce voi face? Că domnul meu ia iconomia de la mine; a săpa nu pot, a cere îmi este ruşine"*. Că după moarte nimeni nu poate să lucreze. Vremea pentru lucrat este cea de acum, iar ceea ce va să fie este vreme de răsplătire, în care fără folos vor fi cererile şi rugăminţile.

4 *„Ştiu ce voi face"*. A aflat asta fiind înţelepţit de către Scripturi.

„Ca dacă mă va schimba din iconomie să mă primească în casele lor". „Cei despre care am aflat", adică cei despre care urmează a se vorbi.

5-7 *„Şi chemând câte unul pre datornicii domnului său, a zis celui dintâi: Cu cât eşti dator domnului meu? Iar el a zis: Cu o sută de măsuri de untdelemn. Şi a zis lui: Ia-ţi zapisul tău şi şezi curând de scrie cincizeci. Iar după aceea a zis altuia: Dar tu cu cât eşti dator? Iar el a zis: Cu o sută de măsuri de grâu. Şi a zis lui: Ia-ţi zapisul tău şi scrie optzeci"*. Cine este cel ce datora untdelemn, şi

cine este cel ce datora grâu, şi de ce datorau câte o sută de măsuri fiecare, şi ce este zapisul de datorie, şi de ce unul a scris cincizeci, iar celălalt optzeci şi aşa mai departe, e de prisos a cerceta: că n-au fost plăsmuite cu alt scop, fără numai acela de a arăta că atâta timp cât a mai ţinut vremea iconomiei lui, sus-pomenitul iconom a întrebuinţat cu înţelepciune spre folosul său lucrurile stăpânului şi prin acestea şi-a agonisit mântuire[60] pentru viitor, aşa încât cei ce au bogăţie să înveţe de aici că ei, care au fost puşi ca iconomi ai lui Dumnezeu, sunt datori ca până ce au vreme de trăit să întrebuinţeze înţelepţeşte lucrurile lui Dumnezeu spre folosul lor şi să-şi agonisească mântuire pentru viitor făcând bine prin aceste lucruri celor săraci.

8 *„Şi a lăudat domnul pre iconomul nedreptăţii, că înţelepţeşte a făcut".* Precum se vede, i-a lăsat pe ascultători să tragă încheierea, şi anume că dacă stăpânul care a fost nedreptăţit l-a lăudat pe iconomul cel nedrept, adică pe cel care din nedreptate şi-a iconomisit mântuirea sa, cu atât mai mult Dumnezeu, „nedreptăţit" fiind în acest chip, va lăuda pe iconomul cel drept. Că dreptate este a împărţi săracilor cele ce prisosesc.

„Că fiii veacului acestuia mai înţelepţi sunt decât fiii luminii întru neamul lor". Prin *fiii veacului acestuia* se înţeleg cei lipiţi cu sufletul de această lume, că *veac* a numit aici lumea aceasta. *Fiii luminii* sunt cei ce s-au lepădat de lume. Şi vrea să spună că cei dintâi sunt mai înţelepţi decât cei din urmă într-o singură privinţă, şi anume că se îngrijesc de viitor, precum a arătat pilda sus-pomenitului ico-

---

[60] Aici cu înţelesul de „izbăvire, scăpare dintr-o situaţie grea". Cuvântul σωτηρία („mântuire") nu are doar înţeles duhovnicesc, ci şi acela arătat mai înainte.

nom. *Decât fiii luminii întru neamul lor* înseamnă „decât fiii luminii care fac parte din neamul[61] lor". Acest cuvânt este de îndemn pentru cei cărora nu le pasă de viitor.

9 *„Şi eu zic vouă: faceţi-vă vouă prieteni din mamona nedreptăţii"*. *Mamona* se numeşte bogăţia la Evrei; şi spune că este a *nedreptăţii* fiindcă a fost adunată prin nedreptatea neîmpărţirii la săraci a celor ce prisosesc. Vrea să zică: „întrucât până acum aţi iconomisit rău şi aţi făcut din cele încredinţate vouă mamonă a nedreptăţii, măcar într-un târziu faceţi-vă prieteni prin ea pe cei săraci, urmând pildei spuse mai înainte".

„Ca dacă veţi fi lipsiţi să vă primească pre voi în corturile cele veşnice". „Ca atunci când vă veţi muta de aici prin moarte să vă mijlocească loc în corturile cele veşnice".

10 *„Cel ce este credincios întru puţin, şi întru mult credincios este; şi cel ce este nedrept întru puţin, şi întru mult nedrept este"*. „Cel credincios întru puţin e vrednic şi de mult, iar cel necredincios întru puţin este nevrednic de mult". *Puţin* numeşte aici bogăţia pământească, iar *mult* pe cea cerească.

11 *„Deci dacă întru cele nedrepte, mamona, n-aţi fost credincioşi"*. Fiindcă aţi iconomisit rău.

„Pre cele adevărate cine le va încredinţa vouă?". „Cine vă va încredinţa adevărata bogăţie, cea a Împărăţiei lui Dumnezeu?"

12 *„Şi dacă întru cele străine n-aţi fost credincioşi, pre cel ce este al vostru cine îl va da vouă?"*.

---

[61] Aici cu înţelesul de „generaţie".

Străin numeşte bogăţia pământească, fiindcă nu rămâne la cel ce a câştigat-o, iar *al vostru* pe cea cerească, fiindcă rămâne la cela ce s-a învrednicit de ea.

13 *„Nici o slugă nu poate să slujească la doi domni, pentru că sau pre unul îl va urî şi pre celălalt îl va iubi, sau de unul se va ţinea şi de celălalt nu se va griji"*. A zis acestea şi în al cincilea cap al Evangheliei după Matei, şi vezi acolo tâlcuirea cuvintelor: *Nimeni nu poate să slujească la doi domni* (Mt. 6, 24).

„Nu puteţi sluji lui Dumnezeu şi lui mamona". Tot acolo, în continuare, s-a vorbit şi despre acestea şi s-au tâlcuit.

14 *Şi auzeau toate acestea şi Fariseii, care erau iubitori de argint, şi îl batjocoreau pre El*. Îl dispreţuiau ei, cei vrednici de dispreţ şi de scuipări.

15 *Şi le-a zis lor: „Voi sunteţi cei ce vă faceţi pre voi drepţi înaintea oamenilor"*. „Care vă socotiţi drepţi pe voi înşivă".

„Dar Dumnezeu ştie inimile voastre". „Fiindcă sunt păcătoase şi spurcate".

„Că ce este întru oameni înălţat, urâciune este înaintea lui Dumnezeu". Vrea să zică: „Chiar de n-aţi fi făcut nici un alt păcat, semeaţa cugetare este urâtă de Dumnezeu, şi urâţi îi face pe cei trufaşi".

16 *„Legea şi prorocii – până la Ioan"*. „Legea prorocirii şi prorocii, cei ce prorocesc despre Mine, până la Ioan au prorocit", că asta a adăugat Matei (Mt. 11, 13). Dar dacă de acum gata cu Legea şi cu prorocii, ce va fi mai departe?

„De atunci, Împărăţia lui Dumnezeu bine se vesteşte". Nu se mai proroceşte în chip întunecos, ci se propovădu-

ieşte limpede, că însuşi Ioan a binevestit-o cel dintâi, grăind: *Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor* (Mt. 2, 2). *Împărăţia lui Dumnezeu* este credinţa în Hristos, ca arvună a Împărăţiei Cerurilor, adică a desfătării de bunătăţile cereşti.

„Şi fiecare spre aceea se sileşte”. „Tot omul care pricepe ce înseamnă ea se sileşte, rupându-se de prietenia acestei lumi şi de necredinţă; iar voi, nepricepuţi şi leneşi fiind, bineînţeles că nu credeţi”.

17 *„Mai lesne este cerul şi pământul să treacă, decât din Lege o cirtă să cadă”*. *Lege* a numit aici tot Vechiul Legământ, care în multe rânduri a prezis că pentru necredinţa lor au să cadă din starea de casnici ai lui Dumnezeu. Aşadar, vrea să spună: „Mai degrabă vor pieri cerul şi pământul decât să *cadă*, adică să rămână neîmplinit cea mai mică dintre prezicerile Scripturii despre căderea lor cea din pricina necredinţei”.

18 *„Tot cela ce îşi lasă femeia sa şi ia alta, preacurveşte, şi tot cela ce ia lăsată de bărbat, preacurveşte”*. Acum a zis acestea fără a fi întrebat, bate în unii care făceau pe atunci păcate de acest fel; iar în al paisprezecelea cap al Evangheliei după Matei, întrebat fiind de Farisei (Mt. 19, 3) dacă *se cade omului să-şi lase femeia sa pentru vreo pricină*, a dat răspuns pe larg – şi citeşte acolo întreaga lui tâlcuire.

CAP LIX: DESPRE BOGAT ŞI DESPRE LAZĂR

19 *„Era un om oarecare bogat"*. După ce a învăţat multe, în multe rânduri, despre iubirea de săraci, acum bagă frica printr-o pildă în bogaţii împietriţi la inimă şi neiubitori de împărtăşire, istorisind despre cele ce au să fie ca despre nişte lucruri care s-au şi întâmplat (că încă nu s-a făcut răsplătirea pentru cele săvârşite în această viaţă, pentru că n-a fost încă Judecata), şi arătând limpede ce fel de pedepse vor moşteni după moarte bogaţii ne-împreună-pătimitori şi ce fel de odihnă vor dobândi săracii răbdători.

„Şi se îmbrăca în porfiră şi în vison". Îşi împodobea trupul cu cele mai scumpe şi mai strălucite veşminte.

„Veselindu-se în toate zilele luminat". Trăind pe picior mare.

20 *„Şi era un sărac oarecare, anume Lazăr"*. Bogatului, întrucât era urâcios, nu i-a pomenit numele, că scris este despre cei răi: *Nu voi pomeni numele lor prin buzele Mele* (Ps. 15, 4), iar numele săracului, pentru că îl iubea, l-a adăugat.

Zic unii, pe temeiul unei predanii a Evreilor, că în vremea aceea a fost un bogat cu numele Ninevìs şi un sărac Lazăr. Săvârşindu-se ei din această viaţă, Hristos a vorbit despre ei în pildă şi a istorisit răsplătirile lor cele ce vor să fie, pe cei asemenea bogatului îngrozindu-i, pe cei asemenea săracului mângâindu-i, şi tuturor aducând folos.

20-21 *„Care zăcea înaintea uşii lui plin de bube şi poftea să se sature din fărâmiturile care cădeau de la masa bogatului; ci şi câinii, venind, lingeau bubele lui"*. Că aşa de slăbit era trupul lui încât nici să alunge câinii nu putea. Câtă cruzime şi nesimţire! Cel înconjurat de asemenea bunătăţi nici nu se uită la cel înconjurat de asemenea răutăţi, şi asta cu toate că acela zăcea *înaintea uşii lui*. Iar de cealaltă parte, câtă vitejie şi răbdare! Faţă de o asemenea purtare a bogatului, săracul nu a hulit şi n-a cârtit!

22 *„Şi a fost că a murit săracul, şi a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam"*. Ca văzându-l pe străinul Lazăr la iubitorul de străini Avraam, bogatul urâtor de străini să fie certat prin asta pentru năravul lui. Bagă de seamă că sufletele păcătoşilor vor fi trase cu asprime la socoteală (că zice Dumnezeu: *Nebune, în această noapte sufletul tău vor să-l ceară de la tine*), iar sufletele drepţilor vor fi duse de aici cu cinstiri, însoţite de alai îngeresc.

„Şi a murit şi bogatul, şi a fost îngropat". De sărac n-a zis că a fost îngropat, fiindcă mormintele săracilor sunt neîngrijite, iar de bogat a zis, fiindcă mormintele bogaţilor sunt costisitoare.

23 *„Şi în iad ridicându-şi ochii săi, fiind în munci, vede pre Avraam de departe şi pre Lazăr în sânurile lui"*. *Iad* numeşte locul cel de pedeapsă. Din această pildă aflăm că şi în veacul ce va să fie păcătoşii şi drepţii nu numai că se vor vedea unii pe alţii, ci se vor şi recunoaşte. Şi păcătoşii privesc desfătările drepţilor, ca mai vârtos să chinuiască văzând de ce bunătăţi s-au lipsit, iar drepţii privesc chinurile păcătoşilor, ca mai vârtos să se bucure, văzând de ce munci au scăpat. Şi se recunosc unii pe alţii ca să ştie în ce stare se află cei despre care înainte de a muri nu ştiau cum sunt cu adevărat, dar drepţii nu roagă atunci pe Dumnezeu pentru păcătoşi, ştiind că împreună cu diavolul şi cu îngerii lui au fost osândiţi. Pentru aceştia, la fel ca pentru draci, deşert şi neprimit lucru este a te ruga, după cuvântul Dialogului Grigorie; aşadar, pe drepţi nu-i doare atunci pentru păcătoşi, deşi sunt împreună-pătimitori: că a fugit de la ei toată durerea, întristarea şi suspinarea, ca să fie bucuria lor curată şi neumbrită.

24 *„Şi el, strigând, a zis: Părinte Avraame, miluieşte-mă şi trimite pre Lazăr să-şi întingă vârful degetului său în apă şi să-mi răcorească limba mea, că mă chinuiesc în văpaia aceasta"*. Vezi cât de mult l-a înţelepţit chinul? Acum zăreşte de departe cu agerime omul pe care mai înainte, când îi era aproape, nici nu voia să-l vadă. Nu l-a rugat pe Lazăr, presupunând că îi poartă pică, ci l-a rugat pe Avraam, socotind că acesta nu ştie cum stă treaba cu el. Înainte, când Lazăr era împresurat

de atâtea răutăţi, faptul că îl vedea pe bogat înconjurat de atâtea bunătăţi îi sporea necazul: acum, când bogatul este împresurat de aîtea răutăţi, faptul că-l vede pe Lazăr înconjurat de atâtea bunătăţi îi sporeşte chinul.

25 *„Iar Avraam a zis: Fiule, adu-ţi aminte că ai luat* (ἀπέλαβες) *cele bune ale tale în viaţa ta, şi Lazăr aşijderea cele rele – iar acum acesta se mângâie, iar tu te chinuieşti"*. Nu-i ocărăşte neomenia, ci cu blândeţe îi răspunde, că scris este: *Inima necăjită să nu o turburi* (Sirah 4, 3); şi îl numeşte *fiu* ca patriarh şi bătrân al lui. N-a zis ἔλαβες, ci ἀπέλαβες, fiindcă acest cuvânt se foloseşte pentru primirea celor datorate – drept care aici se arată negreşit că şi bogatul, deşi păcătos, avea totuşi oarece faptă bună, pentru care a primit în timpul vieţii bunătăţile datorate, iar Lazăr, deşi drept, avea oarece răutate, pentru care la rându-i a primit în timpul vieţii relele cuvenite. Că nici un om, nici măcar unul foarte rău, nu-i neîmpărtăşit cu totul de fapta bună, şi nici un om, nici măcar unul foarte bun, nu-i neîmpărtăşit cu totul de răutate. Pentru aceasta, la moartea lor au plecat unul cu răutate deplină, iar celălalt cu faptă bună deplină.

26 *„Şi preste toate acestea, între noi şi voi prăpastie mare s-a întărit, ca cei care vor vrea să treacă de aici către voi să nu poată, nici cei de acolo la noi să treacă"*. *Prăpastie mare* numeşte porunca de nebiruit a lui Dumnezeu, care ca o prăpastie împiedică amestecarea dintre unii şi ceilalţi.

27-28 *„Şi a zis: Rogu-te, dar, părinte, ca să-l trimiţi pre dânsul în casa tatălui meu, că am cinci fraţi; să le mărturisească lor, ca să nu vie şi ei la acest loc de muncă"*. Nedobândind lucrul cerut, se roagă pentru fraţii săi, arătând că, la fel ca dânsul înainte de a muri, şi ei socotesc a fi vorbe goale ameninţările din Scripturi cu pedepsele veacului viitor, drept care urmează numai iubirea de plăceri.

29 *„Şi i-a zis Avraam lui: Au pre Moisi şi pre proroci"*. „Cărţile lui Moisi şi pe cele proroceşti, că nu porţi tu grija fraţilor tăi la fel de mult ca Dumnezeu, Care i-a făcut şi care le-a pus dascăli nenumăraţi".

„Să-i asculte pre dânşii", „că îndrumă la viaţa cea îmbunătăţită".

30 *„Iar el a zis: Nu, părinte Avraame"*. „N-au să asculte de ei".

„Ci de va merge cineva din morţi la dânşii, se vor pocăi". „Nu cred spusele cărţilor, gândind că au fost scrise de oameni vii, care n-au văzut lucrurile veacului care va să fie; dacă va merge la ei cineva din morţi, care a văzut toate acelea, vor crede".

31 *„Şi i-a zis lui: Dacă nu ascultă pre Moisi şi pre proroci, măcar de ar şi învia cineva din morţi, nu vor crede"*. Că şi Iudeii, dat fiind că n-ascultau de Moisi şi de proroci, nici de învierile din morţi nu s-au lăsat înduplecaţi, ci şi pe Lazăr, fratele Martei şi al Mariei, care a înviat din morţi şi povestea despre cele din iad, mai vârtos voiau să-l dea morţii.

17,1 *Şi a zis către ucenicii Săi: „Cu neputinţă este să nu vie smintelile, dar vai aceluia prin*

care vin!". *Cu neputinţă este să nu* vie, adică „trebuie să vină", precum a zis şi în al treizecilea cap al Evangheliei după Matei: *Vai lumii de la sminteli! Că trebuie să vină smintelile; dar vai omului aceluia prin care sminteala vine* (Mt. 18, 7). Şi citeşte acolo tâlcuirea, că bună este.

2 *„Mai de folos i-ar fi lui de s-ar lega o piatră de moară de grumazii lui şi să se arunce în mare, decât să smintească pre unul dintr-aceşti mai mici"*. Şi acestea s-au zis acolo, însă puţin mai înainte, şi vezi tâlcuirea limpede la locul cu pricina.

3 *„Luaţi aminte de voi înşivă"*. „Luaţi aminte ca nu cumva să sminţiţi pe vreunii ori să fiţi sminţiţi de vreunii".

„De va greşi ţie fratele tău, ceartă-l pre el". „Dojeneşte-l frăţeşte, ca să se îndrepte".

„Şi de se va pocăi, iartă-i lui". Că pocăinţa este vrednică de iertare.

4 *„Şi măcar de şapte ori în zi de va greşi ţie şi de şapte ori se va întoarce la tine, zicând: Mă căiesc, iartă-i lui"*. „Că se cade ca voi, care sunteţi întru neputinţe şi biruiţi de patimi, să nu fiţi împietriţi faţă de cei ce pătimesc asemenea vouă". *De şapte ori* înseamnă aici „de multe ori". Aşadar, iată ce vrea să spună: „De câte ori în zi se va pocăi după ce a păcătuit, de tot atâtea ori să-l ierţi" – şi astfel se potriveşte cu *de şaptezeci de ori câte şapte* (Mt. 18, 22). Sau altfel: *de şapte ori* s-a zis despre fiecare zi în parte, iar *de şaptezeci de ori câte şapte* – despre toate zilele împreună.

27-28 *„Şi a zis: Rogu-te, dar, părinte, ca să-l trimiţi pre dânsul în casa tatălui meu, că am cinci fraţi; să le mărturisească lor, ca să nu vie şi ei la acest loc de muncă"*. Nedobândind lucrul cerut, se roagă pentru fraţii săi, arătând că, la fel ca dânsul înainte de a muri, şi ei socotesc a fi vorbe goale ameninţările din Scripturi cu pedepsele veacului viitor, drept care urmează numai iubirea de plăceri.

29 *„Şi i-a zis Avraam lui: Au pre Moisi şi pre proroci"*. „Cărţile lui Moisi şi pe cele proroceşti, că nu porţi tu grija fraţilor tăi la fel de mult ca Dumnezeu, Care i-a făcut şi care le-a pus dascăli nenumăraţi".

„Să-i asculte pre dânşii", „că îndrumă la viaţa cea îmbunătăţită".

30 *„Iar el a zis: Nu, părinte Avraame"*. „N-au să asculte de ei".

„Ci de va merge cineva din morţi la dânşii, se vor pocăi". „Nu cred spusele cărţilor, gândind că au fost scrise de oameni vii, care n-au văzut lucrurile veacului care va să fie; dacă va merge la ei cineva din morţi, care a văzut toate acelea, vor crede".

31 *„Şi i-a zis lui: Dacă nu ascultă pre Moisi şi pre proroci, măcar de ar şi învia cineva din morţi, nu vor crede"*. Că şi Iudeii, dat fiind că n-ascultau de Moisi şi de proroci, nici de învierile din morţi nu s-au lăsat înduplecaţi, ci şi pe Lazăr, fratele Martei şi al Mariei, care a înviat din morţi şi povestea despre cele din iad, mai vârtos voiau să-l dea morţii.

17,1 *Şi a zis către ucenicii Săi: „Cu neputinţă este să nu vie smintelile, dar vai aceluia prin*

care vin!". *Cu neputință este să nu* vie, adică „trebuie să vină", precum a zis și în al treizecilea cap al Evangheliei după Matei: *Vai lumii de la sminteli! Că trebuie să vină smintelile; dar vai omului aceluia prin care sminteala vine* (Mt. 18, 7). Și citește acolo tâlcuirea, că bună este.

2 *„Mai de folos i-ar fi lui de s-ar lega o piatră de moară de grumazii lui și să se arunce în mare, decât să smintească pre unul dintr-acești mai mici"*. Și acestea s-au zis acolo, însă puțin mai înainte, și vezi tâlcuirea limpede la locul cu pricina.

3 *„Luați aminte de voi înșivă"*. „Luați aminte ca nu cumva să smintiți pe vreunii ori să fiți smintiți de vreunii".

„De va greși ție fratele tău, ceartă-l pre el". „Dojenește-l frățește, ca să se îndrepte".

„Și de se va pocăi, iartă-i lui". Că pocăința este vrednică de iertare.

4 *„Și măcar de șapte ori în zi de va greși ție și de șapte ori se va întoarce la tine, zicând: Mă căiesc, iartă-i lui"*. „Că se cade ca voi, care sunteți întru neputințe și biruiți de patimi, să nu fiți împietriți față de cei ce pătimesc asemenea vouă". *De șapte ori* înseamnă aici „de multe ori". Așadar, iată ce vrea să spună: „De câte ori în zi se va pocăi după ce a păcătuit, de tot atâtea ori să-l ierți" – și astfel se potrivește cu *de șaptezeci de ori câte șapte* (Mt. 18, 22). Sau altfel: *de șapte ori* s-a zis despre fiecare zi în parte, iar *de șaptezeci de ori câte șapte* – despre toate zilele împreună.

5 *Şi au zis apostolii către Domnul: „Adaugă-ne nouă credinţă".* „Adaugă la credinţa ce o avem pe aceea ce ne lipseşte", altfel spus „desăvârşeşte-ne credinţa cea către Tine" – întrucât credinţa vine în parte de la noi, după cuvântul: *Credinţa ta te-a mântuit* (Mt. 9, 22), în parte se dă de la Dumnezeu". Că zice apostolul Pavel: *Că unuia prin Duhul i se dă cuvântul înţelepciunii, iar altuia cuvântul cunoştinţei întru acelaşi Duh; şi unuia credinţa întru acelaşi Duh* (1 Cor. 12, 8). Deci, ştiind aceasta, apostolii cer credinţa care se dă de la Dumnezeu, pe care au şi primit-o după venirea Sfântului Duh în chipul limbilor de foc. Ca atare, înainte de a o primi pe aceasta au fost mustraţi pentru puţinătatea de credinţă – şi, într-adevăr, nedesăvârşiţi erau în privinţa credinţei. Iar credinţa adăugată de Dumnezeu este desăvârşire şi întărire a celei din partea omului.

6 *„Iar Domnul a zis: De aţi avea credinţă ca un grăunte de muştar, aţi zice dudului acestuia: Dezrădăcinează-te şi te sădeşte în mare, şi v-ar asculta pre voi".* „Dacă aveţi credinţă pătrunzătoare, şi puternică, şi fierbinte ca un grăunte de muştar (fiindcă acestea sunt însuşiri ale muştarului), aţi muta şi copacii şi i-aţi sădi în mare". A zis aceasta lăudând credinţa cea desăvârşită şi arătând marea ei putere. Despre credinţă şi despre bobul de muştar a vorbit şi în al treizeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei, însă cu altă noimă.

7-10 *„Şi cine dintre voi, având slugă arând sau păstorind, care venind aceia din câmp, va zice îndată: Treci de şezi? Ci au nu-i va zice lui: Găteşte-mi ce voi cina şi încingându-te, slujeşte-mi până voi mânca şi voi bea, şi după aceea vei mânca şi vei bea tu?*

Au doară va avea har slugii aceleia pentru că a făcut cele ce i s-a poruncit lui? Nu mi se pare. Aşa şi voi, când veţi face toate cele ce vi s-au poruncit vouă, să ziceţi că: Slugi netrebnice suntem, că ceea ce am fost datori a face, am făcut". După ce prin spusele dinainte i-a îndemnat pe ucenici la facerea de bine, prin pilda de faţă doboară patima părerii de sine, care apare la lucrătorii binelui. El învaţă că dacă nimeni nu învredniceşte de cinste pentru osteneală pe sluga sa care ară sau păstoreşte şi vine de la ţarină, ci iarăşi îi porunceşte şi-i cere slujirea datorată, cu atât mai mult Dumnezeu nu ne e cu nimic dator. Aşadar, potrivit dreptăţii, celor ce nu plinesc poruncile se primejduiesc, iar celor ce le plinesc nu li se datorează nici o cinstire. Şi dacă plinim poruncile nu trebuie să ne mândrim, ceea ce bine ştiind apostolul Pavel, zicea: *Dacă binevestesc, nu este mie laudă, că nevoie zace asupra mea, că amar mie este de nu voi binevesti* (1 Cor. 9, 16). Însă Bun fiind Dumnezeu, Se poartă cu robii ca şi cu nişte lucrători plătiţi, şi le răsplăteşte slujirea, şi ca pe o ispravă primeşte închinarea cea datorată, şi dă cinstire mai presus de osteneli, că bunătatea Lui biruie dreptatea.

CAP LX: DESPRE CEI ZECE LEPROŞI

11-12 *Şi a fost când mergea El în Ierusalim, şi El trecea prin mijlocul Samariei şi al Galileei. Şi intrând El într-un sat, L-au întâmpinat pre El zece bărbaţi leproşi.* Nouă erau Iudei, iar unul Samarinean – însă împărtăşirea de aceeaşi boală i-a adus laolaltă, auzind ei că vine Hristos.

12 *Care stăteau departe.* Pentru că erau necuraţi.

13-14 *Şi aceia au ridicat glas, zicând: „Iisuse, învăţătorule*[62]*, miluieşte-ne pre noi". Şi văzându-i, le-a zis lor: „Mergeţi şi vă arătaţi preoţilor".* Îi trimite să se arate preoţilor fără să îi fi curăţit încă, pentru că aveau să se curețe pe drum. A făcut aceasta ca să pună la încercare credinţa lor – iar ei, crezând că poate să-i curăţească în timp ce merg în cale, au plecat fără a se îndoi. Cei curăţiţi se arătau preoţilor ca să fie numiţi[63] curaţi de către ei şi apoi să aducă, potrivit Legii, jertfă.

14-15 *Şi a fost când mergeau ei s-au curăţit. Iar unul dintre dânşii, văzând că s-a vindecat, s-a întors, cu glas mare slăvind pre Dumnezeu.* Crezând că Hristos este cineva mare şi cu putere multă, dar încă nu şi Dumnezeu după a Sa fire.

16 *Şi a căzut cu faţa la picioarele Lui, mulţumind Lui.* S-a apropiat, fiindcă se curăţise.

16-18 *Şi acela era Samarinean. Iar Iisus, răspunzând, a zis: „Au nu zece s-au curăţit? Dar cei nouă unde sunt? Nu s-au aflat să se întoarcă ca să dea slavă lui Dumnezeu, fără numai acesta, ce este de alt neam?".* Aici a arătat că mai recunoscători decât Iudeii sunt cei din neamuri, fiindcă aceia, uitând îndată facerea de bine, s-au vădit nemulţumitori atât faţă de Tatăl, cât şi faţă de Fiul.

---

[62] În originalul grecesc e folosit cuvântul ἐπιστάτα, căruia Zigaben îi dă înţelesul de „Domn" sau „Învăţător".

[63] Aici cu înţelesul de „declaraţi".

19 *Şi i-a zis lui: „Scoală-te şi mergi; credinţa ta te-a mântuit".* Şi pe ceilalţi i-a mântuit[64] credinţa lor, însă din zece credincioşi, doar unul a fost recunoscător.

20 *Şi întrebat fiind de Farisei când va veni Împărăţia lui Dumnezeu.* Întrucât învăţase în multe rânduri că s-a apropiat Împărăţia lui Dumnezeu, zicând aceasta despre Sine, acum Îl întreabă când va împărăţi, batjocorindu-L pentru că era simplu la arătare şi pentru că aveau să Îl omoare în curând.

A răspuns lor şi a zis: „Nu va veni Împărăţia lui Dumnezeu cu pândire". Cu slavă omenească.

21 *„Nici vor zice: Iat-o aici, sau: Iat-o acolo".* Precum se face cu împăraţii pământeşti.

„Că iată, Împărăţia lui Dumnezeu înlăuntrul vostru este". Împărăţia lui Dumnezeu Se numeşte pe Sine, ca pe un împărat şi Dumnezeu. Şi era înlăuntrul lor fiindcă în mijlocul lor petrecea, drept care şi Înainte-Mergătorul le-a grăit: *În mijlocul vostru a stătut Cel pre Care voi nu-L ştiţi* (In. 1, 26).

[Dobândirea Împărăţiei lui Dumnezeu, altfel spus calea Împărăţiei lui Dumnezeu, care duce într-însa, sau lucrarea care o mijloceşte, sau veselia pe care o vor avea cei învredniciţi de dânsa, stă întru voi, adică întru sloboda voastră alegere, pentru că ea se dă şi aici celor vrednici, ca arvună a ceea ce va să fie.]

22 *Şi a zis către ucenici: „Vor veni zile când veţi pofti una din zilele Fiului Omului să vedeţi, şi nu veţi vedea".* Fariseilor, măcar că întrebaseră în batjocură,

---

[64] Vezi nota 34.

le-a răspuns cu blândeţe şi cu obişnuita Sa răbdare; iar ucenicilor le preveseşte că având a fi omorât în scurtă vreme, nu va mai petrece împreună cu dânşii – că asta arată poftirea de către dânşii a uneia dintre zilele vieţii Lui.

23 *„Şi vor zice vouă: Iat-o aici, sau: Iat-o acolo: să nu mergeţi, nici să urmaţi".* Despre aceasta a scris mai desluşit Matei în al cincizeci şi optulea cap, zicând: *Atunci, dacă va zice vouă cineva: Iată, aici este Hristos, sau: Acolo este, să nu credeţi. Că se vor scula hristoşi mincinoşi şi proroci mincinoşi* (Mt. 24, 23-24). Şi citeşte tâlcuirea acestor spuse.

24 *„Că precum fulgerul care fulgeră din partea cea de sub cer, peste partea cea de sub cer luminează".* Luminează din răsăritul cel de sub cer până la apusul cel de sub cer – că zice Matei în acel cap: *Precum fulgerul iese de la răsărituri şi se arată până la apusuri* (Mt. 24, 27). Deci, citeşte acolo tâlcuirea, şi vei afla ce arată această pildă.

„Aşa va fi şi Fiul Omului în ziua Sa". Aşa va fi şi El arătat lumii întregi. *Ziua Sa* numeşte cea de-a doua venire a Sa. Tot la acel cap s-a vorbit şi despre acestea limpede.

25 *„Iar mai întâi I se cade Lui multe a pătimi şi a fi lepădat de neamul acesta".* De Iudeii cei răi.

26-27 *„Şi precum a fost în zilele lui Noe, aşa va fi şi în zilele Fiului Omului: mâncau, beau, se însurau, se măritau, până la ziua când a intrat Noe în corabie, şi a venit potopul şi i-a pierdut pre toţi".* Mai pe şleau a scris această pildă Matei în cel de-al cincizeci şi optulea cap, şi caută acolo desluşirea.

28-30 *„Aşijderea şi precum a fost în zilele lui Lot: mâncau, beau, cumpărau, vindeau, sădeau, zideau, iar în ziua în care a ieşit Lot din Sodoma a plouat foc şi piatră pucioasă din cer, şi i-a pierdut pre toţi. În acest chip va fi în ziua în care Fiul Omului Se va arăta".* Cei din vremea lui Noe şi a lui Lot, care se desfătau fără grijă, au fost daţi pierzării unii prin potop, ceilalţi prin foc şi pucioasă pogorâte din cer pe neaşteptate: şi cei ce se vor desfăta fără grijă în vremea celei de-a doua veniri vor fi apucaţi de prăpăd venit pe neaşteptate.

31 *„În acea zi, cela ce va fi deasupra casei şi vasele lui în casă, să nu se pogoare ca să le ia pre ele".* Cel ce s-a ridicat deasupra petrecerii de jos şi s-a făcut înalt cu viaţa, părăsindu-şi în lume patimile de care se slujise spre a lucra păcatului, să nu se mai coboare ca să le ia, ci să rămână la înălţime şi să aştepte pogorârea Domnului.

„Şi cel ce va fi în câmp, aşijderea să nu se întoarcă înapoi". Cel ce se află în viaţa pustnicească. Îndeamnă acestea din pricina multei amăgiri şi a cumplitei rătăciri care va fi atunci de la prorocii mincinoşi ai lui Antihrist.

32 *„Aduceţi-vă aminte de femeia lui Lot".* Adică de pătimirea ei. Vestind Dumnezeu lui Lot să fugă din Sodoma cu toată casa sa din pricina pârjolului trimis de Sus care avea să cadă peste cetate, şi poruncindu-i să meargă fără să se întoarcă, femeia lui a privit în spate şi s-a făcut stâlp de sare: stâlp, spre învăţătură de minte celor ce se întorc de la calea mântuitoare la năravurile dinainte, şi de sare, din pricina amărăciunii păcatului.

33 *„Oricine va căuta sufletul său să-l mântuiască, îl va pierde pre el".* Oricine va căuta să scape

sufletul său de primejdiile pe care le va aduce Antihrist asupra lui pentru buna credinţă îl va da pe el pierzării pedepsei ce va să fie, pentru că a vândut credinţa.

„Şi cine îl va pierde, îl va învia pre el". Oricine îl va pierde prin moarte mucenicească îl va învia pe el, adică îl va mântui în veacul ce va să fie.

34-36 *„Zic vouă: în această noapte vor fi doi într-un pat; unul se va lua şi altul se va lăsa. Două vor măcina împreună; una se va lua şi alta se va lăsa. Doi vor fi în câmp; unul se va lua şi altul se va lăsa". În această noapte.* În care? În vremea celei de-a doua veniri. Despre cei din câmp şi despre cele care macină s-a vorbit deslușit la al cincizeci şi optulea cap al Evangheliei după Matei, şi caută acolo tâlcuirea cuvintelor: *Atunci doi vor fi în câmp* (Mt. 24, 30).

37 *Şi răspunzând, au zis Lui: „Unde, Doamne?".* „Unde vor fi luaţi?"

Iar El a zis lor: „Unde va fi trupul, acolo se vor aduna şi vulturii". „Întru întâmpinarea Mea, ca să-Mi facă alai". *Vulturi* i-a numit pe drepţi, pentru că sunt înalţi cu faptele bune şi împărăteşti, iar *trup* S-a numit pe Sine fiindcă adună pe aceşti vulturi. Iar Matei a scris *trup mort* (πτῶμα) în loc de *trup* (σῶμα).

CAP LXI: DESPRE JUDECĂTORUL NEDREPTĂȚII

18, 1 *Şi zicea lor şi pildă, că se cade în toată vre-*
mea a se ruga. În toată vremea, adică ziua
şi noaptea, la soroacele cuvenite.

„Şi a nu se lenevi". A nu-şi pierde osârdia la rugăciune.

2-4 *Zicând: „Un judecător oarecare era într-o cetate, care de Dumnezeu nu se temea şi de oameni nu se ruşina. Era şi o văduvă în cetatea aceea şi venea la dânsul, zicând: Izbăveşte-mă de pârâşul meu. Şi nu a vrut multă vreme"*. Nu se temea de Dumnezeu, Care porunceşte judecătorilor să facă dreptate celor nedreptă-

ţiţi, nici nu se ruşina de oameni, ce ocărăsc judecătorii care dispreţuiesc pe cei împilaţi.

4-5 *„Iar după aceea a zis întru sine: Deşi de Dumnezeu nu mă tem şi de oameni nu mă ruşinez, dar pentru că îmi face supărare văduva aceasta, o voi izbăvi pre ea"*. *Supărare* numeşte bătaia de cap.

5 *„Ca nu până în sfârşit venind să mă supere"*. *Până în sfârşit*, adică tot timpul.

6 *Şi a zis Domnul: „Auziţi ce grăieşte judecătorul nedreptăţii?"*. Că îi va face dreptate chiar dacă nu din frică de Dumnezeu şi din ruşine de oameni, dar măcar pentru că îl bate la cap şi îl roagă mereu.

7 *„Dar Dumnezeu au nu va face izbăvire aleşilor Săi, care strigă către Dânsul ziua şi noaptea?"*. Întreabă asta fiindcă trebuia ca ei să încuviinţeze.

„Deşi îndelung îi rabdă pre dânşii". Dumnezeu *îi rabdă pre dânşii*, adică îi trece cu vederea pentru puţină vreme, ca să ajungă încercaţi.

8 *„Zic vouă că va face izbăvirea lor curând"*. După îndelunga răbdare, fără îndoială.

Unii, după înţelesul mai înalt, văd în judecătorul nedreptăţii pe Dumnezeu, Care de Dumnezeu nu se teme, fiindcă nu e alt Dumnezeu afară de Dânsul, nici de om nu se ruşinează, fiindcă nu caută la faţă; în cetate – Biserica credincioşilor, în văduvă – orice suflet care a fost văduvit de însoţirea cu diavolul, iar în pârâş – pe diavol. Aşadar, pilda arată că foarte de folos lucru e stăruinţa în rugăciune.

„Însă când va veni Fiul Omului, oare va afla credința pre pământ?". *Când va veni*, adică la a doua Venire. Întreabă și despre aceasta nu fiindcă nu știa, ci ca să arate că puțini credincioși se vor afla atunci.

CAP LXII: DESPRE FARISEU ŞI DESPRE VAMEŞ

9-10 *Şi a zis şi către oarecare, ce se nădăjduiau întru sine cum că sunt drepţi şi îi defăimau pre ceilalţi, pilda aceasta: „Doi oameni s-au suit în Biserică să se roage: unul era Fariseu şi altul Vameş".* În chip foarte potrivit înfăţişează pe de o parte un Fariseu, pe de alta un Vameş, pentru că Fariseii păreau drepţi, iar Vameşii – păcătoşi.

11 *„Fariseul, stând, aşa se ruga întru sine: Dumnezeule, mulţumescu-Ţi că nu sunt ca ceilalţi oameni – răpitori, nedrepţi, preacurvari, sau ca şi acest Vameş".* Rugându-se în acest fel, nu făcea altceva decât

să se laude pe sine şi să defaime pe ceilalţi oameni şi pe Vameş, măcar că scris este: *Laude-te aproapele-ţi, şi nu buzele tale* (Pilde 27, 2).

12 *„Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câştig"*. Zeciuială pentru săraci.

13 *„Iar Vameşul, de departe stând, nu voia nici ochii săi la cer să-i ridice"*. Judecându-se pe sine nu a fi nevrednic nu doar să stea aproape, ci şi să caute spre cer.

„Ci îşi bătea pieptul său, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului". Defăimat de fariseu, şi mai mult se osândea pe sine şi se bătea în piept, arătând că este vrednic de bătăi.

14 *„Zic vouă: acesta s-a pogorât îndreptat la casa sa mai mult decât acela"*. *Mai mult decât* înseamnă aici „iar nu", că cel ce s-a îndreptăţit numai pe sine a fost osândit de Dumnezeu, iar cel ce s-a osândit numai pe sine a fost îndreptăţit de Dumnezeu. Părerea de sine a nimicit toate întâietăţile Fariseului, iar smerenia a înlăturat toate lipsurile Vameşului. Vezi, dar, cum aşezarea inimii şi cuvântul gurii în scurtă vreme au şters pe de o parte numeroşii ani de dreptate ai Fariseului, iar pe de alta numeroşii ani de nedreptate ai Vameşului. Deci, şi noi învăţăm de aici cum trebuie să ne rugăm şi că prin starea[65] cea umilită, prin înfăţişarea jalnică, prin cuvintele rugătoare vom îndupleca, nu vom întărâta pe Dumnezeu.

„Că tot cel ce se înalţă pre sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte pre sine va fi înălţat". Acestea sunt limpezi.

[65] Aici cu înţelesul de „fel de a sta".

15-16 *Şi aduceau la El şi pruncii ca să Se atingă de dânşii; iar ucenicii, văzând, i-au certat pre dânşii. Iar Iisus, chemându-i pre ei la Sine, a zis: „Lăsaţi pruncii să vină la Mine şi nu-i opriţi pre ei, că a unora ca aceştia este Împărăţia lui Dumnezeu".* Despre acestea a scris şi Matei la sfârşitul celui de-al patruzecilea cap, şi le vei afla pe toate tâlcuite acolo.

17 *„Amin zic vouă: oricine nu va primi împărăţia lui Dumnezeu ca pruncul, nu va intra într-însa".* A scris aceasta şi Marcu spre sfârşitul celui de-al douăzecilea cap al Evangheliei sale, şi caută acolo tâlcuirea.

CAP LXIII: DESPRE BOGATUL CARE L-A ÎNTREBAT PE IISUS

18-20 *Şi L-a întrebat pre El un boier, zicând: „Învăţătorule bun, ce voi face să moştenesc viaţa veşnică?" Iar Iisus i-a zis lui. „De ce îmi zici bun? Nimeni nu este bun, fără numai unul Dumnezeu". Poruncile ştii: să nu curveşti, să nu ucizi, să nu furi, să nu dai mărturie mincinoasă, cinsteşte pre tatăl tău şi pre mama ta".* Despre acestea s-a vorbit în al patruzeci şi unulea cap al Evangheliei după Matei, şi le vei afla acolo desluşite cuvânt cu cuvânt.

21-22 *„Iar el a zis: „Acestea toate le-am păzit din tinereţile mele". Iar Iisus, auzind*

acestea, i-a zis lui: „Încă una îți lipsește: toate câte le ai vinde-le și le împarte săracilor, și vei avea comoară în cer, și vino, urmează Mie". Și despre acestea s-a vorbit acolo amănunțit.

23-24 *Iar el, auzind acestea, s-a întristat, că era bogat foarte. Și văzându-l Iisus că s-a întristat, a zis: „Cât de anevoie vor intra întru împărăția lui Dumnezeu cei ce au avuții* (χρήματα)*".* Acest *cât* este cuvânt de întărire, însemnând „cu adevărat". *Cei ce au* înseamnă „cei ce adună", „cei ce strâng", nu „cei ce dau în folosință (χρώμενοι)", pentru că avuțiile (χρήματα) își trag numele de la folosință (χρῆσις), și negreșit trebuie date în folosință (χρῆσθαι) celor în nevoie, nu ținute sub lacăt, precum am zis și la Evanghelia după Marcu. Și citește despre acestea la capul arătat mai înainte din Evanghelia după Matei.

25-27 *„Că mai lesne este a trece cămila prin urechile acului decât bogatul a intra întru împărăția lui Dumnezeu". Iar cei ce au auzit acestea au zis: „Și cine poate să se mântuiască?". Iar El a zis: „Cele ce nu sunt cu putință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu".* Și acestea toate au fost tâlcuite limpede la același cap.

28-30 *Și a zis Petru: „Iată, noi am lăsat toate și am urmat Ție". Iar El a zis lor: „Amin grăiesc vouă că nimeni nu este care și-a lăsat casă, sau părinți, sau frați, sau femeie, sau feciori pentru Împărăția lui Dumnezeu, care să nu primească cu mult mai mult în vremea aceasta, și în veacul cel viitor viață veșnică".* Tot acolo, în continuare, s-a vorbit și despre toate acestea cu de-amănuntul și a fost înfățișat frumos.

31-33 *Şi luând cu Sine pre cei doisprezece, a zis către dânşii: „Iată ne suim în Ierusalim, şi se vor împlini toate cele scrise prin proroci despre Fiul Omului, că va fi dat neamurilor şi va fi batjocorit şi va fi ocărât şi va fi scuipat, şi bătându-L, Îl vor omorî pre El, şi a treia zi va învia".* A zis acestea şi Matei în cel de-al patruzecilea şi doilea cap al Evangheliei sale, şi citeşte acolo tâlcuirea cuvintelor: *Şi suind Iisus în Ierusalim, a luat pre cei doisprezece ucenici deosebi pe cale* şi celelalte (Mt. 20, 17).

34 *Iar ei nimic din acestea n-au înţeles, şi era cuvântul acesta ascuns de ei, şi nu cunoşteau cele ce se grăiau.* Către sfârşitul tâlcuirii celor sus-pomenite am amintit şi despre acestea, şi caută acolo desluşirea.

CAP LXIV: DESPRE ORB

35-38 *Şi a fost când s-au apropiat ei de Ierihon,*
un orb şedea lângă cale cerşind. Şi auzind
norodul trecând, a întrebat ce este aceasta. Şi i-au zis lui că
Iisus Nazarineanul trece. Şi a strigat, zicând: „Iisuse, Fiul
lui David, miluieşte-mă!". L-a numit *Fiul lui David* pentru
a-L cinsti, că foarte de cinste era la Evrei această numire.

39 *Iar cei ce mergeau înainte îl certau pre el să tacă.* Încercau să-i închidă gura, ca să nu-L supere pe Învăţător.

Iar el cu mult mai vârtos striga: „Fiul lui David, miluieşte-mă!". Cu mult mai vârtos striga, ca să-L înduplece prin stăruinţă.

40-41 *Şi stând Iisus, a poruncit să-l aducă pre el la Sine; iar apropiindu-se el de Dânsul, l-a întrebat, zicând: „Ce voieşti să-ţi fac?". Iar el a zis: „Doamne, să văd".* L-a întrebat ca să nu creadă cineva că a dat altceva decât voia acela să primească. Şi nu l-a întrebat dacă are credinţă, pentru că strigarea stăruitoare îi şi arătase credinţa.

42-43 *Şi Iisus i-a zis lui: „Vezi; credinţa ta te-a mântuit". Şi îndată a văzut, şi a mers după El, slăvind pre Dumnezeu; şi tot norodul, văzând, a dat laudă lui Dumnezeu.* Credea nu că Hristos este Dumnezeu, ci că poate să-l vindece. Şi urma Lui din recunoştinţă, răsplătind astfel pentru facerea de bine.

CAP LXV: DESPRE ZAHEU

19,1-4 *Şi intrând, trecea prin Ierihon. Şi iată un om, anume Zaheu, şi acesta era mai-marele Vameşilor, şi era bogat. Şi căuta să vadă pre Iisus cine este, şi nu putea de norod, că era mic de stat. Şi alergând înainte, s-a suit într-un sicomor ca să-L vadă pre El.* Sicomorul era un pom ce se afla în cale.

4 *Că pre acolo avea să treacă.* Pe acolo avea să meargă Hristos.

5 *Şi dacă a venit la locul acela.* Unde se afla sicomorul. *Căutând Iisus, l-a văzut pre dânsul.* L-a văzut cu ochii omenităţii, că îl văzuse dinainte cu ochii Dumnezeirii.

Şi a zis către dânsul: „Zahee, grăbeşte de te pogoară, că astăzi în casa ta Mi se cade a rămânea". L-a cunoscut că este gata de ascultare, şi fierbinte spre credinţă, şi lesne de mutat dintru răutate în fapta bună. De asta îl şi cheamă, şi merge la el pentru a-i aduce câştig.

6 *Şi grăbindu-se s-a pogorât, şi L-a primit pre Dânsul bucurându-se.* Bucurându-se nu doar că l-a văzut, precum voia, ci şi că a fost chemat de către Dânsul, şi că L-a primit, lucru la care nu s-ar fi aşteptat.

7 *Şi văzând toţi, cârteau zicând că: „La un om păcătos a intrat să găzduiască".* Toţi vedeau nişte păcătoşi în vameşi, din pricina lăcomiei şi nedreptăţii lor. Aşadar, Îl învinuiau pe Hristos cum au făcut-o şi în alte rânduri, de pildă când cu Matei vameşul, dar nu ştiau ce fel de legături avea cu ei. De aceea nici nu-i băga în seamă când se sminteau de lucruri ca acestea: că trebuie să nu băgăm în seamă o mică sminteală când este vorba a se face cuiva mântuire mare, ca să nu pierdem ceva mare pentru ceva mic.

8 *Iar Zaheu, stând, a zis către Domnul: „Iată, jumătate din avuţia mea, Doamne, o dau săracilor, şi de am năpăstuit pre cineva cu ceva întorc împătrit".* O, grabnică schimbare! Cel iubitor de argint s-a făcut iubitor de împărtăşire; cel prea-nedrept s-a făcut prea-drept. O, mântuire la care singur s-a îndrumat, că încă nu învăţase nimica de la Hristos! Aşadar, a dat jumătate din avuţia sa celor săraci ca facere de bine, iar cealaltă jumătate a păstrat-o, dar nu ca să o aibă, ci ca prin ea să întoarcă împătrit cele dobândite prin nedreptate. *Am năpăstuit* înseamnă aici „am câştigat prin pâri mincinoase şi nedreptate".

Şi întoarce împătrit potrivit Legii, care poruncea să se dea patru oi în schimbul uneia (Ieş. 22, 1).

Să auzim, cei ce nedreptăţim, şi să întoarcem celor nedreptăţiţi avuţiile dobândite prin nedreptate, asemenea lui Zaheu să vindecăm nedreptăţile.

9 *Şi a zis către el Iisus: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia”. Casă* numeşte pe cei din casă. „Astăzi”, zice, „s-a făcut mântuire, gonită fiind pierzarea cuibărită în această casă prin lăcomie şi nedreptate”.

„Pentru că şi acesta fiu al lui Avraam este”. Aceasta este pentru cei ce cârteau că a intrat să găzduiască la un bărbat păcătos. „Se cuvenea să fie mântuit Zaheu, că şi el este din neamul lui Avraam”. Şi acest adaos arată că mai întâi de toate pentru urmaşii lui Avraam S-a înomenit.

10 *„Că a venit Fiul Omului să caute şi să mântuiască pre cel pierdut”.* Pe cel pierdut din neamul lui Avraam – că *nu am fost trimis*, zice, *fără numai către oile cele pierdute ale casei* lui Avraam (Mt. 15, 24).

Zaheu sunt şi eu, mic cu statura duhovnicească, că încă mă târăsc în jurul celor pământeşti şi caut să-L văd pe Hristos limpede şi precum se cade, însă nu pot de nu voi fugi din cele ce mă împiedică şi nu mă voi sui în pom ridicându-mă deasupra celor pământeşti către cele cereşti. Atunci mă va vedea şi El cu adevărat, şi mă va chema la Sine, şi locaş la mine va face, că unul ca acesta se face casă a lui Dumnezeu.

11 *Şi ascultând ei acestea, adăugând a zis o pildă, pentru că era El aproape de Ierusalim, şi li se părea lor cum că îndată se va arăta Împărăţia lui Dumnezeu.* Auzindu-L unii dintre Iudei în mai multe rânduri cum

spune că s-a apropiat Împărăţia lui Dumnezeu, presupuneau că merge la Ierusalim ca să Se facă împărat acolo. Cunoscând aceasta, El îndreaptă prin pildă socotinţa lor cea greşită, arătând că Împărăţia Sa nu este din această lume, ci cerească şi veşnică.

CAP LXVI: DESPRE OMUL CARE S-A DUS SĂ-ŞI IA ÎMPĂRĂŢIE

12 *Deci a zis: „Un om oarecare de bun neam s-a dus într-o ţară departe"*. El însuşi este *omul*, că S-a înomenit; *de bun neam*, ca Fiu al lui Dumnezeu; şi *s-a dus într-o ţară departe* suindu-se la cer după învierea Sa din morţi. Spune cele ce au să fie ca şi cum s-au şi întâmplat.

„Să-şi ia luişi împărăţie". Împărăţia pe care a primit-o ca om, despre care a zis David: *Domnul a împărăţit* (Ps. 98, 1), precum şi: *Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pre vrăjmaşii Tăi sub picioarele Tale* (Ps. 109, 1-2).

„Şi să se întoarcă". La a doua Sa venire.

CAP LXVII: DESPRE CEI CARE AU PRIMIT CELE ZECE MINE

13 *„Şi chemând zece slugi ale Sale, le-a dat lor zece mine"*. Numărul zece are aici doar înţelesul de „mulţime" atât în privinţa slugilor cât şi în privinţa minelor, iar mina era un soi de argint. *Slugi* numeşte pe toţi dascălii credincioşilor, iar *mine* – harismele duhovniceşti.

„Şi a zis către dânşii: Neguţătoriţi până voi veni". „Lucraţi prin harisme mântuirea tuturor oamenilor".

14 *„Iar cetăţenii lui îl urau pre el"*. Iudeii, care erau înrudiţi cu Dânsul.

„Şi au trimis solie după el, zicând: Nu voim pre acesta să împărăţească preste noi". Mai întâi ziceau către Pilat:

Nu avem împărat, fără numai pre Chesarul (In. 19, 15), iar mai apoi se rugau către Dumnezeu şi Tatăl să îi stingă şi pomenirea.

15 *„Şi a fost când s-a întors el luând împărăţia".* Despre cea de-a doua Venire este cuvântul, când Se va întoarce cu putere şi slavă multă şi va şedea pe scaunul slavei Sale.

„A zis să se cheme la dânsul slugile acelea cărora le dăduse argintul, ca să ştie cine ce a neguţătorit". Că atunci, trăgând la socoteală, va răsplăti fiecăruia după cele ce a lucrat.

16 *„Şi a venit cel dintâi, zicând: Doamne, mina ta a agonisit zece mine".* Prin *zece* arată mulţimea câştigului.

17 *„Şi a zis lui: Bine, slugă bună, că întru puţin ai fost credincios".* „Ferice de tine, că o mină ţi s-a dat şi cu râvnă ai înmulţit-o".

„Să ai putere preste zece cetăţi". Prin *putere preste zece cetăţi* a arătat mulţimea cinstei şi mărimea facerii de bine de la Dumnezeu.

18-19 *„Şi a venit cel de-al doilea, zicând: Doamne, mina ta a făcut cinci mine. Şi a zis şi acestuia: Şi tu fii preste cinci cetăţi".* Potrivit cu măsura osârdiei şi câştigului fiecăruia se măsoară cinstea şi facerea de bine de la Dumnezeu.

20 *„Şi altul a venit zicând: Doamne, iată mina ta, care am ţinut-o legată în mahramă".* După înţelesul mai înalt, *mahrama* este lenevirea şi nelucrarea.

21 *„Că m-am temut de tine, pentru că eşti om aspru: iei ce n-ai pus şi seceri ce n-ai semănat".* Socotea că doar osârdia neguţătorilor săvârşeşte totul, fără ajutorul lui Dumnezeu, şi că aspru fiind, cere cele agonisite de către alţii, pentru care nu are nici un merit. Pilda înfăţişează această îndreptăţire de sine ca să arate că nici un răspuns întemeiat nu vor putea da atunci unii ca aceştia şi că oricâte îndreptăţiri de sine ar aduce, toate se vor întoarce împotrivă-le; şi ascultă ce urmează.

22 *Şi i-a zis: „Din gura ta te voi judeca, slugă vicleană".* „Pe temeiul cuvintelor tale".

22-23 *„Ai ştiut că eu om aspru sunt, luând ce n-am pus şi secerând ce n-am semănat: dar pentru ce n-ai dat argintul meu schimbătorilor?"* Aceştia ar fi cei ce pot să deosebească binele de rău. Aşadar, vrea să spună: „Dat fiind că aşa M-ai cunoscut tu, măcar că Eu nu sunt aşa, de ce n-ai încredinţat harul dat ţie *schimbătorilor*? Pentru că se cădea să faci partea ta, iar restul să-l laşi în seama Mea: să împlineşti ce e mai uşor şi să-mi laşi Mie ce-i mai greu, adică cerutul".

23 *„Şi venind eu, l-aş fi cerut cu dobândă?".* Capitalul este învăţătura; dobânda acestui capital sunt faptele bune care se nasc din învăţătură.

24 *„Şi celor ce stăteau înainte le-a zis".* Adică îngerilor slujitori.

„Luaţi de la el mina şi o daţi celui ce are zece mine". „Luaţi de la el darul învăţăturii şi daţi-l spre şi mai multă cinste celui ce are zece mine".

25 *„Şi au zis lui: Doamne, acela are zece mine".* „Are destulă cinste".

26 *„Zic vouă că tot celui ce are i se va da".* Cei ce erau de faţă au spus: „Are destulă cinste"; El zice: „Oricui are râvnă şi sârguinţă, i se va da şi mai mare cinste decât cea cuvenită lui[66]".

„Iar de la cel ce n-are, şi ce are se va lua de la el". „De la cel ce nu are râvnă şi sârguinţă şi care are darul de învăţător, aceasta i se va lua, fiindcă n-a pus-o în lucrare".

Dar pentru ce a vorbit numai despre trei robi, iar pe ceilalţi i-a lăsat deoparte? Pentru că este lesne ca din cele spuse despre cei trei să afli şi despre aceia, întrucât toţi cei ce au lucrat vor primi cinstiri pe măsura câştigului adus, iar toţi câţi s-au lenevit şi n-au făcut cu darul nici o treabă vor păţi la fel cu cel din pildă.

Rostind o pildă ca aceasta în al şaizecilea cap al Evangheliei după Matei, spre sfârşit a adăugat: *Şi pre sluga cea netrebnică aruncaţi-l întru întunerecul cel mai dinafară; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor* (Mt. 25, 30); şi citeşte tâlcuirea acestor spuse.

27 *„Însă pre vrăjmaşii mei, aceia ce n-au voit să împărăţesc preste dânşii, aduceţi-i încoace şi-i tăiaţi înaintea mea".* Tăierea aceasta este ori pedepsirea Iudeilor din veacul ce va să fie, ori marele prăpăd ce l-au suferit în vremurile lui Vespasian şi ale lui Titus.

28 *Şi zicând acestea, mergea înainte, suindu-Se în Ierusalim.* Grăbind la Patimi şi la Cruce.

---

[66] Fiindcă Dumnezeu nu răsplăteşte potrivit strădaniei mărginite a omului, ci potrivit bunătăţii Sale nemărginite – întotdeauna cu prisosinţă.

CAP LXVIII: DESPRE MÂNZ

29-31 *Şi a fost când S-a apropiat de Vitfaghi şi Vitania, către muntele ce se cheamă „al Măslinilor", a trimis doi dintre ucenicii Săi, zicând: „Mergeţi în satul care este înaintea voastră, întru care intrând veţi găsi un mânz legat, pre care nimeni dintre oameni nu a şezut vreodată; dezlegaţi-l pre el şi-l aduceţi. Şi de va întreba cineva pre voi: Pentru ce îl dezlegaţi?, aşa să ziceţi lui: că Domnului îi trebuie".* Acesta este în Evanghelia după Matei cel de-al patruzeci şi cincilea cap. Acolo vei afla toată tâlcuirea cu de-amănuntul.

32-35 *Şi mergând trimişii, au aflat cum le zisese lor. Şi dezlegând ei mânzul, au zis stă-*

pânii lui către ei: „Ce dezlegaţi mânzul?". Iar ei au zis: „Domnului îi trebuieşte". Şi L-au adus pre el la Iisus. Acolo s-a vorbit şi despre acestea.

35-36 *Şi aruncându-şi veşmintele pre mânz, au pus pre Iisus deasupra. Şi mergând El, aşterneau veşmintele lor pre cale".* Aşternea aceste veşminte o mulţime foarte numeroasă, precum a zis Matei. Tot acolo vei afla şi despre acestea.

37 *Şi apropiindu-Se El la pogorâşul muntelui Măslinilor, a început toată mulţimea ucenicilor, bucurându-se, a lăuda pre Dumnezeu cu glas mare pentru toate puterile pe care le văzuse.* Pentru toate minunile pe care le văzuse cu acel prilej, deoarece minune a fost că Hristos a prezis despre mânz şi despre stăpânii lui, şi că mânzul, deşi neîmblânzit, a mers cu bună rânduială, şi că mulţimea a fost stârnită să-I dea atâta cinste şi aşa laudă, şi aşa mai departe.

38 *Zicând: „Bine este cuvântat împăratul Cel ce vine întru numele Domnului".* Şi Matei a zis că mulţimile cele ce mergeau înainte şi cele ce veneau în urmă strigau zicând aceasta; şi citeşte acolo toată tâlcuirea acestor spuse, până la: *Şi intrând El în Ierusalim, s-a cutremurat toată cetatea* (Mt. 21, 10).

„Pace în cer şi slavă întru cei de sus". În tâlcuirea de care tocmai am pomenit sunt desluşite şi acestea. Văzând ucenicii că mulţimile fac aşa şi strigă aşa, împreună cu ele se bucurau şi de asemenea strigau, împărtăşindu-le entuziasmul.

39-40 *Şi oarecare Farisei din norod au zis către El: „Învăţătorule, ceartă-Ţi ucenicii". Şi*

răspunzând, a zis: „Zic vouă că de vor tăcea aceştia, pietrele vor striga". Citeşte la capul de care am zis, în continuare, tâlcuirea cuvintelor: *Iar mulţimile zicea: „Acesta este Iisus prorocul"* (Mt. 21, 11), că acolo au fost amintite şi lămurite şi acestea.

41 *Şi dacă S-a apropiat, văzând cetatea, a plâns pentru dânsa.* Cunoscând că răutatea ei cea mai presus de măsură va fi strivită, în chipul cuvenit omenităţii o jeleşte bunătatea cea mai presus de măsură, arătând şi prin aceasta câtă îndurare avea faţă de nemulţumitorii iudei.

42 *Zicând: „De ai fi cunoscut şi tu, măcar în ziua aceasta a ta, cele ce sunt spre pacea ta!"*. Eliptică este rostirea, că lasă deoparte cuvintele „n-ai fi pierit". Cei ce se tânguiesc obişnuiesc, din pricina marii lor suferinţe, să taie din cuvinte. Şi iată ce vrea să spună: „*De ai fi cunoscut şi tu în ziua aceasta a ta* (adică în această vreme a petrecerii Mele aici, care este *a ta*, căci în primul rând pentru tine M-am înomenit şi am venit aici), *de ai fi cunoscut*, zic, *cele ce sunt spre pacea ta*, spre împăcarea ta cu Dumnezeu, adică credinţa în Mine, Fiul Lui, şi primirea propovăduirii Mele, n-ai fi pierit".

„Iar acum s-au ascuns de către ochii tăi". „S-au ascuns acestea de ochii sufletului tău", sau „au fost nebăgate în seamă de către ei".

43 *„Că vor veni zile asupra ta, şi vor pune vrăjmaşii tăi şanţ împrejurul tău, şi te vor înconjura, şi te vor îmbulzi din toate părţile"*. Acestea trebuie citite ca frază de sine stătătoare[67], întrucât *că* arată aici prorocia şi

[67] Adică nu subordonată, *că* nefiind cauzal.

istorisirea. Aşadar, *zile* numeşte zilele împresurării, iar *vrăjmaşi* ai ei pe Romani, care aveau să se sălbăticească asupră-i.

44 *„Şi te vor face întocmai cu pământul, pre tine şi pre feciorii tăi întru tine"*. Se subînţelege că şi pe feciori îi vor face una cu pământul.

„Şi nu vor lăsa întru tine piatră pe piatră". Alcătuire de pietre, clădire.

„Pentru că n-ai cunoscut vremea cercetării tale". „Pentru că n-ai recunoscut vremea îngrijirii tale, că vremea petrecerii Mele aici a fost vreme de îngrijire şi mântuire a ta".

45-46 *Şi intrând în Biserică, a început a scoate pre cei ce vindeau într-însa şi cumpărau, zicând lor: „Scris este: „Casa Mea casă de rugăciune este", iar voi aţi făcut-o peşteră de tâlhari"*. Mai pe larg a scris despre acestea Matei spre sfârşitul celui de-al patruzeci şi cincilea cap, şi caută acolo tâlcuirea.

47-48 *Şi era învăţând în toate zilele în Biserică, iar Arhiereii şi Cărturarii şi Bătrânii norodului căutau pre El să-L piardă, şi nu aflau ce-i vor face, că tot norodul se ţinea de El, ascultându-L pre Dânsul.* Primind de la Dânsul învăţătură.

CAP LXIX: DESPRE ARHIEREII ŞI CĂRTURARII CARE L-AU ÎNTREBAT PE DOMNUL

20, 1-2 *Şi a fost într-una din zilele acelea, învăţând El norodul în Biserică şi bine vestind, au venit Preoţii şi Cărturarii cu Bătrânii şi au grăit către El, zicând: „Spune nouă, cu ce putere faci acestea, sau cine este care Ţi-a dat Ţie puterea aceasta?”*. Despre acestea s-a vorbit în al patruzeci şi optulea cap al Evangheliei după Matei.

3-6 *Iar El, răspunzând, a zis către dânşii: „Întreba-voi şi Eu un cuvânt, şi să-Mi spuneţi: bote-*

zul lui Ioan din cer a fost, sau de la oameni?" Iar ei cugetau întru sine, zicând: „De vom zice: „Din cer", va zice: „Pentru ce, dar, n-ați crezut lui?"; iar de vom zice: „De la oameni", tot norodul cu pietre ne va ucide, căci este încredințat că Ioan proroc a fost". La acelaşi cap, în continuare, au fost lămurite şi acestea.

7-8 *Şi au răspuns că nu ştiu de unde. Şi Iisus le-a zis lor: „Nici Eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea".* La fel şi acestea, şi citeşte acolo tâlcuirea lor.

CAP LXX: DESPRE VIE

9 *Şi a început a zice către norod pilda aceasta: „Un om a sădit vie, şi a dat-o lucrătorilor, şi s-a dus departe multă vreme".* Pilda aceasta alcătuieşte al cincizecilea cap din Evanghelia după Matei, şi caută acolo tâlcuirea ei înfăţişată cu de-amănuntul.

10-12 *„Şi la vreme a trimis către lucrători o slugă, ca să-i dea lui din rodul viei; iar lucrătorii, bătându-l pre el, l-au trimis deşert. Şi a adaos a trimite altă slugă; iar ei, şi pre acela bătându-l şi batjocorindu-l, l-au trimis deşert. Şi a adaos a trimite şi al treilea; iar ei, şi pre acela rănindu-l, l-au scos afară".* La acel cap au fost tâlcuite şi acestea.

13 *„Şi a zis domnul viei: Ce voi face? Trimite-voi pre fiul meu cel iubit, doară, văzându-l pre dânsul, se vor ruşina"*. Aşijderea şi acestea.

14-15 *„Iar lucrătorii, văzându-l pre el, cugetau întru sine: Acesta este moştenitorul; veniţi să-l ucidem pre el, ca să fie a noastră moştenirea. Şi scoţându-l afară din vie, l-au omorât"*. La fel şi acestea.

15-16 *„Ce va face, dar, lor domnul viei? Veni-va şi va pierde pre lucrătorii aceştia, şi via o va da altora. Iar ei, auzind, au zis: Să nu fie"*. Şi despre acestea s-a vorbit acolo cu de-amănuntul.

17 *Iar El, căutând spre dânşii, a zis: „Ce este, dar, aceasta ce este scris: Piatra pre care nu au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta s-a făcut în capul unghiului"*. Încă şi despre acestea.

18 *„Tot cela ce va cădea pre acea piatră se va sfărâma, iar preste care va cădea, îl va spulbera"*. În acelaşi cap adaugă şi restul acestei prorocii davidice, adaugă: *Pentru aceea, zic vouă că se va lua de la voi împărăţia lui Dumnezeu şi se va da neamului care va face roadele ei*, şi pe urmă zice: *Şi cel ce va cădea preste piatra aceasta se va sfărâma, iar preste care va cădea ea îl va spulbera* (Mt. 21, 43-44). Aşadar, precum am zis în multe rânduri, la Luca se arată pe scurt ceea ce Matei istoriseşte cu de-amănuntul, că la toţi evangheliştii aflăm aceeaşi iconomie, dar înfăţişată amănunţit la unii, pe scurt la alţii. Iar cuvintele de mai înainte sunt tâlcuite la capul cu pricina din Evanghelia după Matei, şi caută acolo tâlcuirea.

19 *Şi căutau Arhiereii şi Cărturarii să pună mâinile pre El într-acel ceas, şi s-au temut de norod, fiindcă înţeleseseră că spre dânşii a zis pilda aceasta.* Şi pe acestea le-a istorisit Matei mai limpede în acel cap.

Cap LXXI: Despre cei trimişi să întrebe despre dajdie

20 *Şi pândindu-L, au trimis iscoade, care se prefăceau pre sine a fi drepţi, să-L prindă pre El în cuvânt, ca să-L dea pre El stăpânirii şi puterii dregătorului.* Zice Matei spre sfârşitul celui de-al cincizeci şi unulea cap: *Atunci, mergând Fariseii, sfat au făcut ca să-L prindă pre El în cuvânt* şi aşa mai departe (Mt. 22, 15). Şi citeşte tâlcuirea lor, şi vei afla acolo şi lămurirea acestor spuse.

21-22 *Şi L-au întrebat pre El, zicând: „Învăţătorule, ştim că drept grăieşti şi înveţi, şi nu alegi faţă, ci într-adevăr calea lui Dumnezeu înveţi: cade-se nouă a da dajdie Chesarului sau nu?"* Mai deslu-

şit a scris despre acestea Matei în al cincizeci şi doilea cap, şi caută acolo, de asemenea, tâlcuirea.

23-26 *Iar El, ştiind vicleşugul lor, a zis către ei: „Ce Mă ispitiţi? Arătaţi-Mi un dinar. Al cui chip şi scriptură are pre el?" Iar ei, răspunzând, au zis: „Ale Chesarului". Iar El le-a zis lor: „Daţi înapoi, dar, cele ce sunt ale Chesarului, Chesarului, şi cele ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu". Şi nu L-au putut prinde pre Dânsul în cuvânt înaintea norodului; şi minunându-se de răspunsul Lui, au tăcut.* În acelaşi cap au fost pomenite şi tâlcuite toate acestea.

Cap LXXII: Despre Saduchei

27-33 *Iar apropiindu-se unii dintre Saduchei, carii grăiesc împotrivă că nu este înviere, L-au întrebat pre El zicând: „Învățătorule, Moisi a scris nouă: de va muri fratele cuiva, având femeie, şi acesta va muri fără feciori, să ia fratele lui pre femeia aceea şi să ridice sămânță fratelui său. Deci, şapte frați au fost, şi cel dintâi, luând femeie, a murit fără de feciori. Şi a luat al doilea pre femeia aceea, şi acela a murit fără de feciori. Şi al treilea a luat-o pre ea; şi aşijderea câteşi şapte, şi n-au lăsat feciori, şi au murit. Iar mai apoi de toți, a murit şi femeia. Deci, la înviere a căruia dintr-înşii va fi femeia? Căci câteşi şapte o au avut pre ea femeie".* Acestea alcătuiesc al cincizeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei, şi caută acolo întreaga tâlcuire.

34 *Şi răspunzând Iisus, a zis lor: „Fiii veacului acestuia se însoară şi se mărită".* Fiii acestei lumi, acestei vieţi.

35-36 *„Iar cei ce se învrednicesc a dobândi acel veac şi învierea din morţi, nici se însoară, nici se mărită, că nici să moară nu mai pot, ci asemenea cu îngerii sunt, şi fiii lui Dumnezeu sunt, fiind fii ai învierii".* La acelaşi cap din Evanghelia după Matei au fost pomenite şi tâlcuite şi acestea, acolo unde se spune: *Că la înviere nici se însoară, nici se mărită* şi aşa mai departe (Mt. 22, 30).

37 *„Iar cum că se vor scula morţii, şi Moisi a arătat la Rug".* Despre aceasta se istoriseşte în cartea Ieşirii (Ieş. 3, 6).

37-38 *„Precum zice: „Domnul Dumnezeul lui Avraam, şi Dumnezeul lui Isaac, şi Dumnezeul lui Iacov". Iar Dumnezeu nu este al morţilor, ci al viilor, că pentru El toţi viază.* Şi despre acestea s-a vorbit la acelaşi cap din Evanghelia după Matei, în continuare, şi caută acolo.

39-40 *Şi răspunzând oarecare din Cărturari, au zis: „Învăţătorule, bine ai zis". Şi nu mai îndrăzneau de aici să-L mai întrebe pre El nimic.* Acolo au fost tâlcuite acestea, unde se zice: *Şi auzind mulţimile, se minunau de învăţătura Lui* (Mt. 22, 33).

Cap LXXIII: Întrebarea către Farisei: „cum este Hristos fiu al lui David?"

41-44 *Şi a zis către dânşii: cum zic că Hristos este fiul lui David? Şi însuşi David zice în cartea Psalmilor: „Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pre vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor tale". Deci, David Domn îl cheamă pre El, şi atunci cum este fiu al lui?*. Iar Matei zice în al cincizeci şi cincilea cap al Evangheliei sale că *fiind adunaţi Fariseii, i-a întrebat pre ei Iisus, zicând: „Ce vi se pare vouă de Hristos? Al cui fiu este?"* şi aşa mai departe (Mt. 22, 41-42). Şi au fost tâlcuite acolo toate cu de-amănuntul.

45-46 *Şi ascultând tot norodul, a zis ucenicilor Săi: „Păziţi-vă de Cărturari, care voiesc a umbla în podoabe, şi iubesc închinăciunile prin târguri, şi scaunele cele mai de sus în sinagogi, şi şederile cele mai dintâi la ospeţe"*. Citeşte la acelaşi cap din Evanghelia după Matei tâlcuirea spuselor: *Că* şi aşa mai departe (Mt. 23, 5), şi vei afla acolo despre toate.

47 *„Care mănâncă casele văduvelor şi cu pricină îndelung se roagă: aceştia vor lua mai multă osândă"*. În al cincizeci şi şaselea cap al Evangheliei după Matei a zis şi către Cărturari, şi către Farisei: *Vai vouă, Cărturari şi Farisei făţarnici, că mâncaţi casele văduvelor* şi aşa mai departe (Mt. 23, 14); şi citeşte tâlcuirea acestor spuse.

CAP LXXIV: DESPRE VĂDUVA CARE A ARUNCAT CEI DOI OBOLI

21,1-4 *Şi căutând, a văzut pre cei bogaţi aruncând darurile lor în gazofilachie*[68], *şi a văzut şi pre o văduvă săracă aruncând acolo doi oboli. Şi a zis: „Adevărat zic vouă că această văduvă săracă, mai mult decât toţi a aruncat: că toţi aceştia din prisosinţa lor au aruncat la darurile lui Dumnezeu, iar aceasta din lipsa sa, toată avuţia sa care o a avut, a dat-o".* Despre aceasta a povestit şi Marcu în al patruzeci şi unulea cap al Evangheliei sale, şi caută acolo întreaga tâlcuire.

[68] Vistieria Templului.

5-6 *Şi grăind oarecare despre Biserică, că este împodobită cu pietre frumoase şi cu podoabe, a zis: „Acestea care le vedeţi, vor veni zile întru care nu va rămânea piatră pre piatră care să nu se risipească".* Despre acestea s-a vorbit cu de-amănuntul şi la sfârşitul celui de-al cincizeci şi şaselea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Şi ieşind Iisus din Biserică, mergea, şi s-au apropiat către Dânsul ucenicii Lui ca să-I arate zidirile Bisericii* (Mt. 24, 1).

CAP LXXV: ÎNTREBAREA DESPRE SFÂRŞITUL LUMII

7 *Şi L-au întrebat pre El, zicând: „Învăţătorule, dar când vor fi acestea, şi ce semn este când vor să fie acestea?"*. Zice Matei în al cincizeci şi şaptelea cap că şezând El pe muntele Măslinilor au venit la Dânsul ucenicii deosebi, zicând: *Spune-ne nouă: când vor fi acestea, şi care este semnul venirii Tale şi al sfârşitului veacului?* şi aşa mai departe (Mt. 24, 3), şi citeşte acolo întreaga tâlcuire.

8 *Iar El a zis: „Căutaţi să nu vă amăgiţi, că mulţi vor veni întru numele Meu, zicând că „Eu sunt, şi vremea s-a apropiat"; ci să nu mergeţi după ei"*. Acolo au fost pomenite şi tâlcuite şi acestea.

9-11 *„Şi când veţi auzi de războaie şi răzmeriţe, să nu vă spăimântaţi, că se cade să fie acestea întâi, şi nu va fi încă sfârşitul. Atunci"*, zicea lor, *„se va scula neam preste neam şi împărăţie preste împărăţie, şi vor fi cutremure mari pe alocurea şi foamete şi molime şi spaime, şi semne mari din cer vor fi"*. Acolo s-a vorbit şi despre acestea.

12 *„Iar mai înainte de acestea toate, vor pune preste voi mâinile sale şi vă vor goni dându-vă la adunări şi la temniţe, ducându-vă la împăraţi şi la domni pentru numele Meu"*. Aşijderea şi despre acestea.

13 *„Şi se va întâmpla vouă întru mărturisire"*. Spre mustrarea necredincioşilor, ca să nu poată spune în Ziua Judecăţii că „nu am auzit propovăduirea". Sau: „Cele ce vor aduce aceia asupra voastră vă vor fi spre slavă mucenicească".

14 *„Puneţi, dar, inimile voastre să nu gândiţi mai înainte ce veţi răspunde"*. *Puneţi inimile voastre*, adică „dobândiţi ca aşezare lăuntrică a inimilor voastre", „înduplecaţi inimile voastre" sau „puneţi în inimile voastre".

15 *„Că Eu vă voi da gură şi înţelepciune căreia nu-i vor putea grăi, nici sta împotrivă toţi care se vor pune împotrivă vouă"*. *Gură* numeşte cuvintele, iar *înţelepciune* – noimele cuvintelor.

16-17 *„Şi veţi fi daţi şi de părinţi, şi de fraţi, şi de rudenii, şi de prieteni, şi vor omorî din voi, şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu"*. În acelaşi cap vei afla şi despre acestea.

18 *„Şi păr din capul vostru nu va pieri"*. Şi, cu adevărat, mulţi dintre credincioşi au fost aruncaţi în foc, dar nu le-a pierit nici un fir de păr. Precum se arată de aici, chiar dacă cineva a fost lipsit de vreo parte a trupului, negreşit a suferit aceasta cu îngăduinţa lui Dumnezeu, Care uneori arăta puterea Sa, alteori îngăduia trupului să pătimească în chip firesc. Aşadar, zicând că *şi fir din capul vostru nu va pieri*, a vădit că este Atotputernic şi că-i va apăra, insuflându-le osârdie.

19 *„Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre"*. *Veţi dobândi*, adică „veţi mântui" – iar dacă se vor mântui sufletele, negreşit se vor mântui şi trupurile, că scris este în capul arătat mai înainte: *Cela ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui* (Mt. 24, 13).

20 *„Iar când veţi vedea Ierusalimul înconjurat de oşti, atunci să ştiţi că s-a apropiat pustiirea lui"*. Iar Matei, în capul amintit, însemnează în scris alt semn, zicând: *Când veţi vedea urâciunea pustiirii* şi aşa mai departe (Mt. 24, 15); şi citeşte acolo întreaga tâlcuire a acelor spuse.

21 *„Atunci, cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munţi"*. Tot acolo caută şi despre acestea.

„Şi cei ce vor fi în mijlocul lui să se dea în lături". Spune din nou acelaşi lucru spre întărirea cuvintelor Sale.

„Şi cei ce vor fi prin sate să nu intre într-însul". Matei şi Marcu nu au mai amintit acestea, precum nici Luca n-a amintit ceea ce aceştia spun, şi anume: *Cel ce va fi pre casă să nu se pogoare să ia ceva din casa sa, şi cel ce va fi pre câmp să nu se întoarcă înapoi să-şi ia haina sa* (Mt. 24, 17-18).

22 *„Că zilele de izbândire sunt acestea".* Zile de răzbunare pentru omorârea Stăpânului.

„Ca să se împlinească toate cele scrise". Ca să se împlinească toate cele scrise în cărţile lui Daniil şi celorlalţi proroci despre cucerirea Ierusalimului.

23 *„Iar vai celor ce vor avea în pântece şi celor ce vor alăpta în acele zile".* La acelaşi cap din Matei au fost desluşite şi acestea.

23-24 *„Că va fi nevoie mare pre pământ şi mânie asupra norodului acestuia: şi vor cădea în ascuţişul săbiei, şi se vor duce robi în toate neamurile, şi Ierusalimul va fi călcat de neamuri, până se vor împlini vremurile neamurilor".* Zice Matei că *va fi atunci necaz mare, care n-a fost din începutul lumii până acum, nici va fi* (Mt. 24, 21). Din tâlcuirea acelor cuvintele se vor lămuri şi spusele de aici.

25-26 *„Şi vor fi semne în soare şi în lună şi în stele, şi pre pământ mâhnire limbilor, cu nedumerire, sunet făcând marea şi valurile, dându-şi sufletul oamenii de frică şi de aşteptarea celor ce vor să vie în lume, că puterile cerurilor se vor clătina".* Spune acestea despre a doua Sa venire. Caută, de asemenea, la Matei tâlcuirea cuvintelor: *îndată după necazul acelor zile soarele se va întuneca, şi luna nu-şi va da lumina sa, şi stelele vor cădea din cer*, şi aşa mai departe (Mt. 24, 29), şi vei afla şi despre cele de aici.

27 *„Şi atunci vor vedea pre Fiul Omului venind pre nori cu putere şi cu slavă multă".* Citeşte tot acolo lămuririle până la: *Iar de la smochin vă învăţaţi pildă* (Mt. 24, 29), că sunt de trebuinţă.

28-31 *„Deci, începând acestea a se face, căutați în sus și ridicați capetele voastre, că se apropie răscumpărarea voastră". Și le-a zis lor o pildă: „Vedeți smochinul și toți copacii? Când înfrunzesc știți, privind și singuri, că de acum aproape este vara. Așa și voi, când veți vedea acestea făcându-se, să știți că aproape este Împărăția lui Dumnezeu".* Trebuie citit tot acolo restul tâlcuirii până la: *Amin zic vouă, că nu va trece neamul acesta până când toate acestea vor fi* (Mt. 24, 34), fiindcă acolo au fost pomenite și tâlcuite cuvintele acestea în chipul potrivit.

32-33 *„Amin zic vouă, că nu va trece neamul acesta până când toate acestea vor fi. Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece".* Tot acolo s-a vorbit și despre acestea.

34-36 *„Ci luați aminte de sine-vă, ca să nu se îngreuieze inimile voastre cu sațiul mâncării și cu beția și cu grijile lumii, și fără de veste să vie asupra voastră ziua aceea, căci ca o cursă va veni preste toți cei ce șed pre fața a tot pământul. Privegheați, dar, în toată vremea rugându-vă, ca să vă învredniciți a scăpa de toate cele ce vor să fie".* Caută la al cincizeci și optulea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Privegheați, dar, că nu știți în care ceas Domnul vostru va veni* (Mt. 24, 42), fiindcă acolo au fost pomenite și lămurite și acestea. Este de însemnat că nu numai beția, ci și grijile vieții îneacă sufletul și potopesc mintea.

36 *Și a sta înaintea Fiului Omului".* A sta înaintea lui Hristos și a îngerilor celor dimpreună cu Dânsul.

37 *„Şi era ziua învăţând în Biserică"*. Pentru folosul celor care se adunau acolo.

„Iar noaptea, ieşind, petrecea în muntele ce se cheamă al Măslinilor". Ca să aibă nerăspândire şi înlesnire la rugăciune, şi nu în mai mică măsură pentru a le da ucenicilor învăţătură mai de taină – căci, bineînţeles, cu dânşii pleca şi sălăşluia acolo.

38 *Şi tot norodul mâneca la Dânsul în Biserică, ca să-L asculte pre El.* Dacă norodul acela făcea aşa, cu cât mai mult se cuvine nouă, norodul mai apropiat de Dânsul, să mânecăm la Dânsul în biserică pentru a-L auzi cum ne învaţă prin Dumnezeieştile Scripturi – şi nu numai să-L auzim, ci să-L şi ascultăm?

CAP LXXVI: DESPRE PAŞTI

22, 1 *Şi se apropia praznicul azimelor, care se cheamă Paştile.* Praznicul Paştilor se mai chema şi „praznicul azimelor", fiindcă de Paşti mâncau şi azimă împreună cu cărnurile de miel. Aşadar, întrucât atunci gustau din azimi prima dată, mai numeau Paştile şi „Azimi".

Praznic al Azimilor era în deplinul înţeles al cuvântului o altă sărbătoare, de după praznicul Paştilor, despre care se spune mai pe larg la al şaizeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Iar în ziua cea dintâi a azimilor au venit ucenicii lui Iisus, zicând Lui: „Unde voieşti să gătim Ţie să mănânci Paştile?"* (Mt. 26, 17).

2 *Şi căutau arhiereii şi cărturarii cum L-ar omorî pre El, că se temeau de norod.* Căutau cum să-L

omoare pe ascuns sau găsind un temei puternic, că se temeau de norod să-L omoare făţiş sau fără temei.

3 *„Iar Satana a intrat în Iuda ce se chema Iscarioteanul, care era din numărul celor doisprezece".* Iar Ioan zice că *după pâine, atunci a intrat într-însul Satana* (In. 13, 27). Aici Luca nu se bate cap în cap cu Ioan, pentru că Satana mai întâi l-a încercat pe ticălos, iar mai târziu, cunoscându-l că este lepădat[69], pentru că nu voia să se îndrepte, a îndrăznit de a năvălit asupra lui, precum am zis şi în tâlcuirea la Matei, dar nu îndrăcindu-l, ci doar punând stăpânire pe dânsul şi înrobindu-l. Evanghelistul îl numeşte *Iscariotean* ca să-l deosebim de celălalt Iuda care făcea parte din numărul celor doisprezece, încât să se arate că era din ceata dintâi a ucenicilor.

4 *Şi mergând, a grăit cu arhiereii şi cu voivozii, cum L-ar vinde pre Dânsul lor. Voivozii* erau căpeteniile ostaşilor care păzeau Templul, că şi aceştia erau într-un duh cu ucigaşii cei spurcaţi, fiind cumpăraţi cu bani.

5 *Şi s-au bucurat, şi s-au tocmit cu dânsul să-i dea bani* cât cerea.

6 *Şi el s-a mărturisit.* S-a învoit din inimă, a făgăduit cu tărie.

Şi căuta vreme cu prilej ca să-L vândă pre Dânsul lor fără de norod. Vreme cu prilej, adică „vreme îndemânoasă". *Fără de norod*, adică fără tulburare.

7 *Şi a venit ziua azimelor, întru care se cădea să se jertfească Paştile. A venit* (ἦλθε) înseamnă aici „s-a

69 Cuvântul din original este ἀφορισθεῖς, „afurisit", „ieşit din împărtăşirea cu Dumnezeu şi cu Biserica".

apropiat" (ἐπλησίασε), fiindcă era foarte aproape ziua aceea. *Se apropia* (ἤγγιζεν)[70] înseamnă altceva decât ἐπλησίασε, fiindcă ἐπλησίασε arată o apropiere mai mare decât ἤγγιζεν. Ca atare, acolo a pus ἤγγιζεν, fiindcă era cu două zile înainte de Paşti (atunci a vorbit Iuda cu arhiereii şi cu voivozii), în vreme ce aici este ἦλθε cu înţelesul de ἐπλησίασε, căci era înainte cu o zi (înainte cu o zi a trimis pe Petru şi pe Ioan pentru a găti Paştile, precum am aflat de la Matei şi de la Marcu).

8 *Şi a trimis pre Petru şi pre Ioan, zicând: „Mergeţi de gătiţi nouă Paştile să mâncăm".* Potrivit Legii.

9 *Iar ei au zis Lui: „Unde voieşti să gătim?".* Că nici El nu avea sălaş al Său, nici dânşii, fiindcă se lepădaseră de toate încă de pe atunci.

10-12 *Iar El a zis lor: „Iată, intrând voi în cetate, vă va întâmpina pre voi un om ducând un vas de lut cu apă; mergeţi după dânsul în casa unde va intra şi ziceţi stăpânului casei: „Învăţătorul zice ţie: unde este sălaşul întru care să mănânc Paştile cu ucenicii Mei?". Şi El vă va arăta vouă un foişor mare aşternut; acolo să gătiţi".* În al şaizeci şi treilea cap al Evangheliei după Matei caută tâlcuirea spuselor: *Iar El a zis: „Mergeţi în cetate la oarecine"* şi aşa mai departe (Mt. 26, 18), că acolo s-a vorbit despre acestea toate.

13-14 *Şi mergând ei, au aflat precum le zisese lor, şi au gătit Paştile. Şi când a venit ceasul, au şezut şi cei doisprezece apostoli cu El.* Tot acolo, în continuare, vei afla şi despre acestea.

---

[70] Vezi versetul 1.

15 *Şi a zis lor: „Cu poftă am poftit aceste Paşti să le mănânc cu voi mai înainte de Patima Mea".* „Cu sârg am sârguit să mănânc cu voi Paştile acestui an înainte de a fi răstignit", adică înainte de vremea Paştilor, fiindcă atunci avea să fie răstignit, precum ai citit la tâlcuirea cuvintelor din Matei: *Iar făcându-se seară, a şezut împreună cu cei doisprezece* (Mt. 26, 20).

16 *„Că zic vouă, că de acum nu voi mai mânca dintr-acestea până când se vor plini întru Împărăţia lui Dumnezeu".* La al şaizeci şi patrulea cap al Evangheliei după Matei caută tâlcuirea spuselor: *Şi zic vouă că nu voi mai bea de acum din această roadă a viţei până în ziua aceea când o voi bea pre ea cu voi, nouă, întru împărăţia Tatălui Meu* (Mt. 26, 29), şi citeşte-o toată, şi vei afla despre toate cu de-amănuntul.

17 *Şi luând paharul, mulţumind a zis: „Luaţi acesta şi-l împărţiţi vouă".* De aici a început Cina cea de Taină.

18 *„Că zic vouă: nu voi mai bea din rodul viţei până când va veni Împărăţia lui Dumnezeu".* În tâlcuirea de care am vorbit mai înainte au fost pomenite acestea toate, precum şi cele ce urmează.

19-21 *Şi luând pâinea, mulţumind, a frânt şi le-a dat lor, zicând: „Acesta este Trupul Meu, carele se dă pentru voi; aceasta faceţi întru pomenirea Mea". Aşijderea şi paharul, după ce au cinat, zicând: „Acest pahar este legea cea nouă întru Sângele Meu, carele pentru voi se varsă. Însă iată, mâna vânzătorului Meu cu Mine este la masă".* Citeşte la capul arătat

mai înainte tâlcuirea cuvintelor: *Deci, mâncând ei, luând Iisus pâinea şi binecuvântând, a frânt şi a dat ucenicilor* şi aşa mai departe (Mt. 26, 26), precum şi cele ce urmează, până la: *şi dând laudă, au ieşit în muntele Măslinilor* (Mt. 26, 30), şi vei afla despre toate cu de-amănuntul, că n-a fost lăsat nimic necercetat. Iar *carele pentru voi se varsă* privesc paharul, iar paharul este Sângele Lui.

22 *„Fiul Omului merge după cum este rânduit, dar vai omului aceluia prin care Se vinde!"*. Zice Matei în al şaizeci şi treilea cap: *Fiul Omului va merge precum este scris despre El* şi aşa mai departe (Mt. 26, 24); acolo au fost lămurite şi acestea.

23 *Şi ei au început a se întreba între sine, care ar fi dintre ei acela ce va să facă aceasta.* Matei şi Marcu spun că înainte de împărţirea Pâinii şi a Paharului se nedumereau despre aceasta (Mt. 26, 22; Mc. 14, 19), iar Luca şi Ioan că după împărţire (In. 13, 22). Aşadar, este învederat că au făcut-o atât înainte, cât şi după.

CAP LXXVII: DESPRE CEI CARE SE CERTAU CINE ESTE MAI MARE

24 *Şi s-a făcut şi ceartă între dânşii, care dintre ei s-ar părea a fi mai mare.* Şi altă dată s-au îndeletnicit cu această iscodire deşartă, precum a scris mai pe şleau Matei în al treizeci şi şaptelea cap. Atunci era însă vorba despre cine este mai mare în Împărăţia Cerurilor, în vreme ce acum din altă pricină s-au certat: că aflând de apropiatul sfârşit al învăţătorului, căutau să vadă care dintre dânşii pare a fi mai mare, ca să se facă învăţător celorlalţi.

25 *Iar El le-a zis lor: „Împăraţii păgânilor domnesc preste ei".* Dă învăţătură că cel ce are să fie întâi-stătător al lor nu trebuie să stăpânească în chip asu-

pritor, precum fac împăraţii neamurilor, având mintea întunecată de putere şi semeţindu-se asupra supuşilor.

„Şi cei ce îi stăpânesc pre ei, făcători de bine se cheamă". Ca unii ce par mai mari şi ca nişte iubitori de slavă omenească.

26 *„Dar voi nu aşa: ci cel ce este mai mare între voi să fie ca cel mai nou, şi cel ce este începător*[71] *– ca cel care slujeşte"*. „În ce priveşte smerita cugetare, acestea să se facă"; iar *mai nou* înseamnă „cel de pe urmă".

27 *„Că cine este mai mare, cel ce şade sau cel ce slujeşte? Au nu este cel ce şade? Iar Eu sunt în mijlocul vostru ca cel ce slujeşte"*. Se dă pe Sine ca pildă: că şezând ei la masă, ca unii socotiţi mai mari de către Dânsul, El le-a slujit, ca cel mai de pe urmă socotindu-Se, când le-a spălat picioarele.

28-29 *„Iar voi sunteţi care aţi petrecut cu Mine întru ispitele Mele, şi Eu vă rânduiesc vouă împărăţie, precum Mi-a rânduit Mie Tatăl Meu". Vă rânduiesc*, adică „vă făgăduiesc", iar *împărăţia* este Împărăţia Cerurilor, cu ale cărei nădejdi îi însufleţeşte spre bărbăţie şi răbdare.

30 *„Ca să mâncaţi şi să beţi la masa Mea întru împărăţia Mea"*. La masa cea împărătească, cerească. Masa ar fi bunătăţile veşnice şi nespuse, care au fost gătite celor ce îl iubesc pe Dumnezeu, iar mâncarea şi băutura – desfătarea de acestea.

„Şi să şedeţi pre scaune, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israil". Le-a făgăduit asta şi în al patruze-

---

[71] Adică mai-mare, aflat la începutul piramidei ierarhice.

celea şi unulea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Amin grăiesc vouă, că voi, cei ce aţi urmat Mie, întru a doua naştere, când va şedea Fiul Omului pre scaunul slavei Sale, veţi şedea şi voi pre douăsprezece scaune, judecând pre cele douăsprezece seminţii ale lui Israil* (Mt. 19, 28), şi citeşte acolo tâlcuirea acestora.

CAP LXXVIII: DESPRE CERERERA SATANEI

31 *Şi a zis Domnul: „Simone, Simone, iată Satana v-a cerut pre voi ca să vă cearnă ca grâul"*. Că are obicei Satana să-i ceară pe cei mai încercaţi ca să se lupte cu ei, cum a făcut cu Iov. *Să cearnă* înseamnă aici „să tulbure", „să zdruncine", fiindcă sita e clătinată încoace şi încolo. Şi le prezice despre ispita ce avea să fie, când toţi, părăsindu-L, au fugit.

32 *„Iar Eu M-am rugat pentru tine, ca să nu piară credinţa ta"*. „M-am rugat Tatălui Meu ca om", zice, „ca în vremea lepădării să nu piară cu totul credinţa ta în Mine".

celea şi unulea cap al Evangheliei după Matei, unde stă scris: *Amin grăiesc vouă, că voi, cei ce aţi urmat Mie, întru a doua naştere, când va şedea Fiul Omului pre scaunul slavei Sale, veţi şedea şi voi pre douăsprezece scaune, judecând pre cele douăsprezece seminţii ale lui Israil* (Mt. 19, 28), şi citeşte acolo tâlcuirea acestora.

CAP LXXVIII: DESPRE CERERERA SATANEI

31 *Şi a zis Domnul: „Simone, Simone, iată Satana*
v-a cerut pre voi ca să vă cearnă ca grâul". Că
are obicei Satana să-i ceară pe cei mai încercaţi ca să se lupte cu ei, cum a făcut cu Iov. *Să cearnă* înseamnă aici „să tulbure", „să zdruncine", fiindcă sita e clătinată încoace şi încolo. Şi le prezice despre ispita ce avea să fie, când toţi, părăsindu-L, au fugit.

32 *„Iar Eu M-am rugat pentru tine, ca să nu piară*
credinţa ta". „M-am rugat Tatălui Meu ca om",
zice, „ca în vremea lepădării să nu piară cu totul credinţa ta în Mine".

„Şi tu, oarecând întorcându-te, întăreşte pre fraţii tăi". „Întorcându-te după lepădare prin plângere amară, adică reaşezându-te în cinul dintâi". *Fraţi ai lui* îi numeşte pe ceilalţi apostoli sau pe cei ce aveau să creadă printr-însul.

33 *Iar el I-a zis Lui: „Doamne, cu Tine gata sunt şi în temniţă, şi la moarte a merge".* Se cuvenea ca auzind unele ca acestea de la însuşi Adevărul, să ceară de la Dânsul vârtute şi ajutor; dar el, purtat de înfierbântare, se împotriveşte, spunând că nu va păţi nimic de acest fel.

34 *Iar El i-a zis: „Zic ţie, Petre: nu va cânta astăzi cocoşul mai înainte până ce de trei ori te vei lepăda că nu Mă cunoşti pre Mine".* A spus *astăzi* fiindcă era noaptea dinaintea acelei zile. Iar Matei scrie în al şaizeci şi patrulea cap că Iisus i-a zis lui Petru: *Amin zic ţie, că într-această noapte, mai înainte de a cânta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine* (Mt. 26, 34), şi citeşte acolo tâlcuirea.

35 *Şi a zis lor: „Când v-am trimes pre voi fără de pungă şi fără de traistă şi fără de încălţăminte, au avut-aţi lipsă de ceva?" Iar ei au zis: „De nimic".* Atunci n-a pomenit de pungă, dar aurul şi argintul presupun şi punga. Oprindu-i să aibă aur şi argint, în chip vădit i-a oprit şi să poarte pungă[72]: nefiind comoară, de prisos este lucrul în care se păstrează comoara. Că în traistă (πήρα) se purta pâinea, în punguţa ce se numeşte φασκόλιον – arama, adică mărunţişul, iar în pungă (βαλάντιον sau βαλλάντιον) – aurul şi argintul.

36 *Zis-a drept aceea lor: „Acum, dar, cel ce are pungă să o ia, aşijderea şi traistă".* [*Cel ce are*

---

[72] Pare să fie vorba de Mt. 10, 9.

pungă, adică ştiinţă, *să o ia, aşijderea şi traistă*, adică comoară de fapte bune, că nevoie are cunoscătorul de bogăţia faptelor bune. Iar cel ce nu are nici pe una, nici pe cealaltă, *să vândă haina sa*, adică să dea trupul său ostenelilor faptelor bune, şi să agonisească război împotriva patimilor şi a dracilor.]

Atunci i-a făcut neagonisitori de nevoie, ca să deprindă desăvârşit neagonisirea; iar acum, dacă Şi-a împlinit scopul acesta, înlătură nevoia şi le îngăduie să aibă atât pungă cât şi traistă, ca să se arate fapta lor bună, că fără a fi siliţi sunt neagonisitori. Şi mai întâi îi ţinea în mâna Sa, neîngăduind să ducă lipsă de ceva, fiindcă erau neputincioşi; iar mai târziu i-a lăsat să se ajute pe sineşi, că de acum se făcuseră mai tari – şi aceasta se arată prin pungă şi prin traistă. Şi când i-a oprit să aibă pungă şi traistă şi celelalte de acest fel, atunci n-au dus vreo lipsă, ca să cunoască puterea şi harul Lui; iar când le-a îngăduit să aibă acestea, atunci au flămânzit şi au însetat şi au umblat goi, ca să se cunoască tăria şi răbdarea lor.

Dar pentru ce a zis: *cel ce are pungă*? Că nimeni dintre ei n-avea. Aşadar, *cel ce are* înseamnă „cel ce poate să aibă".

„Iar cel ce n-are sabie, să-şi vândă haina sa şi să-şi cumpere". Cel ce n-are acum. Iar *să-şi vândă haina sa şi să-şi cumpere* a spus nu după înţelesul nemijlocit, ci arătând numai că este vremea să privegheze, fiindcă îndată vor veni uneltitorii, nu fiindcă ar fi vrut să Se apere cu săbiile (dealtfel, mai târziu l-a şi împiedicat pe Petru să se apere astfel).

Zisa dintâi s-ar putea înţelege şi în alt fel, şi anume cu privire la Iuda, că doar acela avea pungă, fiind robit iubirii de argint; aşadar, Mântuitorul îi porunceşte să-şi ia şi traistă, adică să-şi poarte singur de grijă, că de purtarea de grijă Dumnezeiască s-a despărţit; iar cea de-a doua i-ar

privi pe ceilalţi apostoli: acestora, care nu aveau pungă, li se porunceşte să-şi vândă haina şi să cumpere sabie, adică să îşi dea trupul şi să primească în schimb moartea.

37 *„Că zic vouă, încă aceasta ce este scrisă, că se cade să se plinească întru Mine, care zice: Şi cu cei fărădelege S-a socotit". Aceasta ce este scrisă* la proroc: că L-au răstignit, ca pe un nelegiuit şi făcător de rele, între nelegiuiţi şi făcători de rele.

„Pentru cele despre Mine sfârşit au". „Cele scrise despre Mine în Lege şi în proroci se împlinesc acum".

38 *Iar ei au zis: „Doamne, iată aici două săbii".* Nepricepând ce înseamnă: *Cel ce n-are sabie, să-şi vândă haina sa şi să-şi cumpere* şi vrând să afle scopul Lui, arată două săbii, de care se folosiseră la jertfirea mielului şi la împărţirea lui.

Şi El a zis lor: „Destul este". De aici se vede şi mai bine că nu ca să se apere cu săbiile le-a poruncit să cumpere săbii, că dacă ar fi vrut aceasta, cum putea spune acum: *Destul este*? Că la mulţimea năvălitorilor, nici o sută de săbii n-ar fi ajuns. Aşadar, zicând: *Destul este*, a arătat că nu de asemenea săbii este nevoie.

39-42 *Şi ieşind, a mers după obicei în muntele Măslinilor; şi s-au dus după El şi ucenicii Lui. Şi sosind la loc, a zis lor: „Rugaţi-vă ca să nu intraţi în ispită". Şi El S-a depărtat de la dânşii ca de o aruncătură de piatră, şi îngenunchind Se ruga, zicând: „Părinte, de voieşti, să treacă paharul acesta de la Mine; însă nu voia Mea, ci a Ta să fie"*. Mai toate sunt aici limpezi; cât despre rugăciune, caută la al şaizeci şi patrulea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea cuvintelor: *Şi mergând puţin mai înainte, a căzut pre faţa Sa* şi aşa mai departe (Mt. 26, 39).

43-44 *Şi I s-a arătat Lui înger din cer, întărindu-L pre El. Şi fiind întru nevoinţă, mai cu deadinsul Se ruga; şi se făcuse sudoarea Lui ca picăturile de sânge ce pică pre pământ.* La acelaşi cap au fost pomenite şi lămurite toate acestea, şi citeşte acolo, în continuarea, tâlcuirea cuvintelor: *Şi lăsându-i pre ei, mergând, iarăşi s-a rugat a treia oară, acelaşi cuvânt zicând* (Mt. 26, 44).

45-46 *Şi sculându-Se de la rugăciune, venind către ucenici i-a aflat pre ei dormind de întristare. Şi le-a zis lor: „Ce dormiţi? Sculaţi-vă şi vă rugaţi, ca să nu intraţi în ispită".* La acelaşi cap citeşte tâlcuirea în continuare, şi de acolo le vei înţelege şi pe acestea limpede.

47 *Iar încă grăind El, iată venea mulţime; şi cel ce se chema Iuda, unul din cei doisprezece, mergea înaintea lor, şi s-a apropiat de Iisus ca să-L sărute pre El, pentru că acest semn se dăduse lor: „Pre Care voi săruta eu, Acela este".* La al şaizeci şi cincilea cap al Evangheliei după Matei s-a vorbit despre acestea cu de-amănuntul. *Mergea înaintea lor*, adică „o luase înaintea lor".

48-51 *Iar Iisus a zis lui: „Iudo, cu sărutare vinzi pre Fiul Omului?" Şi văzând cei ce erau pre lângă El ceea ce vrea să fie, I-au zis Lui. „Doamne, lovi-i-vom cu sabia?" Iar unul dintr-înşii a lovit pre sluga arhiereului şi i-a tăiat lui urechea cea dreaptă. Iar Iisus, răspunzând, a zis: „Lăsaţi până aici". Şi atingându-Se de urechea lui, l-a vindecat pre el.* Tot acolo citeşte în continuare, şi vei afla desluşirea cu de-amănuntul.

52-53 *Şi a zis Iisus celor ce veniseră la Dânsul, arhiereilor şi voievozilor Bisericii şi bătrâ-*

nilor: „Ca la un tâlhar aţi ieşit, cu săbii şi cu bâte? În toate zilele fiind Eu cu voi în Biserică, n-aţi întins mâinile asupra Mea". Acolo s-a vorbit cu de-amănuntul şi despre acestea.

53 *„Ci acesta este ceasul vostru".* „În care aţi primit putere de la Dumnezeu asupra Mea".

„Şi stăpânirea întunericului". Întuneric numeşte aici pe diavol, că şi acesta a primit putere asupra Lui, şi Pilat de asemenea, către care a zis: *N-ai avea nici o stăpânire asupra Mea, de n-ar fi fost dată ţie de Sus*, precum a scris Ioan (In. 19, 11). Toţi aceştia au primit atunci putere şi stăpânire asupra Lui să îl supună la pătimiri şi moarte, ca să se plinească iconomia înomenirii mântuitoare.

54 *Şi prinzându-L pre El, L-au adus şi L-au băgat în casa arhiereului.* Tot acolo cercetează şi despre acestea.

54-55 *Iar Petru mergea departe după Dânsul. Şi făcând ei foc în mijlocul curţii şi şezând împreună, a şezut şi Petru în mijlocul lor.* La fel şi despre acestea: că mai pe larg istorisind Matei, toate au fost lămurite amănunţit în tâlcuirea Evangheliei lui.

56 *Şi văzându-l pre el o slujnică şezând la lumină.* La lumina ce venea de la foc.

56-60 *Şi căutând spre el, a zis: „Şi acesta a fost cu El". Iar el s-a lepădat de Dânsul, zicând: „Femeie, nu-L ştiu pre El". Şi după puţin, altul văzându-l pre el, a zis: „Şi tu dintre ei eşti". Iar Petru a zis: „Omule, nu sunt". Şi trecând ca un ceas, altul întărea, zicând: „Adevărat, şi acesta cu El a fost, că Galile-*

ean este". Şi Petru a zis: „Omule, nu ştiu ce zici". Citeşte şi cele ce a scris Matei despre acestea în al şaizeci şi şaselea cap, precum şi tâlcuirea lor; apoi întoarce-te puţin şi citeşte, de asemenea, tâlcuirea cuvintelor: *Şi intrând înlăuntru, şedea cu slugile, să vadă sfârşitul* (Mt. 26, 58).

60-62 *Şi îndată încă grăind el, a cântat cocoşul. Şi întorcându-Se Domnul, a căutat spre Petru. Şi şi-a adus aminte Petru de cuvântul Domnului, cum îi zisese lui că „mai înainte de a cânta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine". Şi ieşind afară Petru, a plâns cu amar.* în continuarea tâlcuirii la acel cap au fost desluşite şi acestea.

63-65 *Iar oamenii cei ce-L ţineau pre Iisus Îl batjocoreau pre El, bătându-L, şi acoperindu-L pre El, Îl loveau preste obraz, şi-L întrebau pre El, zicând: „Proroceşte: cine este cel ce Te-a lovit?" Şi altele multe, hulind împotriva Lui, ziceau.* La sfârşitul celui de-al şaizeci şi cincilea cap a scris despre acestea Matei. Citeşte şi la cel de-al şaizeci şi şaselea cap al lui sfârşitul tâlcuirii cuvintelor: *Şi ieşind afară, a plâns cu amar* (Mt. 26, 75).

66-71 *Şi după ce s-a făcut ziuă, s-au adunat bătrânii norodului şi arhiereii şi cărturarii, şi L-au dus pre El la soborul lor, zicând: „De eşti Tu Hristosul, spune nouă". Şi le-a zis lor: „De voi spune vouă, nu veţi crede, şi de vă voi întreba, nu-mi veţi răspunde, nici Mă veţi slobozi. De acum va fi Fiul Omului şezând de-a dreapta puterii lui Dumnezeu". Şi au zis toţi: „Dar Tu eşti Fiul lui Dumnezeu?" Iar El a zis către dânşii: „Voi ziceţi că Eu sunt". Iar ei au zis: „Ce ne mai trebuie încă mărturie? Că noi singuri am auzit din gura*

Lui". Citeşte la sus-pomenitul cap al şaizeci şi cincilea din Evanghelia după Matei tâlcuirea de la: *Şi răspunzând arhiereul, a zis Lui: „Juru-Te pre Dumnezeul Cel Viu ca să ne spui nouă de eşti Tu Hristosul, Fiul lui Dumnezeu"* până la: *Atunci au scuipat în obrazul Lui* (Mt. 26, 63-67), fiindcă acolo au fost lămurite şi cele de aici.

23, 1-2 *Şi sculându-se toată mulţimea lor, L-au dus pre El la Pilat. Şi au început a-L pârî pre El, zicând: „Pre Acesta L-am aflat răzvrătind neamul şi oprind a da dajdie Chesarului, grăindu-Se pre Sine Hristos împărat a fi"*. Citeşte la al şaizeci şi şaptelea cap al Evangheliei după Matei tâlcuirea spuselor: *Iar Iisus a stătut înaintea ighemonului* (Mt. 27, 11).

3-7 *Iar Pilat L-a întrebat pre El, zicând: „Tu eşti împăratul iudeilor?" Iar El, răspunzând, a zis lui: „Tu zici". Iar Pilat a zis către arhierei şi către norod: „Nici o vină nu aflu în Omul Acesta". Iar ei se întăreau, zicând că „întărâtă norodul, învăţând preste toată Iudeea, începând din Galileea până aici". Iar Pilat, auzind de Galileea, a întrebat: „Au Galileean este Omul?" Şi înţelegând că din ţinutul lui Irod este, L-a trimis pre El la Irod, fiind şi el în Ierusalim într-acele zile*. Acolo, în continuare, vei afla şi despre acestea.

8-9 *Iar Irod, văzând pre Iisus, s-a bucurat foarte, că dorea de multă vreme să-L vadă pre El, pentru că auzea multe despre El şi nădăjduia să vadă vreun semn făcându-se de El. Şi L-a întrebat pre El cu cuvinte multe*. Cu sofisticării multe, prin care căuta să îl ispitească.

9 *Iar El nimic nu i-a răspuns lui*. Pentru că ispitea şi nu era vrednic a primi răspuns. Cunoscând şi că vrea

să vadă semn, dar nu pentru folos, ci pentru plăcere, şi nu ca pe o arătare a puterii lui Dumnezeu, ci ca pe o privelişte oarecare nemaivăzută, nu a făcut semn înaintea lui.

10 *Şi stăteau arhiereii şi cărturarii cu deadinsul pârându-L pre El.* Că fuseseră trimişi şi aceştia la Irod, precum vom afla ceva mai încolo.

Cap LXXIX: Despre batjocura lui Irod

11 *Iar Irod, împreună cu ostaşii săi batjocorindu-L şi râzându-şi de El, L-a îmbrăcat într-un veşmânt luminat şi L-a trimis iarăşi la Pilat.* I-a făcut Lui toate acestea ca unui pretins împărat al Iudeilor.

12-16 *Şi s-au făcut prieteni Pilat şi Irod în aceeaşi zi unul cu altul, că mai înainte erau învrăjbiţi între dânşii. Iar Pilat, chemând pre arhierei şi pre boieri şi pre norod, a zis către dânşii: „Mi-aţi adus pre Omul Acesta ca pe cela ce răzvrăteşte norodul – şi iată, eu înaintea voastră întrebându-L, nici o vină n-am aflat în Omul Acesta de care-L pârâţi pre El; ci nici Irod, că v-am trimis pre voi la el. Şi iată, nici un lucru vrednic de moarte nu este făcut de Dânsul. Deci, certându-L pre*

El, îl voi slobozi". *Certare* numeşte aici biciuirea cu măsură spre potolirea întărâtării lor, ca socotind că L-au biruit să înceteze cu turbarea. Ei însă nu s-au domolit nicicum, ci singurul scop spre care năzuiau neabătut era să Îl dea morţii cât mai repede, precum am văzut şi în tâlcuirea celui de-al şaizeci şi şaptelea cap de la Matei.

17-19 *Şi trebuia să le slobozească lor la praznic un vinovat. Şi a strigat toată mulţimea, zicând: „Ia-L pre Acesta şi ne slobozeşte nouă pre Varava", care pentru o zarvă oarecare şi ucidere ce se făcuse în cetate era aruncat în temniţă*. Iar Matei zice în acelaşi cap: *Iar de praznic avea obicei ighemonul să slobozească norodului un vinovat, pre care îl voiau ei* şi aşa mai departe (Mt. 27, 15), şi citeşte tâlcuirea acestor spuse.

20-23 *Şi iarăşi Pilat a grăit către dânşii, vrând să slobozească pre Iisus. Iar ei strigau, zicând: „Răstigneşte-L, răstigneşte-L pre El". Iar el a treia oară a zis către dânşii: „Dar ce rău a făcut Acesta? Nici o vină de moarte n-am aflat întru El; deci, certându-L pre El, Îl voi slobozi". Iar ei stăruiau cu glasuri mari, cerându-L pre El să fie răstignit. Şi se întăreau glasurile lor şi ale arhiereilor*. Iar Matei a mai istorisit şi altele în acel cap.

24-25 *Deci Pilat a judecat să se facă cererea lor. Şi a slobozit lor pre cel aruncat în temniţă pentru zarvă şi ucidere, pre care îl cereau ei, iar pre Iisus L-a dat după voia lor*. Acolo s-a vorbit şi despre acestea. Iar *voia lor* era să fie răstignit.

26 *Şi când îl duceau pre El, prinzând pe unul Simon, Chirinean, care venea din ţarină, au pus pre dânsul crucea, ca să o ducă după Iisus*. Şi despre aceasta aşijderea.

Cap LXXX: Despre femeile care se tânguiau

27-28 *Şi mergea după El mulţime multă de norod şi de femei, care plângeau şi se tânguiau pentru Dânsul. Şi întorcându-Se către dânsele Iisus, a zis: „Fiicele Ierusalimului, nu Mă plângeţi pre Mine, ci pre voi vă plângeţi şi pre fiii voştri”.* „Nu vă tânguiţi pentru Mine, ci pentru voi înşivă şi pentru copiii voştri”.

29 *„Că iată, vin zile în care vor zice: Fericite sunt cele sterpe, şi pântecele care n-au născut, şi ţâţele care n-au alăptat”.* Este vorba de zilele împresurării şi cuceririi Ierusalimului, în care cele ce au născut vor ferici pe cele ce n-au născut, pentru că nu aud, nici nu văd, ca ele, cum sunt junghiaţi în fel şi chip odraslele lor.

30 *„Atunci vor începe a zice munților: Cădeți preste noi, și dealurilor: Acoperiți-ne pre noi"*. „Vor începe atunci a grăi Iudeii, nesuferind neîntrecutele grozăvii aduse de împresurarea Romanilor, și de molimă, și de luptele din sânul norodului".

31 *„Că de fac acestea în lemnul verde, în cel uscat ce va fi?"*. „Dacă Mie, Celui ce am viața Dumnezeiască, îmi fac acestea Romanii, îmboldiți fiind de către Iudei, voi, care ați agonisit omorâre din păcat, ce veți păți din partea lor?"

32-33 *Și duceau împreună cu El și alți doi făcători de rele, să-i piardă. Și dacă au venit la locul care se cheamă „al Căpățânei", acolo L-au răstignit pre El, și pre făcătorii de rele, unul de-a dreapta și altul de-a stânga.* Iar Matei a mai scris și altele, și citind tâlcuirea acelora vei afla negreșit și despre acestea – că la Evanghelia după Matei au fost tâlcuite deplin și cu de-amănuntul cele privitoare la Patimile Stăpânului.

34 *Iar Iisus zicea: „Părinte, iartă-le lor"*. Rugându-Se ca om pentru Iudeii răstignitori, le-a arătat oamenilor chip al împreună-pătimirii față de cei ce ne fac nedreptate.

S-au nedumerit unii: „Cum, dacă le-a iertat lor păcatul, mai târziu au fost dați pentru el Romanilor ca să facă prăpăd într-înșii?". La care vom răspunde că nu pentru toți S-a rugat Hristos, ci numai pentru cei ce n-au mai făcut nici un rău după aceea; iar câți după întunecarea soarelui, și cutremurarea pământului, și despicarea pietrelor, și după toate celelalte semne care s-au săvârșit la învierea Lui, au adăugat răutate peste răutate și, socotind că acele

semne sunt lucruri întâmplătoare, au clevetit cu rău nărav Dumnezeiasca Înviere – pentru aceştia nu S-a rugat, drept care au şi fost daţi pe de-a-ntregul vrăjmaşilor.

Că nu ştiu ce fac, „fiind beţi de zavistie". Unii spun că nu pentru Iudei, ci pentru ostaşii Romani ce au slujit la răstignirea Lui S-a rugat, fiindcă aceştia nu ştiau nicicum câte prevestiseră despre Dânsul Legea şi prorocii. Bagă de seamă că mai înainte, când zice: *Părintele Meu, de nu poate trece acest pahar de la Mine, ca să nu-l beau pre el, fie voia Ta* (Mt. 26, 42) junghierea Fiului se vede a fi voită de către Tatăl, iar aici, când zice: *Părinte, iartă-le lor*, pare dimpotrivă, că nu S-ar fi apucat să îmblânzească altfel mânia Lui asupra spurcaţilor ucigaşi. Şi atunci, ce se poate spune? Se poate spune că în sine n-a fost voită de către Tatăl, dar pentru mântuirea noastră a fost voită, la fel cum socotim rănile unui viteaz neplăcute în sine, însă plăcute ca semne ale vitejiei împotriva vrăjmaşilor.

34-35 *Şi împărţind hainele Lui au aruncat sorţi, şi stătea norodul de privea.* La acelaşi cap din Evanghelia după Matei caută tâlcuirea cuvintelor: *Iar după ce L-au răstignit pre El, au împărţit hainele Lui puind sorţi* (Mt. 27, 35), unde au fost scrise lămuriri frumoase la lucrurile care merită desluşite.

36-37 *Şi îşi băteau joc de El şi boierii împreună cu dânşii, zicând: „Pre alţii a mântuit, mântuiască-Se şi pre Sine, de este Acesta Hristosul, Alesul lui Dumnezeu". Şi îşi făceau râs de Dânsul şi ostaşii, apropiindu-se şi oţet aducându-I Lui şi zicând: „De eşti Tu împăratul Iudeilor, mântuieşte-Te pre Tine însuţi".* Matei zice: *Iar cei ce treceau îl huleau pre Dânsul* şi aşa mai departe (Mt. 27, 39); acolo s-a vorbit mai pe

larg. Aşijderea despre oțet şi fiere şi despre vinul amestecat cu smirnă s-a lămurit cu de-amănuntul la acel cap.

38 *Şi era şi scrisoare scrisă deasupra Lui cu slove Elineşti şi Râmleneşti şi Evreieşti: „Acesta este împăratul Iudeilor"*. Acolo s-a vorbit cu de-amănuntul şi despre acestea, unde e scris: *Şi au pus deasupra capului Lui vina Lui scrisă: „Acesta este Iisus, împăratul Iudeilor"* (Mt. 27, 37).

CAP LXXXI: DESPRE TÂLHARUL CARE S-A POCĂIT

39-41 *Iar unul din tâlharii cei răstigniţi îl hulea pre Dânsul, zicând: „De eşti Tu Hristosul, mântuieşte-Te pre Tine şi pre noi". Iar răspunzând celălalt îl certa pre el, zicând: „Nu te temi de Dumnezeu, că în aceeaşi osândă eşti? Şi noi după dreptate, că cele vrednice de faptele noastre primim, dar Acesta nici un rău n-a făcut".* Zice Matei în acelaşi cap: *Aşijderea şi tâlharii cei ce erau împreună cu Dânsul răstigniţi Îl ocărau pre El* (Mt. 27, 44). Acolo am dat şi o deslușire bună. *Osândă* numeşte aici pedeapsa prin cruce.

42 *Şi zicea lui Iisus: „Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni întru împărăţia Ta".* „Cea mai presus de

lume". Bineînțeles că aflase cuvântul pe care l-a grăit Domnul către Pilat: *Împărăția Mea nu este dintru această lume* (In. 18, 36).

43 *Şi a zis Iisus lui: „Amin zic ție: astăzi împreună cu Mine vei fi în rai"*. De vreme ce tâlharul a cerut să aibă parte de pomenire întru Împărăția Mântuitorului, cum de i-a făgăduit altceva Acesta, şi anume petrecerea în rai? Fiindcă tâlharul, neştiind care-i împărăția Lui, nu a cerut ceva hotărnicit şi cunoscut, ci s-a rugat doar să aibă parte de oarecare bine; iar Hristos, cunoscând scopul lui, i-a făgăduit ceea ce aceluia îi părea lucrul cel mai de dorit dintre toate, fiindcă tâlharul ştia de rai şi din învățătura Vechiului Legământ. Şi atunci i-a dat petrecerea în rai ca arvună a împărăției Sale, împărăție care e desfătarea de bunătățile cele negrăite şi veşnice *pre care ochiul nu le-a văzut, şi urechea nu le-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit* (1 Cor. 2, 9), că după cum învață marele Pavel, nici unul dintre drepți n-a primit încă făgăduința (Evr. 11, 39); iar mai târziu, la vremea răsplătirii, o va da şi pe aceasta.

Dar cum a zis: *Astăzi împreună cu Mine vei fi în rai*? Ca un Dumnezeu, Carele toate le plineşte, era pretutindeni: şi în mormânt, şi în iad, şi în rai, şi în cer.

44-45 *Şi era ca la al şaselea ceas, şi întuneric s-a făcut preste tot pământul până la al nouălea ceas. Şi s-a întunecat soarele.* Caută despre aceasta la capul amintit mai înainte din Evanghelia după Matei.

45 *Şi s-a rupt catapeteasma Bisericii prin mijloc.* Şi despre aceasta caută tot acolo.

46 *Şi strigând cu mare glas Iisus, a zis: „Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu"; şi*

acestea zicând, Şi-a dat duhul. Acolo s-a vorbit şi despre acestea, unde stă scris: *Iar Iisus, iarăşi strigând cu glas mare, Şi-a dat duhul* (Mt. 27, 50). Şi această ispravă a săvârşit-o pentru noi Domnul: că sufletele drepţilor nu s-au mai pogorât de atunci în iad, ci s-au suit la Dumnezeu. Zice şi apostolul că *cei ce pătimesc după voia lui Dumnezeu, credinciosului Ziditor să-şi încredinţeze sufletele sale* (1 Pt. 4, 19). Şi mai întâi S-a suit la Dumnezeu sufletul lui Iisus, apoi s-a pogorât la iad şi a slobozit sufletele care erau ţinute acolo. Dar de ce i-a zis după înviere Mariei: *încă nu M-am suit la Tatăl Meu* (In. 20, 17)? Fiindcă atunci încă nu Se suise cu trupul.

47-48 *Iar văzând sutaşul ceea ce se făcuse, a slăvit pre Dumnezeu, zicând: „Cu adevărat, Omul Acesta drept a fost". Şi tot norodul ce venise împreună la priveala aceea, văzând cele ce se făcuseră, bătându-şi piepturile lor, se întorceau.* Caută în acelaşi cap din Evanghelia după Matei cuvintele: *Iar sutaşul şi cei ce erau împreună cu dânsul păzind pre Iisus, văzând cele ce s-au făcut, s-au înfricoşat foarte* şi aşa mai departe (Mt. 27, 54), şi citeşte tâlcuirea acelora.

49 *Şi stăteau toţi cunoscuţii Lui de departe, şi femeile care veniseră după El în Galileea, privind acestea.* Acolo au fost tâlcuite şi acestea, în continuare.

CAP LXXXII: DESPRE CEREREA TRUPULUI DOMNULUI

50-53 *Şi iată un bărbat, anume Iosif din Arimateea, cetate a Iudeilor, sfetnic fiind, bărbat bun şi drept (acesta nu se însoţise la sfatul şi fapta lor), care şi el aştepta Împărăţia lui Dumnezeu. Acesta, venind la Pilat, a cerut trupul lui Iisus. Şi pogorându-l pre el, l-a înfăşurat în giulgiu şi l-a pus în mormânt ce era săpat în piatră, în care nu fusese pus niciodată nimeni.* Şi despre acestea toate s-a cercetat amănunţit la al şaizeci şi optulea cap al Evangheliei după Matei.

54 *Şi ziua era vineri, şi se lumina spre sâmbătă. Se lumina*, adică „răsărea soarele”, „se făcea zi”, „mijeau zorii”.

55-56 *Şi mergând după el şi femeile care veniseră cu Dânsul din Galileea, au văzut mormântul şi cum s-a pus trupul Lui. Şi întorcându-se, au gătit miresme şi miruri.* Vezi tot acolo tâlcuirea cuvintelor: *Şi erau acolo Maria Magdalina şi cealaltă Marie, şezând în preajma mormântului* (Mt. 27, 61).

23,56-24,1 *Şi sâmbătă s-au odihnit, după poruncă. Iar în prima zi a săptămânii (după sâmbătă, la mânecare adâncă), au venit la mormânt, aducând miresmele cele ce gătiseră şi altele împreună cu dânsele.* Caută la Matei spusele: *Iar sâmbăta târziu, întru ceea ce lumina spre una a sâmbetelor, au venit Maria Magdalina şi cealaltă Maria să vadă mormântul* (Mt. 28, 1); citeşte tâlcuirea lor şi a celor ce urmează, şi vei afla ce spun în această privinţă toţi evangheliştii, istorisirile lor fiind puse faţă în faţă şi lămurite.

2-8 *Şi au aflat piatra răsturnată de pe mormânt. Şi intrând, n-au aflat trupul Domnului Iisus. Şi a fost când se mirau ele de aceasta, şi iată, doi bărbaţi au stătut înaintea lor în veşminte strălucitoare. Şi înfricoşându-se ele şi plecându-şi feţele la pământ, au zis către dânsele: „Ce căutaţi pre Cel viu cu cei morţi? Nu este aici, ci S-a sculat; aduceţi-vă aminte cum a zis vouă încă fiind în Galileea, zicând că trebuie să Se dea Fiul Omului în mâinile oamenilor păcătoşi, şi să Se răstignească, şi a treia zi să învieze”. Şi şi-au adus aminte de cuvintele Lui.*

Acolo au fost înfăţişate şi tâlcuite şi acestea, unde stă scris: *Iată, am spus vouă* (Mt. 28, 7).

9-11 *Şi întorcându-se de la mormânt, au spus acestea toate celor unsprezece şi tuturor celorlalţi. Şi era Maria Magdalina şi Ioana şi Maria lui Iacov, şi celelalte împreună cu dânsele, care ziceau către apostoli acestea. Şi s-a părut înaintea lor ca o minciună cuvintele lor, şi nu le credeau pre dânsele.* Acolo au fost tâlcuite şi acestea, unde stă scris: *Iar dânşii, luând arginţii, au făcut precum au fost învăţaţi* (Mt. 28, 15).

12 *Iar Petru, sculându-se, a alergat la mormânt.* Fiind mai priceput decât ceilalţi, nu l-a răbdat sufletul.

Şi plecându-se, a văzut giulgiurile singure zăcând, şi s-a dus la sine. Acolo unde locuia, că zice şi Ioan despre Petru şi despre sine: *Şi s-au întors ucenicii iarăşi la sine* (In. 20, 10).

Mirându-se de cele ce se făcuseră. Pricepuse că nu a fost mutat trupul Domnului, întrucât ar fi fost mutat cu tot cu giulgiuri. Aşadar, se pare că a treia oară a plecat la mormânt Petru: acum singur, iar mai târziu cu Ioan, precum a scris însuşi Ioan; după ce s-au întors, a fost nevoit iarăşi să meargă singur, că dragostea sa năvalnică, precum şi faptul că voia foarte mult să se întâlnească cu învăţătorul şi să primească iertare mai deplină pentru lepădare nu îi îngăduiau să mai aştepte; atunci i S-a şi arătat Domnul, precum vom afla în continuare. Aşadar, prin întreita mergere la mormânt şi-a vindecat întreita lepădare.

CAP LXXXIII: DESPRE CLEOPA

13 *Şi iată doi dintre ei mergeau în aceeaşi zi la un sat care era departe de Ierusalim ca la şasezeci de stadii, al cărui nume era Emaus.* Caută în cel din urmă cap al Evangheliei după Marcu spusele: *După aceea S-a arătat într-alt chip la doi dintre dânşii, care mergeau la o ţarină* şi aşa mai departe (Mc. 16, 12), şi citeşte tâlcuirea lor, care e de folos şi în privinţa acestor cuvinte din Luca. *Dintre ei* înseamnă „dintre toţi ucenicii".

14 *Şi aceia vorbeau între sine de toate cele ce se întâmplaseră.* De cruce, şi de atâtea semne înfricoşate, şi de mormânt, şi de veştile pe care le aduseseră femeile despre învierea Domnului.

15 *Şi a fost când vorbeau ei şi se întrebau, şi însuşi Iisus, apropiindu-Se, mergea împreună cu dânşii.* Se întrebau cum de Iisus, atât de mare fiind, a pătimit unele ca acelea, şi cum de a înviat din morţi.

16 *Iar ochii lor erau ţinuţi, ca să nu-L cunoască pre El.* Erau ţinuţi doar în privinţa recunoaşterii Lui.

17-18 *Şi a zis către dânşii: „Ce sunt cuvintele acestea de care vă întrebaţi între voi mergând şi sunteţi trişti?". Iar răspunzând unul, al cărui nume era Cleopa, a zis către El: „Tu singur eşti trăitor lângă Ierusalim şi nu ştii cele ce s-au făcut de El în zilele acestea?".* Cunoscând după vorbire şi după port că tot Iudeu este şi Dânsul, Îl mustră nu pentru că ar fi fost singurul care locuia în împrejurimile Ierusalimului, ci pentru că era singurul care nu ştia lucrurile cunoscute de către toţi cei din acele părţi, şi zice a dojană: „Tu singur dintre toţi cei ce locuiesc în împrejurimile Ierusalimului nu ştii cele întâmplate întru aceste zile?"

19 *Şi El a zis lor: „Care?".* Se face că nu ştie, atât ca să audă din gura lor cele pe care le cunoştea din inima lor cât şi ca astfel să-i dojenească.

Iar ei au zis Lui: „Cele despre Iisus Nazarineanul, care era bărbat proroc, puternic în lucru şi în cuvânt înaintea lui Dumnezeu şi a tot norodul". Îl credeau *bărbat proroc*, fiindcă nu era încă desăvârşită credinţa lor. Prin *lucru* are în vedere semnele, iar prin *cuvânt* – învăţăturile.

20 *„Cum L-au dat pre El arhiereii şi boierii noştri spre judecată de moarte şi L-au răstignit pre Dânsul". Judecată* înseamnă aici „osândă".

21 *„Iar noi nădăjduiam că Acela este Cel ce va să izbăvească pre Israil"*. „Nădăjduiam că El este Izbăvitorul nostru vestit de către Scripturi; iar acum, dacă a fost răstignit, ne-am pierdut nădejdea".

21-23 *„Dar cu toate acestea, a treia zi este astăzi de când s-au făcut acestea. Ci şi nişte femei dintr-ale noastre ne-au tulburat pre noi, care au fost pe mânecate la mormânt, şi neaflând trupul Lui, au venit zicând că şi vedere de îngeri să fi văzut, care zic că este El viu"*. *Femei dintr-ale noastre*, adică „credincioase la fel ca noi". Vorbeşte de Maria Magdalina. *„Ne-au tulburat pre noi"*, vestind lucruri de necrezut.

24 *„Şi s-au dus unii dintre noi la mormânt"*. Petru şi Ioan, precum am zis mai sus.

„Şi au aflat precum şi femeile au zis, dar pre El nu L-au văzut". *Au aflat precum şi femeile au zis*, adică „n-au aflat trupul Lui".

25 *Şi El a zis către dânşii: „O, nepricepuţilor şi zăbavnicilor cu inima a crede toate câte au grăit prorocii!"*. *Nepricepuţi* i-a numit dându-le puţin imbold să Îl recunoască, iar *zăbavnici cu inima* fiindcă se leneveau a crede toate câte grăiseră prorocii despre moartea şi învierea Lui.

26 *„Au nu trebuia a pătimi acestea Hristos, şi a intra întru slava Sa?"*. *Acestea*, adică cele grăite de proroci. *Slava Sa*, adică slava Dumnezeirii.

27 *Şi începând de la Moisi şi de la toţi prorocii, tâlcuia lor din toate Scripturile cele ce erau despre Dânsul. De la Moisi*, adică „de la cărţile lui Moisi".

28 *Şi s-au apropiat de satul la care mergeau, şi El Se făcea a merge mai departe.* Se făcea că vrea să meargă mai departe, ca şi cum le-ar fi fost tovarăş întâmplător de drum.

29 *Şi L-au îndemnat pre El, zicând: „Rămâi cu noi, căci către seară este şi s-a plecat ziua".* „S-a plecat spre apus".

29-31 *Şi a intrat să rămână cu dânşii. Şi a fost când a şezut El cu dânşii, luând pâinea, a binecuvântat şi frângând a dat lor. Şi li s-au deschis lor ochii, şi L-au cunoscut pre Dânsul.* Văzând obişnuita şi cunoscuta binecuvântare a pâinii, că atunci li s-a îngăduit să îl recunoască.

31 *Şi El S-a făcut nevăzut de dânşii.* Ca să nu mai întârzie, ci să se întoarcă cât mai repede la ucenici, întrucât voia să li Se arate tuturor în aceeaşi zi.

32 *Şi a zis unul către altul: „Au nu era inima noastră arzând întru noi când ne grăia nouă pre cale şi când ne tâlcuia Scripturile?". Arzând*, adică „bătând cu putere", „cutremurându-se".

33 *Şi sculându-se într-acel ceas, s-au întors în Ierusalim.* S-au sculat într-acel ceas, dar nu s-au şi întors într-acel ceas, că şaizeci de stadii măsoară calea. Este de crezut că apunând soarele, au alergat de bucurie

toată depărtarea până s-a făcut noapte – opt mile şi jumătate[73], cât fac cele şaizeci de stadii.

Şi au aflat adunaţi pre cei unsprezece şi pre cei ce erau cu dânşii. Cei ce erau cu dânşii: fie unii dintre cei şaptezeci, fie toţi. Dar cum a zis că *au aflat adunaţi pre cei unsprezece*, dacă Iscarioteanul era lepădat, iar Toma nu era atunci de faţă? Că zice Ioan: *Iar Toma, unul din cei doisprezece, care se zice „Geamăn", nu era cu dânşii când a venit Iisus* (In. 20, 24). Putem spune că întrucât era de faţă Matia, care avea să fie tras la sorţi în locul Iscarioteanului, evanghelistul îl numără şi pe acesta, ca pe unul care urma să fie socotit împreună cu cei unsprezece apostoli.

34 *Care ziceau: „S-a sculat Domnul cu adevărat şi S-a arătat lui Simon".* Caută în cel din urmă cap al Evangheliei după Marcu spusele: *După aceea S-a arătat într-alt chip la doi dintre dânşii, care mergeau la o ţarină* şi aşa mai departe (Mc. 16, 12), şi citeşte tâlcuirea lor, care e foarte de folos şi pentru înţelegerea celor de aici.

35-36 *Şi ei povesteau cele ce se făcuseră pre cale, şi cum a fost cunoscut de dânşii întru frângerea pâinii. Şi acestea grăind ei, şi însuşi Iisus a stătut în mijlocul lor, şi a zis lor: „Pace vouă".* Tot acolo, în continuare, vei afla şi despre acestea. Ia seama că şi plecând le-a lăsat pace, precum a scris Ioan (In. 14, 27), şi venind le dă pace – pacea cea dulce ca lucru şi ca nume.

37-38 *Iar ei, spăimântându-se şi înfricoşându-se, li se părea că văd duh. Şi a zis lor: „Ce sunteţi tulburaţi? Şi pentru ce se suie gânduri în inimile*

---

[73] O milă romană echivala cu aproximativ un kilometru şi jumătate.

voastre?". Se suiau gânduri în inimile lor întrucât credeau că este duh, adică nălucă, ce vedeau ei. A arătat, aşadar, că este şi cunoscător al inimilor, după care le dă altă dovadă.

39 *„Vedeţi mâinile şi picioarele Mele, că însumi Eu sunt"*. Întrebaţi cum aveau să îl recunoască astfel? Pentru că purta încă urmele piroanelor.

39-40 *„Pipăiţi-Mă şi vedeţi, că duhul carne şi oase nu are, precum Mă vedeţi pre Mine având". Şi acestea zicând, le-a arătat lor mâinile şi picioarele.* Ioan zice că *le-a arătat lor mâinile şi coasta Sa* (In. 20, 20). Mai întâi le-a arătat mâinile şi coasta, apoi picioarele. Din cele spuse de fiecare din aceşti doi evanghelişti se subînţelege partea de trup pe care o trece sub tăcere, ca fiind ştiută.

41 *Şi încă necrezând ei de bucurie şi mirându-se, le-a zis lor: „Aveţi ceva de mâncare aici?" Iar ei au dat Lui o parte din peştele fript şi dintr-un fagure de miere, şi luând înaintea lor, a mâncat.* Nu pentru că avea încă nevoie de mâncare, ci ca să dea mai puternică încredinţare şi mai tare dovadă că nu este nălucă. În chip mai presus de fire a mâncat şi în chip mai presus de fire a mistuit cele ce a mâncat. Se cade a şti şi că cele făcute de Mântuitorul potrivit unei oarecare iconomii nu sunt dreptar şi lege a firii, că după dobândirea nestricăciunii trupului nimeni altul nu va mai avea răni, nici va primi mâncare.

44 *Şi a zis lor: „Acestea sunt cuvintele care am grăit către voi încă fiind cu voi"*. Le aminteşte şi cele ce prevestise despre Sine, ca de aici să îşi dea seama că în-

tr-adevăr El este. „Acestea”, zice, „sunt cuvintele pe care vi le-am zis pe când încă eram cu voi”. Acestea, care?

44-47 *„Că trebuie a se plini toate cele scrise în Legea lui Moisi și în proroci despre Mine”. Atunci le-a deschis lor mintea ca să înțeleagă Scripturile. Și a zis lor. „Așa este scris și așa trebuia să pătimească Hristos, și a treia zi să învieze din morți, și să se propovăduiască întru numele Lui pocăința și iertarea păcatelor întru toate neamurile, începând de la Ierusalim”. Începând de la Ierusalim* propovăduirea.

48 *„Iar voi sunteți martorii acestora”.* „Ai pătimirii, și ai învierii, și ai întregii Mele iconomii”.

49 *„Și iată, Eu trimit făgăduința Tatălui Meu întru voi”. Făgăduința Tatălui* numește pogorârea Sfântului Duh în chipul limbilor de foc, că o făgăduise prin prorocul Ioil, care a zis: *Și va fi în zilele cele mai de pre urmă, zice Domnul Atotțiitorul, voi vărsa din Duhul Meu preste tot trupul* (Ioil 2, 28) – bineînțeles că mai întâi peste cel apostolesc.

„Iar voi ședeți în cetatea Ierusalimului până ce vă veți îmbrăca cu putere de Sus”. „Să rămâneți în Ierusalim și nicăieri să nu plecați, din pricina neputinței și a sfiiciunii voastre, până ce vă veți îmbrăca, cum se îmbracă ostașul cu toate armele sale, cu putere de Sus, din cer, cu puterea Dumnezeirii, prin pogorârea Sfântului Duh”.

50 *Și i-a scos pre ei afară până în Vitania.* Nu atunci, ci în a patruzecea zi după înviere, că vremea scursă între timp a trecut-o sub tăcere evanghelistul.

50-51 *Şi ridicându-Şi mâinile Sale, i-a binecuvântat pre dânşii. Şi a fost când i-a binecuvântat pre ei, S-a depărtat de la dânşii şi Se înălţa la cer.* Primindu-L pe El cerul, precum a scris tot evanghelistul Luca în cartea Faptelor apostoleşti (Fapte 1, 9).

52 *Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Cu bucurie mare* pentru învierea Lui şi pentru nădejdea sus-pomenitei făgăduinţe. Iar în cartea Faptelor apostoleşti scrie că *s-au întors apostolii în Ierusalim de la muntele ce se cheamă Eleon* (Fapte 1, 12). Aşadar, e învederat că muntele Măslinilor este lipit de Vitania.

53 *Şi erau toată vremea în Biserică, lăudând şi binecuvântând pre Dumnezeu. Erau toată vremea în Biserică*, adică în timpul adunărilor, când era îngăduit să se afle acolo.

Fie ca şi noi să lăudăm şi bine să cuvântăm totdeauna pe Dumnezeu, şi aşa să aflăm sfârşit dulce şi fericit vieţii de aici, întru Hristos Iisus Domnul nostru. Amin.

Sfârşitul Evangheliei după Luca

Tâlcuirea unui necunoscut la două cântări din Evanghelia după Luca

TÂLCUIRE LA CÂNTAREA NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU

Măreşte, sufletul meu pre Domnul. Măreşte, adică „laudă şi slăveşte".

Şi s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu. „S-a bucurat", zice, „sufletul meu de Dumnezeu, Cel ce m-a mântuit de toată cursa diavolului".

Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Aceasta este pricina mulţumirii.

Că iată de acum mă vor ferici toate neamurile. Toate neamurile credincioşilor, bineînţeles.

Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic, şi sfânt este numele Lui. „Că mi-a făcut mie lucruri mari şi mai presus de fire Cel ce are putere să facă acestea".

Şi mila Lui în neam şi în neam spre cei ce se tem de Dânsul. „Şi mila Lui este pururea spre cei ce se tem de El".

Făcut-a putere cu braţul Său. Înşiră puterile lui Dumnezeu, şi zice: „Făcut-a biruinţă mai presus de nădejde întru puterea Sa".

Risipit-a pre cei mândri cu cugetul inimii lor. Pre cei mândri cu cugetul inimii lor, adică pe cei ce se mândresc în ei înşişi, pe cei încrezuţi.

Pogorât-a pre cei puternici de pre scaune, şi a înălţat pre cei smeriţi. Pre cei flămânzi i-a umplut de bunătăţi, şi pre cei bogaţi i-a scos afară deşerţi. Ajutat-a pre Israil, sluga Sa. Cercetat-a norodul Israiltenesc, sluga Sa, adică pe Israilul cel nou, care L-a cunoscut de Stăpân al său.

Ca să pomenească milă, precum a grăit către părinţii noştri, lui Avraam şi seminţiei lui până în veac. A ajutat şi a cercetat *ca să pomenească milă*, adică mila cea veşnică, *precum a grăit*, adică precum a făgăduit către părinţii noştri. Iar mila cea *până în veac* este înomenirea lui Dumnezeu, că pentru a oamenilor miluire s-a făcut.

PROROCIA ZAHARIEI, PĂRINTELE ÎNAINTE-MERGĂTORULUI

Bine este cuvântat Domnul, Dumnezeul lui Israil, că a cercetat şi a făcut răscumpărare norodului Său. Prin înomenirea Fiului Său a cercetat şi a răscumpărat din tirania dracilor pe norodul Său Dumnezeu şi Tatăl.

Şi a ridicat corn de mântuire nouă în casa lui David, slugii Sale, precum a grăit prin gura sfinţilor celor din

veac proroci ai Lui. „Şi ne-a ridicat nouă, norodului Său, împărăţie şi putere mântuitoare *în casa*, adică în neamul *lui David, slugii Sale*; şi a făcut asta precum a făgăduit prin gura sfinţilor proroci celor de demult, că printr-înşii a făgăduit că va ridica împărat puternic în casa lui David, Mântuitor al lui Israil – Iisus, pe Care însuşi Dumnezeu Cuvântul l-a luat şi l-a unit cu Sine după ipostas".

Mântuire de vrăjmaşii noştri şi din mâna tuturor celor ce ne urăsc pre noi. „Ridicat-a cornul acesta, adică împărăţia şi puterea mântuitoare, spre mântuire şi izbăvire de stăpânirea şi tirania dracilor urâtori de bine".

Să facă milă cu părinţii noştri şi să-Şi aducă aminte de legătura Lui cea sfântă. „Făcând milă cu părinţii noştri, adică miluind pe părinţii noştri, către care a fost făgăduinţa mântuirii noastre, şi să îşi amintească de aceasta pentru dânşii, ca şi sufletele lor să le slobozească din temniţa iadului". *Legătură* numeşte făgăduinţa, iar *aducere aminte* – împlinirea.

De jurământul care S-a jurat către Avraam, părintele nostru să ne dea nouă fără de frică, din mâinile vrăjmaşilor noştri izbăvindu-ne, să slujim Lui întru cuvioşie şi dreptate înaintea Lui în toate zilele vieţii noastre. Amintindu-Şi de făgăduinţa Sa potrivit jurământului cu care S-a jurat, adică întăririi cu care a întărit[74] către Avraam. Întăririi cărui lucru? Că ne va da nouă să slujim Lui fără de frică toată viaţa noastră. *Din mâinile vrăjmaşilor noştri izbăvindu-ne*, ca să nu ne mai temem de osânda strămoşului Adam, fiind izbăviţi de diavol, care adus-o în lume, şi de împilarea neamului omenesc, care a se apără de acum cu îndreptăţirea cea în Hristos. *Cuvioşie* numeşte

[74] Cu înţelesul de „asigurării date către".

buna credinţă, iar *dreptate* – desăvârşirea celorlalte fapte bune.

Iar tu, pruncule, proroc al Celui Prea-Înalt te vei chema, că vei merge înaintea feţei Domnului să găteşti căile Lui. Trece cu prorocia la pruncul său Ioan. *Domn* Îl numeşte aici pe Hristos. Gătirea căilor Domnului de către Ioan este aducerea oamenilor la cunoaşterea Lui şi la credinţa în El, prin care vine Domnul în sufletele oamenilor şi Se sălăşluieşte şi umblă în ele.

Ca să dai cunoştinţa mântuirii norodului Lui. Tâlcuieşte ce înseamnă gătirea căilor Domnului şi zice că prin propovăduirea lui are să dea norodului care prin zidire este al lui Hristos cunoştinţa mântuirii venite la toată lumea tot prin Hristos.

Întru iertarea păcatelor lor. Întru iertarea păcatelor prin milostivirea milei Dumnezeului nostru, adică întru iertarea dată prin împreună-pătimirea Milostivului Dumnezeu, nu prin lucrurile omeneşti.

Pentru milostivirea milei Dumnezeului nostru, în care ne-a cercetat pre noi răsăritul cel dintru înălţime ca să lumineze celor ce şedeau întru întunerec şi în umbra morţii. Prin această milostivire *ne-a cercetat pre noi,* adică a venit în lume răsăritul Soarelui gândit dintru înălţimea Dumnezeirii, Care Se arată celor de pe pământ. Şi zice, lămurind, că ne-a cercetat *ca să lumineze* oamenilor rămaşi în întunericul rătăcirii şi în umbra morţii, adică în păcat, ce se numeşte umbră, adică noapte, ca lipsă a luminii poruncilor Domnului; şi păcatul este noapte a morţii fiindcă aduce moartea sufletului, care este despărţirea de Dumnezeu, Viaţa Cea Adevărată.

Să îndrepteze picioarele noastre în calea păcii. „Cercetatu-ne-a pe noi”, zice, „ca să-i lumineze aşa încât să-i deştepte pe cei ce rămân nemişcaţi în necredinţă şi în pă-

cat, prin care vin depărtarea şi despărţirea de Dumnezeu şi vrăjmăşia faţă de Dânsul, şi *ca să îndrepteze picioarele noastre în calea păcii* celei după Dumnezeu, adică întru bună credinţă şi faptă bună, fiindcă acestea ne aduc la mergerea împreună şi la unirea şi la prietenia cu Dumnezeu", Căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, dimpreună cu Fiul şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUPRINS

PRINT MULTICOLOR
Tipografia PRINT MULTICOLOR Iaşi
Str. Bucium nr. 34, Iaşi, 700265
Tel. (0232) 21.12.25, 23.63.88
Fax (0232) 21.12.52

Monah. Dogmatist al curții împărătești. Ritor și exeget.

EFTHIMIE ZIGABEN

Nu îi știm locul și sorocul nașterii și al morții. Nu știm mai nimic despre viața lui. Înțelepciunea Proniei a îngropat în uitare amănuntele trecerii lui pe acest pământ. Nu ne-au rămas decât un nume și niște cărți. Însă aceste cărți alcătuiesc, dimpreună cu moștenirea Sfințitului Theofilact, CEA MAI DE PREȚ SINTEZĂ A VIZIUNII PATRISTICE ASUPRA SFINTELOR EVANGHELII. Prin *Tâlcuirea la Sfânta Evanghelie după Luca* continuăm a înfățișa cititorului român cea mai frumoasă dintre icoane: icoana lui Hristos cea prin mâna Evangheliștilor zugrăvită, prin ochii Sfinților Părinți văzută, prin Duhul Sfânt înțeleasă.

editura Σοφία